

รายงานการวิจัย ฉบับที่ 44
เรื่อง

ความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็ไทยในแง่ของ
ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษา การฝึกทักษะ:
และการพัฒนาจิตลักษณะเพื่อการสร้างพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ
Self-control ability in Thai children as related to
educational curriculum, training skills, and
psychological components for effective
citizenship.

โดย

ศาสตราจารย์ ดร.จรรยา สุวรรณทัต
รองศาสตราจารย์ ดร.ลาดทองใบ ภูอภิรมย์
ดร.กมล สุดประเสริฐ

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

คำนำ

รายงานการวิจัยเรื่อง "ความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กไทยในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษา การฝึกทักษะและการพัฒนาจิตลักษณะเพื่อการสร้างพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ" เป็นรายงานการวิจัย ฉบับที่ 44 ของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร งานวิจัยชิ้นนี้เกิดขึ้นด้วยการตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพของบุคคลซึ่งต้องมีการสร้างจิตลักษณะที่สำคัญในการควบคุมตนเอง ต้องมีการฝึกทักษะให้เกิดการควบคุมตนเองได้ โดยกระบวนการอบรมของครอบครัวและสถาบันการศึกษา ตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมทางสังคมอื่น ๆ ในการเกื้อหนุนให้เกิดการพัฒนาด้วยดีและราบรื่นอยู่ในทิศทางเดียวกัน

งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากหลายฝ่าย มีอาทิเช่น คร.กมล สุตประเสริฐ ที่ปรึกษาวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ามาร่วมในการทำงานวิจัยชิ้นนี้ตั้งแต่ต้นจนแล้วเสร็จ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน อาจารย์ทัศนีย์ ทองภักดี และอาจารย์อัญชลี สุตธรรม ที่ช่วยหาคำরাและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยชิ้นนี้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะขอขอบพระคุณ อาจารย์ทัศนีย์ ทองภักดี ที่ช่วยคิดต่อดูแลในการเก็บข้อมูลจนครบถ้วน และตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ อีกด้วย ตลอดจน นายวิจิตร อักษรชู ที่ช่วยพิมพ์ค้นร่างรายงานวิจัยนี้ด้วยความอดทนและเข้าใจ

สุดท้ายนี้คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ อาจารย์ และคุณครู ของโรงเรียนต่าง ๆ ในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 16 แห่งที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือ และเก็บข้อมูล ทั้งใคร่ขอขอบคุณครูอาจารย์และนักเรียนกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มชี้ใช้ทดลองเครื่องมือของโรงเรียน รวมทั้งท่านผู้ปกครองของนักเรียนทั้ง 16 แห่ง ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างจริงจัง และครบถ้วนสมบูรณ์ ยังให้เกิดสาระเนื้อหาที่เมื่อทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์แล้ว เกิดผลที่มีคุณค่าต่อการนำไปปฏิบัติและศึกษาค้นคว้าให้กว้างขวางต่อไปอีก

ดร. จรรยา สุวรรณทัต

(ศาสตราจารย์ ดร.จรรยา สุวรรณทัต)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

และหัวหน้าโครงการวิจัย

สารบัญ

คำนำ		หน้า
RESEARCH SUMMARY		
บทที่		
1	บทนำ	1
	ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
	วัตถุประสงค์ทั่วไป	4
	วัตถุประสงค์เฉพาะเชิงสมมติฐาน	4
	ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า	5
2	แนวคิด ทฤษฎี และการวิจัยที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษาค้นคว้า	7
	เกณฑ์ในการพิจารณาการควบคุมตนเอง	8
	การพัฒนาการควบคุมตนเอง	9
	ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมตนเอง	15
	การควบคุมตนเองตามทฤษฎีจิตวิทยาวิเคราะห์ของ ซิกมันด์ ฟรอยด์	15
	การควบคุมตนเองตามทฤษฎีของ วอลเตอร์ ซี เร็คเลสซ์	16
	การควบคุมตนเองตามทฤษฎีของ เอฟ อีแวน ไนย์	18
	ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ อัลเบิร์ต แบนดูรา	18
	การควบคุมตนเองตามแนวคิดของ เอ เอส นิลล์	20
	หลักการและแนวคิดการควบคุมตนเองตามหลักพุทธศาสนา	20
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการควบคุมตนเอง	23
	กรอบแนวคิดในการวิจัยการควบคุมตนเอง	33
3	วิธีดำเนินการวิจัย	37
	กลุ่มตัวอย่างและแหล่งข้อมูลในการวิจัย	37
	กลุ่มตัวอย่าง	37
	แหล่งข้อมูล	38

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	38
----------------------------------	----

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	40
------------------------------	----

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	41
------------------------------	----

ผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนา	41
--------------------------------	----

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาวิชาจากหนังสือเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ห้า ..	41
--	----

ผลการวิเคราะห์หนังสือเรียนชั้นมัธยมปีที่ 2	45
--	----

ผลการวิเคราะห์การสอนและการฝึกอบรมในชั้นเรียนของครูเกี่ยวกับ	
---	--

ความสามารถในการควบคุมตนเอง	49
----------------------------------	----

ผลการวิเคราะห์วิธีควบคุมตนเองที่บิดามารดาและครูใช้ได้ผลดีที่สุด	59
---	----

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมตนเองกับตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษา	64
---	----

ความสัมพันธ์ของการตอบระหว่างนักเรียนและบิดา	64
---	----

ความสัมพันธ์ของการตอบระหว่างนักเรียนและมารดา	64
--	----

ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับการควบคุมตนเอง	65
---	----

จิตลักษณะสำคัญที่ส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเอง	67
---	----

ความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะแต่ละมิติกับการควบคุมตนเอง	70
--	----

ผลการวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะด้านต่าง ๆ 6 มิติ	73
--	----

ความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะทั้ง 6 มิติกับตัวแปรทางชีวสังคม	76
---	----

5 การสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	91
---	----

การสรุปและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์เฉพาะในการวิจัย	91
---	----

วัตถุประสงค์ข้อ 1	91
-------------------------	----

วัตถุประสงค์ข้อ 2	94
-------------------------	----

วัตถุประสงค์ข้อ 3	101
-------------------------	-----

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเอง	110
--	-----

บรรณานุกรม	115
------------------	-----

ภาคผนวก	125
รายชื่อโรงเรียนที่ให้ความร่วมมือออกแบบสอบถาม	126
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	127
ตารางผลการวิเคราะห์ข้อมูลละเอียดบางส่วน	149

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างครู จำแนกตามลักษณะชีวสังคม	50
2	แสดงจำนวนร้อยละของครูกลุ่มตัวอย่างที่ปฏิบัติ เกี่ยวกับการสอนให้เด็กรู้จัก ควบคุมตนเอง	54
3	แสดงอันดับวิธีควบคุมตนเองที่ บิดา มารดา และครู รายงานว่าใช้ได้ผลดีที่สุด เรียงตามลำดับ 1 - 6	60
4	การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา จำแนกตามการรับรู้ของเด็ก และการที่บิดา มารดา ปฏิบัติต่อเด็ก	62
5	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคำตอบของบิดาและคำตอบ	149
6	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคำตอบของมารดาและคำตอบของบุตร เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู	150
7	แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคำตอบด้านการอบรมเลี้ยงดูกับการควบคุมตนเอง ..	66
8	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านจิตลักษณะ 6 มิติ กับผลของการควบคุมตนเอง	69
9	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคำตอบมิติ 1 (การควบคุมบังคับและ การปล่อยตัวตามสบาย)	151
10	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อความมิติที่ 2 (การยับยั้งและ ความเป็นอิสระ)	152
11	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างมิติ 3 (ความมั่นใจในตนเองกับการขาด ความมั่นใจในตนเอง)	153
12	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างมิติ 4 (ความอดกลั้น ยอมรับ และให้อภัย กับการขาดความอดกลั้น ยอมรับ ให้อภัย)	154
13	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างมิติ 5 (วุฒิภาวะทางอารมณ์สังคมกับ การขาดวุฒิภาวะ)	155
14	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างมิติ 6 (การมุ่งอนาคตกับการมุ่งปัจจุบัน)	156

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
15 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรจิตลักษณะด้านการควบคุมบังคับกับการปล่อยตัว ตามสบาย (มิตี 1) จำแนกเป็นรายข้อ และรวมทุกข้อ (ของเด็ก)	157
16 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรจิตลักษณะด้านการยับยั้งกับความ เป็นอิสระ (มิตี 2) และความมั่นใจในตนเองกับการขาดความมั่นใจ (มิตี 3) จำแนกเป็นรายข้อ และรวมทุกข้อ (ของเด็ก)	158
17 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรจิตลักษณะด้านความอดกลั้น ยอมรับ และให้อภัย (มิตี 4) และวุฒิภาวะทางอารมณ์สังคม กับการขาดวุฒิภาวะ (มิตี 5) จำแนกเป็นรายข้อ และรวมทุกข้อ (ของเด็ก)	160
18 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรจิตลักษณะด้านการมุ่งอนาคตกับการมุ่งปัจจุบัน (มิตี 6) จำแนกเป็นรายข้อ และรวมทุกข้อ (ของเด็ก)	162
19 คำร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่รับรู้ว่ามีใคร เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดใน การเรียนรู้ การควบคุมตนเอง	74
20 วิธีการที่เด็กกลุ่มตัวอย่างคิดว่าช่วยให้เกิดความสามารถในการควบคุมตนเอง ได้ดีที่สุดคิดเป็นร้อยละ	75
21 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของจิตลักษณะมิตีที่ 1 เมื่อพิจารณาตามตัวแปร ชั้นเรียน เพศ และฐานะทาง เศรษฐกิจของครอบครัว	76
22 การวิเคราะห์จำแนกหลายชั้นของมิตีที่ 1 โดยพิจารณาตามตัวแปรชั้นเรียน เพศ และฐานะทาง เศรษฐกิจของครอบครัว	77
23 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของมิตีที่ 2 เมื่อพิจารณาตามตัวแปร ชั้นเรียน เพศ และฐานะทาง เศรษฐกิจของครอบครัว	78
24 การวิเคราะห์จำแนกหลายชั้นของมิตีที่ 2 โดยพิจารณาตามตัวแปร ชั้นเรียน เพศ และฐานะทาง เศรษฐกิจของครอบครัว	79
25 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของมิตีที่ 3 เมื่อพิจารณาตามตัวแปร ชั้นเรียน เพศ และฐานะทาง เศรษฐกิจของครอบครัว	80

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
26	การวิเคราะห์จำแนกหลายชั้นของมิตีที่ 3 โดยพิจารณาตามตัวแปร ชั้นเรียน เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว	81
27	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของมิตีที่ 4 เมื่อพิจารณาตามตัวแปร ชั้นเรียน เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว	82
28	การวิเคราะห์จำแนกหลายชั้นของมิตีที่ 4 โดยพิจารณาตามตัวแปร ชั้นเรียน เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว	83
29	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของมิตีที่ 5 เมื่อพิจารณาตามชั้นเรียน เพศ และฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว	84
30	การวิเคราะห์จำแนกหลายชั้นของมิตีที่ 5 โดยพิจารณาตามตัวแปร ชั้นเรียน เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว	85
31	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของมิตีที่ 6 เมื่อพิจารณาตาม ชั้นเรียน เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว	86
32	การวิเคราะห์จำแนกหลายชั้นของมิตีที่ 6 โดยพิจารณาตามตัวแปร ชั้นเรียน เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว	87
33	แสดงอันดับที่ (R) ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของจิตลักษณะ เกี่ยวกับการควบคุม ตนเองในมิติต่าง ๆ	88
34	แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยการควบคุมตนเองของ เด็กกลุ่มตัวอย่างในมิติต่าง ๆ 6 มิตีที่ต่ำกว่าเกณฑ์	89
35	สรุปผลความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางชีวสังคม กับจิตลักษณะ 6 มิตีที่ เกี่ยวข้องกับความสามารถในการควบคุมตนเอง แยกตามมิติต่าง ๆ	90

รายงานการวิจัยฉบับย่อ

เรื่อง

**"ความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กไทย ในแง่ของความสัมพันธ์
ระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษา การฝึกทักษะ และการพัฒนา
จิตลักษณะ เพื่อการสร้างพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ"**

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการคือ (1) เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาในบทเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ว่าจะมีส่วนส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของนักเรียนมากน้อยเพียงใด (2) เพื่อศึกษาการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาและการฝึกอบรมของครูว่าจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเองของนักเรียนมากน้อยเพียงใด และ (3) เพื่อศึกษาจิตลักษณะด้านต่าง ๆ 6 มิติ ซึ่งได้แก่ การควบคุมบังคับ การยับยั้ง ความมั่นใจในตนเอง ความอดกลั้น ยอมรับและให้อภัย วุฒิก้าวทางอารมณ์สังคม และการมุ่งอนาคต ว่าจะมีส่วนช่วยส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของนักเรียนและมีความสัมพันธ์ต่อกันหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

สมมติฐานของการวิจัยคือ องค์ประกอบด้านหลักสูตรทางการศึกษา ทักษะการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาและครู และจิตลักษณะหกมิติของตัวเด็ก ซึ่งได้แก่ การควบคุมบังคับ การยับยั้ง ความมั่นใจในตนเอง ความอดกลั้นยอมรับและให้อภัย วุฒิก้าวทางอารมณ์สังคม และการมุ่งอนาคต จะมีอิทธิพลร่วมกันต่อการพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเองของนักเรียน

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2530 ของโรงเรียนประเภทสหศึกษา ในกรุงเทพมหานคร 14 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 609 คน เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 291 คน มีพิสัยอายุระหว่าง 10 - 11 ปี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 318 คน มีพิสัยอายุระหว่าง 13 - 14 ปี เป็นนักเรียนชาย 345 คน นักเรียนหญิง 264 คน นอกจากนี้นักกลุ่มตัวอย่างยังประกอบด้วย บิดา 600 คน และมารดา 609 คน ครูที่สอนประจำชั้นอีก 55 คน

แหล่งข้อมูลและเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วย (1) หนังสือเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 4 เล่ม ซึ่งมีเรื่องย่อยทั้งหมด 63 เรื่อง และหนังสือเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 12 เล่ม ซึ่งมีเรื่องย่อยทั้งหมด 27 เรื่อง (2) แบบสอบถามพฤติกรรม

ของบิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก จากการรับรู้ของนักเรียน (3) แบบสอบถามพฤติกรรมในการอบรมเลี้ยงดูจากรายงานของบิดามารดาที่ปฏิบัติต่อบุตร (4) แบบวัดการควบคุมตนเองของนักเรียน และ (5) แบบสอบถามครูเกี่ยวกับวิธีที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียนในการให้รู้จักควบคุมตนเอง และวิธีควบคุมตนเองที่ครูใช้ปฏิบัติกับตนเอง

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในด้านหนังสือเรียน ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ส่วนข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามใช้วิธีวิเคราะห์ตามหลักสถิติด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS^X โดยมีผลการวิจัยที่สำคัญพอสรุปได้ดังนี้

1) เนื้อหาสาระของหนังสือเรียนที่กำหนดในหลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นเนื้อหาที่ให้ข้อมูลสนับสนุนในลักษณะเป็นความรู้แก่ผู้เรียน เป็นส่วนใหญ่ และเมื่อพิจารณาวิเคราะห์ถึงลงไปในแง่ของการส่งเสริมความสามารถในการช่วยตนเองของเด็ก พบว่าเป็นเนื้อหาที่ให้ข้อมูลในระดับความรู้ ความจำ มากกว่าจะเป็นเนื้อหาในชั้นที่จะช่วยเด็กให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ยังพบอีกว่า เนื้อหาของเนื้อเรื่องในแบบเรียนต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะส่งเสริมการควบคุมตนเองทางกาย มากกว่าการควบคุมทางวาจาและทางใจ แม้ในแบบเรียนที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนา

2) การสอนและการฝึกอบรมในชั้นเรียนของครู พบว่าบรรยากาศในชั้นเรียนยังเอื้อต่อการพัฒนาการควบคุมตนเองของเด็กไม่มากเท่าที่ควร ครูส่วนใหญ่นิยมใช้วิธีแบบดั้งเดิม คือ การบอกและอธิบายให้นักเรียนฟังมากกว่าจะเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นและใช้เหตุผล ตลอดจนการให้อิสระต่อนักเรียนที่จะคิดทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองยังมีน้อยมาก

3) ผลการวิจัยพบว่า บารดา มีบทบาทสำคัญมากกว่าบิดาในการอบรมเลี้ยงดูและฝึกทักษะซึ่งช่วยส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของบุตร ซึ่งสะท้อนให้เห็นความจริงที่ว่ามารดามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและให้ความเอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เด็กมีโอกาสดูแลเห็นต้นแบบการปฏิบัติที่ดีจากมารดาได้มากกว่าบิดา

4) นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มาจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำ ได้คะแนนเฉลี่ยของจิตลักษณะด้านต่าง ๆ ทั้ง 6 มิติ สูงกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูงและปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลที่ได้นี้อาจชี้ให้เห็นว่าตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจสังคมระดับต่ำที่ในอดีตมักพบว่ามีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมในเชิงค้อยนั้น มาในปัจจุบันโดยเฉพาะในการศึกษาครั้งนี้ กลับพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการควบคุมตนเองของเด็กมากกว่า

เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะสังคม เศรษฐกิจทั้งระดับกลางและระดับสูง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าไม่ว่า
เด็กจะมาจากฐานะครอบครัวระดับต่ำหรือสูงก็ตาม แต่ถ้าเด็กนั้นได้รับการอบรมปลูกฝังทางด้าน
การควบคุมตนเองจากต้นแบบที่ดีของมารดาบิดา ตลอดจนใช้วิธีการช่วยฝึกทักษะที่เหมาะสมของ
มารดาบิดาและครูแล้ว เด็กก็ย่อมจะสามารถพัฒนาจิตลักษณะอันพึงประสงค์ของสังคมนี้ได้

สรุปสุดท้ายได้ว่า การฝึกอบรม เลี้ยงดูและการฝึกทักษะที่เด็กได้รับจากครอบครัวคือ
มารดาบิดา และการเรียนรู้ที่เด็กได้รับจากโรงเรียนและการอบรมสั่งสอนของครู ตลอดจนพื้นฐาน
จิตลักษณะภายในตัวของเด็กเอง มีอิทธิพลร่วมกันอย่างเห็นได้ชัดต่อการพัฒนาความสามารถใน
การควบคุมตนเองของเด็ก โดยเฉพาะสะท้อนให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการฝึกอบรม
เด็กของทั้งทางบ้านและทางโรงเรียน ซึ่งจะต้องกระทำควบคู่กันไปอย่างสืบเนื่อง รวมทั้งด้านวิธีการ
ใช้แนวการฝึกอบรมที่เหมาะสมและการเป็นต้นแบบที่ดีให้แก่เด็กได้ซึมซับตลอดช่วง เวลาแห่งการพัฒนา
เพื่อจะได้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพได้ในอนาคต

Self-control ability in Thai children as related to educational curriculum, training skills, and psychological components for effective citizenship.

Chancha Suvannathat
Ladtongbai Bhuapirom
Kamol Sudprasert

Objectives

- 1) To examine the relatedness of the contents in school textbooks to the development of self-control.
- 2) to investigate the relationships between family's and school's socialization and children's self-control.
- 3) To examine the interrelatedness among children's psychological characteristics in 6 dimensions (self-restraint, inhibition, self-confidence, tolerance and forgiveness, emotional-social maturity, future orientation) and the relationships between these psychological traits and children's self-control ability.

Research methodology

The subjects consist of 609 Thai children in grades 5 and 8 in 14 public co-educational schools in Bangkok, 55 teachers, 609 mothers, and 609 fathers.

Regarding the research instruments, the children are given two four point rating scaled questionnaires concerning their perceived socialization as related to self-control, and also one other questionnaire concerning their own psychological traits as main components for self-control ability. Mothers and fathers are given separately one same questionnaire concerning their actual training for children's development in self-control. And for teachers, they are given another questionnaire concerning their training skills for their own self-control and for the self-control development of their school children.

With respect to treatment of data, content analysis method, various other statistical methods and the SPSS^x computer program are used.

As for the main findings, it can be concluded that the family and school socialization~~s~~ are significantly related to the children's development of self-control ability. There are also significant inter-relatedness among 6 dimensions of children's psychological characteristics in self-control. There are also high concordance between children's perceived socialization of their parents and the parents' own report of their actual training for children's self-control. In addition, it is noted that mothers play amore significant role in self-control development for their children than fathers and teachers. These mothers are found to use more traditional way of training for self-control by using the external control rather than the internal one. And it is also noted that the teachers try to use some Buddhist principles in controlling themselves.

As for the relations between bio-social variables and different dimensions in self-control ability of children, it is noteworthy that school children in the sampling who have lower family income obtain higher scores in all psychological traits concerning self-control ability when compared with children who have high and middle family income. And the school children in grade 8 also obtain higher scores than those in grade 5 in some psychological traits in self-control ability (dimensions 2 and 3).

With regards to curriculum content analysis, it is found that there is inadequate amount of elements in reading contents which can lead to self-control development in school children. And the elements which are found related to self-control are only confined to the control in physical aspect rather than the verbal and mind aspects.

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันกำลังอยู่ในระยะของการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคม-วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง ตลอดจนมีความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาต่าง ๆ ดังกล่าวก่อให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างความเจริญทางด้านวัตถุกับสภาพวิถีการ ดำเนินชีวิตของประชากร ดังที่ จาคอบส์ และท่านพุทธทาสภิกขุ (นิยพรรณ วรณศิริ 2526 : 7 - 9 อ้างอิงจาก Jacobs, 1971; พุทธทาสภิกขุ 2531) ได้กล่าวในเรื่องเดียวกันถึงความทันสมัย แต่ ไม่พัฒนาของสังคมไทยว่า สังคมไทยมีการพัฒนาทางด้านวัตถุ ซึ่งดูเหมือนจะเป็นสังคมที่เจริญแล้ว แต่คนในสังคมไทยยังมีสภาพทางด้านความรู้ จิตใจ และพฤติกรรมที่ไม่เข้ากับวัตถุที่พัฒนาเลย จึงทำให้สังคมสับสนวุ่นวาย และเกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายทั้งในด้านการปรับตัว สุขภาพจิต การเมือง การประพฤติดีศีลธรรม และกฎหมาย ตลอดจนการฉ้อราษฎร์บังหลวง ฯลฯ ซึ่ง สาเหตุประการหนึ่ง คือคนในสังคมขาดการควบคุมตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ มิชเชล (Mischel, 1974 : 250) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาสังคมที่เป็นที่รู้จักกันดีว่า ปัญหาต่าง ๆ ของสังคมใน ปัจจุบัน เช่น ความล้มเหลวในการทำงาน ปัญหาสุขภาพจิต ตลอดจนปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ ล้วนแต่เกิดเพราะบุคคลในสังคมไม่สามารถควบคุมตนเองได้ การพัฒนาจิตใจและคุณภาพประชากรจึง เป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาประเทศในปัจจุบันและอนาคต

จากการประมวลความคิดเห็นและผลงานวิจัยต่าง ๆ ทางพฤติกรรมศาสตร์ แนวคิดสำคัญ ทางจิตวิทยาคือการพิจารณาข้อค้นพบจากการค้นคว้าว่า การควบคุมตนเอง เป็นลักษณะที่แสดงถึง ความมีวุฒิภาวะและคุณภาพของประชากร มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรม ที่พึงปรารถนาหลายประการ เช่น พฤติกรรมรักษาสุขภาพอนามัย พฤติกรรมซื่อสัตย์ และพฤติกรรม การทำงานของข้าราชการ ฯลฯ จึงเป็นลักษณะสำคัญยิ่งที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2519) โดยเฉพาะในระยะที่ประเทศกำลังพัฒนาจะต้องมีการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ระบียบ ประเพณี สังคมจึงมุ่งหวังให้ประชาชน รู้จักคิด เว้นและยับยั้งความต้องการในสิ่งที่ถูกที่ควร ต้องการให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการวางแผน และการดำเนินงานตามแผนงาน เพื่อประโยชน์ ที่ดีต่อตนเองและส่วนรวม (จินตนา ปิลมาศ 2529 : 24)

ส่วนแนวคิดทางด้านการศึกษา การควบคุมตนเองก็เป็นเป้าหมายสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของ กระบวนการทางการศึกษา ดังที่ จอห์น ดูว์ (John Dewey, 1933 : 17) ได้กล่าวไว้นานมาแล้ว ว่า "การคิดเป็นกระบวนการทางการศึกษา ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยมนุษย์ให้เห็นการมีโลก และสามารถควบคุมการกระทำของตนเอง ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ การไตร่ตรองถึงทางเลือก และผลที่จะเกิดขึ้น เป็นการช่วยให้มนุษย์มีสติและรู้อยู่ทุกขณะว่าตนเองกำลังทำอะไรอยู่ การคิดอย่างไตร่ตรอง จึงเป็นการช่วยเปลี่ยนการกระทำของมนุษย์ที่มีแต่ความอยาก งามาย และทวนหัน ให้กลายเป็นการกระทำที่เฉลียวฉลาด บุคคลจึงควรคิดไตร่ตรองพิจารณาถึงผลได้ผลเสียก่อนจะกระทำบางสิ่งบางอย่าง" ลักษณะการคิดของ ดูว์ (Dewey) จึงมีลักษณะใกล้เคียงความหมายของความมีสติ และการใช้วิธีคิดอย่างถูกวิธี ตามแนวพุทธศาสนา ที่เรียกว่า "โยนิโสมนสิการ" ซึ่งเป็นกระบวนการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ ขณะปัจจุบันนักการศึกษาไทยได้นำมาใช้เป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา ซึ่งได้แก่ การพัฒนาเยาวชนให้มีความสามารถในการคิดเป็นทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น (จันทา นพคุณ 2528) ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าว เป็นสิ่งจำเป็นในสภาพสังคมทั้งในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต เพราะในอนาคตจะมีการต่อสู้กันอย่างแย่งชิง มีความขัดแย้งซับซ้อนวุ่นวายในสังคมทวีมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกฝ่าย ทั้งสถาบันครอบครัว โรงเรียน องค์กรต่าง ๆ เช่น สถาบันอาชีพ สถาบันสื่อมวลชน ต้องร่วมกันแก้ไข บ่มองกัน และส่งเสริมเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนมีเหตุผล รู้จักคิดไตร่ตรองถึงสิ่งที่ควรกระทำ หรือควรหลีกเลี่ยงสิ่งที่มีสติยังคิด รู้จักกำหนดเป้าหมาย และการวางแผนการดำเนินงาน ซึ่งจะส่งเสริมให้เด็กพัฒนาการควบคุมตนเอง ดังที่พุทธทาสภิกขุ (2531) ได้เขียนในหนังสือ "การศึกษาคืออะไร" ว่า การจัดการศึกษาที่ดีย่อมพัฒนาคนในสังคมให้รู้จักควบคุมตนเองทั้งกาย วาจา ใจ มีสติยังคิด ไม่เบียดเบียนผู้อื่น รู้จักนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาตนเองและสังคม ตลอดจนสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

จากแนวความคิดของการศึกษาไทยในปัจจุบัน การจัดการศึกษามีแนวโน้มที่จะเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ทางสังคมมากขึ้น การควบคุมตนเองตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมจึงเป็นลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ ในการพัฒนาจิตใจและคุณภาพของประชากร และเป็นเป้าหมายหนึ่งของกระบวนการทางการศึกษา และจากหลักการควบคุมพฤติกรรมตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมก็ได้มีผู้ประยุคนำหลักการไปใช้กำหนดขั้นตอนสำหรับฝึกการควบคุมตนเอง เพื่อบำบัดและปรับพฤติกรรมของเด็ก (Mischel, 1974 : 241) พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียน (Kalish, 1981 : 258 - 305) โดยวิธีการควบคุมตนเองนั้น จะต้องจัดการกับสาเหตุของพฤติกรรม

ตัวพฤติกรรม และผลของพฤติกรรม จากผลการทดลองฝึกการควบคุมตนเอง พบว่าสามารถลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ (Watson and Tharp, 1972 : 15) ทั้งยังสามารถต่อต้านพฤติกรรมเบี่ยงเบนอีกด้วย (Stuart, 1972 : 130, อ้างจาก Bandura and Walters, 1959) นอกจากนี้ยังพบว่าบุคคลที่มีการควบคุมตนเองสูง จะเป็นผู้ที่มีลักษณะด้านอื่น ๆ ของบุคลิกภาพสูงด้วย เช่น การมุ่งสัมฤทธิ์ผล ความรับผิดชอบต่อสังคม การปรับตัว การต่อต้านความเบี่ยงเบน สติปัญญา และการรับรู้สภาวะทางสังคม (Mischel, 1974 : 253; Wall and Smith, 1970 : 118) การควบคุมตนเองจึงมีความสำคัญยิ่งต่อบุคคลในลักษณะสำคัญ 2 ประการคือ (1) ลดหรือขจัดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้น้อยลง หรือไม่ต้องการให้หมดไป และ (2) สร้างพฤติกรรมหรือเสริมจิตลักษณะหรือบุคลิกภาพที่ดีงามซึ่งยังขาดอยู่ให้มากขึ้น

สำหรับในทางพุทธศาสนาก็มีวิธีสอนการควบคุมตนเองให้แก่บุคคล เช่น การสร้างทิริโอตบะให้เกิดขึ้นในจิตใจ การฝึกหัดให้มีสติสัมปชัญญะ คือรู้ตัวว่าคนกำลังทำอะไร อยู่ที่ไหน เพื่อให้เกิดความสุขสงบ หรือเกิดสมาธิและปัญญา เข้าใจสาเหตุของปัญหา และวิธีการแก้ปัญหาที่จะตามมา - เมื่อบุคคลเกิดปัญหาความขัดแย้งทางจิตใจ ซึ่งสรุปได้ว่ามีหลักการและแก่นสาระที่สอดคล้องกับ - หลักทางสังคม-จิตวิทยาเป็นอย่างดี

อนึ่ง การพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเอง ซึ่งเป็น เรื่องที่เน้นในด้านจิตใจหรือ นามธรรมของบุคคลมากกว่าทางด้านรูปธรรมนั้น จัดเป็นกระบวนการที่ต้องมีการวางทิศทางเพื่อการ พัฒนาและอบรมปลูกฝังกันอย่างถูกต้อง โดยจะต้องมีการเตรียมการเพื่อให้เกิดพฤติกรรมการควบคุม - ตนเองให้อยู่กับบุคคลอย่างมั่นคง และในกระบวนการพัฒนาจิตลักษณะที่สำคัญนี้ ตัวบุคคลที่เป็น - ต้นแบบในครอบครัว โดยเฉพาะได้แก่ บิดามารดา สถาบันการศึกษาได้แก่ ครู อาจารย์ ตลอดจน บริบทแวดล้อมทางสังคม-วัฒนธรรม ทั้งที่ใกล้และไกลตัวเด็กและเยาวชน จะมีความสำคัญยิ่งต่อการ - เรื้อการปลูกฝังและสร้างเสริมพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของ เด็กและ เยาวชน

ด้วยเหตุที่ตระหนักความสำคัญและที่มาของปัญหาพฤติกรรมทางจริยธรรมในสังคมไทยดังกล่าวไว้ข้างต้น ตลอดจนมีการยอมรับในกลุ่มนักวิจัยว่าตัวแปรที่สำคัญทางพฤติกรรมจริยธรรมในสังคมทุกแห่ง ทั่วโลก ได้แก่ ความสามารถในการควบคุมตนเอง คณะผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการที่จะศึกษา ค้นคว้าเรื่องการควบคุมตนเองใน เด็กและ เยาวชนไทยขึ้นอย่างมีระบบ โดยคาดว่ากลุ่มตัวแปรที่สำคัญ ซึ่งรับผิดชอบต่อการพัฒนาจิตลักษณะด้านการควบคุมตนเองของเด็กและเยาวชน น่าจะไม่ได้จำกัดอยู่ เฉพาะที่ตัวแปรใดตัวแปรหนึ่ง แต่อาจเกิดจากกลุ่มตัวแปรทางการศึกษา ซึ่งครอบคลุมหลายสิ่ง หลายประการโดยเฉพาะหลักสูตร หรือกลุ่มตัวแปรด้านการฝึกทักษะหรืออบรมทั้งในครอบครัวและ

โรงเรียนหรือกลุ่มตัวแปรทางจิตลักษณะด้านต่าง ๆ ของตัว เด็ก เอง หรือจากส่วนผสมของตัวแปรทุกกลุ่มก็เป็นได้ จึงได้ตั้งประเด็นปัญหาการวิจัยครั้งนี้ไว้ในวัตถุประสงค์ที่จะกล่าวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาอิทธิพลร่วมระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษา การฝึกอบรมด้านทักษะ และลักษณะทางจิตใจของเด็กและเยาวชน ที่มีต่อความสามารถในการควบคุมตนเอง

วัตถุประสงค์เฉพาะเชิงสมมติฐาน

1. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือ เรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 2 ว่าจะมีส่วนในการส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของนักเรียนมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อวิเคราะห์การสอนและการฝึกอบรมในชั้นเรียนของครูว่ามีส่วนส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กอย่างไร
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดู โดยเฉพาะในแง่ของการฝึกทักษะที่เด็กได้รับจากครอบครัว ว่าจะมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กอย่างไร โดยมีคำถามเฉพาะในการวิจัยดังนี้
 - 3.1 พฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของบิดาและมารดา จากการรับรู้ของเด็กมีส่วนส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กอย่างไร
 - 3.2 พฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่บิดาและมารดารายงานว่าตนปฏิบัติค่อนข้างดี มีส่วนส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กอย่างไร
4. เพื่อศึกษาจิตลักษณะสำคัญต่าง ๆ ว่าจะมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กอย่างไร โดยมีคำถามเฉพาะในการวิจัยดังนี้
 - 4.1 จิตลักษณะด้านการควบคุมบังคับกับการปล่อยตามสบาย มีส่วนส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองอย่างไร
 - 4.2 จิตลักษณะด้านการยับยั้งกับความเป็นอิสระ มีส่วนส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองอย่างไร
 - 4.3 จิตลักษณะด้านความมั่นใจในตนเองกับการขาดความมั่นใจ มีส่วนส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองอย่างไร

4.4 จิตลักษณะด้านความอดกลั้น ยอมรับ และให้อภัย กับการขาดความอดกลั้น ยอมรับ ให้อภัย มีส่วนส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองอย่างไร

4.5 จิตลักษณะด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์สังคม กับการขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์สังคม มีส่วนส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองอย่างไร

4.6 จิตลักษณะด้านการมุ่งอนาคตกับการมุ่งปัจจุบัน มีส่วนส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองอย่างไร

5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะทั้ง 6 มิติกับตัวแปรด้านระดับชั้นเรียนเพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

1. การวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็น เด็กและเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนที่อยู่ในระดับฐานะ เศรษฐกิจปานกลาง ในกรุงเทพมหานคร รวม 14 โรงเรียน

2. ตัวแปรด้านหลักสูตรและการสอน จะศึกษา เฉพาะแบบเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ในชั้นเรียนดังกล่าว เท่านั้น

3. วิธีการอบรมสั่งสอนของครูที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการควบคุมตนเองนั้นจะ เป็นการอบรมทั่ว ๆ ไป ในฐานะที่ครูเป็นต้นแบบแก่เด็กภายในชั้นเรียน ไม่ได้เป็นการศึกษาวิธีการที่ครูใช้เฉพาะกับเด็กแต่ละคนภายในชั้นเรียน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และการวิจัยที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษาค้นคว้า

ความสนใจในการศึกษาร้อง การควบคุมตนเอง (self control) นี้มีมานานแล้ว และได้รับการนิยามที่แตกต่างกันออกไปและการนิยามที่แตกต่างกันไปทำให้เกิดความสับสนในระยะแรกแก่ผู้ที่สนใจในเรื่องนี้ ตัวอย่างเช่นการมีนิยาม การควบคุมตนเอง ว่ามีความหมาย เช่นเดียวกับการยับยั้ง-ตนจากสิ่งชั่วๆ (restraint) ดังนั้นในความหมายดังกล่าว การกระทำใดก็ตามที่ยับยั้งการ-ตอบสนอง จะถือได้ว่าเป็นการควบคุมตนเอง นอกจากนั้นก็ยังมีผู้วิจัยบางท่านได้ให้ความหมายการควบคุมตนเอง ว่าเป็นเช่นเดียวกับ การจัดระเบียบตนเอง (self-regulation) และการจัดการเกี่ยวกับตนเอง (self-management) และมีบางท่านที่นิยามแตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตามในแนวความคิดที่สำคัญเรื่องนี้ มีท่านผู้รู้ (Theresean and Mahoney, 1974) ได้พยายามเน้นสาระสำคัญไว้ 2 แนวด้วยกัน คือ (1) แนวคิดทางด้านพลังความตั้งใจ และ (2) แนวคิดทางพฤติกรรมเชิง-สัมพันธ์ กล่าวโดยละเอียดลงไปก็คือ ในระยะแรก ๆ ของการศึกษาค้นคว้า มักมีการเน้นบทบาทของพลังความตั้งใจ (will power) ในตัวบุคคลที่มีต่อการควบคุมตนเอง กล่าวคือ ให้ความสำคัญต่อความสามารถของบุคคลในการควบคุมการกระทำของตนเอง แต่การให้แนวคิดดังกล่าวนี้มีจุดอ่อนและมีปัญหามาก โดยเฉพาะถ้าบุคคลใดก็ตามมองตนเองว่าเป็นผู้ขาดพลังความตั้งใจเสียแล้วก็มักจะยอมแพ้ต่อการปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ในตนเอง และยกสิ่งนี้มาเป็นข้อกล่าวอ้าง เพื่อจะได้ไม่ต้องพยายามควบคุมตนเองต่อไปอีก ดังนั้นการอธิบาย การควบคุมตนเอง ว่าเป็นพลังความตั้งใจในตัวบุคคล จึงไม่ได้เป็นแนวคิดที่ให้ประโยชน์ต่อการวิเคราะห์เชิงทดลองในเรื่องการควบคุมตนเอง

ส่วนการให้แนวคิดทางพฤติกรรมเชิงสัมพันธ์ ที่พิจารณาความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการควบคุมตนเองของบุคคลกับปัจจัยต่าง ๆ นั้นได้เกิดขึ้นจากผลการวิจัยในเกือบสองทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความสามารถของบุคคลในการควบคุมการกระทำของตนเอง ขึ้นอย่างมากอยู่กับความรู้และการควบคุมองค์ประกอบด้านสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน นั่นก็คือ ทักษะในการควบคุมตนเองจะสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความสามารถของบุคคลในการแยกแยะแบบแผนและสาเหตุในพฤติกรรมที่บุคคลนั้นจะต้องดูแลจัดการ อนึ่งในการควบคุมตนเอง บุคคลจะต้องเข้าใจว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการกระทำของตนและ เขาจะสามารถเปลี่ยนปัจจัยเหล่านี้ได้อย่างไรบ้างเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เขาต้องการ ดังนั้นการอธิบายการควบคุมตนเองด้วยแนวคิดเชิงพฤติกรรมก็คือ การใช้แนวคิดที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของบุคคลกับสภาพแวดล้อม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า เรื่องแรงจูงใจและเหตุการณ์ในอดีตจะถูกลดความสำคัญลงไป ตรงข้ามแล้วแต่เหล่านั้น ยังคงมีบทบาทสำคัญในแนวคิดเชิงพฤติกรรม เช่นกัน จากผลของการวิจัยค้นคว้ามายาวนาน -

ได้แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรต่าง ๆ ด้านสถานการณ์ทำให้พฤติกรรมของบุคคลเกิดการยับยั้งเปลี่ยนแปลง แต่การดูแลจัดการกับตัวแปรเหล่านั้นก็ยังคงต้องขึ้นอยู่กับความคุมบังคับของบุคคลนั้นเอง

เกณฑ์ในการพิจารณาการควบคุมตนเอง

ไม่ว่าจะมีการให้ความหมายคำว่า "การควบคุมตนเอง" อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สำคัญมากคือ คำว่า ตนเอง หรือ self อะไรคือสิ่งที่แบ่งแยกการควบคุมตนเองออกจากการควบคุมภายนอก และโดยแท้จริงแล้ว จะสามารถแบ่งแยกสองสิ่งออกจากกันได้หรือไม่

ลักษณะสำคัญยิ่งของการควบคุมบังคับตนเองก็คือ ตัวบุคคลเป็นองค์การที่ทำให้พฤติกรรมของตนนั้นเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ บทบาทของบุคคลในการเปลี่ยนแปลงนี้ได้เป็นเรื่องที่กล่าวกันมาตลอดเวลา. ชัยานัน เริ่มตั้งแต่ สกินเนอร์ (Skinner, 1953) ซึ่งกล่าวว่า ทุกเรื่องของการควบคุมตนเอง ถูกคงรักษาไว้ด้วยตัวแปรภายนอก ตัวอย่างเช่น คนที่ใช้เทคนิควิธีมากมายเพื่อเลิกสูบบุหรี่ คน ๆ นั้น โดยแท้จริงกำลังอยู่ภายใต้การควบคุมของตัวแปรภายนอก เช่น ความกังวลต่อสุขภาพ การขอร้องจากสมาชิกในครอบครัวหรือปัจจัยทางเศรษฐกิจ ความคิดของ สกินเนอร์ ก็คือ การตอบสนองในการควบคุม-พฤติกรรมของบุคคลโดยปกติแล้วจะถูกเสริมแรงจากภายนอก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมตนเองและระบบการควบคุมภายนอก จึงยังเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องระลึกถึงอยู่เสมอ ดังนั้นการพยายามแยกการควบคุมบังคับตนเอง ออกจากการควบคุมภายนอก จึงไม่อาจกระทำได้ ด้วยทั้งสองอย่างนี้อยู่ในเส้นฐานเดียวกัน (continuum) มากกว่าที่จะถูกจัดเป็นคนละประเภท (category)

ท่านผู้รู้ในการศึกษาเรื่องการควบคุม (Schiamberg, 1988) กล่าวว่า ความเข้าใจในเรื่องการควบคุม ประกอบด้วยด้านสำคัญสองด้านคือ การควบคุมพฤติกรรมตนเอง (self control) กับแหล่งของการควบคุม (locus of control) ซึ่งหมายถึงการควบคุมโลกภายนอก บุคคลที่เชื่อว่าการกระทำของตนเป็นตัวกำหนดสำคัญคือสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ได้ชื่อว่าเป็นบุคคลที่มีแหล่งการควบคุมภายใน (internal locus of control) ขณะที่บุคคลที่รู้สึกว่าคุณไร้อำนาจโดยสิ้นเชิงต่อการควบคุมสิ่งที่จะเกิดกับตนเอง ได้ชื่อว่าเป็นบุคคลที่มีแหล่งการควบคุมภายนอก (external locus of control) อย่างไรก็ตามการควบคุมทั้งสองแบบมีความเกี่ยวข้องกัน และทั้งสองเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนทางด้านสังคมและส่วนบุคคล

อีกประการหนึ่งในการพิจารณาว่า แบบฉบับพฤติกรรมใดจัดเป็นการควบคุมตนเองนั้น มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางสังคม จะไม่มีความแตกต่างกันเชิงคุณภาพระหว่างพฤติกรรมการควบคุม

บังคับตนเองกับพฤติกรรมที่ไม่มีการควบคุมบังคับตนเอง หากความแตกต่างจะเกิดขึ้นในบริบทของสังคม ความชัดเจนและเป็นสิ่งที่สังเกตได้ของอิทธิพลภายนอก และแนวคิดของผู้ตัดสินให้ชื่อพฤติกรรม ดังนั้นความปรารถนาทางสังคมจึงมักเข้าไปอยู่ในการให้ความหมายของคำ "การควบคุมตนเอง" ด้วย ขณะเดียวกัน แบบฉบับพฤติกรรมที่ไม่น่าปรารถนาจึงมักไม่รวมอยู่ในความหมายของการควบคุมตนเอง

สุดท้าย การนิยามการควบคุมบังคับตนเอง ได้ชี้ให้เห็นลักษณะสำคัญ 3 อย่างของปรากฏการณ์ การควบคุมตนเอง คือ (1) จะเกี่ยวข้องเสมอกับพฤติกรรมทางเลือกตั้งแต่ 2 อย่างขึ้นไป (2) ผลของพฤติกรรมเหล่านี้จะมีความขัดแย้งกัน และ (3) แบบฉบับการดูแลจัดการตนเองจะได้รับการช่วยเหลือหรือคงไว้โดยปัจจัยภายนอกเช่นผลสืบเนื่องในระยะยาว

และเนื่องจากความพยายามในการควบคุมตนเองจะให้ผลต่อมาในเวลานาน ดังนั้นบทบาทของปัจจัยเชื่อมโยง (mediating factor) จึงไม่อาจถูกมองข้ามได้ ดังที่นักจิตวิทยาสังคมสำคัญคือ แบนดูรา (Bandura, 1969) ได้ชี้ให้เห็นมานานมาแล้ว พฤติกรรมมนุษย์เกือบทั้งหมดไม่ได้เกิดจากผลทางสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังเกิดจากปฏิกิริยาตอบสนองในเชิงประเมินค่าตนเองของบุคคลด้วย นั่นคือ บุคคลจะเชื่อมโยงและปรับขยายอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมโดยผ่านพฤติกรรมที่เรียนรู้จากสังคม เช่น การตั้งจุดมุ่งหมาย การเปรียบเทียบเชิงประมาดค่า การยอมรับตนเองและการสามารถวิพากษ์วิจารณ์ตนเองได้ ดังนั้นขณะที่นักพฤติกรรมนิยมที่เข้มงวดอาจสับสนจากความมั่นคงในปฏิกิริยาตอบสนอง-ด้านการควบคุมตนเองที่เกิดขึ้นโดยปราศจากอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมอันเป็นที่สังเกตได้ แต่นักวิจัยที่คุ้นเคยกับกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมก็จะตระหนักได้ถึงความสำคัญของบทบาทเชื่อมโยงในการประเมินค่าตนเองของบุคคลเพื่อการคงไว้ซึ่งพฤติกรรมบางอย่างโดยไม่ต้องอาศัยปัจจัยทางสภาพแวดล้อมแต่อย่างใด

การพัฒนาการควบคุมตนเอง

การควบคุมตนเอง จัดเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่ต้องเรียนรู้เช่นเดียวกับพฤติกรรมอื่น ๆ ระหว่างกระบวนการได้มาซึ่งการควบคุมตนเองในระยะต้น ๆ นั้น จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมของเด็กถูกควบคุมโดยสิ่งเร้าและองค์การภายนอก โดยเฉพาะเด็กได้เรียนรู้ตัวอย่างทางพฤติกรรม และแบบของแรงเสริมจากพ่อแม่ และในกระบวนการพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเองให้แก่เด็ก พ่อแม่ได้พยายามปลูกฝังมาตรฐานอย่างหนึ่งให้แก่ลูก ที่เราเรียกว่า "อำนาจภายในตน" เพื่อช่วยให้เด็กได้สามารถตรวจสอบกับสิ่งเร้าภายนอกที่อาจแตกต่างไปจากที่ตนเคยเรียนรู้หรือมีประสบการณ์มาก่อน ขณะที่เด็กเติบโตขึ้นและมีการติดต่อกับสังคมขยายตัวมากขึ้น เด็กจะใช้เวลาน้อยลงกับพ่อแม่ ซึ่งทำให้โอกาสของพ่อแม่ในการมี

อิทธิพลต่อพฤติกรรม เด็กกลคน้อยลง อย่างไรก็ตาม เด็กเกือบทุกคน แม้จะไม่มีแรงเสริมจากองค์กรภายนอก ก็ยังคงสามารถรักษารูปแบบของการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ตน เคยได้รับมาจากการสั่งสอนปลูกฝังอบรมของพ่อแม่ ในขั้นนี้สิ่งเร้าที่เกิดภายในตนเองของเด็กจะมีอิทธิพลมากกว่าสิ่งเร้าภายนอก ดังนั้นกระบวนการได้มาซึ่งการควบคุมตนเองจึง เป็นกระบวนการสำคัญที่ซึ่งมาตรฐานของผู้เป็นพ่อแม่ถูกรวมไว้ ถูกสะท้อน หรือถูกปลูกฝังลงภายในตัวเด็ก

จุดมุ่งหมายสำคัญของการฝึกอบรมในวัฒนธรรมหลายวัฒนธรรม คือ การช่วยให้บุคคลสามารถดำรงไว้ และประสานการกระทำโดยปราศจากการควบคุมบังคับจากสิ่งภายนอก เพื่อจะสามารถระงับความต้องการ อุดหนุนความเจ็บปวด และวางทิศทางการประพฤติปฏิบัติให้แก่ตนเองได้ เหล่านี้ล้วนเป็นลักษณะของคนที่มีความรับผิดชอบ การฝึกอบรมบุคคลให้ได้มาซึ่งความสามารถในการควบคุมตนเองเพื่อความร่วมมือทั้งทางบ้านและโรงเรียนจึงจัดว่า เป็นขั้นสูงสุดของการอบรมถ่ายทอดทางสังคม และการควบคุมตนเองของบุคคลนี้ได้มีข้อหลักฐานจากงานวิจัยที่จะได้กล่าวต่อไปว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับแบบฉบับความผูกพันที่เด็กมีกับพ่อแม่ (Honig, 1985)

ก่อนที่จะเด็กจะพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเองได้ เด็กจะต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้หลายอย่าง ที่สำคัญคือ การเรียนรู้โดยผ่านการเสริมแรงโดยตรง การศึกษาทบทวนงานค้นคว้าเกี่ยวกับพฤติกรรมสัมฤทธิ์ผล แสดงให้เห็นว่าแบบฉบับการเสริมแรงของพ่อแม่มีบทบาทสำคัญมากในการกำหนดขอบข่ายว่าเด็กจะแสดงความพยายาม เพื่อคงไว้ซึ่งมาตรฐานซึ่งเด็กได้เรียนรู้เพื่อการยอมรับสำหรับตนเอง ตัวอย่างเช่นงานวิจัยของ แครนดอลล์ เพรสตัน และ แรบสัน (Crandall, Preston, & Rabson, 1960) ที่พบว่า มารดาที่ให้รางวัลและชมเชยความพยายามของเด็กในการทำงานให้สำเร็จอยู่เสมอ นั้นจะมีเด็ก ซึ่งแสดงความพยายามอย่างเข้มแข็งที่จะสัมฤทธิ์ผล เมื่ออยู่ภายนอกบ้านด้วย หรือ การศึกษาลาสิกของ วินเตอร์บอตทอม (Winterbottom, 1953) นอกจากได้ให้หลักฐานที่ว่าผลของการฝึกอบรมจากพ่อแม่ในเรื่องพฤติกรรมสัมฤทธิ์ผลแล้วยังชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาการพึ่งตนเองกับการได้มาซึ่งการควบคุมตนเอง

จากการศึกษาหลายชิ้นในอดีต ความรุนแรงของความกดดันทางด้านการขัดเกลาทางสังคมที่พ่อแม่ใช้กับ เด็กจะมีความสัมพันธ์กับขอบข่ายที่เด็กแสดงการควบคุมตนเองในสถานการณ์ที่ยั่วเย้าหรือสถานการณ์ - สัมฤทธิ์ผล การค้นพบทั่วไป แม้จะไม่คงเส้นคงวาแต่ก็แสดงให้เห็นว่าเด็กที่มีประสบการณ์ต่อการได้รับความกดดันอย่างรุนแรงจากการขัดเกลาทางสังคมของพ่อแม่ มักจะแสดงการควบคุมบังคับตนเองมากกว่าเด็ก

ที่ถูกฝึกอบรมแบบอะลุ่มอล่วยกว่า ถ้าสันนิษฐานว่าความรุนแรงของมาตรการขัดเกลาทงสังคสมสะท้อนให้เห็นขอบข่ายที่พ่อแม่ใช้รางวัลเพื่อให้เด็กปฏิบัติตามมาตรฐานของพ่อแม่ และลงโทษพฤติกรรมที่ไม่ปฏิบัติตาม ผลเหล่านี้ได้ให้หลักฐานทางอ้อมว่าแบบฉบับการให้แรงเสริมของพ่อแม่ เป็นตัวกำหนดสำคัญของความเข้มในการสร้างนิสัยเพื่อการควบคุมตนเองในตัวเด็ก

อนึ่ง การเสริมแรงของพ่อแม่ที่ช่วยให้เด็กพัฒนาการควบคุมตนเองได้นี้ จะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพของความใกล้ชิดระหว่างแม่และเด็ก ตัวอย่างเช่น การวิจัยของ สเตตัน, โฮแกน และ เอนสเวิร์ท (Stayton, Hogan, & Ainsworth, 1971) พบว่าเด็กมักจะเชื่อฟังสัญญาณที่พ่อแม่ให้ ถ้าเด็กนั้นมีความสัมพันธ์อย่างราบรื่นและเต็มไปด้วยความรักกับผู้เป็นพ่อแม่ นอกจากนั้นทารกที่แสดงความก้าวหน้าในการควบคุมตนเอง เช่น คืบคลานไปยังสิ่งของที่ถูกห้ามและไม่จับสิ่งนั้น มักเป็นทารกที่มีมารดาที่ยอมรับ ร่วมมือ และอนุญาตให้ทารกของตนมีอิสระในการคืบคลานตามพื้นบ้าน ยังมีงานวิจัยอีกมากที่กระทำในเรื่องวิธีการอบรมเลี้ยงดูกับการยอมทำตาม (compliance) ของทารก ดังที่พบในการศึกษาทบทวนของ โอนิก (Honig, 1985) คือ งานค้นคว้าของ คลาร์ก-สจวต, แวนเดอร์สโตป และ คิลเลียน (Clarke - Stewart, Vanderstoep, & Killian, 1979 อ้างใน Honig) และงานวิจัยของ ออลสัน เบทส์ และ เบเลส (Olson, Bates, & Bayles, 1984 อ้างใน Honig) ซึ่งงานชิ้นหลังนี้พบว่า สิ่งเร้าทางวาจาและการตอบสนองของแม่ การควบคุมทางบวกและความรัก ล้วนแต่เป็นตัวทำนายที่ดีที่สุดในเรื่องการยอมกระทำตามของทารก ซึ่งจะนำมาสู่การควบคุมความสนใจของเด็กได้ ส่วนงานวิจัยของ ลอนเดอร์วิลล์ และ เมน (Londerwill & Main, 1981 อ้างใน Honig) ซึ่งศึกษาความมั่นคงปลอดภัยในความผูกพันของทารกต่อแม่ แสดงชัดเจนว่าเสียงที่ดุขันของแม่นั้นสัมพันธ์กับแนวโน้มของการไม่เชื่อฟังในตัวเด็ก

ต่อมาคือ การเรียนรู้การควบคุมตนเองจากเทคนิคการวางระเบียบวินัย มีความพยายามอย่างมากในการศึกษาผลที่มีต่อพฤติกรรมเด็ก เมื่อมีการใช้ระเบียบวินัยต่าง ๆ กัน เช่น การลงโทษทางกาย การตอบโต้ทางวาจาหรือการวิพากษ์วิจารณ์ การถอดถอนสิทธิที่เด็กเคยได้รับ การขู่ว่าจะไม่ให้ความรัก การแยกเด็กแต่โดยลำพัง หรือการให้เหตุผล การปฏิบัติเหล่านี้อาจแบ่งออกได้เป็น 2 หัวข้อใหญ่คือ ระเบียบวินัยทางจิตใจ และทางวัตถุ โดยมีข้อสันนิษฐาน การควบคุมตนเองจะสัมฤทธิ์ได้ถ้ามีการใช้วิธีการระเบียบวินัยทางจิตใจมากกว่าทางวัตถุ กล่าวโดยทั่วไป การลงโทษทางร่างกายถูกพิจารณาว่าเป็นแบบของการวางระเบียบวินัยเชิงวัตถุ และการใช้เหตุผลและการขู่ว่าจะไม่รักเป็นแบบของการวางระเบียบวินัยเชิงจิตใจ แต่ก็ยังมีข้อถกเถียงที่ไม่อาจแยกกันได้นั่นเอง

ระหว่างบรรดานักจิตวิทยาเด็กทั้งหลายในเรื่องนี้ เหตุผลอย่างหนึ่งก็คือ ในแต่ละชนิดของระเบียบวินัยสามารถเกี่ยวข้องกับลักษณะหลายอย่างซึ่งทำให้เกิดปฏิกิริยาสำคัญต่อการกำหนดชนิดของผลลัพธ์ซึ่งเด็กจะได้จากการถูกวางระเบียบวินัยนั้น

ขณะที่มีหลักฐานบางประการซึ่งแสดงว่าอิทธิพลของเทคนิควิธีวางระเบียบวินัยบางอย่างที่มีต่อการพัฒนาการควบคุมตนเองนั้น จะขึ้นอยู่กับการทำงานของตัวแปรอื่น ๆ ด้วย ก็มีการศึกษาเด็กซึ่งแสดงความก้าวร้าวด้านการต่อต้านสังคม ว่าการที่พ่อแม่ชอบใช้การลงโทษทางกายเป็นวิธีวางระเบียบวินัยนั้น เป็นตัวนำให้เด็กเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวผิดไปจากปกติ ขณะที่การใช้เหตุผลของพ่อแม่ช่วยทำให้เกิดพฤติกรรมไม่ก้าวร้าวและส่งเสริมสังคม (Bandura & Walters, 1959; Glueck & Glueck, 1950; McCord, McCord, & Zola, 1959) ผลที่แตกต่างกันของวิธีการวางระเบียบวินัยด้าน - ก้าวร้าว-ลงโทษและไม่ก้าวร้าว ยังสะท้อนให้เห็นในงานวิจัยของ แบนดูรา (Bandura, 1960) อีกว่า พ่อแม่ของเด็กชายที่ก้าวร้าวมักใช้การลงโทษทางวาจาและร่างกาย ถอดถอนสิทธิที่เด็กเคยได้ และแยกเด็กให้อยู่แต่โดยลำพังมากกว่าพ่อแม่ของเด็กที่เก็บตัว ผลของการลงโทษทางกายนั้นมีความซับซ้อน และขึ้นอย่างมากอยู่กับความเข้มงวดของการลงโทษและวิธีการที่ใช้การลงโทษ ตัวอย่างงานวิจัยของฮอฟฟ์แมน (Hoffman, 1960) พบว่ามารดาผู้พยายามให้เด็กทำตามความต้องการของตนโดยใช้วิธีการรวบอำนาจ ซึ่งรวมทั้งความก้าวร้าวทางวาจาและร่างกาย จะมีบุตรผู้แสดงลักษณะเดียวกันนี้ในการควบคุมพฤติกรรมของเพื่อนร่วมวัย และต่อต้านความพยายามของครูและเพื่อนในการควบคุม

วิธีการดูแลเด็กเรื่องระเบียบวินัยที่แตกต่างออกไปก็คือ การใช้เหตุผล ซึ่งอาจรวมการอธิบายให้เด็กฟังถึงแรงจูงใจในการยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา บางครั้งก็รวมการทำให้เป็นแบบอย่างให้เด็กเกิดการยอมรับ ตลอดจนให้คำแนะนำสั่งสอนว่า เด็กควรทำอย่างไรเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่เสริมสังคม และเขาสามารถประเมินการกระทำของตนเองได้ ตัวอย่างงานวิจัยของอารอนฟรีด (Aronfreed, 1963; Aronfreed, Cutlich, Fagan, 1963) ซึ่งในการวิจัยผู้วิจัยได้ให้ข้อชี้แจงที่ชัดเจนต่อเด็กว่าเขาควรจะทำอย่างไร จึงทำให้เกิดการตอบสนองในด้านวิจารณ์ตนเองได้มากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อเขาถูกนำไปเชื่อได้ว่าสิ่งที่เขาทำนั้นไม่อยู่ในระดับมาตรฐานที่ผู้วิจัยแสดงให้เขาเห็น

ในด้านเทคนิควิธีใช้การพูดว่าจะไม่ให้ความรักนั้น ในงานวิจัยของ เซียร์ แมคคอบี และ เลวิน (Sears, MacCoby, & Levin, 1957) คณะวิจัย พบว่ามารดาที่ใช้การเพิกถอนความรักเป็นเทคนิควิธีวางระเบียบวินัยจะมีเด็กซึ่งพัฒนาควบคุมบังคับตนเองได้ดี โดยมีเงื่อนไขว่ามารดานั้นต้องเป็นผู้ที่มีความอบอุ่นและเต็มไปด้วยความรักเด็ก ในกรณีที่ใช้เทคนิควิธีการถอดถอนสิทธิเด็ก - นั้น ถ้าพ่อแม่เลิกการถอดถอนสิทธิทันทีที่เด็กกระทำตามสิ่งที่พ่อแม่ต้องการแล้ว วิธีนี้ก็อาจได้ผล เช่นเดียวกันกับการทำให้เกิดการควบคุมตนเอง (Hill, 1960)

สุดท้าย คือ การเรียนรู้การควบคุมตนเองจากการทำต้นแบบ (modeling)

อิทธิพลของการทำต้นแบบจะปรากฏให้เห็นชัดในสังคมที่ซึ่งผู้ใหญ่ส่วนใหญ่จะแสดงพฤติกรรมปฏิเสธการเอาใจหรือตามใจตนเอง ในสังคมที่มีการปฏิบัติทางวัฒนธรรมแบบปฏิเสธหรือแบบตามใจ - ตนเอง เด็กจะมีโอกาสน้อยมากในการสังเกตแบบฉบับพฤติกรรมอื่น ๆ และผลที่ได้รับต่อมาก็คือ ถูกบังคับให้ทำตามแบบอย่างที่คุณถูกควบคุมนั้น อิทธิพลของต้นแบบต่อการได้มาแล้วรักษาการตอบสนองทางการควบคุมตนเองนั้น มีหลักฐานมาจากการศึกษาค้นคว้าทางการทดลอง ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ รอสส์ (Ross, 1962) แสดงว่า คนที่สังเกตว่าตัวแบบจะเกิดสิ่งที่ตนเองห้ามผู้อื่นกระทำ มักจะพร้อมที่จะทำสิ่งที่ห้ามนั้นมากกว่าบุคคลที่เห็นต้นแบบกระทำตนสอดคล้องกับสิ่งที่ห้าม การตอบสนองที่แสดงการยับยั้ง และไม่ยับยั้งจะถูกกระทบกระเทือนโดยการทำต้นแบบ ถ้าผลการให้รางวัลหรือลงโทษปรากฏต่อตัวแบบอย่างเห็นได้ชัด หรือถ้าตัวแบบมีความสามารถ ประสิทธิภาพสำเร็จหรือมีสิทธิพิเศษอย่างชัดเจน นอกจากนั้นยังพบว่า การให้แรงเสริมโดยผ่านการกำหนดกิจกรรมด้วยตนเอง มีอิทธิพลต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแบบฉบับของการให้แรงเสริมด้วยตนเอง ทั้งการสาธิตต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นว่าการยับยั้งอาจทำให้เข้มหรืออ่อนลงได้ รวมทั้งการตอบสนองทางการประเมินค่าด้วยตนเองนั้น เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ โดยไม่ต้องมีตัวเชื่อมคือการให้แรงเสริมโดยตรง ข้อพบนี้ได้ให้หลักฐานสำคัญต่อไปในความสำเร็จของการเรียนรู้ทางอ้อมในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

สรุปได้ว่า การควบคุมตนเองจัดเป็นพฤติกรรมที่เรียนรู้ได้ เช่นพฤติกรรมอื่น ๆ บุคคล - เรียนรู้ที่จะควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้จากหลักการเรียนรู้เช่นเดียวกับพฤติกรรมอื่น ๆ การควบคุมตนเองอาจเป็นสิ่งเฉพาะเจาะจงในสถานการณ์พิเศษบางอย่าง หรือการควบคุมตนเองอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปในหลายสถานการณ์ ตัวอย่างเช่น นักมวยอาจใช้โปรแกรมฝึกตนเองอย่างเข้มงวดเคร่งครัด ขณะที่บุคคลเดียวกันนั้นอาจไม่ได้ควบคุมตนเองเลยในด้านอื่น ๆ เช่น การทำงาน ชิ้นใดชิ้นหนึ่งที่ได้รับมอบหมาย แต่ก็ยังอาจมีบางคนที่สามารถทำได้ดีทั้งสองด้าน

ในการพัฒนาคนระยะสั้น พฤติกรรมของเด็กถูกควบคุมโดยองค์การภายนอก เช่น พ่อแม่ ครู ซึ่งเป็นผู้วางมาตรฐานและจัดการให้ผลสืบเนื่องสำหรับการปฏิบัติตามมาตรฐานอาจแตกต่างกันออกไปในแต่ละพฤติกรรม พ่อแม่บางคนตั้งมาตรฐานสูง สำหรับสัมฤทธิ์ผลในด้านดนตรีหรือวิชาการ แต่ค่าในทักษะทางเครื่องยนต์กลไก หรือทักษะทางสังคม หรืองานบ้าน ตามความเป็นจริงแล้ว มาตรฐานยังอาจแตกต่างกันไปอีกตามเพศของพี่น้องภายในครอบครัวเดียวกัน การให้แรงเสริมทางบวกจะถูกจัดทำให้เมื่อเด็กกระทำถึงระดับมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ที่วางไว้ ขณะที่การลงโทษจะถูกใช้เมื่อเด็กกระทำงานต่ำกว่าระดับมาตรฐาน ขณะที่การฝึกอบรมค่าเน้นต่อไป การสัมฤทธิ์ผล - ในมาตรฐานใดก็ตาม อาจให้ผลเป็นแรงเสริม เพราะสัมฤทธิ์ผลในอดีตถูกจับคู่กับการให้แรงเสริม - ภายนอก ตรงข้าม การล้มเหลวที่จะได้มาซึ่งการสัมฤทธิ์ผลทางมาตรฐานใดก็ตาม ถูกจับคู่กับการลงโทษ ดังนั้น การได้มาซึ่งมาตรฐานหรือการขาดซึ่งมาตรฐานที่บังคับด้วยตัวแปรภายนอกก็ดีหรือด้วยตนเองก็ดี จึงอาจมีการให้รางวัลหรือการลงโทษอยู่ในตัวของมันเองด้วยการผ่านกระบวนการอบรมตั้งแต่ยังเล็ก ๆ กระบวนการของการตั้งมาตรฐาน และจัดหาผลสำหรับการสัมฤทธิ์ผลจะกลายเป็นอิสระไม่ขึ้นอยู่กับผลภายนอกอีกต่อไป

การตีความหมายว่าแบบฉบับพฤติกรรมพัฒนาการให้แรงเสริมตัวเองและการลงโทษ ได้รับการสนับสนุนจากนักวิจัยบางท่าน เช่น แบนดูรา (Bandura, 1971) งานวิจัยในห้องทดลองได้แสดงให้เห็นว่า แบบฉบับการวางมาตรฐานและการให้แรงเสริมตนเอง สามารถถ่ายทอดในวิธีทางที่คงเส้นคงวากับการตีความ ตัวอย่างเช่น บุคคลสามารถจะเรียนรู้ในการประเมินการทำงานของคนที่วางอยู่บนฐานว่าคนอื่น ๆ ได้ประเมินการทำงานนั้นอย่างไร คนที่ถูกให้รางวัลอย่างมากโดยคนอื่น ๆ ก็จะเป็นผู้ที่ให้รางวัลอย่างมากต่อตนเอง (Kanfer & Marston, 1963) ดังนั้นการให้แรงเสริมตนเองจะมีความสอดคล้องกับวิธีทางที่บุคคลได้ให้แรงเสริมมันเอง

การวางต้นแบบมีความสำคัญยิ่งในการถ่ายทอดแบบการควบคุมตนเอง ตัวอย่างเด็กจะสามารถยอมรับมาตรฐานของแรงเสริมที่ตนสังเกตได้ในต้นแบบ ถ้าเด็กถูกอยู่ใกล้กับตัวแบบที่วางมาตรฐานสูงหรือค่าสำหรับการใช้แรงเสริมตัวเอง เด็กก็จะรับมาตรฐานคล้ายคลึงกันนี้กับตัวเอง (Bandura, 1971) บุคคลที่อยู่ใกล้กับต้นแบบที่มีมาตรฐานสัมฤทธิ์ผลค่าที่มักจะทำให้รางวัลตนเองสูงสำหรับงานที่ลักษณะอยู่ปานกลางเท่านั้น ข้อความที่มุ่งถึงการให้รางวัลตนเองและวิเคราะห์วิจารณ์ตนเองโดยต้นแบบจะถูกถ่ายทอด และกระทำโดยผู้สังเกต (Bandura & Kupers, 1964; Liebert & Alben, 1967)

มาตรฐานที่วางด้วยตนเองและการได้มาซึ่งผลซึ่งตนเองเป็นผู้ปฏิบัติก็ จะถูกกระทบโดยผู้อื่นในปฏิสัมพันธ์ประจำวัน ตัวอย่างเช่น การให้แรงเสริมตนเองเพื่อสัมฤทธิ์ผลในมาตรฐานต่ำจะไม่ได้รับการพิจารณาอย่างดีนัก ดังเช่นนักศึกษาจะไม่ภาคภูมิใจที่จะได้คะแนนเฉลี่ยสะสม เป็น 2 เนื่องจากมาตรฐานนี้ทุกคนเห็นว่าเป็นมาตรฐานต่ำ ดังนั้นมาตรฐานการปฏิบัติในรูปแบบที่มีการให้แรงเสริมตนเองจะเกิดขึ้นได้โดยวิธีการวางต้นแบบ การเสริมแรงโดยตรงและการควบคุมบังคับจากสังคม

ทฤษฎีและแนวคิด เกี่ยวกับการควบคุมตนเอง

สำหรับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อมกับการควบคุมตนเอง จะเห็นได้ว่ามีกล่าวไว้ในหลายทฤษฎีด้วยกัน ดังพอประมวลได้ต่อไปนี้

1. การควบคุมตนเองตามทฤษฎีจิตวิทยาวิเคราะห์ของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud)

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ซึ่ง ฟรอยด์ (Freud, 1937) เป็นผู้สร้างขึ้นนี้มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของบุคคลก็คือ ฟรอยด์ อธิบายว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับแรงกระตุ้นหรือแรงขับตามธรรมชาติ ซึ่งสามารถทำลายบุคคลและสังคมได้ หากไม่มีการควบคุมที่ดี ซึ่งก็จะนำไปสู่พฤติกรรม เบี่ยงเบนออกนอกกรอบปทัสสถานของสังคม ฟรอยด์ ได้แบ่งบุคลิกภาพของบุคคลออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ จิตไร้สำนึก (Id หรือ Libido) ตัวเราที่อยู่ในจิตสำนึก (Ego) หรือ Self และมโนธรรม (Superego)

ในส่วนที่เป็นจิตไร้สำนึก ฟรอยด์อธิบายว่าคนเราเกิดมาพร้อมกับจิตไร้สำนึกที่เต็มไปด้วยกิเลสหรือความปรารถนา ซึ่งจัดว่าเป็นแรงผลักดันภายในตัวสำคัญที่ชักนำให้บุคคลกระทำการที่ตนปรารถนา ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อตนเองและสังคมได้ ถ้าสิ่งที่ปรารถนานั้นไม่ได้อยู่ในทำนองคลองธรรม สำหรับส่วนที่เป็นตัวเราที่ได้รับการขัดเกลาให้พ้นจากสภาพที่อยู่ในจิตไร้สำนึกนั้นจัดเป็นส่วนที่ได้ผ่านการอบรมขัดเกลาให้เรียนรู้ที่จะคิดและประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบปทัสสถานทางสังคม ตัวเราที่อยู่ในจิตสำนึกจะต้องผ่านกระบวนการอบรมขัดเกลาเพื่อให้เป็นเหมือนคนอื่น ๆ แม้ว่าบุคคลถูกขัดเกลาอาจต้องฝืนใจประพฤติให้อยู่ในกรอบของบุคคลนั้นไปได้ ส่วนที่เป็นมโนธรรมนั้น ถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญยิ่ง คือ เป็นตัวแทนของกฎที่ยังคับต่าง ๆ ทางศีลธรรมทั้งหมด การสร้างให้เกิดมโนธรรมในจิตใจจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมากในกระบวนการฝึกอบรม เพราะทำให้เกิดความสำนึกในภาวะความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์คือ เรียนรู้ศีลธรรม ค่านิยม ตลอดจนเรียนรู้ว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก อะไรควรทำไม่ควรทำ ผู้ที่ได้รับการอบรมขัดเกลาอย่างดีจนเข้าใจเป้าหมายของปทัสสถานทางสังคมย่อมจะไม่กระทำผิดหรือออกนอกกลุ่มนอกทาง ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

สรุปได้ว่า ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง ได้ให้สาระสำคัญที่ว่า บุคคลทั่วไปจะมีแรงขับขี้อยู่ภายในตัวเอง ซึ่งมีลักษณะ เป็นจิตไร้สำนึกซึ่งพร้อมจะแสดงออกตามความต้องการ เสนอถ้าขาดการควบคุมยับยั้ง เมื่อใด มนุษย์จึงจำเป็นต้องได้รับการอบรมบ่มนิสัย เพื่อจะทำให้เกิดการ ควบคุมตนเองได้ในระดับทั่วไป ซึ่งเป็นตัวเราที่คิด เกลาพอที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข แต่การพัฒนา ตัวเราให้ เป็นผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีจิตใจสูง เมื่อเข้าสู่ภาวะความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์นั้น จำเป็นที่จะต้องพัฒนามโนธรรมให้ เกิดขึ้นในจิตใจ เพื่อควบคุมจิตไร้สำนึก บุคคลนั้นจึงจะสามารถพัฒนาตัวเองให้เป็น ผู้มีคุณภาพทางจิตใจสูงได้

2. การควบคุมตนเองตามทฤษฎีของ วอลเตอร์ ซี เร็คเลสส์ (Walter C. Reckless)

เร็คเลสส์ (Reckless, 1943) เชื่อว่าคนเรามีพลังที่ผลักดันจากภายในให้มีพฤติกรรม เบี่ยงเบน ซึ่งอาจจะเกิดจากปัจจัยต่างๆ ภายนอก เช่น ความยากจน หรือถูกจำกัดสิทธิ เสรีภาพ ความ ขัดแย้ง การเข้ากันไม่ได้ การถูกควบคุม การอยู่ในสถานภาพของชนกลุ่มน้อย การถูกกีดกันจากโอกาส ที่คนพหิม

นอกจากนี้คนเรายังถูกผลักดันให้มีพฤติกรรม เบี่ยงเบนจากจิตใจภายใน เช่น แรงขับ แรงจูงใจ ความคับข้องใจ ความกระวนกระวายใจ ความผิดหวัง ความรู้สึกท้อแท้ ความรู้สึกเป็นปรปักษ์ต่อกัน และความรู้สึกมีปมด้อย เป็นต้น

เมื่อคนเราต้องเผชิญกับสถานการณ์และปัญหาต่างๆ อันเป็นปัจจัยผลักดันทั้งภายในและภายนอก ดังกล่าว คนเราก็จะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรม เบี่ยงเบนไปจากปกติสถานของสังคม อย่างไรก็ตาม เมื่อเผชิญสถานการณ์อย่างเดียวกันบางคนก็มีพฤติกรรม เบี่ยงเบนไป แต่บางคนสามารถควบคุมตนเองได้เป็น อย่างดี จุดนี้เองที่ทำให้เร็คเลสส์ตั้งเป็นสมมติฐาน แล้วทำการวิจัย เด็กนักเรียนที่ครูแยกประเภทไว้ ระหว่างกลุ่ม "เด็กดี" และ "เด็กเกเร" ในปี พ.ศ. 2498 เร็คเลสส์ ได้ทำการวิจัยในถิ่นที่มีปัญหา เด็กวัยรุ่นมากที่สุดที่เมืองโคลัมเบีย มลรัฐโอไฮโอในสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นการวิจัยอย่างต่อเนื่อง เป็น 4 ปี ผลปรากฏว่าเด็กดีกระทำผิดเพียงร้อยละ 4 ในกลุ่มของตน แต่กลุ่มเด็กเกเรทำผิดถึงร้อยละ 39 เร็คเลสส์จึงเชื่อว่าเด็กมีความสามารถในการควบคุมจากภายในตนเองสูง เช่น ความเคารพตนเอง ความสำนึกในความรับผิดชอบของตน แต่เด็กเกเรส่วนมากจะมีความสามารถในการควบคุมจากภายใน ตนเองต่ำ เช่น ไม่มีความเคารพตนเองหรือมีน้อย และมีความรับผิดชอบในตนน้อย

สภาพแวดล้อมภายนอกก็มีส่วนในการควบคุมพฤติกรรมของเด็ก ดังได้แก่ การแนะนำสั่งสอนจาก พ่อแม่ กิจกรรมที่มีประโยชน์และเพื่อนฝูงที่ดี เป็นต้น ซึ่งมีส่วนทำให้เด็กดีไม่กระทำพฤติกรรม เบี่ยงเบน ซึ่งตรงกันข้ามกับ เด็กเกเร ผู้มักจะมีสภาพแวดล้อมที่ดีดังกล่าว

ดังนั้นในการควบคุมตนเอง เร็ค เลสซ์ จึงได้วางหลักทฤษฎีดังนี้

การควบคุมจากภายใน เป็นพลังภายในจิตใจของแต่ละคน ซึ่งอาจจะมีความน้อยต่างกัน

ได้แก่

- (1) ความสำนึกที่สามารถยับยั้งควบคุมตนเองได้
- (2) ความสำนึกที่ดั่งาม
- (3) ความเคารพตนเอง
- (4) มโนธรรมที่ได้รับการพัฒนาอย่างดี
- (5) ความอดกลั้นต่อความคับข้องใจ
- (6) ความสามารถในการต่อสู้กับอารมณ์ฝ่ายต่ำ
- (7) ความสำนึกรับผิดชอบสูง
- (8) ความมุ่งมั่นต่อ เป้าหมาย
- (9) การหาความพึงพอใจอย่างอื่นทดแทน
- (10) การให้เหตุผลในการถ่ายโยงความเครียด เป็นต้น

การควบคุมจากภายนอก เป็นพลังผลักดันให้เกิดการควบคุมตนเองมาจากภายนอก ซึ่งเป็นปัจจัยทางสังคมที่ควบคุมตัวบุคคลอย่างใกล้ชิด ได้แก่ ความยึดมั่นในจารีตประเพณี ความคาดหวังของสังคม การระงับพันที่จะต้องปฏิบัติตามปทัสถานของสถาบันและตาม เป้าหมายความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย โอกาสที่จะได้รับการยอมรับ และความสำนึก เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่คนสังคมอยู่

สภาพแวดล้อมดังที่กล่าวมาจะเป็นพลัง และสร้างความผูกพันให้เกิดขึ้นกับสมาชิกในสังคม ซึ่งถ้าพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้ว เป็นพลังและภารกิจที่เกิดจากกระบวนการอบรมบ่มนิสัยทั้งสิ้น สรุปได้ว่าการควบคุมจากภายนอก เกิดขึ้นในลักษณะที่เกิดจากความยึดมั่นผูกพันที่จะปฏิบัติตามกรอบปทัสถานของสังคม และความคาดหวังของสังคม

3. การควบคุมตนเองตามทฤษฎีของ เอฟ อีแวน ไนย์ (F. Ivan Nye)

ในการควบคุมตนเองของบุคคล ไนย์ (Nye, 1958) เห็นว่าสังคมเป็นองค์การสำคัญในการควบคุมและสร้างความสำนึกความผูกพันให้เกิดแก่สมาชิกของสังคม ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 อย่างคือ

3.1 การควบคุมภายในสังคมโดยผ่านสถาบันต่าง ๆ ได้อบรมบ่มนิสัยสมาชิกของสถาบัน โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว พ่อแม่อบรมบ่มนิสัยลูกให้เกิดความสำนึก ยึดมั่นอยู่ในค่านิยมและปทัสถานของสังคม จนทำให้ค่านิยมและปทัสถานของสังคมฝังลึกเข้าไปอยู่ในจิตสำนึกของลูก และจิตสำนึกนี้เองที่เป็นพลังภายในที่ควบคุมบุคคลไม่ให้มีพฤติกรรม เบี่ยงเบน

3.2 การควบคุมโดยตรง พ่อแม่เป็นตัวแทนสถาบันครอบครัว คำสั่งเป็นตัวแทนสถาบันปกครอง เพื่อนเป็นตัวแทนกลุ่มปรมุข เป็นผู้ห้ามปราม ไม่ให้บุคคลกระทำพฤติกรรม เบี่ยงเบนออกนอกกรอบ ถือว่าเป็นการควบคุมโดยตรงจากบุคคลภายนอก

3.3 การควบคุมโดยทางอ้อม การที่คนเราอยู่ในสถาบันครอบครัวมานาน ทำให้เกิดความผูกพันความรักตอบสนองพ่อแม่ซึ่งเป็นตัวแทนสถาบัน ช่วยให้บุคคลไม่ทำอะไรนอกกรอบนอกทางด้วยกลัวพ่อแม่จะเสียใจ นอกจากนั้นก็ยังมีความรักความผูกพันต่อบุคคลภายนอก เป็นพลังยับยั้งพฤติกรรมนอกกรอบแบบของคนเราได้อีกด้วย

3.4 ความต้องการที่จะได้รับความพึงพอใจที่ชอบธรรมในสังคม

คนเราต้องการดำเนินชีวิตที่ชอบธรรมเพื่อจะได้มาซึ่งสิ่งที่ตนปรารถนา เช่น ความรัก ความยอมรับนับถือ และความมั่นคงในชีวิต ความต้องการดังกล่าวจะเป็นพลังควบคุมป้องกันไม่ให้คนเรามีพฤติกรรม เบี่ยงเบน

อนึ่ง ในการวิจัยของไนย์เขาพบว่า ครอบครัวที่ขาดการอบรมบ่มนิสัยหรือขาดการให้ความรักความอบอุ่น เด็กจะขาดการควบคุมตนเองและกลายเป็น เด็ก เกเรมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่รับผิดชอบในหน้าที่อย่างสมบูรณ์

4. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมได้พัฒนามาจากแนวคิดของนักจิตวิทยาหลายคน โดยเฉพาะที่สำคัญคือ แบนดูรา (Bandura, 1969) ซึ่งพยายามอธิบายแนวคิดที่สำคัญในการเรียนรู้ทางสังคมไว้ดังต่อไปนี้คือ

4.1 พฤติกรรมทั้งหลายทั้งสิ้นของมนุษย์นอกจากปฏิกิริยาสะท้อน ล้วน เป็นผลที่ได้รับจากการเรียนรู้

4.2 สิ่งที่มีมนุษย์เรียนรู้ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ โดยเรียนรู้จากผลที่จะเกิดตามมา กล่าวคือ เรียนรู้ว่าเมื่อเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นจะมีเหตุการณ์ใดเกิดตามมาหรือเมื่อกระทำพฤติกรรมใดแล้ว ผลที่ได้รับตามมาจากการกระทำนั้นจะเป็นเช่นไร อย่างแรกจัดเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์ อย่างที่สองเป็นความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและผลที่เกิดจากพฤติกรรม ความรู้ที่มีมนุษย์เรียนรู้จากสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะกลายมาเป็นการเชื่อที่มีผลต่อการควบคุมพฤติกรรมของบุคคล

4.3 การเรียนรู้ความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดจากการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์และการเรียนรู้จากการสังเกต

4.4 การเรียนรู้จากการทำต้นแบบหรือแบบอย่าง โดยเฉพาะตัวแบบที่ใกล้ชิด คือ พ่อแม่และการเรียนรู้จากขบวนการสังเกต

4.5 ผลจากการเรียนรู้ของมนุษย์จะกลายมาเป็นการเชื่อ ซึ่งเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมสำคัญ และควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ให้สอดคล้องกับความเชื่อดังกล่าว

4.6 การควบคุมพฤติกรรมด้วยการรู้คิด การรู้คิดของบุคคลในเชิงประเพณีค่าที่วางอยู่บนข้อสมมติฐานความเชื่ออันเกิดจากการเรียนรู้ของมนุษย์นั้นจะนำไปสู่การตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งได้ และจะนำไปสู่การควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามที่ตนได้ตั้งใจไว้

4.7 หลังจากการเรียนรู้แล้ว มนุษย์จักเลือกเลียนแบบเฉพาะพฤติกรรมที่ตนเห็นคุณค่ามากกว่าพฤติกรรมที่ถูกลงโทษหรือไม่ได้รับรางวัลหรือแรงเสริม การเห็นผลจากการกระทำในเชิงบวก ย่อมเป็นสิ่งจูงใจให้บุคคลกระทำพฤติกรรมนั้นอีก ตลอดจนเกิดความคาดหวังแก่แรงเสริมที่จะได้รับ การคาดหวังนี้จะทำให้บุคคลตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรม เพื่อให้ผลยังเกิดขึ้น ความความต้องการ คือ ต้องการมีการควบคุมตนเองและประเมินตนเอง

4.8 พฤติกรรมส่วนใหญ่ของบุคคลถูกควบคุมโดยผลที่ตามมาจากการประเมินตนเอง ซึ่งจะมีทั้งทางดีและไม่ดี ทำให้เกิดการรับรู้ตนเองในแต่ละด้านแตกต่างกันออกไป การประเมินตนเองนี้จะทำให้บุคคลสามารถควบคุมตนเองให้กระทำพฤติกรรมที่เหมาะสมได้

4.9 พฤติกรรมหรือการกระทำที่บุคคลทำต่อตนเองอันเนื่องมาจากการประเมินตนเอง ก็ดี และจากปฏิกิริยาต่อตนเองทั้งทางบวกและลบ ล้วนเป็นผลมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และการมีต้นแบบหรือแบบอย่าง การให้แรงเสริมต่อตนเอง เป็นเรื่องสำคัญเพราะจะมีผลต่อการพยายามของบุคคลที่จะกระทำให้ถึงมาตรฐานที่ตนตั้งไว้และทำให้สามารถพัฒนาทักษะในการควบคุมตนเอง

สามารถปรับปรุงและคงรักษาพฤติกรรมนั้นต่อไปได้

สาระสำคัญทั้งหมดในทฤษฎีของการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราที่สามารถนำไปอธิบายการเรียนรู้ หรือที่มาของพฤติกรรมการควบคุมตนเองและการควบคุมพฤติกรรมดังกล่าวได้เป็นอย่างดีและชัดเจน

5. การควบคุมตนเองตามแนวคิดของ เอ. เอส. เนลล์ (A.S. Neill)

ที่โรงเรียนชื่อ ซัมเมอร์ฮิลล์ (Summerhill) ในเมือง ซัฟโฟล์ค (Suffolk) ประเทศอังกฤษ ซึ่งอยู่ห่างจากเมืองลอนดอนประมาณร้อยไมล์ มีนักศึกษาค้นสำคัญชื่อ เนลล์ (Neill, 1960) ผู้ได้พยายามสร้างและอธิบายพฤติกรรมการดูแลตนเองของบุคคล เขาย้ำว่าการดูแลตนเองนี้ไม่ได้หมายความว่าเด็กได้รับอนุญาตให้ทำอะไรก็ได้ที่เขาต้องการ หากมีความแตกต่างระหว่างอิสรภาพ (freedom) กับใบอนุญาต (license) เนลล์ กล่าวไว้ว่า "ในบ้านที่มีระเบียบวินัย เด็กไม่มีสิทธิเสียง ในบ้านที่ตามใจเด็กจนเสียคน เด็กมีสิทธิทุกอย่าง แต่บ้านที่เหมาะสมคือที่ซึ่งเด็ก ๆ และผู้ใหญ่มีสิทธิเท่าเทียมกัน ข้อนี้ใช้ได้กับโรงเรียนเช่นเดียวกัน" (Neill, p.107) ผู้ที่จบการศึกษาจากโรงเรียนซัมเมอร์ฮิลล์ได้รายงาน เชิงประเมิณผลไว้ว่านโยบายการปฏิบัติเช่นนี้ได้ช่วยคนอย่างมาก ให้ได้รับประสบการณ์ตรงในการเคารพสิทธิของผู้อื่นและมีความเข้าใจในความจำเป็นที่ต้องมีกฎระเบียบและข้อปฏิบัติ เนลล์ ได้อธิบายเพิ่มเติมในแนวความคิดเรื่อง อิสรภาพว่าไม่ใช่ใบอนุญาตไว้ว่า "จะต้องมีการเน้นกันครั้งแล้วครั้งเล่าว่า อิสรภาพไม่ใช่การตามใจเด็ก ถ้าเด็กเล็กคนหนึ่งในสามคนต้องการเดินไปบนโต๊ะรับประทานอาหาร ท่านก็เพียงแต่บอกเด็กนั้นง่าย ๆ ว่าแกจะต้องไม่ทำเช่นนั้น เด็กจะต้องเชื่องฟัง ตรงข้ามถ้าเด็ก ๆ บอกข้าพเจ้าให้ออกไปจากห้องของแก ข้าพเจ้าก็ต้องเชื่องฟังและออกไปจากห้องของเด็กแต่โดยดี... ในการปฏิบัติจริงจะมีผู้มีอำนาจ การใช้อำนาจอาจได้รับการเรียกชื่อต่าง ๆ ได้เช่น การคุ้มครองป้องกัน การดูแล และการรับผิดชอบของผู้ใหญ่ ผู้มีอำนาจเช่นนั้นบางครั้งต้องการความเชื่องฟังและบางครั้งก็ต้องให้ความเชื่องฟังด้วย"

จากแนวคิดของเนลล์นี้ได้มีผู้นำไปประยุกต์ใช้ในห้องเรียน และพบว่าถ้าได้ปฏิบัติอย่างถูกต้องตามหลักการที่เนลล์เน้นนี้แล้ว ก็จะทำให้เกิดผลต่อการสร้างคามมีวินัยและการควบคุมบังคับตนเองให้เกิดขึ้นกับเด็กได้ โดยเฉพาะการสร้างให้เด็กเกิดความเคารพต่อตนเอง

6. หลักการและแนวคิดการควบคุมตนเองตามหลักพุทธศาสนา

สมเด็จพระมหาสมณเจ้าพระวชิรญาณวโรรส (2520) ได้กล่าวไว้ว่า ธรรมสำคัญที่ควบคุมและคุ้มครองชาวโลกมีอยู่ 2 อย่างคือ

1. หิริ คือ ความละอายต่อการกระทำผิดที่เกิดขึ้นภายในใจของคน เมื่อคนเราได้รับการอบรมบ่มนิสัยให้เข้าใจและรู้ซึ่งถึงสิ่งที่ควรทำไม่ควรทำ สิ่งใดที่ทางศาสนาถือว่าเป็นบาป อุกุศลหรือนอกกรอบปทัสสถานของสังคม เช่น การคำ่ว่าผู้อื่น ทำร้ายผู้อื่นหรือฆ่าผู้อื่น หากจะเกิดความรู้สึกหรืออยากจะทำในสิ่งดังกล่าว คนเราก็จะเกิดความรู้สึกละอายแก่ใจที่จะกระทำ ถึงจะไม่มีใครรู้เห็นก็ควบคุมตนเองและไม่ทำในสิ่งที่บาปอกุศล หรือล่วงละเมิดปทัสสถานของสังคม

คนที่ขาดหิริจะสามารถจะกระทำผิดชั่วร้ายแรงได้ทุกอย่าง หิริจึงเป็นความรู้สึกที่แยะแยะความเหมาะสมออกจากความไม่เหมาะสม ความชั่วออกจากความดี และความถูกต้องตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม จากความผิด (ละเมิดระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม) ดังนั้นในการฝึกฝนจิตใจให้ไม่คุณธรรม คนเราจะต้องสร้างพลังหิริให้เกิดให้มีขึ้นภายในจิตใจอย่างมาก มิฉะนั้นจะไม่สามารถต้านทานอารมณ์ฝ่ายต่ำที่ชักนำให้คนเรากระทำบาปและความผิดได้ ปกติจิตใจของมนุษย์มักจะถูกแรงกระตุ้นจากสิ่งไม่ดีไม่งามคอยจูงจูงให้กระทำในสิ่งที่ผิดชั่วร้ายเสมอ การดำรงชีวิตของคนเราก็เปรียบเหมือนพายเรือทวนกระแสน้ำ ถ้าเราไม่ออกแรงพาย คือการสร้างพลังให้เกิดหิริภายในจิตใจแล้ว เราก็ไม่มีอะไรที่ควบคุมตนเองได้

ดังนั้นหิริไม่เพียงแต่เป็นพลังที่สามารถควบคุมยับยั้งไม่ให้คนเรากระทำการละเมิดศีลธรรมเท่านั้น แต่หิริยังสามารถแยกแยะจำแนกประเภทของพฤติกรรมออกจากกันว่าอะไร เป็นสิ่งดีหรือไม่ด้วย

2. โอตตัปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อผลแห่งการกระทำผิดชั่วร้าย ต่อการรู้เห็นของคนอื่น ซึ่งเป็นปัจจัยหลักคั่นจากภายนอก เป็นการควบคุมตนเองที่มีลักษณะเป็นความสะดุ้งกลัวต่อสิ่งที่ตนเองจะกระทำลงไป เมื่อได้ใคร่ครวญถึงผลแห่งการกระทำที่จะตามมาหรือ เกรงคนอื่นจะเห็นว่าคนเป็นคนบาปหรือตัวมารร้ายของสังคม

หิริและโอตตัปปะมักจะถูกนำไปกล่าวควบคู่กัน คือหิริเป็นภาวะการควบคุมตนเองจากความสำนึกจากส่วนลึกของจิตใจ ส่วนโอตตัปปะเป็นการควบคุมตนเองในช่วงต่อไป ถ้าคนเราขาดหิริแต่ไม่ขาดโอตตัปปะก็ยังสามารถยับยั้งการกระทำของตนเองได้ ถึงแม้จะได้พยายามกระทำไปบางส่วนแล้วทั้งในแง่ของความคิดวางแผนและการลงมือกระทำ แต่ถ้าคนที่มีหิริมั่นคงแล้วการกระทำความคิดละเมิดปทัสสถานของสังคมก็จะไม่เกิดขึ้น

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าในหลักการควบคุมพฤติกรรมของพระสงฆ์ในทางศาสนาพุทธนั้น ได้มีการปลูกฝังพระภิกษุให้มีหิริโอตตัปปะจะคอย เป็นตัวควบคุมโดยมีสติเป็น เสมือนยามประจำตัวคอยดักเตือนจิตใจระวังสังวรในจริยาวัตรของพระภิกษุและสามเณรอยู่เสมอ

หลักคำสั่งสอนทางศาสนาพุทธที่มีความสำคัญยิ่งนี้แม้จะมีผู้วิจารณ์ว่าชาวประชากรกลุ่มทดลอง
 แต่ที่จริงแล้วที่บุคคลเข้าบวชอยู่ในสมณเพศหรือเป็นฆราวาสปฏิบัติธรรมก็ถือว่าเป็นประชากรกลุ่มทดลอง
 แล้วทั้งนั้น เพราะไม่ว่าจะเป็นพระพุทเจ้า พระปัญจวัคคีย์ พระอัครสาวก 80 รูป หรือ 500 รูป
 ก็ดี หรืออุบาสกอุบาสิกาผู้ปฏิบัติธรรมอีกมากมายก็ดี ล้วนแต่ใช้ทริโศคดับปะเป็นหลักธรรมในการควบคุม
 พุทธิกรรม และเป็นการคุ้มครองตนให้พ้นจากการกระทำพุทธิกรรมล่วงละเมิดที่สถานมานานกว่า
 2500 ปี การทดสอบในช่วงเวลาอันยาวนานนี้น่าจะได้เป็นเครื่องพิสูจน์ในความเที่ยงตรงของ
 หลักการควบคุมตนเองนี้ได้เป็นอย่างดีที่สุด นอกจากนี้แล้วยังมีหลักฐานจากงานวิจัยที่สำคัญอีกชิ้นหนึ่ง
 ของสถาบันวิจัยพุทธิกรรมศาสตร์ที่ท่าเกี่ยวกับธรรมจริยาของครูไทยในภาคกลาง (บุญกอบ วิสมิตะนันท์
 2527) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าธรรมจริยาของครูมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับธรรมจริยาของศิษย์ กล่าวคือ ครูที่มี
 ทริ-โศคดับปะและสติ-สัมปชัญญะสูง จะมีศิษย์ที่มีธรรมจริยาด้านต่าง ๆ สูงกว่าศิษย์ที่มีครูขาดจิตลักษณะ
 นั้นอย่างเห็นได้ชัดเจน

จากทฤษฎีต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวกับการควบคุมตนเองดังกล่าวมาแล้วทั้งหมดนั้น งานวิจัยชิ้นนี้ได้
 อาศัยกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมกับหลักทางพุทธศาสนาประกอบกัน กล่าวคือ การ
 ควบคุมตนเองเป็นผลมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและผ่านกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม
 ซึ่งได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา วัฒนธรรมทางสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี โดยเฉพาะการอบรม
 เลี้ยงดูของพ่อแม่ภายในสถาบันครอบครัว และการอบรมของครูอาจารย์ในสถาบัน-
 การศึกษา จัดได้ว่าเป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดทัศนคติ ค่านิยม และมาตรฐานต่าง ๆ ทาง
 สังคม เพื่อช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ขณะเดียวกันที่การควบคุม-
 ตนเองเริ่มจากการควบคุมภายนอก บุคคลก็ยังจำเป็นต้องสร้างพลังจิตใจให้เข้มแข็งเพื่อต่อต้าน
 แรงกระตุ้นจากสิ่งไม่ดีไม่งามที่คอยจู่จ้องให้กระทำพุทธิกรรมที่ไม่ถูกไม่ควร กล่าวคือ บุคคลนั้นเอง
 เป็นองค์การสำคัญที่สุดต่อการสร้างความสามารถในการควบคุมตนเอง เพราะตามข้อเท็จจริงแล้ว
 แม้การควบคุมตนเองจะถูกอิทธิพลของปัจจัยภายนอก แต่ความเข้มแข็งในพลังจิตใจของบุคคลที่ได้รับ
 การสั่งสมอบรมมาใหรู้คิดรู้ชั่วและยับยั้งการคิดผิดกระทำผิดจะช่วยกำหนดว่าเขาจะยอมรับอิทธิพลของ
 ปัจจัยภายนอกนั้นไปในทิศทางไหน ถ้าปราศจากการสร้างพลังให้เกิดทริโศคดับปะภายในจิตใจอย่าง
 มั่นคงแล้ว ก็เป็นการยากยิ่งที่บุคคลนั้นจะรักษาการควบคุมตนเองไว้ได้ การควบคุมตนเองเป็น
 ลักษณะพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการเลือกและตัดสินใจที่จะกระทำพุทธิกรรมของบุคคล ทั้งที่เป็นพุทธิกรรม
 ต่อตนเองและพุทธิกรรมทางสังคม ความสามารถในการควบคุมตนเองเป็นทักษะที่จำเป็นต้องได้รับ

การพัฒนา เพราะจะสะท้อนให้เห็นถึงควมมีวุฒิภาวะและคุณภาพของบุคคลอย่างแท้จริง มีหลักฐานที่พิสูจน์ให้เห็นว่าจิตลักษณะด้านการควบคุมตนเองนี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรมและพฤติกรรมที่สังคมพึงปรารถนาอยู่มากมายหลายประการ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นยิ่งที่จะต้องเร่งสร้างและพัฒนาจิตลักษณะในการควบคุมตนเองให้บังเกิดขึ้นแก่เด็กและเยาวชนไทยอย่างมั่นคง

ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ มาตรฐานที่วางด้วยตนเองก็ดีและการได้มาซึ่งตนเองเป็นผู้ปฏิบัติดีจะถูกกระทบโดยผู้อื่นในปฏิสัมพันธ์ประจำวันเสมอ ตัวอย่างเช่น การให้แรงเสริมตนเองเพื่อสัมฤทธิ์ผลในมาตรฐานค่าจะไม่ได้รับการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน ดังเช่นนักศึกษาจะไม่ภาคภูมิใจที่จะได้คะแนนเฉลี่ยสะสม เป็น 2 เนื่องจากมาตรฐานนี้ทุกคนเห็นว่าเป็นมาตรฐานค่า มาตรฐานในการประพฤติกควบคุมตนเองจึงต้องอยู่ในระดับที่สังคมหรือผู้อื่นยอมรับได้ด้วย และมาตรฐานการปฏิบัติในรูปแบบที่มีการให้แรงเสริมตนเองจะเกิดขึ้นได้โดยสามวิธีการที่สำคัญ คือ วิธีการวางต้นแบบ การเสริมแรงโดยตรง และการควบคุมบังคับจากสังคมภายนอก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการควบคุมตนเอง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง ซึ่งได้คัดเลือกนำมาประมวลไว้นั้น ส่วนใหญ่เป็นผลงานวิจัยเชิงสำรวจและทดลองที่มุ่งศึกษาพฤติกรรมการควบคุมตนเองในลักษณะต่าง ๆ เช่น การควบคุมตนเองในการทำงาน ความสามารถในการต้านทานต่อสิ่งยั่วเย้า การควบคุมอารมณ์ การควบคุมตนเองในการไม่ละเมิดกฎเกณฑ์ การฝึกควบคุมตนเอง เพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และการปรับพฤติกรรมของบุคคล รวมทั้งการศึกษาตัวแปรสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และฐานะสังคม-เศรษฐกิจของครอบครัว เริ่มด้วยงานวิจัยของ แครนดอลล์ (Crandall, 1965) ผู้ซึ่งศึกษาความเชื่อในการควบคุมแรงเสริมในสถานการณ์ที่เกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นเกรด 3-12 จำนวน 923 คน โดยใช้แบบทดสอบความรับผิดชอบเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลทางสติปัญญา (Intellectual Achievement Responsibility Scale-IAR) ผลปรากฏว่าความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการควบคุมซึ่งจัดเป็นกระบวนการภายในที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลนั้น เป็นลักษณะทั่วไปที่เริ่มเกิดขึ้นอย่างมั่นคง เมื่อเด็กมีอายุอยู่ในวัยประมาณ 8-9 ปี และความสามารถในการควบคุมนั้นจะเพิ่มขึ้นตามระดับอายุหรือประสบการณ์ในการเรียนรู้ทางสังคมของบุคคลนั้น ๆ ต่อมาเป็นงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาลึกซึ้งเกี่ยวกับพัฒนาการด้านบุคลิกลักษณะของเด็กและการควบคุมตนเอง ซึ่งเริ่มศึกษาเมื่อปี ค.ศ. 1968 โดย จิน และ แจ็ค บล็อก (Block and Block, 1980) อ้างโดย Schiamberg, 1988 : 564-565) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาระยะยาว โดยเริ่มต้นศึกษาเด็กเมื่อ

อายุ 3 ขวบ จำนวน 130 คน และติดตามไปจนกระทั่งเด็กเหล่านี้มีอายุ 11 ปี เด็กกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนจะถูกทดสอบด้วยแบบทดสอบจิตวิทยาเป็นระยะ ๆ เมื่ออายุ 3, 4, 5, 7 และ 11 ปี ตามลำดับ ผลของการวิจัยครั้งนี้ให้ข้อมูลที่มีคุณค่าอย่างยิ่งในด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลและบุคลิกภาพรวมทั้งมีอีโก้ (Ego) ที่มั่นคง บล็อก และ บล็อก ได้ใช้เครื่องมือวัดการควบคุมตนเอง (ego control) และความยืดหยุ่นในตนเอง (ego resiliency) เมื่อเด็กมีอายุ 3 ขวบ พบว่าการควบคุมตนเองและความยืดหยุ่นในตนเองของเด็กในช่วงอายุนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับลักษณะสำคัญบางด้านของการพัฒนาทางสังคมเมื่อเด็กกลุ่มนั้นอายุ 7 ขวบ ตัวอย่างเช่น เด็กที่มีการควบคุมตนเองต่ำ ขณะมีอายุ 3 ขวบ มีแนวโน้มที่จะเป็นเด็กว่องไวมากเมื่ออายุ 7 ขวบ และมีแนวโน้มที่จะเป็นเด็กว่องไวกว่าก้าวร้าว และคือดังมากกว่า และขาดการยับยั้งกว่าเด็กที่มีการควบคุมตนเองสูงขณะที่มีอายุ 3 ขวบ ความแตกต่างเหล่านี้จะคงเส้นคงวาตั้งแต่อายุ 3 ขวบไปจนถึง 7 ขวบ เด็กอายุ 3 ขวบที่ถูกวัดว่ามีความยืดหยุ่นในตนเองสูง มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลทางบวกในระยะต่อมามากกว่าเด็กที่มีความยืดหยุ่นในตนเองต่ำ อย่างไรก็ตาม การผสมผสานที่ดีที่สุดเมื่อเด็กอายุ 3 ขวบคือ การควบคุมบังคับตนเองและความยืดหยุ่นในตนเองสูง ตามความเห็นของ บล็อก และ บล็อก เห็นว่าการผสมผสานของคุณลักษณะทั้งสองประการนี้จะนำไปปรับได้ และในระยะต่อมาผลิตบุคคลที่แสดงให้เห็นถึงการถ่ายทอดทางสังคมที่เหมาะสม นั่นก็คือบุคคลนั้นจะไม่มี ความวิตกกังวลและความหวาดกลัวต่อการที่จะต้องเผชิญต่อโลกภายนอก ส่วน เมสเซอร์ (Messer, 1972) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในและภายนอกตน กับการเรียนของเด็กนักเรียนชั้นเกรด 4 จำนวน 78 คน เป็นหญิง 39 คน ชาย 39 คน อายุเฉลี่ย 9 ปี 8 เดือน เด็กแต่ละคนจะถูกแยกไปอยู่ในห้องหนึ่งค่างหาก เพื่อทำแบบทดสอบ 2 ฉบับ ฉบับหนึ่งเป็นแบบทดสอบที่ให้เด็กนำภาพมาเข้าคู่กัน (The Matching Familiar Figures Test - MFF) ส่วนอีกฉบับหนึ่งเป็นแบบสอบถามความรับผิดชอบเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลทางสติปัญญา (The Intellectual Achievement Responsibility Questionnaire - IAR) ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามให้เลือกเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวทางการเรียน เช่น คำตอบที่ว่าผลสำเร็จของการเรียนเกิดจากความสามารถของเด็กเอง แสดงว่าความสำเร็จนั้นเป็นผลจากการควบคุมภายใน ส่วนคำตอบที่ว่าผลสำเร็จของการเรียนเกิดจากโชคชะตา และอ่านจากภายนอกคลั่งคลั่ง แสดงว่าความสำเร็จนั้นเป็นผลจากการควบคุมภายนอก ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่มีการควบคุมภายในตนจะได้คะแนนแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่มีการควบคุมภายนอกตน นอกจากนี้ยังปรากฏผลว่า เด็กชายที่ได้รับการชมเชยในความ

สำเร็จทางด้านการเรียนและเด็กหญิงที่ยอมรับคำคำหยาบในความล้มเหลวด้านการเรียน มีแนวโน้มมากที่สุดที่จะได้รับเกรดสูง และได้คะแนนแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์สูงด้วย

ต่อมา ไนริกกี และ ซีกาล (Nowicki Jr., and Segal, 1974) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับการยอมรับเลี้ยงดูของบิดามารดากับความเชื่ออำนาจในตน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 112 คน (ชาย 58 คน หญิง 54 คน) การศึกษาค้นคว้าแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะแรกใช้เครื่องมือวัดการรับรู้เกี่ยวกับการยอมรับเลี้ยงดูของบิดามารดากับความเชื่ออำนาจในตน ซึ่งพบว่า การรับรู้เกี่ยวกับการยอมรับเลี้ยงดูของบิดา มีความสัมพันธ์กับความเชื่ออำนาจในตนของเด็กหญิง ส่วนการรับรู้เกี่ยวกับการยอมรับเลี้ยงดูของมารดา มีความสัมพันธ์กับความเชื่ออำนาจในตนของเด็กชาย นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดยังมีการรับรู้ว่ามีบิดามารดา มีความเชื่ออำนาจในตนคล้ายคลึงกัน ส่วนในระยะที่สอง ไนริกกี และ ซีกาล ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับความเชื่ออำนาจในตนของกลุ่มตัวอย่าง และการรับรู้เกี่ยวกับความเชื่ออำนาจในตนของบิดามารดา ผลการศึกษาพบว่า ความเชื่ออำนาจในตน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์สูง ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาย แต่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางสังคมในกลุ่มตัวอย่างที่เป็น เด็ก หญิงมากกว่าเด็กชาย สำหรับตัวแปรสำคัญที่เกี่ยวกับการรับรู้ของเด็กในเรื่องการยอมรับเลี้ยงดูของบิดามารดาในงานวิจัยชิ้นนี้ได้แก่ ตัวแปรด้านความรัก การสนับสนุน ความไว้วางใจ และความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ตัวแปรดังกล่าวเหล่านี้นับเป็นตัวแปรสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการฝึกการควบคุมตนเองของเด็กทั้งสิ้น

กรูเอิน, คอร์ท และ บอม (Gruen, Korte, and Baum, 1974) ใช้เครื่องมือวัดความเชื่ออำนาจในตน - นอกตน ของ กรูเอิน, คอร์ท และ สตีเฟนส์ (Gruen, Korte และ Stephens) โดยใช้ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,000 คน ประกอบด้วยเด็กผิวดำ เด็กผิวขาว และเด็กสเปนผู้ซึ่งเรียนอยู่ในชั้น เกรด 2, 4 และ 6 จากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจต่ำระดับสูง จนถึงครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจปานกลางระดับต่ำ ผลจากการเปรียบเทียบ เด็กผิวขาว 155 คน พบผลตรงตามที่คาดไว้คือ เด็กที่มีอายุมาก จะมีความเชื่ออำนาจในตนมากกว่าเด็กอายุน้อย และเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง จะมีความเชื่ออำนาจในตนมากกว่าเด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กผิวขาวมีความเชื่ออำนาจในตนมากกว่าเด็กผิวดำและเด็กสเปนอีกด้วย และเมื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยในกลุ่มเด็กผิวดำ ก็พบความแตกต่างระหว่างเพศ เข้า

มาเกี่ยวข้อง กล่าวคือ เด็กหญิงมีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่าเด็กชาย

แคนเฟอร์ และ ซิค (Kanfer and Zich, 1974) ได้ศึกษาการฝึกการควบคุมตนเอง ในการต้านทานต่อสิ่งยั่วเย้ากับเด็กอายุประมาณ 5 - 6 ปีเป็นจำนวน 84 คน ผู้วิจัยใช้การสังเกต พฤติกรรมการควบคุมตนเองของเด็ก ในการไม่ละเมิดคำสั่งที่ไม่ให้หันไปดูของเล่น ซึ่งเท่ากับ เป็นการทดสอบความสามารถในการควบคุมตนจากสิ่งยั่วเย้าใจ ผลการวิจัยพบว่า เด็กชายละเมิดกฎเกณฑ์ มากกว่าเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โลบ (Loeb, 1975) ได้ศึกษาด้วยการสังเกตกลุ่มตัวอย่าง เพื่อประเมินอิทธิพลของ ปิตามารดาที่มีต่อการควบคุมตนเองของเด็กชาย 45 คน ซึ่งเรียนอยู่ในชั้นเกรด 4 และ 5 จาก ครอบครัวคนผิวขาวชั้นกลางที่มีทั้งบิดาและมารดา โดยแบ่งเป็นเด็กที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง และเด็กที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง เด็กแต่ละคนจะต้องทำกิจกรรมอย่างหนึ่ง ร่วมกับบิดาครึ่งหนึ่ง และร่วมกับมารดาครึ่งหนึ่ง ด้วยการต่อต้านไม้ 29 ชิ้นให้เป็นหอคอย โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้สังเกต ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบิดา และระหว่างเด็กกับมารดา ทั้งบิดาและมารดาจะได้รับการแนะนำ ให้ช่วยลูกต่อต้านไม้ได้ตามที่ตนต้องการ ผู้วิจัยจะให้คะแนนความถี่ในการควบคุมของปิตามารดา ไม่ว่าจะเป็นการอธิบาย ให้คำแนะนำ หรือสั่งให้ลูกกระทำกิจกรรม ตลอดจนการให้แรงเสริม ในทางบวกและลบของปิตามารดาด้วย เมื่อเด็กทำกิจกรรมร่วมกับบิดาและมารดาเสร็จแล้ว เด็ก กลุ่มตัวอย่างจะต้องทำแบบทดสอบรอร์ชัคครอบครัว (Family Rorschach) พร้อมกับปิตามารดา ผลการวิจัยพบว่า เด็กชายที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง เป็นเด็กที่มีปิตามารดาเป็นผู้มีแนวโน้มสูง ในการตัดสินใจแทนลูกและวางกฎเกณฑ์ให้ลูกปฏิบัติ ส่วนเด็กชายที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง มัก เป็นเด็กที่มีปิตามารดาคอยชี้แนะลูกเพียงเล็กน้อย และปล่อยให้ลูกเป็นอิสระในการตัดสินใจ

ส่วน บอมรินด์ (Baumrind, 1975) ได้ศึกษาพฤติกรรมของเด็กก่อนวัยเรียน การรวบรวมข้อมูลใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมของเด็กแต่ละคนเป็นเวลา 3 เดือน ผู้วิจัยใช้เวลาศึกษา ระยะยาวเป็นเวลา 8 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมเด็กประกอบด้วยแบบประเมิน ความสามารถด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นลักษณะพฤติกรรมรวม 72 ข้อความ ผลปรากฏว่า ความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กจะพัฒนามีขึ้นตามวัย

สำหรับ เคนคอลล์ และ วิลคอกซ์ (Kendall & Wilcox, 1979) นั้นได้พัฒนาแบบ ประเมินค่าการควบคุมตนเอง (The Self - Control Rating Scale - SCRS) โดยให้ครู

และบิดามารดาเป็นผู้ประเมินพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งประกอบด้วยแบบวัดพฤติกรรม 33 ข้อกระทง โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่าของ ลิเบิต 7 หน่วย แบบวัดที่เคนคอลล์ และ วิลคอกซ์ สร้างขึ้นนี้ ได้อาศัยแนวคิดที่ว่า การควบคุมตนเองมีองค์ประกอบ 2 ส่วนคือ องค์ประกอบด้านรู้คิด และ ด้านพฤติกรรม ด้วยรูปแบบนี้เอง เด็กที่มีการควบคุมตนเอง จึงเป็นเด็กที่มีความสุขุมรอบคอบ สามารถแก้ปัญหา และสามารถวางแผนการกระทำด้วยความสุขุม นอกจากนี้เด็กที่มีการควบคุมตนเองสามารถแสดงพฤติกรรมที่เลือกสรรแล้ว หรือสามารถยับยั้งพฤติกรรมที่ขัดต่อการกระทำที่ขัดต่อกฎหมาย

ในระยะต่อมา มีงานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งของ โรเซนบอม (Rosenbaum, 1980) ผู้ได้ศึกษาการควบคุมตนเองโดยใช้แบบทดสอบการควบคุมตนเองในสถานการณ์ทั่วไปที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง 7 กลุ่ม จำนวน 600 คน ซึ่งประกอบด้วยนักเรียน นิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไป โดยแบ่งตามช่วงอายุตั้งแต่ 15 - 62 ปี ผลการศึกษาพบว่า อายุเป็นตัวแปรสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคล

ส่วนงานวิจัยของ โรบิน ฟิชเชล และ บราวน์ (Robin, Fischel, & Brown, 1984) ได้ใช้แบบวัดการควบคุมตนเองของ เคนคอลล์ และ วิลคอกซ์ (Kendall & Wilcox, 1979) เพื่อหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือกับเด็กคนไข้นอก อายุระหว่าง 3 ปี 4 เดือน ถึง 18 ปี ที่มารับการรักษาที่โรงพยาบาลเด็ก เมืองมิชิแกน ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่หนึ่ง และกลุ่มตัวอย่างที่สอง ในแต่ละกลุ่มจะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม (เช่น ก้าวร้าว, ซุกซนไม่อยู่นิ่ง, มีปัญหาในการพูด ฯลฯ) กับกลุ่มเด็กที่ไม่มีปัญหาทางพฤติกรรม เด็กที่มารับการบำบัดรักษาที่คลินิกจิตเวช - จิตวิทยา จะได้รับการประเมินและรับการบำบัดรักษาเนื่องจากมีปัญหาด้านพฤติกรรมจะถูกจัดเข้ากลุ่มที่มีปัญหา บิดามารดาของเด็กเหล่านี้จะรับแบบวัดการควบคุมตนเองไปประเมินบุตรของตน ส่วนบิดามารดาของกลุ่มที่ไม่มีปัญหาทางพฤติกรรม ก็จะรับแบบวัดการควบคุมตนเอง และแบบสอบถามประวัติของเด็กเกี่ยวกับอาชีพ การศึกษาของบิดามารดา สุขภาพจิตของเด็กขณะอยู่ที่โรงเรียนและที่บ้าน และปัญหาทางพฤติกรรม ถ้าเด็กคนใดไม่มีประวัติที่มีปัญหาสุขภาพจิตมาก่อน เด็กนั้นก็จะถูกจัดอยู่ในกลุ่มไม่มีปัญหา ผลการวิจัยพบว่าเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม ถูกประเมินว่ามีลักษณะรุนแรงหนักแน่นมากกว่า และมีการควบคุมตนเองน้อยกว่าเด็กที่ไม่มีปัญหาทางพฤติกรรม เด็กชายถูกประเมินว่ามีการควบคุมตนเองน้อยกว่าเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้การควบคุมตนเองยังมีแนวโน้มว่าจะมีมากขึ้นตามอายุ เด็กชายก่อนวัยเรียนและเด็กระดับประถมศึกษา มีการควบคุมตนเองน้อยกว่าเด็กหญิง และไม่พบความแตกต่างระหว่างเด็กในระดับมัธยมศึกษา

ส่วนงานวิจัยของ อิงแลนด์เนอร์ (Englander, 1987) นั้นได้ศึกษาความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กอายุระหว่าง 7 - 13 ปี โดยใช้แบบประเมินค่าการควบคุมตนเองของ เคนคอลล (The Self - Control Rating Scale) ผลของการศึกษาพบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างอายุกับความสามารถในการควบคุมตนเอง กล่าวคือ เมื่อมีอายุมากขึ้น เด็กก็จะสามารถควบคุมตนเองได้มากขึ้น

ส่วน บอสส์ (Bosse, 1986) ได้ใช้แบบวัดการควบคุมตนเอง (The Self - Control Rating Scale) เพื่อศึกษาการควบคุมตนเองของเด็กก่อนวัยเรียน ผลของการศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ ระดับสติปัญญา กับการควบคุมตนเองของเด็กก่อนวัยเรียน

สำหรับงานวิจัยชิ้นล่าสุดของต่างประเทศที่ได้นำมาประมวลไว้ได้แก่ งานวิจัยของ คาร์บอลลโล ไคเคซ (Carballo, 1987) ผู้ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อในการควบคุมของเด็กชั้นมัธยมศึกษาชาวอเมริกัน จำนวน 3,149 คน และชาวเม็กซิกัน จำนวน 887 คน พบว่าระดับเศรษฐกิจของครอบครัว และการศึกษาของบิดามารดา มีผลต่อความเชื่อในการควบคุมภายใน และการควบคุมภายนอกของเด็ก

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทยที่ได้นำมาประมวลไว้นั้นส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ไม่ได้ใช้ตัวแปร "การควบคุมตนเอง" โดยตรง แต่เป็นงานวิจัยที่ศึกษา ความเชื่ออำนาจภายในตน ความเชื่ออำนาจภายนอกตน พัฒนาการทางจริยธรรม พฤติกรรมทางจริยธรรม ซึ่งล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของบุคคลทั้งสิ้น เริ่มด้วยงานวิจัยของ กรุณา กิจขยัน (2517) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน และคุณธรรมแห่งพลเมืองดี กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2515 และกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2516 จำนวน 1,000 คน จากโรงเรียนบางแห่งในภาคการศึกษา 1 พบผลการวิจัยว่า นักเรียนหญิงมีวินัยแห่งตนสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทน์ (2520) ได้ศึกษา "จริยธรรมของเยาวชนไทย" โดยใช้การวิจัยเชิงทดลองและการศึกษาภาคสนาม เพื่อศึกษาบ่อเกิดและพัฒนาการทางจริยธรรมของเยาวชนไทย รวมทั้งการศึกษาสาเหตุและผลของพฤติกรรมซื่อสัตย์กับเยาวชนไทยในกรุงเทพมหานครที่มีอายุตั้งแต่ 11 ถึง 25 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต และแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย รวมทั้ง

เครื่องเล่น เกมไฟฟ้าอัตโนมัติ ซึ่งใช้วัดพฤติกรรมข้อสลับหรือพฤติกรรมโก่ง ผลของการวิจัยปรากฏว่า ลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และลักษณะมุ่งอนาคต ควรปลูกฝังก่อนที่บุคคลจะมีอายุ 10 ปี เพราะ เมื่อเริ่มวัยรุ่นลักษณะจริยธรรมทั้ง 2 ประการจะเริ่มคงที่ กลุ่มวัยรุ่นตอนต้นมีลักษณะมุ่งอนาคตสูง และ จะเริ่มลดลงอย่างรวดเร็วเมื่ออายุมากขึ้น แสดงว่าวัยรุ่นตอนปลายมีการบังคับใจตนเอง และความ- สามารถในการอดใจรอได้ต่ำกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากและใช้เหตุผลมาก งานวิจัยนี้พบว่า มีความสัมพันธ์กับการมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงของกลุ่มตัวอย่างทุกระดับอายุ ส่วนการ อบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก ใช้เหตุผลมาก และลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย มีความสัมพันธ์กับลักษณะ มุ่งอนาคตสูงอย่างเห็นได้ชัด

สำหรับการวิจัยเชิงทดลอง ได้ศึกษาพฤติกรรมการโก่งของผู้ที่มีระดับจริยธรรม และลักษณะ มุ่งอนาคตต่าง ๆ กัน โดยการเปรียบเทียบลักษณะของสภาพการณ์ว่าผู้มีอิทธิพลทำให้ ผู้ที่มีจริยธรรม สูง และมุ่งอนาคตสูง โก่งแตกต่างจากผู้ที่มีลักษณะทั้งสองดังกล่าวมาน้อยเพียงไร ผลการวิจัยพบว่า ในสภาวะตรงรางวัลทันที และในสภาวะที่ไม่มีตัวแบบ วัยรุ่นโก่งคะแนนมีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยผู้ที่โก่งคะแนนในสภาพยั่วใจสูง มีทั้งผู้มีจริยธรรมสูงและต่ำ และผู้ที่มี ลักษณะมุ่งอนาคตทั้งสูงและต่ำเท่าเทียมกัน ผลการวิจัยแสดงว่าลักษณะทางจริยธรรมไม่สามารถหักห้าม ใจวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะยั่วใจสูง ให้งดการโก่งได้ แต่วัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะชลอรางวัล ถ้ามีจริยธรรมสูง จะมีความซื่อสัตย์มากกว่าผู้ที่มีจริยธรรมต่ำ สำหรับในสภาวะที่มีตัวแบบที่กระทำความดี วัยรุ่นที่มี จริยธรรมสูง จะโก่งน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด แต่ผู้ที่มีจริยธรรมต่ำไม่ค่อยยอมรับอิทธิพลของตัวแบบมากนัก สรุปได้ว่า ผู้มีจริยธรรมสูงอาจโก่งมากกว่าผู้ที่มีจริยธรรมต่ำ ถ้าผู้มีจริยธรรมสูง มีลักษณะมุ่งอนาคต แต่ ผู้มีจริยธรรมต่ำก็มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำด้วย

ส่วนการวิจัยของ สุนทร โคมิน และ สนิท สมัยการ จากสถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ (2522) ได้สร้างเครื่องมือวัดค่านิยมและระบบค่านิยมของไทย กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,312 คน ซึ่งเป็นทั้งชาวเมืองและชาวชนบทที่มีอาชีพหลากหลาย นับตั้งแต่อาชีพ ชาวนา กรรมกร จนถึงอาชีพ รับราชการ มีระดับการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงปริญญาเอก มีอายุกระจายตั้งแต่ 15 ปีถึง สูงกว่า 60 ปี มีทั้งเพศชายและหญิง และนับถือศาสนาพุทธ อิสลาม คริสต์ ผลการวิจัยที่น่าสนใจ พบว่าผู้ที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำหรือมีรายได้ต่ำ มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนมากกว่าผู้ที่มี - ระดับเศรษฐกิจสูงหรือมีรายได้สูง ทั้งนี้สามารถอธิบายโดยอาศัยเหตุผลของ ฮอฟฟ์แมน (Hoffman, 1970) ได้ว่า ผู้ที่มีฐานะต่ำได้รับการปลูกฝังจริยธรรมโดยมุ่งให้รู้จักยึดอำนาจภายนอกตน

มากกว่ามุ่งให้รู้จักยึดอำนาจภายในตน ทั้งนี้เพราะโดยลักษณะอาชีพของกลุ่มที่มีฐานะต่ำ ต้องปฏิบัติตนภายใต้กฎ ระเบียน ข้อบังคับ ของกฎหมาย ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มที่มีฐานะปานกลาง ซึ่งโดยลักษณะอาชีพของคนกลุ่มนี้สอดคล้องกับการที่จะปลูกฝังจริยธรรม เพื่อมุ่งให้บุคคลรู้จักการยึดอำนาจภายในตน เพราะหลักจริยธรรมในด้านนี้ เปิดโอกาสให้บุคคลมีจุดหมายปลายทางของตนเอง โดยมุ่งกระทำการใดให้สำเร็จด้วยตนเอง มากกว่าจะอาศัยผู้อื่นเป็นหลัก

ต่อมาในงานวิจัยที่ จงจรัส แจ่มจันทร์, จีรวรรณ วิรัชกุล และ นิทรา วรณะ

(2524) ศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดนนทบุรี ชลบุรี และกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามที่สะท้อนความรู้สึกนึกคิดจากสิ่งเร้า (Projective Technique) เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็ก 6 ลักษณะคือ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี ความอดสาหัส และความยุติธรรม ผลการวิจัยของ จงจรัส แจ่มจันทร์ (2524) พบว่านักเรียนหญิงมีการแสดงออกถึงความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคสูงกว่านักเรียนชาย ส่วนผลงานของ จีรวรรณ วิรัชกุล (2524) ปรากฏว่านักเรียนหญิงมีการแสดงออกให้เห็นถึงความอดทนต่อการควบคุมอารมณ์สูงกว่านักเรียนชาย และ นิทรา วรณะ (2524) ก็พบว่านักเรียนหญิงมีการแสดงออกให้เห็นว่ามีความพยายามที่จะทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จสูงกว่านักเรียนชาย

ส่วนงานค้นคว้าของ ชีรวัฒน์ นิจนตร (2526) ได้ศึกษาสภาพเชิงจิต-สังคม ในโรงเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาความแร้นแค้นทางจิต ซึ่งหมายถึงการที่บุคคลรับรู้ว่า หากความพยายามกับผลตอบแทนของความพยายามไม่สมดุลกัน ย่อมมีผลทำให้บุคคลขาดความสามารถในการควบคุมตนเอง และการควบคุมสภาวะแวดล้อม ผลปรากฏว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน และบิดามารดามีระดับการศึกษาต่างกัน มีความแร้นแค้นทางจิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การวิจัยต่อมาของ ทศนา ทองภักดี (2528) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับความเชื่ออำนาจภายในตนของเด็กวัยรุ่นไทย ในส่วนที่เกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวพบว่าเด็กวัยรุ่นจากครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจสูง มีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าเด็กวัยรุ่นจากครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่พบความแตกต่างเกี่ยวกับความเชื่อภายในตน ระหว่างเด็กวัยรุ่นจากครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจปานกลาง และระดับเศรษฐกิจต่ำ

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของหน่วยงานที่พยายามศึกษาลักษณะนิสัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองและรูปแบบของการสอนที่จะช่วยเสริมลักษณะดังกล่าวคืองานของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2530) ซึ่งได้ร่วมมือกับโรงเรียนและสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร และจังหวัดอื่น ๆ อีก 6 จังหวัด เพื่อศึกษาพัฒนารูปแบบการสอนที่เสริมสร้างลักษณะนิสัย ในการทำงานของนักเรียนเรื่อง การตรงต่อเวลา ความมีระเบียบ และการประหยัด กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 105 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 48 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 62 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยรูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างลักษณะนิสัยในการทำงานของนักเรียน เรื่องการตรงต่อเวลาของนักเรียน ประถมศึกษาปีที่ 2 ความมีระเบียบวินัยของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 และการประหยัดของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 โดยให้ครูและผู้ปกครอง เป็นผู้บันทึกพฤติกรรมดังกล่าวของนักเรียน นอกจากนี้ยังมีแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อลักษณะนิสัยในการทำงานในเรื่องดังกล่าว ผลของโครงการวิจัยนี้ปรากฏว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีลักษณะนิสัยตรงต่อเวลาที่โรงเรียนอยู่ในระดับสูง และที่บ้านในระดับปานกลาง และเมื่อใช้รูปแบบการสอน (ที่เสริมสร้างลักษณะนิสัยในการทำงานในเรื่องดังกล่าว) แล้วทำให้นักเรียนมีนิสัยตรงต่อเวลาสูงขึ้นกว่าเดิมทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน นอกจากนี้ยังมีเจตคติต่อการตรงต่อเวลาภายหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าเดิม

ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก็พบว่ามีลักษณะนิสัยเรื่องความมีระเบียบวินัยสูงขึ้นกว่าเดิมทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน โดยเฉพาะที่บ้านนักเรียนมีลักษณะนิสัยเปลี่ยนไปในทางดีมากขึ้น และมีเจตคติต่อความมีระเบียบวินัยสูงขึ้นกว่าเดิมอีกด้วย

เกี่ยวกับลักษณะนิสัยเรื่องการประหยัดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนมีลักษณะนิสัยในเรื่องการประหยัดอยู่ในระดับปานกลางทั้งที่บ้านและโรงเรียน แต่เมื่อใช้รูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างลักษณะนิสัยเกี่ยวกับการประหยัดแล้ว ปรากฏว่านักเรียนมีลักษณะนิสัยดังกล่าวสูงขึ้นกว่าเดิมทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน โดยเฉพาะที่โรงเรียนสูงขึ้นมาก แต่เป็นที่น่าสนใจเท่าว่าเจตคติของนักเรียนที่มีต่อลักษณะนิสัยเรื่องการประหยัดภายหลังการทดลองกลับลดลงกว่าเดิม ซึ่งชี้ให้เห็นความจำเป็นที่จะต้องใช้การเสริมแรงบางประการ เพื่อช่วยให้พฤติกรรมและลักษณะนิสัยที่พึงปรารถนานั้นคงทนต่อไป

สุดท้ายยังมีงานวิจัยสำคัญอีกสองชิ้น ชิ้นแรกได้แก่งานวิจัยของ บุญรับ ศักดิ์มณี (2532) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง "การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการ" โดยมุ่งเสริมสร้างจิตลักษณะสำคัญ 2 ประการคือ การมุ่งอนาคต และการควบคุมตนเอง ด้วยการฝึกกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นข้าราชการบรรจุใหม่สังกัดกระทรวงต่าง ๆ และทำงานไม่เกิน 1 ปี จำนวน 120 คน เป็นชาย 51 คน

หญิง 69 คน ที่เข้ารับการอบรมหลักสูตรพื้นฐานการปฏิบัติราชการที่สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ก่อนดำเนินการฝึก ผู้วิจัยได้ทำการวัดจิตลักษณะเดิมของกลุ่มตัวอย่างซึ่งมี 5 ประการ คือ ความเชื่ออำนาจในตน ทักษะคิดต่อการทำงานราชการ สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรม และแรงจูงใจไม่ล้มถธุธิต ต่อจากนั้นจึงแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 4 กลุ่ม คือกลุ่มที่หนึ่งได้รับการฝึกมุ่งอนาคตกับการควบคุมตนเอง กลุ่มที่สองได้รับการฝึกมุ่งอนาคตอย่างเดียว กลุ่มที่สามได้รับการฝึกการควบคุมตนเองอย่างเดียว และกลุ่มที่สี่เป็นกลุ่มควบคุม ซึ่งไม่ได้รับการฝึก แต่ได้ทำกิจกรรมอื่นแทน ผลของการวิจัยปรากฏว่า ผู้ที่ได้รับการฝึกมีลักษณะมุ่งอนาคต และมีการควบคุมตนเองสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก (กลุ่มควบคุม) อย่างเด่นชัด นอกจากนี้การฝึกการมุ่งอนาคตยังให้ผลต่อทัศนคติต่อการมุ่งทำงานราชการเพื่ออนาคต ผลการวิจัยครั้งนี้พอสรุปได้ว่า จิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่พึงปรารถนาในการทำงานของข้าราชการกลุ่มที่ศึกษา คือ ลักษณะมุ่งอนาคต การควบคุมตนเอง แรงจูงใจไม่ล้มถธุธิต และความเชื่ออำนาจในตน ซึ่งจัดเป็นจิตลักษณะสำคัญที่สมควรยิ่งต่อการพัฒนาเพื่อยังให้เกิดประสิทธิผลในการทำงานอย่างจริงจังมากขึ้น

งานวิจัยชิ้นที่สองได้แก่งานของ นางนุช โรจนเลิศ (2533) ซึ่งได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มัธยมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีการศึกษา 2532 ของโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ตัวแปรสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง ในการศึกษาครั้งนี้คือ มโนภาพแห่งตนและการอบรมเลี้ยงดู ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปร คือ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยม เกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผล มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ และมโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีอำนาจทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองพบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีความสัมพันธ์ทางลบกับการควบคุมตนเอง

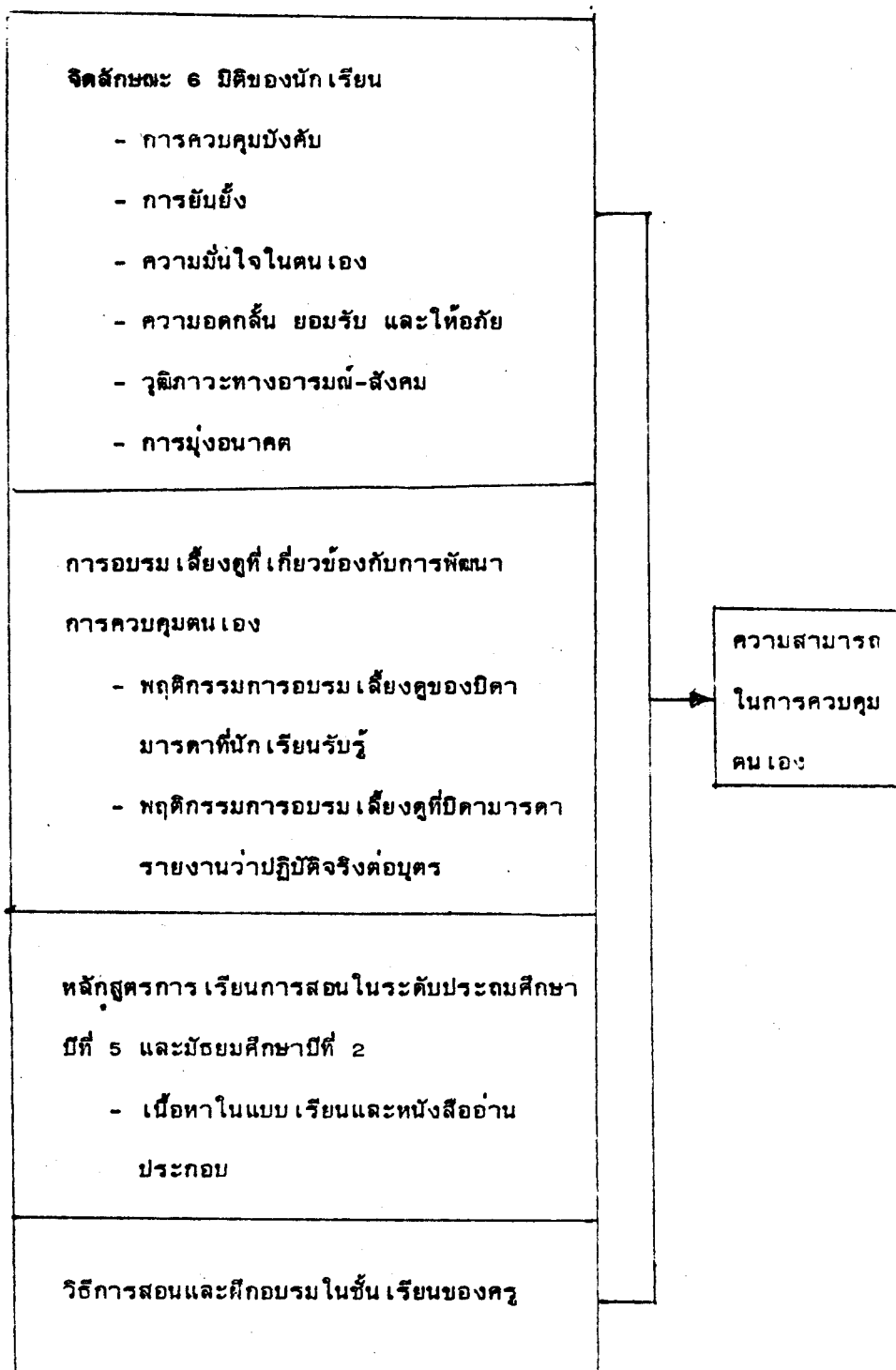
จากการประมวลผลงานวิจัยทั้งในต่างประเทศและในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง จะเห็นว่างานวิจัยที่กระทำกันมาในอดีตจนถึงปัจจุบันนี้ทั้งการวิจัยเชิงสำรวจและเชิงทดลอง ซึ่งจะเน้นการใช้เครื่องวัดจิตลักษณะสำคัญซึ่งได้แก่ ความเชื่ออำนาจภายในตน และความเชื่ออำนาจภายนอกคน โดยมีแนวคิดสำคัญที่ว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนและนอกคน เป็นตัวแปรสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาและ

การเสริมสร้างความสามารถในการควบคุมตนเอง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญยิ่งของการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล นอกจากนี้ก็ยังมีตัวแปรสำคัญอื่น ๆ อีกที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคล โดยเฉพาะการรับรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดานั้นพบว่ามีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญยิ่งกับความเชื่ออำนาจในตนซึ่งจะนำมาซึ่งการควบคุมตนเองของเด็กได้

กรอบแนวคิดในการวิจัยการควบคุมตนเอง

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนอาศัยพื้นฐานการประมวลและทบทวนการวิจัยค้นคว้าสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแสดงไว้ในแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยข้างต้นนี้ ผู้วิจัยแยกตัวแปรอิสระที่จะศึกษาออกเป็น 4 อย่างด้วยกัน ได้แก่

1. จัดลักษณะ 6 มิติของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย การควบคุมบังคับ การยับยั้งความมั่นใจในตนเอง ความอดกลั้น-ยอมรับ-ให้อภัย ภูติภวะทางอารมณ์-สังคม และการมุ่งอนาคต
 2. การอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการควบคุมตนเอง ซึ่งแยกออกเป็น
 - ก. พฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่เด็กรับรู้และรายงานว่าตนได้รับจากบิดามารดา และ
 - ข. พฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาเป็นผู้รายงานว่าตนปฏิบัติจริงต่อเด็ก
 3. หลักสูตรการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยกำหนดศึกษาเฉพาะแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ โดยจะวิเคราะห์เนื้อหาที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง
 4. วิธีการสอนและฝึกอบรมในชั้นเรียนที่ครูใช้กับเด็ก ตลอดจนวิธีที่ครูใช้ในการควบคุมตนเองในฐานะที่เป็นต้นแบบให้กับเด็กจะโดยที่ครูรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม
- ตัวแปรอิสระทั้ง 4 อย่างนี้คาดว่าจะส่งผลต่อตัวแปรตาม อันได้แก่ ความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็ก ซึ่งถูกวัดโดยเครื่องมือวัดความสามารถในการควบคุมตนเองและมีเกณฑ์ตัดสินระดับความสามารถ ดังจะได้กล่าวละเอียดต่อไปในบทวิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "ความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กไทยในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษา การฝึกทักษะ และการพัฒนาจิตลักษณะ เพื่อการสร้างพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ" เป็นการศึกษาภาคสนามที่มีการสร้างแบบวัดต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการเก็บข้อมูล โดยให้นักเรียน ผู้ปกครอง ครู ตอบแบบวัดเหล่านี้ แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ทางสถิติ นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์เนื้อหาวิชาที่เกี่ยวกับการควบคุมตนเอง จากบทเรียนที่ใช้ในชั้นเรียน วิธีวิจัยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นเทคนิคการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ที่เน้นแนวจิตวิทยาและศึกษาศาสตร์ สำหรับกลุ่มตัวอย่าง แบบวัด และแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มตัวอย่างและแหล่งข้อมูลในการวิจัย

ก. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยนักเรียนที่สุ่มมาจากโรงเรียนประเภทสหศึกษา ระดับประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 7 แห่ง และโรงเรียนประเภทสหศึกษา ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรมสามัญศึกษาอีก 7 แห่ง ในปีการศึกษา 2531 ที่กระจายอยู่ตามเขตต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร โรงเรียนที่สุ่มมาเหล่านี้เป็นโรงเรียนที่อยู่ในระดับปานกลาง ตามเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้คือ เป็นโรงเรียนขนาดกลางที่มีจำนวนนักเรียนไม่ใหญ่ไม่เล็กจนเกินไป มีมาตรฐานการเรียนการสอนอยู่ในระดับกลาง และอาชีพของผู้ปกครองของเด็ก-นักเรียนมีหลากหลาย นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังครอบคลุมครูผู้สอน และผู้ปกครองของนักเรียนเหล่านี้อีกด้วย

นักเรียนที่ใช้ในกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 609 คน เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 291 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 318 คน เป็นนักเรียนชาย 345 คน นักเรียนหญิง 264 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีพิสัยอายุระหว่าง 10 - 11 ปี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีพิสัยอายุระหว่าง 13 - 14 ปี ผู้ปกครองซึ่งเป็นบิดามารดาของนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 1,218 คน ครูที่สอนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีจำนวน 27 คน และครูที่สอนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อีกจำนวน 28 คน รวมจำนวนครูกลุ่มตัวอย่าง 55 คน

จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียน 609 คน ผู้ปกครอง (บิดาและมารดา) 1,218 คน และครูที่สอนประจำชั้นอีก 55 คน รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 1,882 คน

ข. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลประกอบด้วย หนังสือเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 4 เล่ม ได้แก่ หนังสือเรียน เรื่องสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หนังสือเรื่อง ยังไม่สายเกินไป สำหรับกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย หนังสือภาษาไทยเล่ม 1 - 2 สำหรับกลุ่มวิชาภาษาไทย และหนังสือ "คนดีมีฝีมือ" สำหรับกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ และหนังสือเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 12 เล่ม ได้แก่ หนังสือสังคมศึกษา เรื่อง "เพื่อนบ้านของเรา" หนังสือสังคมศึกษา เรื่อง "พุทธศาสนา" หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 2 หนังสือเรียนภาษาไทย (หลักภาษาไทย เล่ม 2) หนังสือภาษาไทย (การอ่านและพิจารณาหนังสือ) หนังสือคู่มือการจัดกิจกรรมยุวภาษาควมมัธยมศึกษาตอนต้น หนังสือแนวการจัดกิจกรรมยุวภาษาควม หนังสือคู่มือครู ลูกเสือ เนตรนารี มัธยมศึกษาปีที่ 2 (203) หนังสือคู่มือครู ลูกเสือ เนตรนารี มัธยมศึกษาปีที่ 2 (204) หนังสือสุขศึกษา หนังสือเรียนวิชาการงาน (งานเกษตร) และหนังสือวิชาการงาน (การดูแลรักษาม้าน)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีแบบสอบถามซึ่งใช้เป็นเครื่องมือวัดตัวแปรที่ศึกษารวมทั้งหมด 5 ฉบับ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกันกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้จริง จำนวน 120 คน หลังจากนั้นได้คัดเลือกแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงตั้งแต่ 0.3 ขึ้นไป และได้ค่าความเชื่อมั่น (reliability) 0.89 เพื่อนำมาใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดตัวแปร มีดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามภูมิหลังครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวนักเรียนและเกี่ยวกับลักษณะของครอบครัว 12 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมของมารดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก 26 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก 26 ข้อ

สำหรับแบบสอบถามทั้ง 3 ฉบับนี้ นักเรียนกลุ่มตัวอย่างจะเป็นผู้ตอบ ส่วนแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 และ 3 เป็นแบบวัดที่ประกอบด้วยมาตราส่วนประเมินค่า 4 หน่วย ตั้งแต่ จริง

ค่อนข้างจริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

ฉบับที่ 2 แบบวัดการควบคุมตนเอง ซึ่งวัดการควบคุมตนเองของนักเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 มิติ มีลักษณะผูกเป็นข้อความประกอบด้วย มาตรการส่วนประเ็นค่า 4 หน่วย ตั้งแต่ จริง ก่อนข้างจริง ไม่จริง และ ไม่จริงเลย

มิติที่ 1 การควบคุมบังคับ กับการปล่อยตัวตามสบาย จำนวน 14 ข้อ

มิติที่ 2 การยับยั้ง กับการเป็นอิสระ จำนวน 10 ข้อ

มิติที่ 3 ความมั่นใจในตนเอง กับการขาดความมั่นใจ จำนวน 10 ข้อ

มิติที่ 4 ความอดกลั้น ยอมรับ และให้อภัย กับการขาดความอดกลั้น ไม่สามารถ ยอมรับและให้อภัย จำนวน 10 ข้อ

มิติที่ 5 วุฒิภาวะทางอารมณ์ สังคม กับการขาดวุฒิภาวะ จำนวน 12 ข้อ

มิติที่ 6 การมุ่งอนาคต กับการมุ่งมีปัจจุบัน จำนวน 8 ข้อ

ในตอนท้ายของแบบสอบถามจะมีข้อคำถามอยู่ 2 ข้อ ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับแหล่งที่มาซึ่งนักเรียนได้เรียนรู้การควบคุมตนเอง คือ ใครเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุด ให้นักเรียนกระทำตาม และวิธีการใดที่ช่วยให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเองได้ดีที่สุด

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามบิดาและมารดา หรือผู้ปกครองของนักเรียนในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ประกอบด้วยแบบสอบถาม 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบเกี่ยวกับ เพศ อาชีพ การศึกษา รายได้ของครอบครัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูที่บิดาและมารดาหรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็กในการควบคุมตนเอง คำถามทั้งหมดมี 26 ข้อ เป็นแบบวัดที่เป็นมาตรการส่วนประเ็นค่า 4 หน่วย ตั้งแต่ จริง ก่อนข้างจริง ไม่จริง และ ไม่จริงเลย แบบสอบถามฉบับนี้มีข้อคำถามตรงกันกับแบบสอบถามนักเรียน เกี่ยวกับการรับรู้พฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กของบิดามารดา ผู้ปกครอง ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องในคำตอบของบิดามารดา ผู้ปกครอง กับการปฏิบัติจริง ซึ่งนักเรียนเป็นผู้ตอบ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีที่มีคามารค่าหรือผู้ปกครองใช้ในการควบคุมตนเอง ได้ผลดีที่สุด คำตอบทั้งหมดมี 6 ข้อ บิคามารค่า หรือผู้ปกครองจะต้องตอบโดยเรียงลำดับวิธีที่ได้ผล ดีที่สุด ไปตามลำดับ จนถึงวิธีที่ได้ผลดีที่น้อยที่สุด ตั้งแต่ลำดับ 1 ถึง 6

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามครูเกี่ยวกับวิธีที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียนในการให้รู้จักควบคุมตนเอง ตลอดจนวิธีที่ครูใช้ในการควบคุมตนเองด้วย ประกอบด้วยแบบสอบถาม 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของครูเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ ในการสอน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการปฏิบัติของครูต่อนักเรียน เกี่ยวกับการควบคุมตนเอง ข้อคำถามมี 7 ข้อ และอีกหนึ่งข้อเป็นคำถาม เกี่ยวกับวิธีที่ครูใช้ในการควบคุมตนเอง ซึ่งพบว่าเป็น วิธีที่ให้ผลดี

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ได้จากแบบทดสอบและแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมา ทำการบรรณาธิกร (edit) และลงรหัสข้อมูล (code) เสร็จแล้วนำข้อมูลมาประมวลผลด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าความ เบี่ยงเบน ความแปรปรวนสามทาง (Three-way ANOVA) และค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ทำการศึกษา โดยใช้ โปรแกรม SPSS^X และใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพในแต่ละตัวแปรที่สำคัญอีกด้วย

สำหรับการวิเคราะห์แหล่งข้อมูลส่วนที่เป็นหนังสือเรียน ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) การควบคุมตนเองจากแบบเรียนว่าจะมีความ เกี่ยวข้องและส่งผลต่อการควบคุมตนเอง ของนักเรียนมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ยังได้วิเคราะห์ทั้ง เชิงปริมาณและคุณภาพพบทบทวนในด้านการ เรียน การสอนของครูว่ามีส่วนช่วยที่สำคัญในการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการควบคุมตนเองของนักเรียนด้วย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่จะเสนอในบทนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เสนอผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

1.1 เพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 1 โดยการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 2 ว่าจะมีส่วนในการส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กมากน้อยเพียงใด

1.2 เพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 2 โดยการวิเคราะห์การสอนและการฝึกอบรมในชั้นเรียนของครูว่ามีส่วนส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กได้อย่างไร

ตอนที่ 2 เสนอผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการควบคุมตนเองกับตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษา เพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 3 และข้อ 4 คือเพื่อศึกษาการอบรมเลี้ยงดู โดยเฉพาะในแง่ของการฝึกทักษะ ที่เด็กได้รับจากครอบครัวและจิตลักษณะด้านต่าง ๆ ว่าจะมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองอย่างไรหรือไม่มากน้อยเพียงใด

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

1.1 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาวิชาจากหนังสือเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ห้า

แม้ว่าบทบาทในด้านการเรียนการสอนของครู มีความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการเรียนรู้ของเด็ก และการสอนให้เด็กสามารถควบคุมตนเองทั้งทางกาย วาจา และใจ ก็ถือเป็นเรื่องสำคัญต่อการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับตัวเด็ก อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพในการสอนของครูยังต้องอาศัยเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและแบบเรียนด้วย ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์เนื้อหาวิชาจากหนังสือเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ห้า และมัธยมศึกษาปีที่สอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าหนังสือเรียนที่ใช้ในชั้นเรียนดังกล่าวได้ให้สาระในการปลูกฝังนักเรียนให้มีพัฒนาการควบคุมตนเองมากน้อยเพียงใดหรือไม่ โดยผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์ในการวิเคราะห์เนื้อหาวิชาไว้เป็น 3 ระดับคือ (1) ระดับให้เกิดความรู้ความจำ (2) ระดับให้เกิดความเข้าใจและ (3) ระดับให้สามารถนำไปปฏิบัติ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้พิจารณาเนื้อหาจากหนังสือเรียนว่ามุ่งเน้นในการควบคุมตนเองในด้านใดคือ (1) ทางกาย (2) ทางวาจา และ (3) ด้านจิตใจ ทั้งนี้โดยอาศัยกรอบการพิจารณาในแนวทางของพุทธศาสนา

สำหรับหนังสือเรียนที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีดังนี้คือ

(1) หนังสือเรียนเรื่องสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (2) หนังสือเรื่อง ยังไม่สายเกินไป

(3) หนังสือภาษาไทย เล่ม 1, 2 และ (4) หนังสือ คนดีมีฝีมือ สำหรับกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ ผลการวิเคราะห์โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ปรากฏผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผลของการวิเคราะห์หนังสือเรียน เรื่องสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สรุปได้ว่า

ก. หมวดที่หนึ่ง เรื่องสุขภาพอนามัย ซึ่งมี 3 บทคือ (1) บันทึกลับดีเหตุ ประกอบด้วยเรื่องย่อย 11 เรื่อง (2) บันทึกเรื่องโรค ซึ่งมีเรื่องย่อย 15 เรื่อง และ (3) เรื่องของผู้บริโภค ซึ่งเรื่องย่อย 6 เรื่องนั้น มีการสอนให้นักเรียนควบคุมตนเองเพียงบทเดียวคือ บทที่ 1 เรื่องบันทึกกลับดีเหตุ ซึ่งส่วนใหญ่ของเนื้อหาเป็นการสอนให้เด็กควบคุมตนเองในด้านกายและใจ และเป็นการสอนในระดับให้ความรู้ ความจำ และความเข้าใจ ไม่ถึงระดับขั้นให้เกิดการปฏิบัติแต่อย่างใด คำหลักที่เป็นคำกริยาที่อยู่ในบทเรียนนี้ได้แก่คำว่า ระวัง ยึดที่ เหนียว อย่าเหม่อ รีบร้อน ประมาท ระมัดระวัง รอบคอบ จักระเบียบ เดือน อันตราย ต้องรอ ปอดภัย และห้าม ส่วนบทที่ 2 เรื่องบันทึกเรื่องโรค และบทที่ 3 เรื่องของผู้บริโภคนั้น จัดว่าเป็นการให้ความรู้แก่ผู้เรียนโดยทั่วไป มิได้มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการควบคุมตนเองแต่อย่างใด ยกเว้นในเรื่องย่อย เรื่องประกวดฟันงาม และเหงือกสมบูรณ์นั้น ได้สอนควบคุมตนเองในระดับให้ความรู้ความจำ โดยใช้คำกริยาที่บ่งถึงการกระทำ เช่น เลิกกินขนมหวาน หมั่นแปรงฟัน เป็นต้น

ข. หมวดที่สอง เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งมี 4 บทคือ (1) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ประกอบด้วยเรื่องย่อย 2 เรื่อง (2) พลังงานและสารเคมี ประกอบด้วยเรื่องย่อย 3 เรื่อง (3) จักรวาลและอวกาศ มีเรื่องย่อย 5 เรื่อง และ (4) การสื่อสารและคมนาคม มีเรื่องย่อย 5 เรื่อง นั้น ปรากฏว่าจากเนื้อหาที่ปรากฏ ไม่มีการสอนให้ผู้เรียนมีการควบคุมตนเอง เป็นการให้ความรู้ ความจำ และข้อมูลสนเทศในด้านต่าง ๆ เท่านั้น ยกเว้นเรื่องย่อย 2 เรื่องคือ เรื่องคนช่างสังเกต และการทำกล้องดูดาว ซึ่งมีการสอนให้นักเรียนมีการควบคุมตนเองในด้านจิตใจ แต่ก็อยู่ในระดับให้เกิดความรู้ความจำเท่านั้น โดยคำกริยาหลัก คือ ช่วยกัน รักษา ประหยัด สำเร็จ และต้องพยายาม

ค. หมวดที่สาม เรื่องชาติไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วย 4 บท คือ

(1) ประวัติศาสตร์ไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาและธนบุรี มีเรื่องย่อย 4 เรื่อง (2) กฎหมาย หน้าที่ และความรับผิดชอบของพลเมือง มีเรื่องย่อย 3 เรื่อง (3) ประเทศเพื่อนบ้านมีเรื่องย่อย 3 เรื่อง และ (4) การทำมาหากิน มีเรื่องย่อย 6 เรื่องนั้น ปรากฏว่าเนื้อหาที่อยู่ในเรื่องมีการสอนให้ควบคุมตนเองทางจิตใจ ในระดับความรู้ความจำ จำนวน 6 เรื่องย่อย คือ จดหมายจากแดนอาทิตย์อุทัย

(คำกริยาหลักที่ใช้คือ รักษา ระเบียบวินัย ขยันขันแข็ง รักการอ่าน) ดินแดนแห่งความสะอาด
และต้นไม้เขียว (คำกริยาหลักที่ใช้คือ ขยัน มีวินัย และสะอาด) ครอบครัวดีมีสุข (คำกริยาที่ใช้
 คือ ช่วยทำงานบ้าน ขยันเรียน เชื่อฟัง) เวลาว่างของด้อม (คำกริยาที่ใช้ คือ ประหยัด
 ค่าประโยชน์) เมื่อญาติมาเยี่ยม (คำกริยาที่ใช้คือ เอื้อเฟื้อ น้าใจ) หมู่บ้านลงจอน (คำที่ใช้ คือ
 ร่วมแรง ร่วมใจ) และร่วมคิดร่วมทำไม่ลำบาก (คำที่ใช้คือ ช่วยกัน อุดหนุน ขยัน)

จากเรื่องย่อทั้งหมด 63 เรื่อง ในหนังสือเรียนเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต ระดับชั้นประถม
 ปีที่ห้า ซึ่งสามารถจัดได้ว่ามีการสอนให้นักเรียนควบคุมตนเองมีเพียง 23 เรื่อง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 36.5
 เท่านั้น และทั้ง 23 เรื่องย่อนี้ ก็สอนให้นักเรียนควบคุมตนเองเพียงด้านการให้เกิดความรู้ความจำใน
 จิตใจนักเรียนเป็นส่วนใหญ่

2. ผลของการวิเคราะห์หนังสือเรื่อง "ยังไม่สายเกินไป" ซึ่งมีเรื่องย่อทั้งหมด 20 เรื่อง
 นั้นปรากฏว่ามี 7 เรื่อง (ร้อยละ 35) ที่มีได้สอนให้นักเรียนเกิดการควบคุมตนเอง คือเรื่อง
 ความภูมิใจของไอ้เตี้ย ค่อมช่างสงสัย ด้อมกับไอ้ น้าใจครูดวงรับ แพรพบพ่อ ยังไม่สายเกินไป
 และหมู่บ้านอุสระแก้ว ส่วนอีก 13 เรื่อง หรือร้อยละ 65 นั้น ปรากฏว่ามีการสอนให้นักเรียน
 ควบคุมตนเอง เพราะหนังสือเรื่องนี้ เป็นหนังสือที่ใช้ในกลุ่มวิชาเสริมสร้างลักษณะนิสัย

หนังสือเรื่อง "ยังไม่สายเกินไป" สอนนักเรียนให้มีการควบคุมตนเองในด้านร่างกาย ใน
 ระดับให้ความรู้ ความจำ คือเรื่องค่าของคน (คำหลักที่ใช้คือ สุภาพ เรียบร้อย แข็งแรง บึกบึน)
ชัยชนะของสายบัว (คำหลักที่ใช้คือ รับผิดชอบ ช่วย) ช่างคนใหม่ (คำหลักที่ใช้คือ ทำงานหนัก
 ขยัน) ดวงใจ (คำหลักที่ใช้คือ ร่วมมือ ช่วยกัน) เมื่ออับดุลลาฮ์คืนสาย (คำที่ใช้คือตรงต่อเวลา)
 และ โลกของสายหิน (คำหลักที่ใช้คือ ทำงาน)

หนังสือดังกล่าวมีเนื้อหาที่สอนนักเรียนให้ควบคุมตนเองทางด้านจิตใจ ในระดับความรู้
 ความจำ และความเข้าใจ จำนวน 13 เรื่อง หรือคิดเป็นร้อยละ 65 เรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ให้ข้อมูล
 เนื้อหาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความจำ เพื่อให้ นักเรียนประพาศิบัติตามคุณลักษณะของเรื่องที่กำหนดให้อ่าน
 คือเรื่องกล้าหึกล้าหาญ มีคำหลักที่ใช้คือ กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ ต่อสู้ เสียสละ ร่วมมือ
 ร่วมใจ เชื้อมั่น เป็นต้น เรื่อง เกือบไปแล้ว (ยาเสพติดกัญชา) มีคำหลักที่ใช้คือ เลิก ป้องกัน
 ยา เรื่อง คนที่เพื่อนรัก มีคำหลักที่ใช้คือ ส่วนรวม ไม่เอาเปรียบ เรื่อง ค่าของคน ชัยชนะ
ของสายบัว ช่างคนใหม่ ดวงใจ บุญธรรมคิดถูก ปากกาของชาติชาย พ่อขายข้าว เพื่อนผู้มีสัจจะ
อับดุลลาฮ์คืนสาย และ โลกของสายหิน ซึ่งมีคำหลักที่ใช้ซ้ำ ๆ กันเช่น อุดหนุน ไม่ยอมแพ้ เอื้อเฟื้อ
 สละ ละอายใจ อับอาย ขายหน้า หลอกหลวง คด ชื่อ สัจจะ สัตย์ซื่อ รักษาคำพูด ตรงต่อ-
 ใจ และทำงาน เป็นต้น

3. ผลการวิเคราะห์หนังสือ ภาษาไทย เล่ม 1 และเล่ม 2 ซึ่งมีทั้งหมด 24 เรื่อง (เล่มที่ 1 มี 12 เรื่อง เล่มที่ 2 มี 12 เรื่อง) หนังสือภาษาไทยทั้งสองเล่ม มีเรื่องอ่านในเวลาจำนวน 10 เรื่อง และนอกเวลาอีก 2 เรื่อง เมื่อผู้วิจัยได้วิเคราะห์หนังสือทั้งสองเล่ม ในเชิงศึกษาว่า ได้มีการสอนนักเรียนให้มีพฤติกรรมควบคุมตนเองอย่างไรหรือไม่ พบว่า ในเล่มที่หนึ่ง มีเพียงเรื่องเดียว คือ ยิ้มพิทใจ ที่จัดว่ามีควรสอนให้ควบคุมตนเองในด้านกาย และจิตใจ โดยมี คำหลักที่ใช้ว่า ยิ้มแย้มแจ่มใส น่ารัก ส่วนเรื่องอื่น ๆ ล้วนเป็นเรื่องที่ได้ความรู้ความจำทางภาษา เท่านั้น คือ เรื่อง (1) ทும்โฆง (2) จำกับจด (3) เกาะหนูเกาะแมว (4) ปณิธานของฉัตร (5) สินสมุทร (6) บางระจันรำลึก (7) น้ำบ่อน้อย (8) เที่ยวน้ำตก (9) เพลงเกี่ยวข้าว (10) นกกระเจาบ และ (11) สังข์ทอง

หนังสือภาษาไทยเล่มที่ 2 มีเรื่องที่มีเนื้อหาจัดว่าสอนให้ผู้เรียนควบคุมตนเองอยู่ 2 เรื่อง จาก 12 เรื่อง คือ (1) เขาวชนคนดี และ (2) กรรมของนายประกัน ส่วนเรื่องที่เหลือต่อไปนี้เป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่อให้อ่านได้ภาษาเท่านั้นคือ (1) เกียรติศักดิ์นักรบไทย (2) บุญบั้งไฟ (3) ไทยช่วยไทย (4) ศึกกลาง (5) เจ้าเจ้าปัญญา (6) หลงเชื่อ (7) ปาลมหากาฬ (8) ความสามัคคี (9) การผจญภัยของผ้าขี้ริ้ว และ (10) เมาคลีลูกหมาป่า

กล่าวโดยสรุปจะเห็นว่า หนังสือภาษาไทยทั้งสองเล่มมุ่งเน้นในการให้เด็กอ่านภาษาไทยได้เป็นหลักมิได้มุ่งที่จะปลูกฝังพฤติกรรมด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านการควบคุมตนเอง ซึ่งถือว่า เป็นพฤติกรรมที่สำคัญยิ่งของมนุษย์ด้านหนึ่งแต่อย่างใด

4. ผลของการวิเคราะห์หนังสือ คนดีมีฝีมือ ซึ่งจัดไว้เป็นหนังสือเสริมในกลุ่มวิชาการงานพื้นฐานอาชีพนั้น ปรากฏว่ามีเรื่องย่อย ๆ ทั้งหมด 22 เรื่อง มีเพียงเรื่องเดียว คือเรื่อง รักกันไว้เถิด ที่มีการกล่าวถึงการควบคุมตนเอง นอกนั้นเป็นเรื่องที่ได้ความรู้ความจำทางภาษามากกว่าจะเป็นการสร้างเสริมลักษณะนิสัยการทำงานแต่อย่างใด เรื่องดังกล่าวคือ วัลลีย์เลี้ยงยาย ของขวัญของปอง บ้านสองฝั่งคู ชื่อของกับท้อ ครอบครัวจนา อาหารมีพิเศษ มะเคื่อ งานวันมะม่วง นักชู้รุ่นเยาว์ ไร่นาสวนผสม นักประหยัคพลังงาน บ้านริมน้ำ บุญคุณนี้ไม่ลืม ไม่ลุ่ม ชีวิตอย่างคั่นกล้วย การผจญภัย ความสงสัย ความคิดสร้างสรรค์ ตัวตายแต่ชื่อยัง สัญญาจากก่อนจาก ลาก่อนคุณครู-ลาก่อนศิษย์รัก สรุปได้ว่าหนังสือเหล่านี้มีเนื้อหาที่สอนให้นักเรียนควบคุมตนเองในด้านการงานพื้นฐานระดับต่ำมาก ซึ่งในการพัฒนานิสัยการทำงานนั้น การควบคุมตนเองจัดว่าเป็นเรื่องสำคัญ ที่จะต้องแทรกเข้าไว้ในการเรียนการสอน เช่น การสอบแบบ "สุคประเสริฐ"¹ ที่พัฒนาจากการวิจัยตามโครงการพัฒนานิสัยในการทำงานของกองวิจัยทางการศึกษา

¹ที่ประชุมของคณะวิจัยได้ลงมติให้การสอนที่มี ค. จำนวน 5 ค.นี้ว่า การสอนแบบ "สุคประเสริฐ" ให้เป็นอนุกรมแก่นายกมล สุคประเสริฐ ผู้ให้ข้อคิดด้วยการพัฒนาการวิจัยร่วมให้ครูประจำชั้นสามารถทำการวิจัยของตนได้

กรมวิชาการ ร่วมกับโรงเรียนประถมศึกษา โดยกำหนดการสอนให้มีชั้นของพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น ความตระหนัก การทำความเข้าใจ การได้รับการกระตุ้น เสริมแรง การควบคุมตนเอง และ มีการติดตาม อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติการสอน ครูผู้สอนสามารถจัดการให้นักเรียนทำงานต่าง ๆ โดยฝึกให้เด็กควบคุมตนเองในการทำงานได้จากกิจกรรมต่าง ๆ

1.2 ผลการวิเคราะห์หนังสือเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

หนังสือเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหา คือ (1) หนังสือสังคมศึกษา เรื่อง เพื่อนบ้านของเรา สำหรับรายวิชา ส.203 - ส.204 (2) หนังสือสังคมศึกษา เรื่อง พระพุทธศาสนา (3) หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 2 (4) หนังสือเรียนภาษาไทย "หลักภาษาไทย เล่ม 2" (5) หนังสือภาษาไทย "การอ่านและพิจารณาหนังสือ" (6) คู่มือการจัดกิจกรรมยุวกาชาด มัธยมศึกษาตอนต้น (7) แนวการจัดกิจกรรมยุวกาชาด (8) คู่มือครู ลูกเสือ เนตรนารี ม.2 (203) (9) คู่มือครู ลูกเสือ เนตรนารี ม.2 (204) (10) หนังสือสุขศึกษา (11) หนังสือเรียนวิชาการงาน (งานเกษตร) (12) หนังสือวิชาการงาน (การดูแลรักษามัน) ผลการวิเคราะห์โดยวิธีการศึกษาเนื้อหา มีรายละเอียดของการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1.2.1 หนังสือสังคมศึกษาเรื่องเพื่อนบ้านของเรา สำหรับรายวิชา ส.203 และ ส.204

เป็นหนังสือที่ให้ข้อมูลสนเทศเกี่ยวกับทวีปเอเชีย ความเป็นมาของชนชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ลักษณะแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ ประชากร ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ลักษณะประเทศไทยในสมัยอยุธยา สิทธิหน้าที่ของพลเมืองในสังคมไทย ซึ่งมีเรื่องย่อย ๆ ทั้งหมด 27 เรื่อง มีเพียง 3 เรื่องหรือร้อยละ 11 ที่มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมตนเอง ด้านวาจาและจิตใจของนักเรียน คือ เรื่อง ศาสนา และแนวทางในการดำเนินชีวิต เรื่องสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองตามกฎหมาย และเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมของพลเมือง ส่วนเรื่องอื่น ๆ อีก 24 เรื่อง นับเป็น เรื่องที่ให้ข้อมูลสนเทศทางสังคมศึกษาคือเรื่อง เช่น (1) ลักษณะทั่วไปของทวีปเอเชีย (2) แหล่งอารยธรรมในเอเชีย (3) ลักษณะการเมืองการปกครอง (4) แหล่งอารยธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (5) เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อนการขยายตัวของชนชาติตะวันตก ... (26) ปัญหาปัจจุบันในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และ (27) สมาคมอาเซียน เป็นต้น เรื่องดังกล่าวนี้มีได้มีเนื้อหาในการให้แนวทางต่อการควบคุมตนเองของผู้เรียนแต่อย่างใด

1.2.2 หนังสือสังคัมภีร์ เรื่องพระพุทธศาสนา เป็นหนังสือสังคัมภีร์ที่จัดทำเพิ่มเติม ในเรื่องพระพุทธศาสนา เรื่องย่อยๆ ทั้งหมด 7 เรื่อง หนังสือเล่มนี้ได้ให้ข้อมูลสนเทศเป็นการสั่งสอนให้รู้เรียนมีการควบคุมตนเอง ทั้งทางกาย วาจา และใจ เกือบทั้งหมด ยกเว้นเรื่องแรกคือความเป็นมาและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศเพื่อนบ้าน เป็นการให้ข้อมูลสนเทศถึงประวัติการเผยแผ่เป็นส่วนใหญ่ ส่วนเรื่องอื่น ๆ นั้นได้มีการสอนให้นักเรียนควบคุมตนเองทั้ง 3 ด้าน คือ กาย วาจา และใจ คือ

- ก. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน
- ข. พุทธจริยาอันเป็นแบบอย่างแห่งการดำเนินชีวิต
- ค. หลักธรรมในพุทธศาสนา ได้แก่
 - (1) โอวาทสาม (สอนในระดับปฏิบัติทั้งกายวาจาและใจ)
 - (2) สติสัมปชัญญะ 2
 - (3) พละห้า
 - (4) อบายมุขสี่ (สอนในระดับปฏิบัติทั้งกาย วาจา และใจ)
 - (5) ขรวาสาธธรรมสี่
 - (6) จักรสี่
- ง. กฎแห่งกรรม
- จ. ความหมาย คุณค่า และวิธีการปฏิบัติพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา
- ฉ. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

1.2.3 หนังสือภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 2 เป็นหนังสือที่ให้ความรู้ ความเข้าใจในด้านทักษะ ในการพูด ฟัง อ่าน และเขียน เป็นสำคัญ มีเรื่องย่อยทั้งหมด 15 เรื่อง มีเพียง 3 เรื่องที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการสอนไปสู่การควบคุมตนเองของนักเรียน คือ คำกลอนพ่อแม่-รังแกฉัน เรื่องพระยาพิชัยดาบหัก และเรื่องปลาช่อน เรื่องย่อยที่เหลืออีก 12 เรื่อง เป็นการให้ข้อมูลสนเทศในภาษาไทย คือ เรื่อง ผ่นทิ้งให้เป็นเข็ม - พายเรือทวนน้ำ - กลิ้งครกขึ้นเขา คาลไคนด ความดีที่ไม่รู้จักล้นสูญ พระอภัยมณี ราชาริราช ศิลปินเอก พระร่วง สามัคคี ข้อคิดเรื่องการบวช นิทานชาดก - มหาภิลาทร วัฒนธรรม และทะเลบัว - ดอกจำปาตาพลอย

1.2.4 หนังสือเรียนภาษาไทย "หลักภาษาไทย เล่ม 2" เป็นหนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักภาษา เช่น คำและหน้าที่ของคำ (คำนาม สรรพนาม กริยา วิเศษณ์ บุรพท สันธาน อุทาน)

การแยกส่วนของประโยคที่ใช้สันธาน การขยายส่วนต่าง ๆ ของประโยค การใช้เครื่องหมายวรรคตอน ในภาษาไทย และราชาศัพท์พื้นฐาน จึงสรุปได้ว่าหนังสือนี้มีได้มีเนื้อหาการสอนนักเรียน ในด้านการ ควบคุมตนเองแต่อย่างใด แต่ครูอาจใช้วิธีสอน มอบหมายงานให้นักเรียนควบคุมตนเองจากกิจกรรม ที่เสริมขึ้นได้

1.2.5 หนังสือภาษาไทย "การอ่านและพิจารณาหนังสือ" เป็นหนังสือที่ให้ความรู้ความ เข้าใจ ในด้านความหมายของการอ่าน การพิจารณานวนิยาย การพิจารณาพหุัยกรอง การพิจารณาสารคดี จึงสรุปได้ว่า ไม่มีการให้นักเรียนควบคุมตนเองแต่อย่างใด แต่การควบคุมตนเองในด้านการอ่านต่าง ๆ เหล่านี้อาจเกิดจากกิจกรรมที่ครูกำหนดขึ้น

1.2.6 คู่มือการจัดกิจกรรมยุวกาชาด มัธยมศึกษาตอนต้น เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสอนให้ความรู้ ความจำแก่นักเรียนในด้านการทำงานเป็นกลุ่ม มีการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม หนังสือเล่มนี้มี เรื่องย่อย 3 เรื่องคือ การกาชาด สุขศึกษา และคหกรรมศาสตร์

1.2.7 หนังสือแนวการจัดกิจกรรมยุวกาชาด เป็นหนังสือที่สอนให้นักเรียนจัดกิจกรรมนำไปสู่การปฏิบัติงาน และเมื่อวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อศึกษาด้านการสอนให้ควบคุมตนเองแล้วพบว่า เกือบ ทุกเรื่องย่อยซึ่งมีทั้งหมด 16 เรื่องนั้น มีการสอนให้นักเรียนมีการควบคุมตนเองในระดับความรู้ ความจำ ยกเว้นเรื่องการว่ายน้ำ เพียงเรื่องเดียวที่มีได้มีการสอนในการควบคุมตนเอง ส่วน เรื่อง การฝึกบริหารจิต และพัฒนาบุคลิกภาพนั้น ให้สอนถึงระดับให้ปฏิบัติได้พอสมควร

1.2.8 - 1.2.9 หนังสือคู่มือครู ลูกเสือ เนตรนารี รายวิชา 203 และรายวิชา 204 เป็นหนังสือที่สอนเสริมในด้านการปฏิบัติตนต่อส่วนรวมและสังคม รายวิชา 203 มีเรื่องย่อยทั้งหมด 7 เรื่อง ทุกเรื่องมีการสอนให้นักเรียนมีการควบคุมตนเอง ทั้งในด้าน กาย วาจา และใจ อยู่ในระดับความ เข้าใจและนำเอาไปปฏิบัติได้ ซึ่งมีเรื่องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ การบุกเบิก การเล่น การผจญภัย การเดินทางไกล การใช้อุปกรณ์ และการบำเพ็ญประโยชน์ ส่วน คู่มือครู ลูกเสือ เนตรนารี เล่มรายวิชา 204 นั้น มีเนื้อหา 7 เรื่องย่อย เป็นการให้ข้อมูลสนเทศ และมีการ สอนให้ควบคุมตนเองในระดับให้ความรู้ความจำ เป็นสำคัญ เช่น ในเรื่องการส่งเสริมศิลปกรรมไทย การส่งเสริมวัฒนธรรมไทย และการส่งเสริมพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น

1.2.10 หนังสือสุขศึกษา ในรายวิชา 203 มีเรื่องย่อย 8 เรื่อง เกือบทุกเรื่อง ยกเว้น เรื่องภัยธรรมชาติ ได้สอนให้นักเรียนมีการควบคุมตนเองทั้งในทางกาย และทางใจ โดยให้ ความรู้ความ เข้าใจเป็นสำคัญ เพราะเป็น เรื่องเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย เช่น เรื่อง ผิวสวย กิจกรรม เสริมสุขภาพ จักรยานคู่ชีพ บ้านแสนสุข เป็นต้น ส่วนในรายวิชา 204 มีเรื่องย่อย 7 เรื่อง

มีการสอนให้นักเรียนควบคุมตนเองทั้งทางกาย และใจ 5 เรื่อง เรื่องที่มีได้สอนให้ควบคุมตนเอง คือ มรดกทางกาย แพทย์ตัวอย่าง เพราะทั้งสองเรื่องเป็นการให้ข้อมูลสนเทศทั่ว ๆ ไป มีได้ เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนแต่อย่างใด

1.2.11 - 1.2.12 หนังสือเรียน วิชาการงาน งานเกษตร และการดูแลรักษามัน หนังสือวิชาการงาน ด้านการเกษตร มีเรื่องย่อยให้นักเรียนได้ศึกษา 10 เรื่อง เป็นเรื่องที่สอนเพื่อให้ ข้อมูลสนเทศแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีได้มุ่งเน้นให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านการให้นักเรียน สามารถควบคุมตนเองในการทำงานเกษตรแต่อย่างใด เรื่องที่เขียนขึ้นมาเป็นการให้ความรู้ เช่น การปลูกพืชทั่วไป การปลูกพืชที่ใช้เป็นอาหาร การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ เป็นต้น ส่วนหนังสือเรียน วิชาการงาน ในด้านการดูแลรักษามันนั้น ได้มีการสอนให้ข้อมูลความรู้ ความจำ ในการควบคุม ตนเองในด้านกายและใจ 5 เรื่องย่อย ส่วนเรื่องอาหารในชีวิตประจำวันนั้น มีได้สอนในด้านการ ควบคุมตนเองแต่อย่างใด

ดังนั้นจากการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่สองทั้งหมด 12 เล่ม อาจสรุปได้ว่า ได้มีการสอนให้ควบคุมตนเองในระดับความรู้ ความเข้าใจเป็นส่วนใหญ่ ในเรื่อง ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา กิจกรรมบุพการี ลูกเสือ เนตรนารี สุขศึกษา และ การทำงานบ้าน ส่วนในรายวิชาอื่น เช่น สังคมศึกษา (เพื่อนบ้านของเรา) ภาษาไทย งานการเกษตรนั้น มีได้ มุ่งเน้นในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านการปลูกฝังให้นักเรียนได้ทำงานเองเท่าที่ควร แต่ใน การสอนครูอาจจัดกิจกรรมให้นักเรียน เกิดการควบคุมตนเองได้ตามแผนการสอนที่กำหนดไว้

จากการวิเคราะห์หนังสือทั้งหมดทั้งในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่สอง จะเห็นได้ว่า แผนการเขียนหนังสือที่ผู้เขียนมุ่ง เน้นการให้ข้อมูลสนเทศแก่ผู้อ่าน อาจยังไม่เพียงพอ ต่อการฝึกหัดให้ผู้เรียนได้ควบคุมตนเองในด้านการเรียน และด้านการทำงาน ซึ่งมีความสำคัญมาก คือการพัฒนาบุคคลและสังคม ข้อเสนอแนะที่สำคัญก็คือ ในทุกบทเรียน อาจต้องกำหนดกิจกรรมให้ นักเรียนได้ควบคุมตนเองในด้านการปฏิบัติ ซึ่งผู้เขียนสามารถกำหนดไว้ในท้ายบท เช่น ให้ นักเรียนค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อรายงานครู มอบหมายการงานให้ทำอย่างต่อเนื่อง ก็จะสามารถเสริมสร้าง พฤติกรรมการควบคุมตนเองของนักเรียนให้มีความรับผิดชอบ ขยัน อดทน ทำงาน เป็นหมู่คณะ อันจะนำไปสู่การเรียน และการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพสมดังที่ตั้ง เป้าหมายไว้

1.3 ผลการวิเคราะห์การสอนและการฝึกอบรมในชั้นเรียนของครูเกี่ยวกับความสามารถในการควบคุมตน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ เป็นการวิเคราะห์การสอนและการฝึกอบรมในชั้นเรียนของครูว่าจะมีส่วนส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กเพียงใด

ก่อนเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในชั้นแรกจะได้เสนอลักษณะทั่วไปของครูกลุ่มตัวอย่าง

(ตาราง 1) กล่าวคือ ครูกลุ่มตัวอย่างเป็นครูสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดโรงเรียนกรุงเทพมหานคร จำนวน 28 คน ครูสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร 27 คน เป็นครูชาย 10 คน ครูหญิง 44 คน ไม่ให้ข้อมูล 1 คน ครูเหล่านี้มีพิสัยอายุส่วนมากระหว่าง 40 - 59 ปี จำนวน 32 คน (ร้อยละ 58.2) อายุ 20 - 39 ปี จำนวน 22 คน (ร้อยละ 40) ไม่ตอบ 1 คน (ร้อยละ 1.8)

ครูกลุ่มตัวอย่างได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด ถึง 47 คน (ร้อยละ 85.1) ระดับปริญญาโท 5 คน (ร้อยละ 9.1) และต่ำกว่าปริญญาดรี 2 คน (ร้อยละ 3.6) ไม่ตอบ 1 คน สำหรับประสบการณ์ในการสอน มีครูกลุ่มตัวอย่างจำนวนเท่ากัน (18 คนหรือร้อยละ 32.7) ทำการสอนมาแล้วเป็นเวลา 10 - 19 ปี และ 20 - 29 ปี ครูกลุ่มตัวอย่างที่เหลือนอกนั้น รายงานว่าทำการสอนมาแล้ว 1 - 9 ปี จำนวน 10 คน (ร้อยละ 18.2) นอกจากนี้ยังมีครูที่มีประสบการณ์สอนเป็นเวลานานถึง 30 ปีขึ้นไป จำนวน 6 คน (ร้อยละ 10.9) มีครูที่ไม่ให้ข้อมูล 3 คน (ร้อยละ 5.5)

ตาราง 1 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างครู จำแนกตามลักษณะชีวสังคม

ลักษณะ ชีวสังคม		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	10	18.2
	หญิง	44	80.0
	ไม่ตอบ	1	1.8
	รวม	55	100.0
อายุ	20 - 39 ปี	22	40.0
	40 - 59 ปี	32	58.2
	ไม่ตอบ	1	1.8
	รวม	55	100.0
ระดับการศึกษา	ปริญญาโท	5	9.1
	ปริญญาตรี	47	85.1
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	2	3.6
	ไม่ตอบ	1	1.8
	รวม	55	100.0
ประสบการณ์ ในการสอน	1.- 9 ปี	10	18.2
	10 - 19 ปี	18	32.7
	20 - 29 ปี	18	32.7
	30 ปีขึ้นไป	6	10.9
	ไม่ตอบ	3	5.5
	รวม	55	100.0
ชั้นที่สอน	ป.5	28	50.9
	ม.2	27	49.1
	รวม	55	100.0

ตาราง 1 (ต่อ)

ลักษณะชีวสังคม		จำนวน	ร้อยละ
หน้าทีนอกเหนือ	มี	20	36.4
การสอน	ไม่มี	35	63.6
รวม		55	100.0

สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการสอนและการฝึกอบรมเกี่ยวกับความสามารถในการควบคุมตนเองในชั้นเรียนนั้น จะได้พิจารณาตามข้อคำถามในแบบสอบถาม ที่ครูกลุ่มตัวอย่างตอบ ดังต่อไปนี้ (ตาราง 2)

1) จากการถามว่า "ในการดูแลเด็กในชั้นเรียนที่ครูสอนให้เป็นไปโดยเรียบร้อย ครูเชื่อในสิ่งใดมากที่สุด" ปรากฏว่าครูส่วนใหญ่ร้อยละ 60 เชื่อว่า "เด็กสามารถเรียนรู้การควบคุมตนเองได้ ถ้าเขามีโอกาสฝึกปฏิบัติ"

ครูร้อยละ 20 เห็นว่า "ต้องมีมาตรการควบคุมอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเข้มงวด" ในขณะที่ครูร้อยละ 10.9 เชื่อว่า การที่เด็กสามารถควบคุมตนเองได้นั้น จะ "ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่โรงเรียนกำหนดไว้"

ส่วนครูที่เหลือร้อยละ 9.1 เห็นว่า "อาจให้เด็กที่เป็นหัวหน้าชั้นช่วยควบคุมเพื่อนด้วยกันเอง"

2) เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการควบคุมตนเอง ให้ครูกลุ่มตัวอย่างพิจารณาว่าข้อใดถูกต้องที่สุด ปรากฏผลดังนี้

ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 43.6 เห็นว่า "การรู้จักควบคุมตนเอง เป็นที่มาของพฤติกรรมจริยธรรม" เป็นข้อความที่ถูกต้องที่สุด

มีครูจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 21.8) ที่เห็นว่า

"การควบคุมตนเองมาจากการรู้จักเชื่อฟังผู้อื่นก่อน" และ

"การควบคุมตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับสติปัญญา" ถูกต้องที่สุด

ส่วนที่เหลือร้อยละ 12.7 เชื่อว่า ข้อความที่ถูกต้องคือ "การควบคุมตนเอง มีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการเรียน"

3) จากการถามว่า "เวลาเด็กอยู่ในชั้นเรียน ครูสามารถยอมรับพฤติกรรมใดของนักเรียนได้มากที่สุด" ผลปรากฏว่าครูกลุ่มตัวอย่างส่วนมากร้อยละ 45.5 ต้องการให้เด็กในชั้นเรียน "อยู่ในห้องโดยไม่รบกวนผู้อื่น"

มีครูร้อยละ 30.9 ต้องการให้เด็ก "นั่งอยู่กับที่ แต่อาจถามครูได้บ้าง"

ส่วนครูที่เหลือ ร้อยละ 23.6 พอใจกับการที่เด็ก "นั่งประจำที่ และพร้อมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งของครู"

4) จากการถามว่า "เวลาที่ครูกำลังสอน มีพฤติกรรมใดที่ครูยอมให้เด็กแสดงออกได้มากที่สุด" ผลของการวิเคราะห์พบว่า ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 81.8 ต้องการให้เด็กในชั้นเรียนมีพฤติกรรมชนิด "นั่งฟังครูอย่างตั้งใจ และซักถามในจังหวะที่เหมาะสม"

ส่วนครูกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 12.7 ต้องการให้เด็ก "ถามครู เมื่อครูสอนจบแล้ว และอนุญาตให้ถามได้"

ครูที่เหลือร้อยละ 5.5 ยอมให้เด็ก "ถามครูทุกครั้งที่สงสัย โดยครูยังสอนไม่จบ"

5) เป็นข้อคำถาม ในกรณีที่มีการทะเลาะเบาะแว้งของนักเรียนในชั้นเรียนเกิดขึ้น ครูได้ใช้วิธีต่าง ๆ แกไขสถานการณ์ โดยเรียงลำดับที่ของคำตอบ ตั้งแต่อันดับที่ 1 ซึ่งครูทำมากที่สุดที่ 6 อันดับสุดท้าย เป็นอันดับที่ 6 ผลปรากฏดังนี้

อันดับที่ 1 - พยายามทำให้เหตุการณ์สงบลง และหาสาเหตุต่อไป

อันดับที่ 2 - หยุดการทะเลาะเบาะแว้ง และหาตัวผู้กระทำความผิดทันที

อันดับที่ 3 - ถามความเห็นนักเรียนที่มีต่อการทะเลาะเบาะแว้งในชั้นเรียน

อันดับที่ 4 - ใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นเครื่องสอนให้นักเรียนเห็นโทษและประโยชน์

อันดับที่ 5 - ลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะเบาะแว้งเสมอหน้ากัน

อันดับที่ 6 - ลงโทษเฉพาะเด็กผู้ทำร้ายหรือใช้คำหยาบต่อเด็กอื่น

6) ในกรณีที่ครูพบเด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ในการทะเลาะวิวาทกับเพื่อน ครูใช้วิธีต่าง ๆ แกไขสถานการณ์ตามลำดับที่ของคำตอบ ตั้งแต่อันดับที่ 1 มากครั้งที่สุด อันดับสุดท้าย 2 ทำมากที่สุดครั้งรองลงมา จนถึงอันดับสุดท้าย อันดับที่ 4 ผลปรากฏดังนี้

- ลำดับ 1 - ให้โอกาสแก่เด็กในการอธิบายสาเหตุที่ทำให้เขาขาดการควบคุมตนเอง
- ลำดับ 2 - ให้เขาอธิบายความรู้สึกของเขาออกมา ขณะที่เขาขาดการควบคุมตนเอง
- ลำดับ 3 - สอนให้เด็กผู้นั้นรู้วิธีการควบคุมตนเอง
- ลำดับ 4 - ลงโทษเด็กผู้นั้นทันที

7) แบบสอบถามข้อนี้ ผู้วิจัยต้องการทราบว่า ในการเรียนการสอน ครูเคยคิด

และพยายามใช้วิธีการต่าง ๆ บ่อยครั้งเพียงใด เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการควบคุมตนเอง (ตาราง 2) ปรากฏผลดังนี้

พฤติกรรมที่ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 54.5 ทำอยู่ตลอดเวลา คือ "ใช้การเจียม หรือสายตามองแทนการพูด"

และจำนวนครูเกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง (ร้อยละ 49.1) "ให้ความเชื่อมั่นแก่เด็กว่าเขาสามารถควบคุมตนเองได้"

ส่วนวิธีการที่ครูส่วนใหญ่เกินกว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างทำบ้าง (แต่ไม่ได้ทำตลอดเวลา) เพื่อช่วยพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กคือ

ครูร้อยละ 61.8 "ให้เด็กช่วยกันชี้ถึงการแสดงความรู้สึกที่สังคมไทยให้การยอมรับ"

ครูร้อยละ 60 - "ให้เด็กพยายามวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เขาขาดการควบคุมตนเอง"

- "ให้เด็กบอกหรือเล่าความรู้สึกของเขาว่าเป็นอย่างไร ขณะที่เขาขาดการควบคุมตนเอง"

- "ให้เด็กลองประเมินผลเสียของการขาดการยับยั้งควบคุมตนเอง"

ครูร้อยละ 58.2 - "ให้เด็กช่วยกันชี้ถึงวิธีการแสดงความรู้สึกที่สังคมไทยไม่ให้การยอมรับ"

ครูร้อยละ 56.4 - "ให้เด็กกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ทำให้เขาขาดการควบคุมตนเอง"

- "ให้เด็กแลกเปลี่ยนความคิดเห็นว่าเขามีวิธีในการควบคุมตนเองอย่างไรบ้าง"

8) ผู้วิจัยได้ขอให้ครูกลุ่มตัวอย่างบอกวิธีที่ตนใช้ในการควบคุมตนเองและพบว่าวิธีนั้นได้ผลดี

โดยให้เรียงลำดับวิธีที่ใช้ได้ผลดีที่สุด ตามอันดับที่ 1, 2... จนถึงอันดับที่ 6 (ตาราง 2) ปรากฏผลดังนี้

อันดับที่ 1 - พยายามควบคุมสติให้ได้ก่อน ถ้าไม่ได้ผลก็หลีกเลี่ยง

อันดับที่ 2 - ทำสมาธิบ้างถึงสิบหรือพยายามข่มใจ

อันดับที่ 3 - พยายามหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ที่จะทำให้เสียการควบคุมตนเองไประยะหนึ่ง

อันดับที่ 4 - ตั้งมาตรการเด็ดขาดกับตนเองในการควบคุมและพยายามให้เป็นไปตามนั้น

อันดับที่ 5 - เจียมเฉย

อันดับที่ 6 - ถือสุภาอิศน์เป็นพระชนะเป็นมาร

ตาราง 2 แสดงจำนวนร้อยละของครูกลุ่มตัวอย่างที่ปฏิบัติ เกี่ยวกับการสอนให้เด็กรู้จัก
ควบคุมตนเอง

ข้อความ	จำนวน (N)	ร้อยละ
1) ในการดูแลเด็กในชั้นเรียนที่ท่านสอนให้เป็นไปโดยเรียบร้อย ท่านเชื่อในสิ่งใดต่อไปนี้มากที่สุด		
ก) ต้องมีมาตรการควบคุมอย่างใดอย่างหนึ่งอย่าง เข้มงวด	11	20.0
ข) ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่โรงเรียนกำหนดไว้	6	10.9
ค) เด็กสามารถเรียนรู้การควบคุมตนเองได้ ถ้าเขามี โอกาสฝึกปฏิบัติ	33	60.0
ง) อาจให้เด็กที่เป็นหัวหน้าชั้นช่วยควบคุมเพื่อนด้วย กันเอง	5	9.1
รวม	55	100.0
2) ท่านเห็นว่าข้อความใดต่อไปนี้ถูกต้องมากที่สุด		
ก) การควบคุมตนเองมาจากการรู้จักเชื่อฟังผู้อื่นก่อน	12	21.8
ข) การรู้จักควบคุมตนเอง เป็นที่มาของพฤติกรรม จริยธรรม	24	43.6
ค) การควบคุมตนเองมีความเกี่ยวข้องกับสติปัญญา	12	21.8
ง) การควบคุมตนเอง มีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการเรียน	7	12.7
รวม	55	99.9

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อความ	จำนวน (N)	ร้อยละ
3) เวลาเด็กอยู่ในชั้นเรียน ท่านสามารถยอมรับพฤติกรรมใดต่อไปนี้นักเรียนได้มากที่สุด		
ก) นั่งสงบเสงี่ยม รอคำสั่งจากครู	-	-
ข) นั่งอยู่กับที่ แต่อาจถามครูได้บ้าง	17	30.9
ค) นั่งประจำที่ และพร้อมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งของครู	13	23.6
ง) อยู่ในห้องโดยไม่รบกวนผู้อื่น	25	45.5
รวม	55	100.0
4) เวลาที่ครูกำลังสอน พฤติกรรมใดต่อไปนี้นักเรียนที่ท่านยอมให้เด็กแสดงออกได้มากที่สุด		
ก) ถามครูทุกครั้งที่สงสัย โดยครูยังสอนไม่จบ	3	5.5
ข) พยายามตอบคำถามของครู โดยไม่ยอมให้เพื่อนคนใดตอบ	-	-
ค) ถามครูเมื่อครูสอนจบแล้วและอนุญาตให้ถามได้	7	12.7
ง) นั่งฟังครูอย่างตั้งใจและซักถามในจังหวะที่เหมาะสม	45	81.8
รวม	55	100.0

ตาราง 2 (ต่อ) แสดงอันดับที่ (R) ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของการใช้วิธีการต่าง ๆ ในการแก้ไขสถานการณ์ของครู

ข้อความ	R	$\bar{X}$	SD
5. ขณะที่เด็กอยู่ในชั้นเรียน และมีการทะเลาะเบาะแว้งกัน ท่านเคยทำสิ่งใดต่อไปบ้าง กรุณาให้อันดับที่ของการตอบคือ อันดับ 1 ทำมากที่สุด อันดับ 2 ทำมากรั้งรองลงมา อันดับ 3 ทำมากรองจากอันดับที่ 2 และอันดับรองลงมาจนถึงอันดับสุดท้ายคือ อันดับ 6			
- หยุดการทะเลาะเบาะแว้ง และหาตัวผู้กระทำความผิดทันที	2	3.11	1.46
- ลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะเบาะแว้งเสมอหน้ากัน	5	4.46	1.30
- ลงโทษเฉพาะเด็กผู้ทำร้ายหรือใช้คำหยาบต่อเด็กอื่น	6	4.81	1.14
- พยายามทำให้เหตุการณ์สงบลง และหาสาเหตุต่อไป	1	1.47	0.80
- ใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นเครื่องสอนให้นักเรียน เห็นโทษและประโยชน์	4	3.57	1.56
- ตามความเห็นนักเรียนที่มีต่อการทะเลาะเบาะแว้งในชั้นเรียน	3	3.34	1.62
6) ในกรณีที่ครูพบเด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ในการทะเลาะเบาะแว้งกับเพื่อน ๆ ท่านเคยทำพฤติกรรมใดต่อไปบ้าง กรุณาให้อันดับที่ของการตอบคือ อันดับ 1 ทำมากที่สุด อันดับ 2 ทำมากรั้งรองลงมา และอันดับรองลงมาจนถึงอันดับสุดท้ายคือ อันดับ 4			
- ลงโทษเด็กผู้กระทำความผิด	4	3.76	0.62
- ให้โอกาสเด็กในการอธิบายสาเหตุที่ทำให้เขาขาดการควบคุมตนเอง	1	1.34	0.55
- ให้เขาอธิบายความรู้สึกของเขาออกมาขณะที่เขาขาดการควบคุมตนเอง	2	2.02	0.75
- สอนให้เด็กผู้กระทำความผิดรู้จักการควบคุมตนเอง	3	2.82	0.73

ตาราง 2 (ต่อ) แสดงจำนวนร้อยละของครูกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้วิธีการต่าง ๆ ที่ช่วยให้เด็กมีความสามารถ

ในการควบคุมตนเอง

ข้อความ	ไม่เคยทำ		ทำบ้าง		ทำอยู่ตลอดเวลา		รวม
	(N) จำนวน	ร้อยละ	(N) จำนวน	ร้อยละ	(N) จำนวน	ร้อยละ	
ในการเรียนการสอน ครูเคยคิดและพยายามให้นักเรียนกระทำสิ่งต่อไปนี้บ้างหรือไม่และทำบ่อยครั้งเพียงใด							
- ให้เด็กช่วยกันชี้ถึงวิธีการแสดงความรู้สึกที่สังคมไทยให้การยอมรับ	8	14.6	34	61.8	13	23.6	100.
- ให้เด็กช่วยกันชี้ถึงวิธีการแสดงความรู้สึกที่สังคมไทยไม่ให้การยอมรับ	10	18.2	32	58.2	13	23.6	100.
- ให้เด็กกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ทำให้เขาขาดการควบคุมตนเอง	10	18.2	31	56.4	14	25.5	100.
- ให้เด็กอภิปรายกันว่า มีอะไรเกิดขึ้นกับเขาม้างเมื่อเขาเริ่มควบคุมตนเองไม่ได้	12	21.8	25	45.5	18	32.7	100.
- ให้เด็กพยายามวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เขาขาดการควบคุมตนเอง	10	18.2	33	60.0	12	21.8	100.
- ให้เด็กบอกหรือเล่าความรู้สึกของเขาว่า เป็นอย่างไร ขณะที่เขาขาดการควบคุมตนเอง	8	14.5	33	60.0	14	25.5	100.
- ให้เด็กลองประเมินผลเสียของการขาดการยับยั้งควบคุมตนเอง	7	12.7	33	60.0	15	27.3	100.
- ให้เด็กแลกเปลี่ยนความคิดเห็นว่าเขามีวิธีในการควบคุมตนเองอย่างไรบ้าง	17	30.9	31	56.4	7	12.7	100.
- ให้ความเชื่อมั่นแก่เด็กว่าเขาสามารถควบคุมตนเองได้	2	3.6	26	47.3	27	49.1	100.
- ใช้การเจียบหรือสายตามองแทนการดูว่า	5	9.1	20	36.4	30	54.5	100.

ตาราง 2 (ต่อ) แสดงอันดับที่ (R) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของการใช้วิธีควบคุมตนเองของครูกลุ่มตัวอย่าง

ข้อความ	R	$\bar{X}$	SD
8) กรุณาบอกวิธีที่ท่านใช้ในการควบคุมตัวท่านเอง และพบว่าวิธีนั้นได้ผลดี โดยโปรดเรียงอันดับวิธีที่ได้ผลดีที่สุดเป็นอันดับที่ 1, 2, 3... ฯลฯ			
- ทำสมาธิ นับหนึ่งถึงสิบ หรือพยายามข่มใจ	2	2.42	1.43
- พยายามควบคุมสติให้ได้ก่อนถ้าไม่ได้ผลก็หลีกหนี	1	2.12	1.38
- ตั้งมาตรการ เกิดขาดกับตนเองในการควบคุมและพยายามให้เป็นไปตามนั้น	4	3.41	1.63
- พยายามหลีกหนี เหตุการณ์ที่จะทำให้เสียการควบคุมตนเองไประยะหนึ่ง	3	3.02	1.24
- ถือสุภาอิศน์ เป็นพระชนะ เป็นมาร	6	4.71	1.39
- เงียบเฉย	5	3.58	1.77

1.4 ผลการวิเคราะห์วิธีความคุมตนเองที่บิดามารดาและครูใช้ได้ผลดีที่สุด

จากแบบสอบถามที่วิจัยได้ขอให้บิดา มารดา และครู ของเด็กกลุ่มตัวอย่าง จัดอันดับที่วิธีความคุมตนเองที่ได้ผลดีที่สุด โดยให้เรียงอันดับตั้งแต่อันดับที่ 1 ถึง 6 (ตาราง 3) ปรากฏว่า บิดา และครูของเด็กกลุ่มตัวอย่าง เลือกวิธีความคุมตนเองเป็นอันดับแรก คือ "การควบคุมสติให้ได้ก่อน ถ้าไม่ได้ผลก็หลีกหนี" แต่มารดาของเด็กกลุ่มตัวอย่าง เลือกวิธีการนี้เป็นอันดับที่ 2 ส่วนวิธีความคุมตนเองที่บิดาและครูของเด็กกลุ่มตัวอย่าง เลือกเป็นอันดับที่ 2 คือ "การทำสมาธินับหนึ่งถึงสิบ หรือพยายามข่มใจ" ในขณะที่มารดาของเด็กกลุ่มตัวอย่าง เลือกวิธีการนี้เป็นอันดับที่ 1 ท่านเองเห็นว่า บิดา และมารดาของเด็กกลุ่มตัวอย่าง เลือก "การหลีกหนีเหตุการณ์ที่จะทำให้เสียการควบคุมตนเองไประยะหนึ่ง" เป็นอันดับที่ 3 วิธีความคุมตนเองที่ได้ผลเป็นอันดับที่ 4 ที่บิดาและครูของเด็กกลุ่มตัวอย่าง เลือกคือ "การตั้งมาตรการเด็ดขาดกับตนเอง ในการควบคุมและพยายามให้เป็นไปตามนั้น" มีข้อน่าสังเกตว่า ทั้งบิดา มารดา และครู เลือกวิธีความคุมตนเองที่ได้ผลเป็นอันดับ 6 หรืออันดับสุดท้ายเหมือนกันคือ "ถือสุภาอธิคแพเป็นพระชนะเป็นมาร"

เมื่อหาค่าอันดับที่เฉลี่ยวิธีความคุมตนเองที่บิดา มารดา และครู ของเด็กกลุ่มตัวอย่าง เรียงอันดับทั้ง 6 ข้อแล้วปรากฏผลดังต่อไปนี้ (ตาราง 3)

- อันดับที่ 1 พยายามควบคุมสติให้ได้ก่อน ถ้าไม่ได้ผลก็หลีกหนี
- อันดับที่ 2 ทำสมาธินับหนึ่งถึงสิบ หรือพยายามข่มใจ
- อันดับที่ 3 เจียมเฉย
- อันดับที่ 4 พยายามหลีกหนีเหตุการณ์ ที่จะทำให้เสียการควบคุม
- อันดับที่ 5 ตั้งมาตรการเด็ดขาดกับตนเองในการควบคุมและพยายามให้เป็นไปตามนั้น
- อันดับที่ 6 ถือสุภาอธิคแพเป็นพระชนะเป็นมาร

ตาราง 3 แสดงอันดับที่วิธีควบคุมตนเองที่ บิดา มารดา และครู รายงานว่าใช้ได้ผลดีที่สุด
เรียงตามอันดับที่ 1 - 6

วิธีควบคุมตนเองที่ได้ผลดีที่สุด	บิดา (อันดับที่)	มารดา (อันดับที่)	ครู (อันดับที่)	เฉลี่ย (อันดับที่)
พยายามควบคุมสติให้ได้ก่อน ถ้าไม่ได้ผลก็หลีกเลี่ยง	1	2	1	1.33
ทำสมาธิ นับหนึ่งถึงสิบ หรือพยายามข่มใจ	2	1	2	1.67
เจียบเฉย	3	3	5	3.67
พยายามหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ที่จะทำให้เสีย การควบคุมตนเองไประยะหนึ่ง	5	4	3	4.00
ตั้งมาตรการเด็ดขาดกับตนเอง ในการควบคุม และพยายามให้เป็นไปตามนั้น	4	5	4	4.33
ถือสุภาสิตแท้ เป็นพระชนะ เป็นมาร	6	6	6	6.00

ส่วนข้อคำถามอีก 3 ข้อ (1.54%) ที่พบในการรับรู้ของเด็ก และจากการตอบของบิดาและมารดา มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 คือ ข้อ 8, 20 และ 21 ก็จริง แต่ก็ยังแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องอย่างสูงระหว่างการรับรู้ของเด็กในการปฏิบัติของมารดาและของบิดา และค่าตอบของบิดาและของมารดา แต่เป็นไปในทางลบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข้อ 8 (เด็กตอบ) "แม่ (พ่อ) มักจะบอกข้าพเจ้าว่า การทำอะไรให้สำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับโชค"
(แม่) 1.76, (พ่อ) 1.77

(แม่, พ่อ ตอบ) "ข้าพเจ้ามักจะบอกลูกว่า การทำอะไรให้สำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับโชค"
(แม่) 1.89, (พ่อ) 1.79

ข้อ 20 (เด็กตอบ) "แม่ (พ่อ) จะตามใจข้าพเจ้าให้ทำทุกอย่างได้ตามที่ต้องการ"
(แม่) 2.11, (พ่อ) 2.23

(แม่, พ่อตอบ) "ข้าพเจ้าจะตามใจลูก ให้ทำทุกอย่างได้ตามที่ต้องการ"
(แม่) 2.15, (พ่อ) 2.09

ข้อ 21 (เด็กตอบ) "เวลาข้าพเจ้าทำผิด แม่ (พ่อ) จะบอกว่าเป็นความผิดของคนอื่นเสมอ"
(แม่) 1.48, (พ่อ) 1.57

(แม่, พ่อตอบ) "เวลาลูกทำผิด ข้าพเจ้าจะบอกว่าเป็นความผิดของคนอื่นเสมอ"
(แม่) 1.55, (พ่อ) 1.55

ตาราง 4 การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา จำแนกตามการรับรู้ของเด็ก และการที่บิดา มารดา ปฏิบัติต่อเด็ก

ข้อความ	ลูก (มารดา)			มารดาตอบ			ลูก (บิดา)			บิดาตอบ		
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD
1. เวลาข้าพเจ้ามอบงานให้ลูกทำ ข้าพเจ้าจะพยายามให้ลูกทำด้วยตนเองเสมอ	609	3.70	.56	560	3.68	.56	589	3.69	.62	516	3.72	.52
2. ข้าพเจ้าจะดูแลให้ลูกทำการบ้านเสร็จก่อนไปเล่นกับเพื่อน	609	3.08	.99	557	3.37	.84	558	3.01	1.01	510	3.33	.83
3. ข้าพเจ้าสนับสนุนให้ลูกแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง	607	3.31	.83	559	3.43	.76	585	3.47	.83	513	3.46	.76
4. ลูกรู้จักการวางแผนในการใช้เวลา โดยการแนะนำจากข้าพเจ้า	606	2.91	.97	556	3.24	.83	588	3.06	.95	511	3.22	.81
5. เวลาลูกทำงานใดก็ตาม ข้าพเจ้าจะไม่ขัดจังหวะจนกว่าลูกจะทำงานเสร็จ	605	3.23	.92	559	3.46	.71	584	3.39	.87	513	3.47	.72
6. ข้าพเจ้าให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูกเสมอ	604	3.74	.61	560	3.86	.41	586	3.61	.71	512	3.85	.43
7. ข้าพเจ้าสอนและเป็นตัวอย่างให้ลูกเห็นว่า ไม่มีอะไรที่เกินไปกว่าความพยายาม	607	3.57	.69	560	3.75	.53	588	3.64	.65	512	3.73	.55
8. ข้าพเจ้ามักจะบอกลูกว่า การกระทำอะไรให้สำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับโชค	604	1.76	.82	561	1.89	.85	585	1.77	.91	512	1.79	.74
9. ข้าพเจ้ามักสอนให้ลูกคิดถึงความรู้สึกของผู้อื่นเสมอ ก่อนจะทำอะไร	605	3.36	.80	561	3.59	.65	583	3.38	.86	512	3.56	.68
10. ข้าพเจ้ามักสอนให้ลูกคิดถึงความรู้สึกของผู้อื่นเสมอ ก่อนจะพูดอะไร	609	3.46	.78	560	3.66	.57	585	3.43	.81	511	3.60	.66
11. ข้าพเจ้ามักสอนให้ลูกหัดทำใจ ไม่ให้คิดร้ายต่อผู้อื่น	609	3.66	.65	560	3.80	.50	583	3.56	.72	515	3.79	.51
12. ข้าพเจ้าจะสนับสนุนให้ลูกทำงานทุกอย่างออกมาให้ได้ผลดีที่สุด	609	3.62	.66	562	3.76	.51	585	3.64	.68	516	3.73	.52
13. ข้าพเจ้าสอนให้ลูกเคารพและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์	609	3.62	.62	559	3.76	.49	584	3.59	.72	516	3.81	.46
14. ข้าพเจ้ามักบอกคำสั่งให้ลูกทำทุกสิ่งทั้งข้าพเจ้าต้องการ	609	2.65	1.02	558	2.68	.96	582	2.51	1.08	511	2.55	.91

ข้อความ	สุว (มารดา)			มารดาตอบ			ลูก (บิดา)			บิดาตอบ		
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD
15. ข้าพเจ้ามักให้ลูกเรียนรู้จากข้อผิดพลาดต่าง ๆ ด้วยตนเอง	604	3.18	.86	558	3.28	.80	582	3.26	.86	509	3.31	.81
16. ข้าพเจ้าจะให้ความยุติธรรมแก่ลูก ๆ โดยถ้วนหน้ากัน	608	3.56	.77	560	3.79	.52	584	3.59	.77	515	3.80	.50
17. ข้าพเจ้าจะเป็นผู้แนะนำที่ดีแก่ลูก ๆ ในการศึกษาหาความรู้	607	3.34	.80	561	3.70	.56	584	3.48	.76	515	3.74	.53
18. ข้าพเจ้าจะใช้เหตุผลกับลูกเสมอ เมื่อต้องการให้ทำอะไร	609	3.38	.79	559	3.64	.60	583	3.48	.79	511	3.70	.58
19. ข้าพเจ้าสอนลูกให้รู้จักใช้สิทธิของเขาเสมอ	603	3.16	.85	560	3.48	.70	544	3.22	.90	511	3.47	.70
20. ข้าพเจ้าจะตามใจลูกให้ทำทุกอย่างได้ตามที่ต้องการ	603	2.11	.93	561	2.15	.83	584	2.23	1.03	509	2.09	.79
21. เวลาลูกทำผิด ข้าพเจ้าจะบอกว่าเป็นความผิดของคนอื่นเสมอ	605	1.48	.69	557	1.55	.68	580	1.57	.81	511	1.55	.65
22. ข้าพเจ้ามักสอนลูกให้รู้จักอดกลั้นต่อความอยากรำคาญของผู้อื่น	603	3.52	.79	550	3.70	.65	577	3.50	.82	511	3.64	.70
23. ข้าพเจ้ามักแสดงความรักชื่นชม เพื่อเห็นลูกเรียนได้ดีขึ้นทุกครั้ง	602	3.85	.68	563	3.80	.49	582	3.68	.64	514	3.78	.53
24. ข้าพเจ้าพร้อมที่จะให้ความร่วมมือแก่ลูกเสมอ เมื่อลูกต้องการ	603	3.20	.82	559	3.55	.72	582	3.29	.85	508	3.48	.74
25. ข้าพเจ้ารู้สึกอบอุ่นใจ เมื่ออยู่พร้อมหน้าพ่อแม่ลูก	607	3.86	.47	560	3.90	.35	583	3.76	.63	515	3.90	.36
26. ในการตัดสินใจทุกอย่าง ลูกต้องอาศัยความคิดเห็นจากข้าพเจ้า	607	2.83	.96	558	2.98	.88	584	2.85	.97	512	2.81	.89

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมตนเองกับตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษา

เนื่องจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กนี้ ประกอบด้วย 4 ลักษณะคือ (1) การอบรมเลี้ยงดูของมารดาจากการรับรู้ของบุตรโดยนักเรียนเป็นผู้ตอบ (2) การอบรมเลี้ยงดูของมารดาซึ่งปฏิบัติต่อบุตร โดยมารดาเป็นผู้ตอบ (3) การอบรมเลี้ยงดูของบิดาจากการรับรู้ของเด็กโดยนักเรียนเป็นผู้ตอบ และ (4) การอบรมเลี้ยงดูของบิดาซึ่งปฏิบัติต่อบุตร โดยบิดาเป็นผู้ตอบ แบบสอบถามที่ใช้ทั้ง 4 ลักษณะดังกล่าว มีข้อความถามเหมือนกัน ซึ่งมีทั้งสิ้น 26 ข้อ (ตาราง 4)

2.1 ความสัมพันธ์ของการตอบระหว่างนักเรียนและบิดา

จากข้อความถามทั้ง 26 ข้อ ผลการวิเคราะห์ด้านสหสัมพันธ์ของแต่ละข้อพบว่า ค่าตอบของนักเรียนและบิดามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติรวมทั้งหมด 23 ข้อ ส่วนอีก 3 ข้อ มีค่าสหสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำคือ ข้อ 5 ($r = .10$) เหมือนกับการตอบของนักเรียนกับมารดา ข้อ 10 ซึ่งมีข้อความกล่าวว่า "ข้าพเจ้ามักสอนให้ลูกคิดถึงความรู้สึกของผู้อื่น เสมอก่อนจะพูดอะไร" ($r = .08$) และข้อ 13 ซึ่งมีข้อความกล่าวว่า "ข้าพเจ้าสอนให้ลูก เคารพและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์" ($r = .06$) (รายละเอียด ดูตารางที่ 5 ภาคผนวก)

2.2 ความสัมพันธ์ของการตอบระหว่างนักเรียนและมารดา

จากข้อความถามทั้ง 26 ข้อ ผลการวิเคราะห์ด้านสหสัมพันธ์ของแต่ละข้อพบว่า ค่าตอบของนักเรียนและมารดามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งหมด 25 ข้อ ยกเว้นข้อ 5 ซึ่งกล่าวว่า "เวลาลูกทำงานใครก็ตามข้าพเจ้าจะไม่ขัดจังหวะจนกว่าลูกจะทำเสร็จ" ($r = .07$) ซึ่งเป็นข้อที่มีความสัมพันธ์ในการตอบต่ำสุด ส่วนข้อที่มีการตอบสัมพันธ์กันสูงสุดได้แก่ ข้อ 23 ซึ่งกล่าวว่า "ข้าพเจ้ามักแสดงความชื่นชม เมื่อเห็นลูกเรียนได้ดีขึ้นทุกครั้ง" ($r = .29$) (รายละเอียดดูตารางที่ 6 ภาคผนวก)

ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เกี่ยวกับความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็ก ที่ได้จากการตอบของบิดา มารดา และการรับรู้ของเด็กในการปฏิบัติของมารดาและบิดา โดยกำหนดเกณฑ์ค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป ว่าเป็นการปฏิบัติที่ช่วยให้เด็กมีความสามารถควบคุมตนเองได้จริง จากตาราง 4 จะเห็นว่าค่าตอบแบบสอบถาม 23 ข้อ (88.46%) จากข้อความถามทั้งหมด 26 ข้อ มีค่าคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูเด็กเกิน 2.50 ขึ้นไป ซึ่งแสดงความสอดคล้องกันอย่างสูงระหว่างการรับรู้ของเด็กในการปฏิบัติของบิดา และของมารดา และการปฏิบัติของมารดาและของบิดาที่ตอบว่าคนกระทำจริงต่อเด็กในทางบวก และยังมีข้อสังเกตอีกว่า ค่าตอบการรับรู้ของเด็กเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของบิดาและของมารดาทุกข้อ มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยค่าตอบที่บิดาและมารดาให้ค่าตอบว่าคนปฏิบัติคือเด็กเพียงเล็กน้อย

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับการควบคุมตนเอง

2.3.1 การอบรมเลี้ยงดูของบิดาจากการรับรู้ของเด็ก

จากการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของบิดาจากการรับรู้ของเด็ก (เด็กเป็นผู้ตอบ) ช่วยส่งเสริมในการควบคุมตนเองของเด็ก (เด็กเป็นผู้ตอบ) พบว่า (ตาราง 7) โดยส่วนรวมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .33$) และเมื่อวิเคราะห์ตามจิตลักษณะ 6 ด้าน พบว่า การอบรมเลี้ยงดูมีส่วนส่งเสริมในจิตลักษณะทุก ๆ ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านที่มีการส่งเสริมสูงสุดได้แก่ "การควบคุมบังคับและการปล่อยตัวตามสบาย" ค่า $r = .40$ ซึ่งต่ำกว่าของมารดา และด้านที่ส่งเสริมน้อยที่สุดได้แก่ "ความอดกลั้น ยอมรับ ให้อภัย และการขาดความอดกลั้น ยอมรับ และให้อภัย" ค่า $r = .14$ ซึ่งสูงกว่าของมารดา สำหรับจิตลักษณะด้านอื่น ๆ นั้นพบว่า การเลี้ยงดูของบิดาช่วยส่งเสริมสูงกว่ามารดาในด้าน "การยับยั้งและความเป็นอิสระ" และ "การมุ่งอนาคตและการมุ่งปัจจุบัน" อีกด้วย

2.3.2 การอบรมเลี้ยงดูของมารดาจากการรับรู้ของเด็ก

จากการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของมารดาจากการรับรู้ของเด็ก (เด็กเป็นผู้ตอบ) ช่วยส่งเสริมในการควบคุมตนเองของเด็ก (เด็กเป็นผู้ตอบ) พบว่า (ตาราง 7) โดยส่วนรวมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน ($r = .33$) และเมื่อวิเคราะห์ตามจิตลักษณะ 6 ด้าน พบว่า การอบรมเลี้ยงดูมีส่วนส่งเสริมจิตลักษณะทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านที่มีการส่งเสริมสูงสุดได้แก่ "การควบคุมบังคับและการปล่อยตัวตามสบาย" ค่า $r = .44$ สูงกว่าของบิดา และด้านที่ส่งเสริมน้อยที่สุดได้แก่ "ความอดกลั้น ยอมรับให้อภัย และการขาดความอดกลั้น ยอมรับ และให้อภัย" (ค่า $r = .10$) ซึ่งต่ำกว่าของบิดา สำหรับจิตลักษณะด้านอื่น ๆ นั้นพบว่า การเลี้ยงดูของมารดาช่วยส่งเสริมสูงกว่าบิดาในจิตลักษณะด้าน "ความมั่นใจตนเองและการขาดความมั่นใจ" และด้าน "การมีวุฒิภาวะทางอารมณ์สัมพันธ์กับการขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์ดังกล่าว" อีกด้วย

2.3.3 การอบรมเลี้ยงดูเด็กที่บิดาปฏิบัติต่อลูก

จากการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของบิดาโดยบิดาเป็นผู้ให้ข้อมูลเอง ช่วยส่งเสริมการควบคุมตนเองของเด็ก (เด็กเป็นผู้ตอบ พบว่าโดยส่วนรวม (ตาราง 7) มีความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .05$) เมื่อวิเคราะห์ตามจิตลักษณะ 6 ด้าน พบว่า

ตาราง 7 แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าคอมบัตันการยอมรับเลี้ยงดูกับการควบคุมตนเอง

ตัววัดประสงค์	การควบคุมตนเอง		มิติ 1 สภพภพภพภพ -ภพภพภพภพ	มิติ 2 ภพภพภพ -ภพภพภพ	มิติ 3 ภพภพภพภพ -ภพภพภพภพ	มิติ 4 ภพภพภพภพ -ภพภพภพภพ	มิติ 5 ภพภพภพภพ-ภพภพ ภพภพภพภพภพ	มิติ 6 ภพภพภพ -ภพภพภพ	(ภพ)
	การควบคุมตนเอง	การเลี้ยงดู							
2.3.1	การเลี้ยงดูของบิดา (เด็กคอม)		r .4004	.2341	.2614	.1369	.1810	.2196	.3340
			N (589)	(588)	(589)	(589)	(589)	(589)	(588)
			SIG .000	.000	.000	.001	.000	.000	.000
2.3.2	การเลี้ยงดูของมารดา (เด็กคอม)		r .4385	.1882	.2949	.1031	.2132	.1867	.3294
			N (609)	(608)	(609)	(609)	(609)	(609)	(608)
			SIG .000	.000	.000	.011	.000	.000	.000
2.3.3	การเลี้ยงดูของบิดา (บิดาคอม)		r .1433	-.0170	.0632	.0264	-.0005	.0216	.0505
			N (519)	(518)	(519)	(519)	(519)	(519)	(518)
			SIG .001	.699	.151	.548	.991	.623	.251
2.3.4	การเลี้ยงดูของมารดา (มารดาคอม)		r .1405	.0058	.1944	.0555	.0792	.1070	.1364
			N (564)	(563)	(564)	(564)	(564)	(564)	(563)
			SIG .001	.891	.000	.188	.060	.011	.001

การอบรมเลี้ยงดูมีส่วนช่วยส่งเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียงด้านเดียวคือ "การควบคุมบังคับ และการปล่อยตัวตามสบาย" ($r = .14$) และเมื่อเปรียบเทียบกับการตอบของมารดาแล้วปรากฏว่าต่ำกว่าของมารดาเกือบทุกจิตลักษณะ

2.3.4 การอบรมเลี้ยงดูเด็กที่มารดาปฏิบัติต่อลูก

จากการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของมารดา โดยมารดาเป็นผู้ให้ข้อมูลเอง ช่วยส่งเสริมการควบคุมตนเองของเด็ก (เด็กเป็นผู้ตอบ) พบว่าโดยส่วนรวม มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .14$) และเมื่อวิเคราะห์ตามจิตลักษณะ 6 ด้าน พบว่าการอบรมเลี้ยงดูมีส่วนช่วยส่งเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3 ด้านคือ "การควบคุมบังคับและปล่อยตัวตามสบาย" ($r = .14$) "ความมั่นใจตนเองและการขาดความมั่นใจ" ($r = .19$) และ "การมุ่งอนาคตและการมุ่งปัจจุบัน" ($r = .11$) ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของมารดากับการควบคุมตนเองตามจิตลักษณะทั้ง 6 ด้านนี้สูงกว่าของบิดาเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านแรกที่เท่ากันคือ "การควบคุมบังคับและปล่อยตัวตามสบาย" (รายละเอียดดูตาราง 7)

2.4 จิตลักษณะสำคัญที่ส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเอง

การวิจัยครั้งนี้ได้ให้นักเรียนทั้งระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตอบแบบวัดการควบคุมตนเองในรูปของมาตราประมาณค่า จำนวน 64 ข้อ แบบวัดดังกล่าวนี้สามารถจัดเป็นจิตลักษณะสำคัญ 6 มิติ คือ

- การควบคุมบังคับ และการปล่อยตัวตามสบาย (14 ข้อ)
- การยับยั้ง และความเป็นอิสระ (10 ข้อ)
- ความมั่นใจตนเอง และการขาดความมั่นใจ (10 ข้อ)
- ความอดกลั้น ยอมรับให้อภัย กับการขาดความอดกลั้น ยอมรับ และให้อภัย (10 ข้อ)
- การมีภูมិภาวะทางอารมณ์ สังคม กับการขาดภูมิภาวะ (12 ข้อ)
- การมุ่งอนาคตกับการมุ่งปัจจุบัน (8 ข้อ)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะต่าง ๆ ทั้ง 6 มิติ และสหสัมพันธ์กับผลรวมในด้านการควบคุมตนเอง (รายละเอียดโปรดดูตาราง 8) ปรากฏผลดังต่อไปนี้

1. จิตลักษณะด้านการควบคุมบังคับและการปล่อยตัวตามสบายนี้มีค่าสหสัมพันธ์สูงสุด กับจิตลักษณะด้านการยับยั้งและความเป็นอิสระ ($r = .36$) และมีค่าสหสัมพันธ์ต่ำสุดกับจิตลักษณะด้านความอดกลั้น ยอมรับให้อภัย ($r = .24$) และมีค่าสหสัมพันธ์กับผลรวมของการควบคุมตนเอง

ค่าสุดในจำนวนจิตลักษณะทั้ง 6 มิติ ($r = .31$) จิตลักษณะด้านนี้มีค่าสหสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติกับจิตลักษณะด้านอื่นๆ และผลรวมของการควบคุมตนเอง

2. จิตลักษณะด้านการยับยั้งและความเป็นอิสระนั้นมีค่าสหสัมพันธ์สูงสุด กับจิตลักษณะด้านความมั่นใจตนเอง และมีความสัมพันธ์รองลงมากับจิตลักษณะด้านความอดกลั้น ยอมรับและให้อภัย ($r = .44$ และ $.43$ ตามลำดับ) และมีความสัมพันธ์ต่ำสุดกับจิตลักษณะด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ สังคม ($r = .33$) แต่มีความสัมพันธ์กับผลรวมค่อนข้างสูง ($r = .39$)

3. จิตลักษณะด้านความมั่นใจตนเองและการขาดความมั่นใจ มีความสัมพันธ์สูงสุดกับจิตลักษณะด้านการยับยั้ง ดังได้กล่าวมาแล้วในข้อ 2 และมีความสัมพันธ์ต่ำสุดกับจิตลักษณะด้านการมุ่งอนาคต ($r = .32$) แต่มีความสัมพันธ์กับผลรวมของการควบคุมตนเองค่อนข้างสูงเช่นกัน ($r = .37$)

4. จิตลักษณะด้านความอดกลั้น ยอมรับ และให้อภัย เป็นจิตลักษณะที่มีค่าสหสัมพันธ์สูงสุดกับจิตลักษณะด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ สังคม และสูงที่สุดในกลุ่มค่าสหสัมพันธ์ทั้งหมด ($r = .50$) และรองลงไปคือ มีความสัมพันธ์กับจิตลักษณะด้านการยับยั้ง ($r = .43$) แต่ก็มีความสัมพันธ์ต่ำสุดกับจิตลักษณะด้านการควบคุมบังคับ ดังได้กล่าวมาแล้วในข้อ 1 แต่มีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงกับผลรวมของการควบคุมตนเอง ($r = .39$)

5. จิตลักษณะด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ สังคม มีความสัมพันธ์สูงสุดกับจิตลักษณะด้านความอดกลั้น ดังได้กล่าวมาแล้วตามข้อ 4 ($r = .50$) และขณะเดียวกันก็มีความสัมพันธ์สูงกับจิตลักษณะด้านการมุ่งอนาคต ($r = .49$) และมีความสัมพันธ์ต่ำสุดกับจิตลักษณะด้านการควบคุมบังคับ และจิตลักษณะด้านการยับยั้ง ($r = .33$ และ $.33$ ตามลำดับ) จิตลักษณะด้านนี้มีค่าสหสัมพันธ์ต่อผลรวมของการควบคุมตนเองสูงสุด เมื่อเทียบกับจิตลักษณะด้านอื่น ๆ ($r = .40$)

6. จิตลักษณะด้านการมุ่งอนาคตกับการมุ่งปัจจุบันนี้มีความสัมพันธ์สูงสุดกับจิตลักษณะด้านการมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ สังคม ($r = .49$) ดังได้กล่าวมาแล้วในข้อ 5 รองลงไปก็มีความสัมพันธ์สูงกับจิตลักษณะความอดกลั้น ($r = .40$) และมีความสัมพันธ์ต่ำสุดกับจิตลักษณะด้านการควบคุมบังคับ และจิตลักษณะด้านความมั่นใจในตนเอง ($r = .32$ และ $.32$ ตามลำดับ) ส่วนค่าสหสัมพันธ์กับผลรวมของการควบคุมตนเองนั้นปรากฏว่ามีค่าค่อนข้างสูง ($r = .38$)

ผลการวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ของจิตลักษณะสำคัญด้านต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่า จิตลักษณะเหล่านี้ล้วนมีสหสัมพันธ์ระหว่างกัน ค่าสหสัมพันธ์ที่สูงที่สุดได้แก่ จิตลักษณะด้าน ความอดกลั้น ยอมรับและให้อภัย กับจิตลักษณะด้านการมีวุฒิภาวะทางอารมณ์สังคม ($r = .50$) ส่วนคู่ที่ต่ำที่สุดได้แก่ จิตลักษณะด้านการควบคุมบังคับ กับความอดกลั้น ยอมรับและให้อภัย ($r = .24$) สรุปได้ว่า จิตลักษณะเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องต่อการควบคุมตนเองของนักเรียน

จัดลักษณะ 6 มิติ	ผลสัมฤทธิ์ของงาน	ผลสัมฤทธิ์ของงาน	ผลสัมฤทธิ์ของงาน	ผลสัมฤทธิ์ของงาน	ผลสัมฤทธิ์ของงาน	ผลสัมฤทธิ์ของงาน	ผลสัมฤทธิ์ของงาน	ผลสัมฤทธิ์ของงาน
การควบคุมตัวร่วมกับตัว ปล่อยตัวตามหมาย การขึ้นขึ้นและลงเป็นอิสระ ความมั่นคงใจตนเองด้วยการขาด ความมั่นคงใจ ความอดกลั้น ยอมรับ และให้อภัย กับการขาดความอดกลั้น ให้อภัย วิภาษะทางอารมณ์ สังคม กับการขาดวิภาษะ การมุ่งอนาคตกับการมุ่งปัจจุบัน การควบคุมตนเองโดยส่วนรวม	- .36 .34 .24 .33 .32 .31	.36 - .44 .43 .37	.34 .44 - .39 .36 .32	.24 .43 .39 - .50 .40	.33 .33 .36 .50 - .49	.32 .37 .32 .40 .49 -	.31 .39 .37 .39 .40 .30	- .38 .40 .39 .37 .39 -

2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะแต่ละมิติกับการควบคุมตนเอง

2.5.1 จิตลักษณะด้านการควบคุมบังคับและการปล่อยตัวตามสบาย (มิติ 1)

จากการสอบถามนักเรียนด้วยแบบวัดการควบคุมตนเองในด้านการควบคุมบังคับและปล่อยตัวตามสบาย จำนวน 14 ข้อ แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อและความสัมพันธ์กับผลรวม สรุปผลได้ว่า บางข้อต่างก็มีค่าสหสัมพันธ์กับผลรวมของจิตลักษณะด้านนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์กับผลรวมสูงสุดได้แก่ ข้อ 2 ที่กล่าวว่า "ข้าพเจ้ามักจะคิดถึงความรู้สึกของคนอื่น ก่อนพูดเสมอ" ($r = .56$) และข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์กับผลรวมต่ำสุดได้แก่ ข้อ 11 ที่กล่าวว่า "แม้จะทำงานเป็นกลุ่ม ข้าพเจ้าก็ต้องการให้งานของกลุ่มออกมาอย่างดีที่สุด" ($r = .21$)

สำหรับค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อนั้น พบว่าคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดได้แก่ ข้อ 2 และข้อ 3 ($r = .64$) ซึ่งข้อความคำพูดเกือบเหมือนกัน ซึ่งข้อ 3 กล่าวว่า "ข้าพเจ้ามักจะคิดถึงความรู้สึกของคนอื่น ก่อนทำเสมอ" ส่วนค่าสหสัมพันธ์ที่ต่ำสุดในรูปของค่าคิดลบได้แก่ระหว่างข้อ 11 และข้อ 12 ที่กล่าวว่า "ข้าพเจ้าไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน" ($r = -.19$) จากการวิเคราะห์นี้ชี้ให้เห็นว่าในจิตลักษณะด้านการควบคุมบังคับ และการปล่อยตัวตามสบายนี้ มีข้อค่ากล่าวจำนวนหนึ่งวัดไปในแนวเดียวกัน แต่มีบางข้อค่ากล่าววัดแตกต่างออกไป โดยเฉพาะข้อ 10, 12, 13, และ 14 (รายละเอียดตามตาราง 9 ในภาคผนวก)

2.5.2 จิตลักษณะด้านการยับยั้งและความเป็นอิสระ (มิติ 2)

จากการสอบถามในด้านนี้จำนวน 10 ข้อ (ตั้งแต่ข้อ 15 ถึงข้อ 24) แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อ และกับผลรวม สรุปได้ว่า ทุก ๆ ข้อต่างก็มีค่าสหสัมพันธ์กับผลรวมของจิตลักษณะด้านนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์ต่อผลรวมสูงสุดได้แก่ ข้อที่ 19 ซึ่งกล่าวว่า "ข้าพเจ้าทนไม่ได้ที่จะให้ใครมาดักเตือนไม่ให้ทำอะไร" ($r = .54$) ส่วนข้อที่มีผลต่อผลรวมต่ำสุดได้แก่ ข้อที่ 23 ซึ่งกล่าวว่า "ข้าพเจ้าสามารถควบคุมความนึกคิดของตนเองได้" ($r = .25$)

สำหรับค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อนั้น พบว่า คู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดได้แก่ ข้อ 19 "ข้าพเจ้าทนไม่ได้ที่จะให้ใครมาดักเตือนไม่ให้ทำอะไร" กับข้อ 20 "ข้าพเจ้ามีความรู้สึกต่อต้านทุกครั้งเมื่อผู้ใหญ่ออกคำสั่ง" ($r = .48$) และข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์คิดลบสูงสุดคือ ระหว่างข้อ 17 "ข้าพเจ้าทำตนให้อยู่ในกรอบ หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไม่ได้" กับข้อ 22 "ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ช่วยให้ข้าพเจ้าระงับการทำผิดทาง กาย วาจา ใจ" ($r = -.18$) จิตลักษณะด้านนี้มีค่าถามที่อยู่ในแนวเดียวกันจำนวน 7 ข้อ ส่วนอีก 3 ข้อคือ ข้อ 18, 22 และ 23 วัดแตกต่างไปอีกแนวหนึ่ง (รายละเอียดตามตาราง 10 ในภาคผนวก)

2.5.3 จิตลักษณะด้านความมั่นใจตนเองและการขาดความมั่นใจ (มิติ 3)

จากการสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับการควบคุมตนเองในจิตลักษณะด้านนี้ จำนวน 10 ข้อ (จากข้อ 25 ถึง 34) แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อและกับผลรวมของจิตลักษณะด้านนี้สรุปได้ว่า ทุกข้อมีค่าสหสัมพันธ์กับผลรวมของจิตลักษณะด้านนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์สูงสุดได้แก่ ข้อ 29 ที่กล่าวว่า "ข้าพเจ้ายังไม่แน่ใจในการกระทำของตนเอง จนกว่าจะได้รับการสนับสนุนให้กำลังใจจากผู้อื่นทุกครั้ง" ($r = .49$) และข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์ต่ำสุดได้แก่ข้อ 26 ที่กล่าวว่า "ข้าพเจ้ารู้สึกพอใจในชีวิตที่เป็นอยู่" ($r = .17$) สำหรับค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อนั้น พบว่าคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดได้แก่ข้อ 29 และข้อ 30 ซึ่งกล่าวว่า "เมื่อทำหรือพูดสิ่งใดผิด ๆ ข้าพเจ้าจะรู้สึกขายหน้า ไม่สามารถสู้หน้าคนอื่นได้" ($r = .27$) และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันทางลบมากที่สุด ได้แก่ข้อ 26 กับข้อ 31 ซึ่งกล่าวว่า "ข้าพเจ้าต้องการให้ตนเองมีสภาพที่ดีกว่านี้" ($r = -.24$) จิตลักษณะด้านนี้มีข้อคำถามแยกเป็น 2 - 3 กลุ่มคือ ข้อ 35, 36, 38, 39, 42, และ 44 กลุ่มหนึ่ง และข้อ 37, 39, 40, 41 และ 43 อีกกลุ่มหนึ่ง (รายละเอียดตามตาราง 11 ในภาคผนวก)

2.5.4 จิตลักษณะด้านความอดกลั้น ยอมรับให้อภัยกับการขาดความอดกลั้น ยอมรับ และให้อภัย (มิติ 4)

จากการสอบถามในด้านนี้ 10 ข้อ (ตั้งแต่ข้อ 35 ถึงข้อ 44) แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อและกับผลรวมของจิตลักษณะด้านนี้สรุปได้ว่า ทุกข้อมีค่าสหสัมพันธ์กับผลรวมของจิตลักษณะด้านนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์สูงสุดได้แก่ ข้อ 44 ซึ่งกล่าวว่า "ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดใจ ที่ต้องนั่งฟังความคิดของคนอื่นบ้าง" ($r = .58$) รองลงมาคือ ข้อ 37 ซึ่งกล่าวว่า "ข้าพเจ้าชอบวิจารณ์คนอื่น แต่ไม่ต้องการให้ใครมาวิจารณ์ข้าพเจ้า" ($r = .56$) สำหรับข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์ต่ำสุดได้แก่ ข้อ 35 ซึ่งกล่าวว่า "ก่อนการลงโทษใครก็ตาม ข้าพเจ้าคิดว่าควรให้โอกาสแก่บุคคลนั้นได้อธิบายสาเหตุเสียก่อน" ($r = .10$)

สำหรับค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อนั้น พบว่าคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดได้แก่ ข้อ 43 ซึ่งกล่าวว่า "ข้าพเจ้ารู้สึกว่าพี่น้องหรือเพื่อนมักจะเอาเปรียบข้าพเจ้า" กับข้อ 44 ซึ่งกล่าวว่า "ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดใจที่ต้องนั่งฟังความคิดของคนอื่นบ้าง" ($r = .35$) และคู่ที่มีความสัมพันธ์ทางลบสูงสุดได้แก่ข้อ 37 (ข้าพเจ้าชอบวิจารณ์คนอื่น แต่ไม่ต้องการให้ใครมาวิจารณ์ข้าพเจ้า) กับข้อ 39 ซึ่งกล่าวว่า "การรู้จักให้อภัย เป็นสิ่งที่ข้าพเจ้ากระทำอยู่เสมอ" ($r = -.17$) จิตลักษณะด้านนี้มีข้อคำถามแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มแรกคือ ข้อ 35, 39, 42 กลุ่มที่สองคือ ข้อ 36, 37, 40, 41, 43 และ 44 ส่วนข้อ 38 นั้นจะสัมพันธ์ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะกับข้อ 40, 41, 43 และ 44 เท่านั้น (รายละเอียดตามตาราง 12 ในภาคผนวก)

2.5.5 จิตลักษณะด้านการมีวุฒิภาวะทางอารมณ์สัมพันธ์กับการขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์สังคม ((มิตี 5)

จากการสอบถามในด้านนี้จำนวน 12 ข้อ (ข้อ 45 ถึงข้อ 56) แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อและกับผลรวมของจิตลักษณะด้านนี้ สรุปได้ว่า ทุกข้อมีค่าสหสัมพันธ์กับผลรวมของจิตลักษณะด้านนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์กับผลรวมสูงสุดคือ ข้อ 46 ซึ่งกล่าวว่า "ข้าพเจ้าไม่ชอบทำอะไรที่ต้องการความริเริ่ม" ซึ่งข้อนี้เป็นข้อเชิงลบ ($r = .52$) และรองลงไปได้แก่ ข้อ 49 ซึ่งกล่าวว่า "ข้าพเจ้าไม่ชอบเข้าเป็นสมาชิกในชมรมต่าง ๆ" ข้อนี้เป็นคำถามเชิงลบเช่นกัน ($r = .51$) ส่วนข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์กับผลรวมต่ำสุดคือ ข้อ 53 ซึ่งกล่าวว่า "ข้าพเจ้าพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบของบ้านเมือง" ($r = .09$)

สำหรับค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อนั้น พบว่าคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดได้แก่ ข้อ 49 ซึ่งเป็นคำถามเชิงลบกับข้อ 50 ซึ่งกล่าวว่า "ข้าพเจ้าไม่สบายใจทุกครั้งที่ต้องสนทนากับคนอื่น ๆ" ซึ่งเป็นคำถามเชิงลบเช่นกัน ($r = .41$) ส่วนคู่ที่มีค่าสหสัมพันธ์เชิงลบกันมากที่สุดได้แก่ ข้อ 50 กับข้อ 53 ซึ่งกล่าวว่า "ข้าพเจ้าพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบของบ้านเมือง" ($r = -.23$) หากพิจารณาคุณค่าสหสัมพันธ์ของบางคู่แล้วพบว่าข้อคำถามแบ่งเป็นกลุ่มได้สองกลุ่ม กลุ่มแรกคือ ข้อ 45, 51, 53, 54 และ 55 และอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ในกลุ่มกันคือ ข้อคำถามข้อ 46, 47, 48, 49, 50, 52 และ 56 (รายละเอียดตามตาราง 4.3 ในภาคผนวก)

2.5.6 จิตลักษณะด้านการมุ่งอนาคตและการมุ่งปัจจุบัน (มิตี 6)

จากการสอบถามในด้านนี้จำนวน 8 ข้อ (ข้อ 57 ถึงข้อ 64) แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อและกับผลรวมของจิตลักษณะด้านนี้ สรุปได้ว่า ทุกข้อมีค่าสหสัมพันธ์กับผลรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์สูงสุดได้แก่ ข้อ 62 ซึ่งกล่าวว่า "ถ้าข้าพเจ้าเป็นคนร่ำรวย ข้าพเจ้าจะใช้ชีวิตให้สะดวกสบายอย่างเต็มที่" ($r = .54$) ส่วนข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์ต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 58 ซึ่งกล่าวว่า "ข้าพเจ้าจะไม่ยอมทำอะไรก่อน ถ้าไม่รู้จุดมุ่งหมายของการกระทำ" ($r = .29$)

ผลของการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อทั้ง 8 ข้อในจิตลักษณะด้านนี้ พบว่า คู่ที่มีค่าสหสัมพันธ์กันสูงสุดได้แก่ ข้อ 57 ซึ่งกล่าวว่า "คนที่ทำอะไรโดยไม่มีการตั้งเป้าหมาย ก็สามารถประสบผลสำเร็จได้" กับข้อ 59 ซึ่งกล่าวว่า "ข้าพเจ้ามองไม่เห็นประโยชน์อย่างใดที่จะมีการวางแผนการเรียนระยะยาว" ($r = .52$) ทั้งสองข้อตามไปในแนวเดียวกัน ส่วนคู่ที่มีค่าสหสัมพันธ์สูงสุดแต่ทางค้านั้น ได้แก่ ข้อ 58 กับข้อ 59 ซึ่งเป็นการถามไปคนละแนวทาง ข้อคำถามทั้ง 8 ข้อนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มแรกได้แก่ ข้อ 57, 59, 62 และ 63 ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งได้แก่ ข้อ 58, 60, 61 และ 64 (รายละเอียดตามตาราง 4.4 ในภาคผนวก)

2.6 ผลการวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะด้านต่าง ๆ 6 มิติ

ในการหาค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรจิตลักษณะด้านต่าง ๆ ทั้ง 6 มิติ ด้วยการคำนวณค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายข้อในแต่ละมิติ ตลอดจนการหาค่าคะแนนรวมเฉลี่ย โดยกำหนดค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50 เป็นเกณฑ์กำหนดระดับปานกลาง ถ้าค่าคะแนนเฉลี่ยได้ 3.50 ขึ้นไป ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดีมาก (ดูรายละเอียดตามตาราง 15 - 18 ในภาคผนวก) ปรากฏว่าเมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยของจิตลักษณะทั้ง 6 มิติโดยส่วนรวม พบว่า เด็กกลุ่มตัวอย่างได้คะแนนเฉลี่ยรวมของทุกมิติสูงกว่า 2.50 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อจัดอันดับที่ของค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของจิตลักษณะด้านต่าง ๆ ทั้ง 6 มิติแล้ว สามารถเรียงอันดับที่ของค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดจนถึงต่ำสุดได้ดังนี้

อันดับที่ 1 - มิติ 3 ความมั่นใจในตนเองกับการขาดความมั่นใจ ($\bar{X} = 3.011$)

อันดับที่ 2 - มิติ 1 การควบคุมบังคับกับการปล่อยตามสบาย ($\bar{X} = 2.985$)

อันดับที่ 3 - มิติ 6 การมุ่งอนาคต - ปัจจุบัน ($\bar{X} = 2.905$)

อันดับที่ 4 - มิติ 2 การยับยั้งกับการเป็นอิสระ ($\bar{X} = 2.835$)

อันดับที่ 5 - มิติ 5 วุฒิภาวะทางอารมณ์สังคมกับการขาดวุฒิภาวะ ($\bar{X} = 2.821$)

อันดับที่ 6 - มิติ 4 ความกลั่นยอมรับให้อยู่กับการขาดความอดกลั่นยอมรับให้อยู่
($\bar{X} = 2.781$)

เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยของจิตลักษณะด้านต่าง ๆ เป็นรายข้อในแต่ละมิติแล้ว มีข้อที่น่าสนใจว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของจิตลักษณะบางมิติ โดยเฉพาะมิติ 1 และมิติ 5 ในบางรายข้อมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ (2.50) มาก ดังนี้

มิติ 1 - การควบคุมบังคับกับการปล่อยตามสบาย

ข้อ 12 - ข้าพเจ้าไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ
ของโรงเรียน ($\bar{X} = 1.650$)

ข้อ 13 - ผู้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนทุกอย่างคือคนที่ไม่เป็นตัว
ของตัวเอง ($\bar{X} = 1.836$)

ข้อ 14 - ข้าพเจ้าคิดว่าการมีระเบียบวินัยเป็นเรื่องเหลวไหล ($\bar{X} = 1.471$)

มิติ 5 - วุฒิภาวะทางอารมณ์สังคมกับการขาดวุฒิภาวะ

ข้อ 49 - ข้าพเจ้าไม่ชอบเข้าเป็นสมาชิกในชมรมต่าง ๆ ($\bar{X} = 1.962$)

ข้อ 50 - ข้าพเจ้าไม่สบายใจทุกครั้งที่ต้องสนทนากับคนอื่น ๆ ($\bar{X} = 1.980$)

ตาราง 19

ค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่รับรู้ว่ามีใคร เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดใน การเรียนรู้การควบคุมตนเอง

บุคคลที่เป็นตัวอย่าง	จำนวน (N)	ร้อยละ
มารดา	247	40.7
บิดา	188	30.9
บิดา, มารดา, ครู	102	16.8
ญาติ, พี่น้อง, เพื่อน	66	10.7
ไม่ตอบ	6	1.0
รวม	609	100.0

ในการสอบถามการรับรู้ของเด็กกลุ่มตัวอย่างว่าใครเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดใน การเรียนรู้การควบคุมตนเอง ปรากฏว่า (ตาราง 19) เด็กกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก ร้อยละ 40.7 เห็นว่า มารดา เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุด ส่วนเด็กร้อยละ 30.9 มีการรับรู้ว่ามีบิดาเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุด ถัดจากมารดาใน ขณะที่เด็กกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 16.8 ได้เห็นตัวอย่างจากบิดา มารดา และครู ในการที่เด็กได้เรียน การควบคุมตนเอง นอกจากนี้ยังมีเด็กอีกร้อยละ 10.7 ได้เรียนรู้การควบคุมตนเอง โดยการเห็น ตัวอย่างจากญาติ พี่น้อง และเพื่อน

ตาราง 20 วิธีการที่เด็กกลุ่มตัวอย่างคิดว่าช่วยให้เกิดความสามารถในการควบคุมตนเองได้ดีที่สุด
คิดเป็นร้อยละ

วิธีการควบคุมตนเอง	จำนวน (N)	ร้อยละ
ประสบการณ์และโอกาสที่นักเรียนมีในการตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง	340	55.8
เรียนรู้จากพ่อแม่ โดยพ่อแม่ให้คำแนะนำ	173	28.3
เรียนรู้จากครู โดยครูให้คำแนะนำ	55	9.2
มีคำถามคา และครู ให้คำแนะนำ	22	3.6
ใช้กฎเกณฑ์ข้อบังคับให้ทุกคนทำตาม	15	2.1
ไม่ตอบ	6	1.0
รวม	611	100.00

ในการสอบถามถึงวิธีการที่เด็กกลุ่มตัวอย่างคิดว่าช่วยให้เกิดความสามารถในการควบคุมตนเองได้ดีที่สุด ปรากฏว่า (ตาราง 20) เด็กกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.8 เห็นว่า "ประสบการณ์และโอกาสที่เด็กมีในการตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง" จะช่วยให้เด็กสามารถควบคุมตนเองได้ดีที่สุด ส่วนเด็กร้อยละ 28.3 เห็นว่าการเรียนรู้จากพ่อแม่ โดยพ่อแม่เป็นผู้ให้คำแนะนำ เป็นวิธีการที่ช่วยให้เด็กพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเองได้ มีเด็กเพียงร้อยละ 9.2 ที่เห็นว่า การเรียนรู้จากครู โดยครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ เป็นวิธีการที่จะช่วยให้เด็กสามารถควบคุมตนเองได้ ที่เหลือนอกนั้น (ร้อยละ 3.6) เห็นว่า ทั้งมีคำถามคา และครู ให้คำแนะนำ และเด็กร้อยละ 2.1 เห็นว่าการใช้กฎเกณฑ์ข้อบังคับให้ทุกคนทำตาม เป็นวิธีการที่จะช่วยให้เด็กสามารถควบคุมตนเองได้

2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะทั้ง 6 มิติกับตัวแปรทางชีวสังคม

ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 4 คณะผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะทั้ง 6 มิติกับตัวแปรทางชีวสังคม ซึ่งได้แก่ ระดับชั้นเรียน เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของจิตลักษณะแต่ละมิติ โดยพิจารณาตามชั้นเรียน เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งปรากฏผลตามตารางต่อไปนี้

ตาราง 21 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของจิตลักษณะมิติที่ 1 เมื่อพิจารณาตามตัวแปรชั้นเรียน เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	एम เอส	ค่าเอฟ
ชั้นเรียน	1	.000	.003
เพศ	1	.019	.247
รายได้	2	.430	5.481 *
ชั้นเรียน × เพศ	1	.361	4.607 *
ชั้นเรียน × รายได้	2	.125	1.600
เพศ × รายได้	2	.063	.800
ชั้นเรียน × เพศ × รายได้	2	.010	.131
ที่เหลือ	594	.078	
ทั้งหมด	605	.080	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนเกี่ยวกับจิตลักษณะมิติที่ 1 ด้าน "การควบคุมบังคับกับการปล่อยคามสบาย" โดยจำแนกตามชั้นเรียน เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรเหล่านี้ (ตาราง 21) พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (รายได้) มีอิทธิพลต่อจิตลักษณะด้านนี้อย่างมีนัยสำคัญ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างชั้นเรียน (ป.5 และ ม.2) กับเพศ มีอิทธิพลต่อจิตลักษณะด้านนี้อย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ส่วนความแปรปรวนในตัวแปรอื่นไม่มีอิทธิพลต่อจิตลักษณะด้านนี้

ตาราง 22 การวิเคราะห์จำแนกหลายชั้นของมิติที่ 1 โดยพิจารณาตามตัวแปรชั้นเรียน เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

	N	DEV'N	ETA	DEV'N	BETA
ป.5	291	.01		.00	
ชั้น ม.2	315	-.01		.00	
			.03		.00
ชาย	343	-.01		.00	
เพศ หญิง	263	.01		.01	
			.03		.02
สูง	167	.00		.00	
รายได้ ปานกลาง	275	-.04		-.03	
ต่ำ	164	.06		.06	
			.14		.14
					.019
					.139

เมื่อพิจารณาตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (รายได้) ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญ ที่มีอิทธิพลต่อจิตลักษณะมิติ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้วิธีวิเคราะห์จำแนกหลายชั้น (Multiple Classification Analysis) แล้ว (ดูตาราง 22) ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจต่ำ มีคะแนนเฉลี่ยของจิตลักษณะมิติ 1 ในเชิงบวก สูงกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจสูงและกลุ่มที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจ ปานกลาง

ตาราง 28 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของมิติที่ 2 เมื่อพิจารณาตามตัวแปร ชั้นเรียน เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	एमएस	ค่าเอฟ
ชั้นเรียน	1	3.141	25.696 *
เพศ	1	.783	6.403 *
รายได้	2	.407	3.333 *
ชั้นเรียน X เพศ	1	.048	.390
ชั้นเรียน X รายได้	2	.017	.136
เพศ X รายได้	2	.194	1.589
ชั้นเรียน X เพศ X รายได้	2	.086	.704
ที่เหลือ	593	.122	
ทั้งหมด	604	.129	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนเกี่ยวกับจิตลักษณะมิติที่ 2 ด้าน "การยับยั้งกับความเป็นอิสระ" โดยจำแนกตามชั้นเรียน เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (รายได้) และปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรเหล่านี้ (ตาราง 28) พบว่า ทั้งชั้นเรียน เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ต่างก็มีอิทธิพลต่อจิตลักษณะด้านนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 24 การวิเคราะห์จำแนกหลายชั้นของมิติที่ 2 โดยพิจารณาตามตัวแปร ชั้นเรียน เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

		N	DEV'N	ETA	DEV'N	BETA
ชั้น	ป.5	291	-.07		-.08	
	ม.2	314	.07		.07	
เพศ				.19		.21
	ชาย	343	-.03		-.03	
	หญิง	262	.05		.04	
				.11		.10
รายได้	สูง	167	.03		.01	
	ปานกลาง	274	-.04		-.04	
	ต่ำ	164	.03		.05	
				.09		.10
						.059
						.243

เมื่อพิจารณาตัวแปรชั้นเรียน เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อจิตลักษณะมิติ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้วิธีวิเคราะห์จำแนกหลายชั้น (ดูตาราง 24) แล้ว พบว่าเด็กชั้นมัธยมปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยของจิตลักษณะมิติ 2 ในเชิงบวก สูงกว่าเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เด็กกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง มีคะแนนเฉลี่ยของจิตลักษณะมิติ 2 ในเชิงบวกสูงกว่าเด็กชาย และเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจต่ำ มีคะแนนเฉลี่ยของจิตลักษณะมิติ 2 ในเชิงบวกสูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจสูงและสูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจปานกลาง

ตาราง 25 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของมิติที่ 3 เมื่อพิจารณาตามตัวแปร ชั้นเรียน เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	ดี เอฟ	एम เอส	เอฟ
ชั้นเรียน	1	1.320	11.786 *
เพศ	1	.035	.310
รายได้	2	.466	4.161 *
ชั้นเรียน X เพศ	1	.006	.052
ชั้นเรียน X รายได้	2	.087	.777
เพศ X รายได้	2	.025	.225
ชั้นเรียน X เพศ X รายได้	2	.079	.705
ที่เหลือ	594	.112	
ทั้งหมด	605		

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนเกี่ยวกับจิตลักษณะมิติที่ 2 ด้าน "ความมั่นใจในตนเองกับการขาดความมั่นใจ" โดยจำแนกตาม ชั้นเรียน เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรเหล่านี้ (ตาราง 25) พบว่า ตัวแปรด้านชั้นเรียนและตัวแปรด้านฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (รายได้) มีอิทธิพลต่อจิตลักษณะด้านนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 26 การวิเคราะห์จำแนกหลายชั้นของมิติที่ 3 โดยพิจารณาตามตัวแปร ชั้นเรียน เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

		N	DEV'N	ETA	DEV'N	TETA
ชั้น	ป.5	291	-.04		-.05	
	ม.2	315	.04		.05	
				.12		.14
เพศ	ชาย	343	.00		.01	
	หญิง	263	-.01		-.01	
				.01		.02
รายได้	สูง	167	-.01		-.02	
	ปานกลาง	275	-.02		-.03	
	ต่ำ	164	.05		.07	
				.09		.12
						.028
						.167

เมื่อพิจารณาตัวแปรชั้นเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อจิตลักษณะมิติ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้วิธีวิเคราะห์จำแนกหลายชั้น (ดูตาราง 26) แล้ว พบว่าเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยของจิตลักษณะมิติ 3 ในเชิงบวกสูงกว่าเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจต่ำ มีคะแนนเฉลี่ยของจิตลักษณะมิติ 3 ในเชิงบวกสูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจสูง และปานกลาง

ตาราง 27 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของมิติที่ 4 เมื่อพิจารณาตามชั้นเรียน เพศ และ
ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	एमएस	เอฟ
ชั้นเรียน	1	.930	7.101*
เพศ	1	.002	.015
รายได้	2	.604	4.613*
ชั้นเรียน X เพศ	1	.093	.714
ชั้นเรียน X รายได้	2	.033	.250
เพศ X รายได้	2	.216	1.646
ชั้นเรียน X เพศ X รายได้	2	.049	.375
ที่เหลือ	594	.131	
ทั้งหมด	605	.133	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนเกี่ยวกับจิตลักษณะมิติที่ 4 ด้าน "ความอดทน ยอมรับ และให้อภัย" กับการขาดความอดทน ไม่สามารถให้อภัยได้" โดยจำแนกตามชั้นเรียน เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (รายได้) และปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรเหล่านี้ (ตาราง 27) พบว่า ตัวแปรด้านชั้นเรียน และตัวแปรด้านฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (รายได้) มีอิทธิพลต่อจิตลักษณะ ด้านนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 28 การวิเคราะห์จำแนกหลายชั้นของมิติที่ 4 โดยพิจารณาตามตัวแปร ชั้นเรียน เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

		N	DEV'N	ETA	DEV'N	BETA
ชั้น	ป.5	291	-.03		-.04	
	ม.2	315	.03		.04	
เพศ				.09		.11
	ชาย	343	.00		.00	
	หญิง	263	.01		.00	
				.02		
รายได้	สูง	167	.01		.01	
	ปานกลาง	275	-.04		.04	
	ต่ำ	164	.05		.07	
				.11		.12
						.023
						.153

เมื่อพิจารณาตัวแปร ชั้นเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อจิตลักษณะมิติ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้วิธีวิเคราะห์จำแนกหลายชั้น (ตาราง 28) แล้ว ปรากฏว่าเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยของจิตลักษณะมิติ 4 ในเชิงบวก สูงกว่าเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีคะแนนเฉลี่ยของจิตลักษณะมิติ 4 ในเชิงบวก สูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจสูง และฐานะเศรษฐกิจปานกลาง

ตาราง 28 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของมิติที่ 5 เมื่อพิจารณาตามชั้นเรียน เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	เอม เอส	เอฟ
ชั้นเรียน	1	.070	.638
เพศ	1	.047	.432
รายได้	2	.334	3.037 [*]
ชั้นเรียน X เพศ	1	.305	2.774
ชั้นเรียน X รายได้	2	.064	.586
เพศ X รายได้	2	.060	.546
ชั้นเรียน X เพศ X รายได้	2	.031	.278
ที่เหลือ	584	.139	
ทั้งหมด	605	.110	

^{*} มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนเกี่ยวกับจิตลักษณะมิติที่ 5 ด้าน "วุฒิภาวะทางอารมณ์สังคมกับการขาดวุฒิภาวะ" โดยจำแนกตาม ชั้นเรียน เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (รายได้) และปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรเหล่านี้ (ตาราง 29) พบว่าตัวแปรด้านฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (รายได้) มีอิทธิพลต่อจิตลักษณะด้านนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 30 การวิเคราะห์จำแนกหลายชั้นของมิติที่ 5 โดยพิจารณาตามตัวแปร ชั้นเรียน เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

		N	DEV'N	ETA	DEV'N	BETA
ชั้น	ป.5	291	.02		.01	
	ม.2	315	-.02		-.01	
เพศ				.05		.03
	ชาย	343	.01		.01	
	หญิง	263	-.01		-.01	
				.03		.03
รายได้	สูง	167	-.05		-.04	
	ปานกลาง	275	.00		.00	
	ต่ำ	164	.05		.05	
				.11		.10
						.014
						.117

เมื่อพิจารณาตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (รายได้) ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อจิตลักษณะมิติ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้วิธีวิเคราะห์จำแนกหลายชั้น (ตาราง 30) ปรากฏว่าเด็กนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจต่ำ มีคะแนนเฉลี่ยของจิตลักษณะมิติ 5 ในเชิงบวก สูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจสูง และฐานะเศรษฐกิจปานกลาง

ตาราง 31 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของมิติที่ 6 เมื่อพิจารณาตาม ชั้นเรียน เพศ และ
ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	เอ็ม เอส	เอฟ
ชั้นเรียน	1	.457	3.200
เพศ	1	.851	5.953 [*]
รายได้	2	.490	3.426 [*]
ชั้นเรียน X เพศ	1	.125	.872
ชั้นเรียน X รายได้	2	.236	1.652
เพศ X รายได้	2	.096	.672
ชั้นเรียน X เพศ X รายได้	2	.063	.441
ที่เหลือ	594	.143	
ทั้งหมด	605	.145	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนเกี่ยวกับจิตลักษณะมิติที่ 6 ด้าน "การมุ่งอนาคตกับการมุ่งปัจจุบัน" โดยจำแนกตามตัวแปรด้านชั้นเรียน เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (รายได้) และปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรเหล่านี้ (ตาราง 31) พบว่า ตัวแปรด้าน เพศ และรายได้ มีอิทธิพลต่อจิตลักษณะด้านนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 32 การวิเคราะห์จำแนกหลายชั้นของมิติที่ 6 โดยพิจารณาตามตัวแปร ชั้นเรียน เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

		N	DEV'N	ETA	DEV'N	BETA
ชั้น	ป.5	281	-.02		-.03	
	ม.2	315	.02		.03	
เพศ				.05		.07
	ชาย	343	.03		.03	
	หญิง	263	-.04		-.04	
				.09		.10
รายได้	สูง	167	-.01		-.01	
	ปานกลาง	275	-.02		.03	
	ต่ำ	164	.05		.07	
				.09		.11
						.022
						.150

เมื่อพิจารณาตัวแปร เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (รายได้) ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อจิตลักษณะมิติ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้วิธีวิเคราะห์จำแนกหลายชั้น (ตาราง 32) แล้ว ปรากฏว่า เด็กนักเรียนชายมีคะแนนเฉลี่ยของจิตลักษณะมิติ 6 ในทางบวกสูงกว่าเด็กนักเรียนหญิง นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กกลุ่มตัวอย่างที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีคะแนนเฉลี่ยของจิตลักษณะมิติ 6 ในทางบวก สูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจสูงและฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง และมีข้อน่าสังเกตว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง มีคะแนนเฉลี่ยของจิตลักษณะมิติ 6 ในทางลบอีกด้วย

ส่วนตารางต่อมา (ตาราง ๓๓) แสดงค่าเฉลี่ยรวมและอันดับของจิตลักษณะ เกี่ยวกับการควบคุมมิติต่าง ๆ ๖ มิตี ซึ่งพบว่ามิตีความมั่นใจในตนเองมีค่าเฉลี่ยรวมเป็นอันดับที่หนึ่ง มิตีการควบคุมบังคับตนเป็นอันดับที่สอง และมิตีการมุ่งอนาคตเป็นอันดับที่สาม ส่วนมิตีการอดกลั้นยอมรับ ให้อภัย ได้รับค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเป็นอันดับสุดท้าย

ตาราง ๓๓ แสดงอันดับที่ (R) ของค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของจิตลักษณะ เกี่ยวกับการควบคุมตนเองในมิติต่าง ๆ ๖ มิตี

มิตี (ข้อความ)	ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$)	อันดับที่ (R)
มิตี ๓ ความมั่นใจในตนเองกับการขาดความมั่นใจ	3.011	1
มิตี 1 การควบคุมบังคับการปล่อยตามสบาย	2.985	2
มิตี 6 การมุ่งอนาคต - ปัจจุบัน	2.905	3
มิตี 2 การยับยั้งกับการเป็นอิสระ	2.835	4
มิตี 5 ภูมิภาคทางอารมณ์สังคม	2.821	5
มิตี 4 ความอดกลั้นยอมรับให้อภัย	2.781	6

ต่อมาคือตารางแสดงค่าคะแนนเฉลี่ยการควบคุมตนเองของเด็กกลุ่มตัวอย่างในมิติต่าง ๆ ๖ มิตีที่ต่ำกว่าเกณฑ์หรือระดับที่น่าพอใจ (ตาราง ๓๔) ซึ่งพบในบางข้อของมิตี 1 (ข้อ 10, 12, 13 และ 14) มิตี 2 (ข้อ 15, 17, 19 และ 20) มิตี 3 (ข้อ 27, 33) มิตี 4 (ข้อ 36, 37, 44) มิตี 5 (ข้อ 46, 49, 50) และมิตี 6 (ข้อ 57, 59, 62) ซึ่งจะได้รับการอภิปรายในบทต่อไป

การควบคุมซึ่งกันและกัน ปฏิตามสมมาตร	การเชื่อมโยงกับความเป็น อิสระ	ความมั่นใจในตนเอง	ความมั่นคงในตนเอง และให้อภัย	ปัญหาทางอารมณ์ สังคม	การแบ่งแยก ปัจจุบัน
มิติ 1	มิติ 2	มิติ 3	มิติ 4	มิติ 5	มิติ 6
10) เวลาทำงานเป็น กลุ่ม ข้าพเจ้าไม่ สนใจว่าใครจะ ทำอะไร (2.051)	15) ข้าพเจ้ามีทุกอย่าง ทำอะไรที่พหันท (2.121)	27) ข้าพเจ้าไม่เคยรู้สึก ว่าตนเองทำอะไร สำเร็จในชีวิตเลย (2.287)	36) คนที่เคยทำอะไร ผิดแล้ว เขามักจะ ทำผิดต่อไปเสมอ (2.254)	46) ข้าพเจ้าไม่ชอบ ทำอะไรที่ต้องการ ความริเริ่ม (2.100)	57) คนที่ทำอะไรโดย ไม่มีการตั้งเป้าหมาย ก็สมควรประหล ตำได้ (2.316)
12) ข้าพเจ้าไม่เห็น ความจำเป็นที่จะ ต้องปฏิบัติตาม กฎระเบียบของ โรงเรียน (1.650)	17) ข้าพเจ้าทำคนให้อยู่ ในกรอบหรือกฎเกณฑ์ ต่าง ๆ ไม่ได้ (2.001)	39) เมื่อความคิดของ ข้าพเจ้าเกิดขึ้น ข้าพเจ้าจะเสก ความพยายามทันที (2.270)	37) ข้าพเจ้าชอบ วิจารณ์คนอื่น แต่ ไม่ต้องการให้ใคร มาวิจารณ์ข้าพเจ้า (2.104)	49) ข้าพเจ้าไม่ชอบ เข้าเป็นสมาชิก ในชมรมต่าง ๆ (1.962)	59) ข้าพเจ้าของไม่เห็น ประโยชน์อย่างใดที่ จะดีการวางแผน การเขียนระยะยาว (2.243)
13) ผู้ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของ โรงเรียนทุกอย่าง คือคนที่ไม่เป็นตัว ของตัวเอง (1.836)	19) ข้าพเจ้าทำไม่ได้ สิ่งใดที่ใครว่าดี ไม่ได้ทำอะไร (2.148)		44) ข้าพเจ้ารู้สึกอึด ใจ ที่ต้องนั่ง ความลึกของคนอื่น บ้าง (2.119)	50) ข้าพเจ้าไม่สบายใจ ทุกครั้งที่ต้องสนทนา กับคนอื่น ๆ (1.900)	62) ถ้าข้าพเจ้าเป็นคน ร่าเริง ข้าพเจ้าจะ ใช้ชีวิตให้สะดวก สบายอย่างเต็มที่ (2.303)
14) ข้าพเจ้าคิดว่า การมีระเบียบ ระเบียบเป็นเรื่อง เหลวไหล (1.471)	20) ข้าพเจ้ามีความรู้สึก ต่อต้านกฎระเบียบ ผู้ให้ออกคำสั่ง (2.043)				

สำหรับตารางสุดท้าย (ตาราง 35) เป็นการสรุปผลความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางชีวสังคมและกับจิตลักษณะด้านต่าง ๆ 6 มิติที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็ก ซึ่งแสดงว่าตัวแปรด้านอื่น เรียงมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับจิตลักษณะเพียง 2 มิติเท่านั้น คือ มิติการยับยั้งกับมิติความมั่นใจในตนเอง โดยนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนจิตลักษณะในสองมิตินี้สูงกว่านักเรียนในกลุ่มตัวอย่างชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และยังพบอีกว่า นักเรียนหญิงในกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนจิตลักษณะในมิติ 2 (การยับยั้ง) สูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ตัวแปรด้านฐานะ เศรษฐกิจ-สังคมของครอบครัว พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับจิตลักษณะด้านต่าง ๆ ทั้งหมด 6 มิติ โดยเฉพาะพบว่า นักเรียนจากครอบครัวรายได้ต่ำมีคะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะทั้ง 6 มิติสูงกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวทั้งที่มีรายได้สูงและรายได้ปานกลาง

ตาราง 35 สรุปผลความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางชีวสังคม กับจิตลักษณะ 6 มิติที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการควบคุมตนเอง แยกตามมิติต่าง ๆ

	ความสามารถในการควบคุมตนเอง แยกตามมิติต่าง ๆ					
	มิติ 1	มิติ 2	มิติ 3	มิติ 4	มิติ 5	มิติ 6
ตัวแปรทางชีวสังคม	การควบคุม บังคับ	การยับยั้ง กับการเป็น อิสระ	ความมั่นใจ ในตนเอง	อดกลั้น ยอมรับ ให้อภัย	วุฒิภาวะ ทางอารมณ์	มุ่งอนาคต มุ่งปัจจุบัน
ชั้นเรียน		ม.2>ป.5	ม.2>ป.5			
เพศ		ญ>ช				
รายได้	ต่ำ>สูง, กลาง	ต่ำ>สูง, กลาง	ต่ำ>สูง, กลาง	ต่ำ>สูง, กลาง	ต่ำ>สูง, กลาง	ต่ำ>สูง, กลาง
ชั้นเรียน × เพศ						
ชั้นเรียน × รายได้						
ชั้นเรียน × เพศ × รายได้						

การสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การสรุปและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์เฉพาะในการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์เฉพาะของการวิจัยนี้ซึ่งมี 5 ข้อ ปรากฏผลการสรุปและสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 2 ว่าจะมีส่วนในการส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของนักเรียนมากน้อยเพียงใด

ผลของการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือเรียน โดยใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์เป็น 3 ระดับ คือ ระดับให้เกิดความรู้ความจำ ระดับให้เกิดความเข้าใจ และระดับให้สามารถนำไปปฏิบัติ ตลอดจนพิจารณาเนื้อหาจากหนังสือเรียนในแง่มุมมองของพระพุทธศาสนาว่า มุ่งเน้นในการควบคุมตนเอง ทางกาย ทางวาจา และทางจิตใจ มากน้อยเพียงใดด้วย ปรากฏว่าจากการที่ได้นำหนังสือเรียนเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ห้า ซึ่งมีเรื่องย่อยทั้งหมด 63 เรื่อง แบ่งเป็นหมวดสุขภาพอนามัย มนุษยกับสิ่งแวดล้อม และเรื่องชาติไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ปรากฏว่าจากเรื่องย่อยทั้งหมด 63 เรื่อง มีเพียง 23 เรื่องหรือร้อยละ 36.5 เท่านั้น ที่มีเนื้อหาที่สอนให้นักเรียนควบคุมตนเอง แต่ก็อยู่ในระดับที่ช่วยให้เกิดความรู้ ความจำ แก่นักเรียนเป็นส่วนใหญ่

สำหรับผลของการวิเคราะห์หนังสือเรียน "ยังไม่สายเกินไป" ซึ่งเป็นหนังสือที่ใช้ในกลุ่มวิชาเสริมสร้างลักษณะนิสัย ซึ่งมีทั้งหมด 20 เรื่องย่อย พบว่ามี 13 เรื่องหรือร้อยละ 65 ที่มีเนื้อหาสอนให้นักเรียนควบคุมตนเองทางด้านกาย แต่ก็ เป็นเพียงในระดับการให้ความรู้ และความจำ เท่านั้น

ส่วนหนังสือภาษาไทย เล่ม 1 และเล่ม 2 ที่นำมาวิเคราะห์เนื้อหา ในแต่ละเล่มประกอบด้วย เรื่องอ่านในเวลา 10 เรื่อง และนอกเวลา 2 เรื่อง ปรากฏว่ามีหนังสือภาษาไทย เล่ม 1 เพียงเรื่องเดียวที่มีเนื้อหาสอนให้นักเรียนควบคุมตนเอง ในด้านทางกายและจิตใจ ส่วนหนังสืออ่านอีก 11 เล่มที่เหลือ ล้วนเป็นเรื่องที่ให้ความรู้ ความจำทางภาษาแก่นักเรียนเท่านั้น สำหรับหนังสือภาษาไทยเล่มที่ 2 พบว่าเรื่องอ่านทั้งหมด 12 เรื่องมีเพียง 2 เรื่อง เท่านั้นที่มีเนื้อหาจัดว่าสอนให้นักเรียนควบคุมตนเอง นอกนั้น เป็นเพียงหนังสือที่มุ่งฝึกการอ่านภาษาไทยของเด็ก เท่านั้น

สำหรับการวิเคราะห์หนังสือ คนคิมมีมือ ซึ่งจัดเป็นหนังสือเสริมในกลุ่มวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ ประกอบด้วยเรื่องย่อยทั้งหมด 22 เรื่อง ปรากฏว่ามีเพียงเรื่องเดียวที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง นอกนั้นเป็นเรื่องที่ให้ความรู้ความจำทางภาษา มากกว่าจะช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยในการทำงานแก่นักเรียนแต่อย่างใด

สำหรับผลการวิเคราะห์เนื้อหาวิชาในหนังสือเรียน ที่จัดเข้าไว้ในหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นั้น ปรากฏว่า หนังสือที่นำมาวิเคราะห์เนื้อหาทั้งหมด 12 เล่ม ประกอบด้วย หนังสือสังคมศึกษา 2 เล่ม เรื่อง เพื่อนบ้านของเรา และเรื่อง พระพุทธศาสนา ในหนังสือ เพื่อนบ้านของเรา ซึ่งได้รวบรวมเรื่องย่อยทั้งหมด 27 เรื่อง มีเพียง 3 เรื่อง หรือร้อยละ 11 ที่บรรจุเนื้อหาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมตนเองทางด้านวาจา และจิตใจแก่ผู้เรียน ส่วนหนังสือสังคมศึกษาอีกเล่มหนึ่ง คือเรื่อง พระพุทธศาสนา ที่มีเรื่องย่อยทั้งหมด 7 เรื่อง เป็นหนังสือที่ให้ข้อมูลสนเทศ เป็นการสั่งสอนให้ผู้เรียนมีการควบคุมตนเองทั้งทางกาย วาจาและใจ เกือบทั้งหมด

หนังสือภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 2 เป็นหนังสือเรียนสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะในการพูด ฟัง อ่าน และเขียน มีเรื่องย่อยทั้งหมด 15 เรื่อง ปรากฏว่ามีเพียง 3 เรื่อง หรือร้อยละ 20 ที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการสอนที่นำไปสู่การควบคุมตนเองของนักเรียน

หนังสือเรียนภาษาไทย หลักภาษาไทย เล่ม 2 ซึ่งเป็นหนังสือที่ให้ความรู้ด้านหลักภาษา และหนังสือภาษาไทย การอ่านและพิจารณาหนังสือ เป็นหนังสือที่ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของการอ่าน และการพิจารณาณวินาย บทร้อยกรองและสารคดี จากการวิเคราะห์เนื้อหา ปรากฏว่าหนังสือทั้งสองเล่มนี้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างความสามารถในการควบคุมตนเองของนักเรียนในระดับนี้เลย

ส่วนคู่มือการจัดกิจกรรมยุวภาษาสำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการภาษา สุนศึกษา และคหกรรมศาสตร์ นับเป็นหนังสือที่ให้ความรู้ ความจำแก่นักเรียน ในด้านการทำงานเป็นกลุ่ม และการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม ถึงแม้ว่าหนังสือเล่มนี้ จะไม่ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียน มีความสามารถในการควบคุมตนเองโดยตรงก็ตาม แต่การที่ผู้เรียนจะทำงานเป็นกลุ่ม และมีการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานเป็นกลุ่มได้นั้น นักเรียนทุกคนจำเป็นต้องควบคุมตนเอง เพื่อร่วมกันทำงานของกลุ่มให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ซึ่งเท่ากับเป็นการฝึกความสามารถ

ในการควบคุมตนเองของนักเรียนไปพร้อม ๆ กันด้วย จึงนับได้ว่าคู่มือเล่มนี้มีสาระเนื้อหาที่สามารถ
นำนักเรียนไปสู่การควบคุมตนเองได้

หนังสือแนวการจัดกิจกรรมบูรณาการ เป็นหนังสืออีกเล่มหนึ่งที่คณะผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์
เนื้อหาว่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของนักเรียนมากน้อย
เพียงใด หนังสือเรื่องนี้บรรจุเรื่องย่อยทั้งหมด 16 เรื่อง ซึ่งมีเนื้อหาสาระมุ่งสอนให้นักเรียนจัด
กิจกรรมนำไปสู่การปฏิบัติ ปรากฏว่าเรื่องย่อย 15 เรื่องจากทั้งหมด 16 เรื่องหรือร้อยละ 93.75
มีเนื้อหาที่สอนให้นักเรียนมีการควบคุมตนเองในระดับความรู้ความจำเท่านั้น นอกจากเรื่องการฝึก
บริหารจัดการและพัฒนาบุคลิกภาพ ที่สอนให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติได้พอสมควร มีเรื่องย่อยเพียงเรื่องเดียว
ที่มีสอนในการควบคุมตนเองเลย

หนังสือคู่มือครู ลูกเสือ เนตรนารี จำนวน 2 เล่ม สำหรับรายวิชา 203 และ 204
เป็นหนังสือที่สอนเสริมในด้านการปฏิบัติคนต่อส่วนรวมและสังคม สำหรับรายวิชา 203 ได้บรรจุ
เรื่องย่อยไว้ 7 เรื่อง ปรากฏว่าทุกเรื่องในรายวิชานี้ มีการสอนให้นักเรียนมีการควบคุมทั้งทางกาย
วาจา และใจ ในระดับความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ส่วนคู่มือรายวิชา 204 มีเนื้อหา
7 เรื่องย่อยเช่นเดียวกัน แต่ส่วนใหญ่เป็นการให้ข้อมูลสนเทศ และมีเนื้อหาที่สอนให้ผู้เรียนรู้จัก
ควบคุมตนเองในระดับที่ให้ความรู้ ความจำเท่านั้น

ส่วนหนังสือที่คณะผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์อีกเล่มหนึ่งคือหนังสือ สุขศึกษา ซึ่งใช้สอนในรายวิชา
203 และรายวิชา 204 หนังสือสุขศึกษาที่ใช้สอนในรายวิชา 203 ซึ่งมีเรื่องย่อยทั้งหมด 8 เรื่อง
จากการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า มีเรื่องย่อย 7 เรื่องหรือร้อยละ 87.50 มีเนื้อหาสาระที่สอนให้
นักเรียนมีการควบคุมตนเองทั้งทางกายและทางใจ และมุ่งให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียน
เป็นสำคัญ ส่วนหนังสือสุขศึกษา ที่ใช้สอนในรายวิชา 204 มีเรื่องย่อยทั้งหมด 7 เรื่อง ปรากฏว่า
เรื่องย่อย 5 เรื่องจากทั้งหมด 7 เรื่องหรือร้อยละ 71.42 มีเนื้อหาที่สอนให้นักเรียนควบคุมตนเอง
ทั้งทางกายและทางใจ

ส่วนหนังสือสองเล่มสุดท้ายที่นำมาวิเคราะห์เนื้อหา เป็นหนังสือเรียนวิชา การงานด้านการเกษตร
เล่มหนึ่ง และหนังสือ วิชาการงานด้านการดูแลรักษายาน อีกเล่มหนึ่ง ผลการวิเคราะห์พบว่า หนังสือ
วิชาการงานด้านการเกษตร บรรจุเรื่องย่อยที่นักเรียนต้องศึกษาทั้งหมด 10 เรื่อง เนื้อหาส่วนใหญ่
ให้ข้อมูลสนเทศแก่ผู้เรียน มากกว่าจะมุ่งเน้นในการส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็ก
ส่วนหนังสือเรียนวิชาการงาน ด้านการดูแลรักษายานนั้น มีเนื้อหาสาระที่ให้ข้อมูลในระดับความรู้

ความจำ ในการควบคุมตนเองทั้งทางกาย และใจ 5 เรื่องย่อย ส่วนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอาหารในชีวิตประจำวัน มีได้ให้เนื้อหาที่สอนในด้านการควบคุมตนเองแต่อย่างใด

ดังนั้นจากผลการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 2 จึงพอสรุปได้ว่าเป็นหนังสือเรียนที่ผู้เขียนมุ่งเฉพาะแต่เพียงการให้ข้อมูลเสนอแนะแก่ผู้เรียน เป็นส่วนใหญ่ ส่วนเนื้อหาของบทเรียนที่พบว่ามุ่งเน้นในการส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็ก ก็มักเป็นเนื้อหาที่ให้ข้อมูลในระดับ ความรู้ ความจำ เท่านั้น และพบว่าเนื้อหาในหนังสือเรียนซึ่งถึงขั้นที่จะนำไปปฏิบัติมีน้อยมาก กับทั้งยังเป็นเนื้อหาที่ส่งเสริมการควบคุมตนเองทางกาย เป็นส่วนใหญ่ ส่วนเนื้อหาที่จะนำผู้เรียนหรือผู้อ่านหนังสือไปสู่การควบคุมทางวาจาและใจนั้นมี เป็นส่วนน้อย เท่านั้น

วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อวิเคราะห์การสอนและการฝึกอบรมในชั้นเรียนของครูว่ามีส่วนส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กอย่างไร

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าครูเป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าบิดามารดา ในการสอนและฝึกอบรมเด็กให้มีความสามารถในการควบคุมตนเอง สำหรับครูในกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ที่สอนอยู่ในชั้นประถมปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้งหมดจำนวน 55 คน ส่วนใหญ่มีจำนวนถึงร้อยละ 80 ซึ่งได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์ในการสอนมากที่สุดในช่วงระหว่าง 10 - 29 ปี ร้อยละ 65.4 (ตาราง 1)

การอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 จะได้อภิปรายการปฏิบัติของครูกลุ่มตัวอย่าง ในการสอนและฝึกอบรมเด็กเกี่ยวกับความสามารถในการควบคุมตนเองในชั้นเรียน ซึ่งข้อความทั้งหมด มี 4 ข้อพอสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

ก. ในการดูแลเด็กในชั้นเรียนที่ครูสอนให้เป็นไปโดยเรียบร้อย ครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 60 มีหลักการหรือความเชื่อเชิงปรัชญาว่า เด็กสามารถเรียนรู้การควบคุมตนเองได้ ถ้า — เขามีโอกาสฝึกปฏิบัติ (ตาราง 2) แม้จะมีครูกลุ่มตัวอย่างจำนวนเกินกว่าครึ่งที่ให้ความเห็นดังกล่าว แต่ก็ยังมีครูอีกร้อยละ 20 ที่รายงานว่า ครูจำเป็นต้องมีมาตรการอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเข้มงวด เพื่อให้การดูแลเด็กในชั้นเรียน เป็นไปด้วยความเรียบร้อย นอกจากการใช้มาตรการดังกล่าวแล้ว ครูร้อยละ 10.9 เชื่อว่า การที่ครูจะควบคุมเด็กในชั้นเรียนได้จะต้องอาศัยระเบียบข้อบังคับที่

โรงเรียนกำหนดไว้ให้เด็กปฏิบัติ และยังมีครูอีกร้อยละ 9.1 ที่เห็นว่าในการดูแลนักเรียนในชั้นให้ -
เป็นไปด้วยความเรียบร้อยนั้น ครูอาจต้องอาศัยเด็กที่เป็นหัวหน้าชั้นช่วยควบคุมเพื่อนๆ ในชั้นเรียน

จากคำตอบแบบสอบถามของครูกลุ่มตัวอย่างพอสรุปได้ว่า มีครูอีกจำนวนไม่น้อย (ร้อยละ 40)

ที่ยังต้องอาศัยอำนาจภายนอกช่วยในการควบคุมเด็ก ในเชิงจิตวิทยา (Kanfer and Zich, 1974)

ได้กล่าวถึงกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม (socialization) อันเป็นเป้าหมายแรกที่สำคัญยิ่งว่า

ผู้ใหญ่ควรสอนให้เด็กรู้จักควบคุมพฤติกรรมของตนเองมากกว่าจะสอนให้เด็กยึดอำนาจภายนอกมาควบคุม

พฤติกรรมของตน ส่วนวิธีที่ผู้ใหญ่จะสอนให้เด็กรู้จักแหล่งควบคุมภายในได้โดยการสอนให้เด็กรู้จักใช้

เหตุผล ให้เด็กมีโอกาสแก้ไขตนเอง ให้แรงเสริมในทางลบเมื่อเด็กกระทำผิด เป็นต้น ทั้งนี้

โรเซนเบิร์ก เดมอน และ ฮาร์ท (Rosenberg, 1979; Damon and Hart, 1982) พบผล

ตรงกันว่า การควบคุมภายในของเด็กมีความสัมพันธ์กับความเคารพตนเองของเด็ก ในขณะที่ความ

เคารพในตนเองมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับการควบคุมจากภายนอก ทั้งนี้มีประจักษ์พยานให้เห็นเด่นชัด -

ว่า ความรู้สึกว่าคุณรู้อำนาจจะเกิดขึ้นพร้อมกับการควบคุมจากภายนอก ซึ่งอาจจะยิ่งเพิ่มความรู้สึก

เกิดความอึดอัดและอยากอยู่คนเดียว (Schiamberg, 1988 อ้างจาก Rotter, 1966; Garber

and Seligman, 1980) เพราะฉะนั้นครูซึ่งเป็นบุคคลสำคัญถัดจากบิดามารดาที่จะมีส่วนช่วยพัฒนา

เด็กให้มีความสามารถในการควบคุมตนเอง จำเป็นจะต้องฝึกอบรมให้เด็กมีความเชื่ออำนาจภายในตน

ให้มากยิ่งขึ้น และพยายามใช้การควบคุมจากอำนาจภายนอกให้น้อยที่สุด โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ

ที่กล่าวมาแล้ว รวมทั้งแนวความคิดในการควบคุมตนเองตามหลักพุทธศาสนา เช่น การฝึกให้เด็กมี

หิริโอตตัมปะ กล่าวคือ หิริ ได้แก่ ความละอายต่อการกระทำผิดที่เกิดขึ้นภายในใจของคน และ โอตตัมปะ

คือ ความเกรงกลัวต่อผลแห่งการกระทำผิด และต่อการรู้เห็นของผู้อื่น การฝึกอบรมเพื่อการเตรียมครู

ก่อนประจำการ และการฝึกอบรมครูประจำการในแนวคิดดังกล่าวจึงน่าจะเป็นสิ่งที่ควรได้รับการพิจารณา

เพื่อการปฏิบัติอย่างจริงจังต่อไป

ข. ข้อคำถามข้อนี้เป็นข้อความที่เกี่ยวกับการควบคุมตนเองที่ครูกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า

ถูกต้องที่สุด (ตาราง 2) สรุปได้ว่าครูส่วนใหญ่ (ร้อยละ 43.6) มีความเห็นว่า "การรู้จักควบคุม

ตนเอง เป็นที่มาของพฤติกรรมจริยธรรม" พฤติกรรมจริยธรรมตามแนวคิดของ เรสต์ (Schiamberg,

1988 : 570 - 571; อ้างจาก Rest, 1983) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบด้วยกันคือ (1) การ

ตีความสถานการณ์ ซึ่งหมายถึงการแยกแยะการกระทำที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่ง

พฤติกรรมนั้นอาจมีผลกระทบต่อสวัสดิภาพของผู้อื่น (2) การพิจารณาพฤติกรรมจริยธรรมที่เหมาะสม

โดยที่แต่ละบุคคลจะตระหนักถึงการกระทำที่มีทางเลือกหลายทาง และทางเลือกแต่ละทางจะมีผลกระทบคือสวัสดิภาพของผู้อื่นอย่างไร ทางเลือกที่บุคคลแต่ละคนจะกระทำก็คือ พิจารณาว่าควรเลือกการกระทำใดในสถานการณ์ขณะนั้น (3) การตัดสินใจว่าควรกระทำอย่างไรในขณะนั้น เพื่อแต่ละคนได้เลือกพฤติกรรมจริยธรรมที่เหมาะสมแล้ว ขึ้นต่อไปบุคคลนั้นก็จะต้องตัดสินใจว่าตนควรจะทำอะไร ตามธรรมชาติบุคคลทั่วไปมักจะเปรียบเทียบผลของการกระทำที่มีทางเลือกหลายทาง ทั้งนี้เพราะทางเลือกแต่ละทางย่อมมีคุณค่าและสิ่งเร้าใจที่แตกต่างกัน ซึ่งบางครั้งไม่แค่จะเพียงทำให้เกิดความลำบากในการเลือกเท่านั้น แต่ยังทำให้เกิดผลเสียอีกด้วย และ (4) การนำพฤติกรรมจริยธรรมที่เลือกสรรแล้วมาปฏิบัติ ในการนี้จะต้องคำนึงถึงแผนของพฤติกรรมที่เป็นรูปธรรมมาเกี่ยวข้อง เพื่อจะได้กระทำพฤติกรรมที่เลือกสรรแล้ว และขณะเดียวกันหากมีความจำเป็นบุคคลนั้นก็จะต้องมีความพากเพียรพยายามเพื่อให้พฤติกรรม (จริยธรรม) ที่เลือกสรรแล้วประสบผลสำเร็จ

การที่ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของพฤติกรรมจริยธรรมตามแนวความคิดของ เรสท์ (Rest, 1983) มากล่าวอธิบายเพิ่มเติม ในที่นี้ก็เพื่อจะชี้ให้เห็นว่าการที่จะฝึกอบรมเด็กให้มีความสามารถในการควบคุมตนเองเพื่อนำไปสู่พฤติกรรมจริยธรรมได้นั้น ผู้ฝึกอบรมควรจะมีวิธีการต่าง ๆ เช่น ฝึกให้เด็กรู้จักหาเหตุผลพิจารณาตัดสินใจในการกระทำต่าง ๆ ในแต่ละสถานการณ์ และการกระทำต่าง ๆ นั้นย่อมมีทางเลือกหลายทาง ซึ่งผู้ฝึกอบรมเด็กจำเป็นจะต้องฝึกให้เด็กรู้จักเปรียบเทียบผลของการกระทำต่าง ๆ เพื่อให้เห็นว่าอะไรควรกระทำและอะไรไม่ควรกระทำ เพื่อเด็กจะได้รู้จักเลือกพฤติกรรมที่เหมาะสม

ค. สำหรับแบบสอบถามข้อนี้ ผู้วิจัยได้สอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนที่ครูยอมรับได้มากที่สุด สำหรับการวิเคราะห์ในส่วนนี้อาจนำไปเกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองในโรงเรียนซัมเมอร์ฮิลล์ตามแนวคิดของ เนลล์ (Neill, 1960) ในข้อที่ว่า ในการฝึกการควบคุมตนเองของเด็ก ครูสามารถจะให้อิสรภาพแก่เด็กทุกคนในการที่จะเลือกทำอะไรได้ตามที่เด็กต้องการ แต่มีข้อแม้ว่าเด็กแต่ละคนจะต้องไม่รบกวนผู้อื่น ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เด็กรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น และมีความเข้าใจในความจำเป็นที่ต้องมีกฎระเบียบ และข้อปฏิบัติ เกี่ยวกับเรื่องนี้ บีห์เลอร์ (Biehler, 1974) ได้ให้ความเห็นว่าหากครูสร้างข้อจำกัดเอาไว้เป็นอย่างดี และอนุญาตให้เด็กมีเสรีภาพภายในข้อจำกัดเหล่านั้น ตลอดจนนักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างกรอบข้อจำกัด ก็จะช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจว่า กฎระเบียบ และข้อปฏิบัติเหล่านั้น เป็นความต้องการของสังคม ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาการควบคุมตนเองได้ด้วยวิธีดังกล่าว

และนำไปใช้ในวิชาอื่น ๆ กล่าวโดยสรุปก็คือ การรู้จักการถ่ายโยง เป็นวิธีสอนที่ครูควรจะถ่ายทอดให้แก่
นักเรียนอย่างยิ่ง

ต่อมาเป็นข้อคำถามอีก 4 ข้อที่ผู้วิจัยขอให้ครูจัดอันดับที่วิธีต่าง ๆ ที่ครูใช้แก่สถานการณ์ เมื่อ
ครูประสบเหตุการณ์ต่าง ๆ ของนักเรียนโดยเรียงคำถามตั้งแต่ลำดับ 1 ซึ่งครูทำมากที่สุดและ
อันดับรองลงมาจนถึงอันดับสุดท้ายคืออันดับที่ 6 ผลปรากฏดังนี้ (ตาราง 2)

จ. อันดับแรกที่ครูเลือกคือ เวลาที่มีการทะเลาะเบาะแว้งของนักเรียนในชั้นเรียนเกิดขึ้น
ครูส่วนใหญ่พยายามทำให้เหตุการณ์สงบลงและหาสาเหตุของการทะเลาะเบาะแว้ง ส่วนการหาตัวผู้
กระทำผิดทันทีเป็นอันดับสอง และอันดับที่ 3 ครูถามความเห็นนักเรียนที่มีต่อการทะเลาะวิวาทใน
ชั้นเรียน เมื่อวิเคราะห์คำตอบของครูทั้ง 3 อันดับเลือกนี้แล้วสะท้อนให้เห็นว่าวิธีการที่ครูใช้ยับยั้ง
การทะเลาะวิวาทของเด็กในชั้นเรียนมีแนวโน้มว่ายังเป็นวิธีการที่ช่วยพัฒนาการควบคุมตนเองของ
เด็กได้ค่อนข้างน้อย เพราะวิธีการดังกล่าวมีผลเพียงระงับเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทในชั้นเรียนไว้
เพียงชั่วคราวเท่านั้น ต่อไปในวันหน้าเด็กอาจหาเหตุทะเลาะวิวาทกันอีกได้ ฉะนั้นหากพิจารณา
คำตอบในแบบสอบถามทุกคำตอบก็จะพบว่าวิธีการที่ครูกลุ่มตัวอย่างเลือกเป็น อันดับที่ 4 คือ ใช้
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็น เครื่องสอนให้นักเรียน เห็นโทษและประโยชน์ นับเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้
เด็กรู้จักพัฒนาการควบคุมตนเองได้เพราะ เป็นวิธีการที่สอดคล้องกับวิธีสอนการควบคุมตนเองวิธีหนึ่งที่
เชียมเบิร์ก (Schiemberg, 1988 : 568 - 569) ได้รวบรวมไว้ นั่นก็คือ "การใช้เหตุผล"
(reasoning) ทั้งนี้มีหลักฐานยืนยันอย่างเด่นชัดว่าผู้ใหญ่ที่ใช้เหตุผลกับเด็กจะประสบผลสำเร็จใน
การพัฒนาการควบคุมตนเองของเด็ก (Schiemberg, 1988; อ้างจาก Grusec and Mills, 1982)
โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้สอนเด็กด้วยวิธีอุปมาน ซึ่งหมายถึงการทำให้เด็กตระหนักอยู่เสมอ ๆ
ถึงผลของพฤติกรรมของตนที่จะเกิดขึ้นต่อผู้อื่น เช่น ให้เด็กได้รับรู้ว่าการที่ตนทำร้ายผู้อื่นไม่ว่าจะ
เป็นทางร่างกายหรือทางจิตใจก็ตาม ย่อมทำให้ผู้อื่นต้องเจ็บตัวหรือเสียใจ ในที่สุดเด็กที่ทำร้าย
ผู้อื่นก็จะรู้สึกทั้งละอายใจตนเองและกังวลใจในความผิดที่ตนเป็นผู้ก่อขึ้น เพราะฉะนั้นนักจิตวิทยา
จึงเชื่อว่า การสอนเด็กด้วยวิธีดังกล่าวนี้เป็นวิธีพัฒนาการควบคุมตนเองของเด็กได้ดีกว่าการใช้วิธี
ลงโทษเด็ก เพราะการลงโทษยังสามารถหลีกเลี่ยงได้ แต่ความรู้สึกละอายใจตนเองเป็นสิ่งที่คนเรา
หลีกเลี่ยงไม่ได้ ความคิดเห็นในเชิงจิตวิทยามีความสอดคล้องกับคำสอนของพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง
โดยเฉพาะในเรื่องของการสร้างศิริโอตตปปะให้เกิดขึ้นในจิตใจ ซึ่งพบแล้วในการวิจัย (บุญกอบ
วิสมิตะนันท์ 2527) ว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดต่อการพัฒนาจริยธรรมของครูไทย ซึ่งจะ เป็นต้นแบบที่ดีและ
เหมาะสมให้เด็กนักเรียนภายใต้การรับผิดชอบของครูนั้นต่อไป

ฉ. คำถามข้อต่อไปผู้วิจัยให้ครูกลุ่มตัวอย่างอันดับที่ของคำตอบเกี่ยวกับวิธีการที่ครูใช้มากที่สุดตามอันดับจากมากไปหาน้อยทำนองเดียวกับข้อ จ. ในกรณีที่ครูพบเด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเมื่อมีการทะเลาะวิวาทกับเพื่อน (ดูตาราง 2 ต่อ) ปรากฏว่าครูกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีให้โอกาสแก่เด็กในการอธิบายสาเหตุที่ทำให้เขาขาดการควบคุมตนเอง เป็นอันดับที่หนึ่ง ส่วนการให้เด็กอธิบายความรู้สึกของตนออกมาขณะที่เขาขาดการควบคุมตนเอง ครูให้เป็นอันดับที่สอง และอันดับที่สามได้แก่การสอนให้เด็กผู้้นั้นรู้วิธีการควบคุมตนเอง และวิธีการอันดับสุดท้ายที่ครูใช้คือ ลงโทษเด็กผู้้นั้นทันที จากคำตอบของครูที่จัดลำดับ 1 และ 2 ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ครูกลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มที่จะยอมรับทั้ง เหตุผลของ เด็กโดยอนุญาตให้เด็กชี้แจง เหตุผลที่ทำให้เขาขาดการควบคุมตนเองจนต้องแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อเพื่อน วิธีการที่ครูเลือกตอบในแบบสอบถามก็สอดคล้องกับวิธีสอนการควบคุมตนเองคือ การใช้เหตุผลดังที่ เชียมเบิร์ก (Schiamberg, 1988) ได้รวบรวมมาเสนอแนะ ปิคารมรา และครูผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการควบคุมตนเองของเด็กดังได้กล่าวมาแล้วในข้อ จ.

ช. สำหรับคำถามข้อต่อไปของแบบสอบถาม ผู้วิจัยต้องการทราบว่าในสถานการณ์การเรียนการสอน ครูเคยคิดและพยายามใช้วิธีการต่าง ๆ น้อยครั้ง เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการควบคุมตนเอง (ดูตาราง 2 ต่อ) ผลการวิเคราะห์สรุปว่า วิธีการที่ครูส่วนใหญ่ (ร้อยละ 54.5) ใช้อยู่ตลอดเวลา เพื่อช่วยให้เด็กมีความสามารถในการควบคุมตนเอง คือ "การใช้การเจียนหรือใช้สายตามองแทนการพูด" วิธีการที่ครูใช้นี้นักจิตวิทยา ถือว่าเป็นวิธีการลงโทษทางจิตวิธีหนึ่ง ซึ่ง โรเจอร์ส (Rogers, 1977) ได้เคยยกตัวอย่างบันทึกของ เด็กชายผู้หนึ่งที่เล่าประสบการณ์การอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับจากบิดามารดาว่า คนมักได้รับคำชมเชยจากบิดามารดาอยู่เสมอและถูกคุน้อย ถ้าเมื่อใดประพฤติดนไม่ดี บิดามารดาจะใช้ "การมองด้วยสายตา" จนกระทั่งตนคิดว่าอยากให้บิดามารดาเขียนดีมากกว่าจะมองด้วยสายตาเช่นนั้น แต่ในที่สุดเด็กชายผู้นั้นก็รู้สึกดีใจที่บิดามารดาอบรมเลี้ยงดูตนด้วยวิธีนี้มาโดยตลอด แต่สำหรับวิธีการของครูกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติต่อนักเรียนดูเหมือนจะแตกต่างจากการปฏิบัติของบิดามารดาของเด็กชายผู้นี้ ซึ่งใช้วิธีให้แรงเสริมในทางบวก เมื่อ เด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ในกรณีของครูกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ใช้วิธีให้แรงเสริมในทางลบ เมื่อ เด็กแสดงพฤติกรรมไม่พึงปรารถนาอยู่เนื่อง ๆ อาจเป็นผลให้เด็กคอยหลบเลี่ยงครูและเด็กอาจคงแสดงพฤติกรรมในชั้นเรียน แต่ไปแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ในสถานที่อื่นก็ได้ (Schiamberg, 1988 : 567)

ส่วนครูเกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง (ร้อยละ 49.1) ใช้วิธี "ให้ความเชื่อมั่นแก่เด็กว่าเขาสามารถควบคุมตนเองได้" อยู่เสมอ ๆ วิธีการนี้สอดคล้องกับวิธีการที่ บีห์เลอร์ (Biehler, 1974 : 720) เสนอแนะให้ผู้ใหญ่ให้การสนับสนุนและช่วยให้เด็กพัฒนาความเป็นอิสระ (independence) ให้มากยิ่งขึ้น เป้าหมายสำคัญที่สุดก็คือการพัฒนาเด็กให้เป็นตัวของตัวเองให้มากที่สุด สิ่งที่จะส่งเสริมให้เด็กพัฒนาความเป็นอิสระได้ก็คือช่วยให้เด็กรู้จักการประนีประนอมเกี่ยวกับกฎระเบียบของสังคม ตลอดจนหลักเกณฑ์ของกลุ่มที่วางไว้ให้บุคคลทั้งหลายได้ปฏิบัติ

มีข้อนำสัง เกตว่าครูกลุ่มตัวอย่างจำนวน เกินครึ่งที่รายงานว่าคนใช้วิธีการบางอย่าง แต่ไม่ได้ทำตลอดเวลาทั้ง ๆ ที่เป็นวิธีการที่จะช่วยฝึกให้เด็กสามารถควบคุมตนเองได้เป็นอย่างดี เช่น ครูร้อยละ 61.8 ใช้วิธีการ "ให้เด็กช่วยกันชี้ถึงการแสดงความรู้สึกที่สังคมไทยให้การยอมรับ" ซึ่งเป็นการช่วยให้เด็กได้รู้จักคิดถึงบริบทแวดล้อมทางสังคม-วัฒนธรรมไทยที่ยัง เป็นกรอบต่อการควบคุมยังับการปฏิบัติตนทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ส่วนครูร้อยละ 60 ใช้วิธีการต่อไปนี้

- "ให้เด็กพยายามวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เขาขาดการควบคุมตนเอง"
- "ให้เด็กบอกหรือเล่าความรู้สึกของเขาว่าเป็นอย่างไร ขณะที่เขาขาดการควบคุมตนเอง"

และ "ให้เด็กลองประเมินผลเสียของการขาดการยับยั้งควบคุมตนเอง"

นอกจากนี้ยังมีวิธีการอื่นที่ครูกลุ่มตัวอย่างรายงานว่านำมาใช้ในการช่วยพัฒนาการควบคุมตนเองบ้าง แต่ไม่ได้ทำบ่อยครั้งนัก เช่น ครูร้อยละ 58.2 ใช้วิธี "ให้เด็กช่วยกันชี้ถึงวิธีการแสดงความรู้สึกที่สังคมไทยไม่ให้การยอมรับ" ส่วนครูร้อยละ 56.4 ใช้วิธี "ให้เด็กกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ทำให้เขาขาดการควบคุมตนเอง" และ "ให้เด็กแลกเปลี่ยนความคิดเห็นว่าเขามีวิธีในการควบคุมตนเองอย่างไรบ้าง"

สรุปแล้วจะ เห็นว่าวิธีการที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดล้วน เป็นวิธีการที่ครูกลุ่มตัวอย่างรายงานว่าสามารถนำมาใช้ในการช่วยพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็ก เพราะวิธีการเหล่านี้ล้วน เป็นวิธีการที่จะช่วยฝึกให้เด็กสามารถควบคุมตนเองได้ทั้งสิ้น ยกตัวอย่างเช่น "การให้เด็กลองประเมินผลเสียของการขาดการยับยั้งการควบคุมตนเอง" นั่นก็เป็นวิธีการหนึ่งที่นักจิตวิทยา (Schiamberg, 1988) แนะนำให้ใช้ซึ่ง เท่ากับ เป็นการให้โอกาสเด็กได้รับทราบผลของการขาดการควบคุมตนเองว่าจะเป็นผลเสียต่อผู้อื่นอย่างไร เป็นต้น หรือการที่ครู "ให้เด็กแลกเปลี่ยนความคิดเห็นว่าเขามีวิธีในการควบคุมตนเองอย่างไรบ้าง" ก็เป็นการฝึกให้เด็กรู้จักใช้เหตุผล โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ ซึ่งก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่นักจิตวิทยา (Schiamberg, 1988) แนะนำให้ใช้ในการพัฒนาการควบคุมตนเองของเด็กเช่นกัน

ญ. ผลการวิเคราะห์วิธีควบคุมตนเองที่ครูใช้ได้ผลดีที่สุด

ในข้อสุดท้ายของแบบสอบถามครู ผู้วิจัยได้ขอให้ครูจัดลำดับวิธีควบคุมตนเองที่ครูใช้ได้ผลดีที่สุดโดยให้เรียงอันดับตั้งแต่อันดับที่ 1 ถึง 6 (ตาราง 2 ต่อ) ผลปรากฏว่าในฐานะที่จะเป็นต้นแบบให้แก่เด็กนักเรียน ครูเลือกวิธี "พยายามควบคุมสติให้ได้ก่อน ถ้าไม่ได้ผลก็หลีกหนี" เป็นอันดับที่ 1 "ทำสมาธินับหนึ่งถึงสิบหรือพยายามข่มใจ" เป็นอันดับที่ 2 และ "พยายามหลีกหนีเหตุการณ์ที่จะทำให้เสียการควบคุมตนเองไประยะหนึ่ง" เป็นอันดับที่ 3

สรุปแล้วจะเห็นว่าวิธีการควบคุมตนเองที่ครูกลุ่มตัวอย่างใช้ได้ผลดีที่สุดตามอันดับทั้ง 3 วิธีดังกล่าว เป็นวิธีที่ใกล้เคียงกับแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการควบคุมตนเองของ โรเซนไบม (Rosenbaum, 1980 : 109 - 121) ซึ่งกล่าวถึงความหมายของการควบคุมตนเองว่าเป็นความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมด้วยเหตุผลและความอดทน และเป็นความสามารถที่จะยับยั้งการกระทำตามอำเภอใจ ขณะเดียวกันก็อาจสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของการที่ครูได้รับการอบรมสั่งสอนทางพุทธศาสนาที่เน้นการรู้จักครองสติให้อยู่กับตนทุกเมื่อ เพราะฉะนั้นการควบคุมสติที่ดี ทำสมาธิ นับหนึ่งถึงสิบ หรือพยายามข่มใจหรือการเจียบเฉยและความพยายามหลีกหนีเหตุการณ์ที่จะทำให้เสียความอดทนและใช้ความสามารถในการยับยั้งการกระทำตามอำเภอใจจึงมีความสำคัญต่อการควบคุมตนเองทั้งสิ้น

สำหรับวิธีควบคุมตนเองที่ได้ผลดีเป็นอันดับที่ 4 ตามที่ครูกลุ่มตัวอย่างรายงานคือ "ตั้งมาตรฐานการศึกษากับตนเองในการควบคุมและพยายามให้เป็นไปตามนั้น" น่าจะสอดคล้องกับความหมายของการควบคุมตนเองตามแนวคิดของ แบนดูรา (Bandura, 1977 : 140) ที่ว่า การควบคุมตนเองเป็นความสามารถในการกำหนดตนเองของบุคคลด้านความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และการกระทำให้เป็นไปในทิศทางที่บุคคลนั้นต้องการไม่ว่าจะเผชิญปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ หรือไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในใจก็ตาม

เมื่อผู้วิจัยได้นำวิธีควบคุมตนเองที่ได้ผลดีที่สุดที่มีคิมาารดาและครูของเด็กกลุ่มตัวอย่างจัดลำดับตั้งแต่อันดับ 1 ถึง 6 (ตาราง 3) โดยหาค่าเฉลี่ยวิธีควบคุมตนเองทั้ง 6 อันดับปรากฏว่า ทั้งคิมาารดาและครูรายงานถึงวิธีควบคุมตนเองที่ได้ผลดีที่สุดเหมือนกัน คือ อันดับที่ 1 "พยายามควบคุมสติให้ได้ก่อน ถ้าไม่ได้ผลก็หลีกหนี" และอันดับที่ 2 "ทำสมาธินับหนึ่งถึงสิบหรือพยายามข่มใจ" กับอันดับที่ 6 "ถือสุภาอิศนแพเป็นพระชนะเป็นมาร"

เป็นที่น่าสังเกตว่าทั้งคิมาารดาและครู เลือกวิธีควบคุมตนเอง เป็นอันดับสุดท้ายเหมือนกัน ได้แก่ "ถือสุภาอิศนแพเป็นพระชนะเป็นมาร" ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่า ในสภาพสังคมปัจจุบันที่กำลัง

อยู่ในระยะของการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมวัฒนธรรม และความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี ย่อมมีผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชน ก่อให้เกิดการแข่งขันและการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของชีวิตอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นในสภาพสังคมดังกล่าวจึงคาดได้ว่าคงไม่มีผู้ใดยอมแพ้ผู้อื่นได้ต่อไป สุภาภิตดังกล่าวนี้ในอดีต เคยพบในการศึกษาค้นคว้า (สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก, 2510) ว่า ได้รับการให้ความสำคัญจากบิดามารดาและครูชนบทเป็นอย่างสูงในการใช้อบรมบ่มนิสัย เด็กเพื่อการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวทั้งกาย วาจา และใจ แต่เหตุการณ์ทางสังคม-วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป นำให้เกิดการลดความสำคัญของสุภาภิตนี้ลงไปมากได้อย่างควรต่อการสังเกต

วัตถุประสงค์ข้อ 3 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดู โดยเฉพาะในแง่ของการฝึกทักษะที่เด็กได้รับจากครอบครัวว่าจะมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กอย่างไร โดยคำถามเฉพาะในการวิจัยดังนี้

- 3.1 พฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา จากการรับรู้ของเด็กมีส่วนส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กมากน้อยเพียงใดและอย่างไร และ
- 3.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของมารดาและบิดา

จากคำตอบของบิดาและมารดา และจากการรับรู้ของเด็ก ผลปรากฏว่า คำตอบของบิดาและมารดา มีความสัมพันธ์กัน 25 ข้อ จากข้อความทั้งหมด 26 ข้อ แสดงว่ารายงานการรับรู้ของเด็กกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของมารดาตามรายงานหรือคำตอบของมารดาเองนั้นกับพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูที่ปฏิบัติต่อลูกตามที่เด็กรับรู้สอดคล้องกันถึงร้อยละ 96 สำหรับคำตอบของเด็กเกี่ยวกับการรับรู้พฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของบิดากับรายงานของบิดาเกี่ยวกับพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูที่ตนปฏิบัติต่อบุตร พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 23 ข้อ จากข้อความทั้งหมด 26 ข้อ แสดงว่าการรับรู้ของเด็กเกี่ยวกับพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของบิดาสอดคล้องกับรายงานของบิดาเกี่ยวกับพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูที่ตนปฏิบัติต่อบุตร ประมาณร้อยละ 88

เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยของคำตอบพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูที่เด็ก มารดา และบิดาตอบหรือรายงานแล้วพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยส่วนใหญ่เป็นค่าคะแนนเฉลี่ยในทางบวก (ค่าคะแนนเฉลี่ยสูงตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป) ซึ่งแสดงว่า การรับรู้ของเด็กเกี่ยวกับพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูที่

บิดามารดาปฏิบัติต่อคนใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่บิดามารดาปฏิบัติต่อเด็ก แม้กระนั้นก็ตามเมื่อผู้วิจัยนำค่าคะแนนเฉลี่ยในทางบวก สำหรับคำตอบของเด็ก เปรียบเทียบกับคำตอบของมารดา

(ตาราง 4) เป็นรายข้อแล้วก็ยังพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยเปรียบเทียบระหว่างคำตอบของเด็กและมารดา มีความแตกต่าง มีจำนวนถึง 6 ข้อดังต่อไปนี้

- ข้อ 2 - ข้าพเจ้าจะดูแลให้ลูกทำการบ้านเสร็จก่อนไปเล่นกับเพื่อน
- ข้อ 4 - ลูกรู้จักการวางแผนในการใช้เวลา โดยการแนะนำจากข้าพเจ้า
- ข้อ 17 - ข้าพเจ้าจะเป็นผู้แนะนำที่ดีแก่ลูกๆ ในการศึกษาหาความรู้
- ข้อ 18 - ข้าพเจ้าจะใช้เหตุผลกับลูกเสมอเมื่อต้องการให้ทำอะไร
- ข้อ 19 - ข้าพเจ้าสอนลูกให้รู้จักใช้สิทธิของเขาเสมอ
- ข้อ 24 - ข้าพเจ้าพร้อมที่จะให้ความร่วมมือแก่ลูกเสมอเมื่อลูกต้องการ

เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยคำตอบทั้ง 6 ข้อ ระหว่างเด็กกับมารดา ปรากฏว่าค่าคะแนนเฉลี่ยคำตอบของมารดาสูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยคำตอบของเด็กหมดทั้ง 6 ข้อ แสดงว่าเด็กยังมีความคิดเห็น เกี่ยวกับพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของมารดาที่ปฏิบัติต่อคนใน เรื่องตามข้อต่าง ๆ ที่กล่าวไว้ต่ำกว่าที่มารดาปฏิบัติต่อคนจริง ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่า ในสังคมไทย ความรับผิดชอบในการอบรมเลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่จะเป็นหน้าที่ของมารดา และนอกเหนือจากการดูแลลูกแล้ว มารดายังต้องรับผิดชอบหน้าที่อื่น ๆ ภายในบ้าน อีกทั้งมารดาส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบันยังต้องทำงานนอกบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระในการหารายได้ช่วยเหลือเศรษฐกิจภายในครอบครัวอีกด้วย เหล่านี้นับเป็นภาระหนักสำหรับมารดาซึ่งแม้จะตั้งใจดีในการปฏิบัติตนต่อเด็กอย่างครบถ้วนแต่ก็ต้องเหน็ดเหนื่อยหรือเกิดความคับข้องใจกับภาระต่าง ๆ มากมาย จนอาจมีเป็นเหตุทำให้การปฏิบัติต่อลูกไม่คงเส้นคงวาและไม่ครบถ้วน รวมทั้งบางครั้งก็อาจปฏิบัติต่อลูกด้วยวิธีที่ไม่เหมาะสมไปบ้างในบางครั้งด้วย เหตุนี้จึง เป็นไปได้ว่าการรับรู้พฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของมารดาที่เด็กรายงานว่ามารดาปฏิบัติต่อตนจึงมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยที่มารดาประเมินพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูที่ตนปฏิบัติต่อเด็ก

สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของบิดาจากการรับรู้ของเด็ก เปรียบเทียบกับค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูที่บิดาปฏิบัติต่อเด็ก (ตาราง 4) เป็นรายข้อแล้วพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยเปรียบเทียบระหว่างคำตอบของเด็กและคำตอบของบิดามีความแตกต่างกันเพียง 2 ข้อเท่านั้น ดังนี้

ข้อ 17 ข้าพเจ้าจะเป็นผู้แนะนำที่ดีแก่ลูก ๆ ในการศึกษาหาความรู้

ข้อ 19 ข้าพเจ้าสอนลูกให้รู้จักใช้สิทธิของเขาเสมอ

ผลของการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของบิดา ทั้ง 2 ข้อ

ดังกล่าวปรากฏผลทำนองเดียวกับการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยค่าตอบของเด็กและของมารดา

กล่าวคือ ค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของบิดาจากการรับรู้ของเด็ก ต่ำกว่าค่า — ค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูที่มีคารายงานว่าคนปฏิบัติคือเด็ก แสดงว่าเด็กยังมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของบิดา ต่ำกว่าความเห็นของบิดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าการปฏิบัติของบิดาคือเด็กก็เช่นเดียวกันกับของมารดา กล่าวคือยังขาดความสมบูรณ์และความคงเส้นคงวาในการฝึกอบรม นักจิตวิทยาหลายท่าน (Mussen, Conger, and Kagan, 1974 : 428) ได้ให้ข้อแนะนำว่าในการฝึกเด็กให้มีพฤติกรรมในการรับผิดชอบ การให้ความร่วมมือ และมีพฤติกรรมที่เป็นระเบียบวินัย บิดามารดาสามารถยึดหยุ่นได้ แต่ที่สำคัญจะต้องมีความคงเส้นคงวาและมั่นคงต่อเด็ก

สำหรับการอภิปรายผลการวิจัยในส่วนนี้ จะได้กล่าวถึงค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการอบรม — เลี้ยงดูของบิดามารดาซึ่งจำแนกตามการรับรู้ของเด็ก และการที่บิดามารดาปฏิบัติคือเด็ก ซึ่งเป็นค่าคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ผู้วิจัยตั้งไว้ สำหรับตัดสินระดับความน่าพอใจในการปฏิบัติ คือต่ำกว่า 2.50 มีทั้งหมด 3 ข้อ (ตาราง 4) ดังนี้

ข้อ 8 - ข้าพเจ้ามักจะบอกลูกว่า การทำอะไรให้สำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับโชค

ข้อ 20 - ข้าพเจ้าจะสนใจลูกให้ทำทุกอย่างได้ตามต้องการ

และ ข้อ 21 - เวลาลูกทำผิด ข้าพเจ้าจะบอกว่าเป็นความผิดของคนอื่นเสมอ

3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับการควบคุมตนเอง

3.3.1 การอบรมเลี้ยงดูของบิดาและมารดาจากการรับรู้ของเด็ก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของบิดาและมารดาจากการรับรู้ของเด็กว่าช่วยส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็ก พบว่า โดยส่วนรวมพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูทั้งของบิดาและมารดามีส่วนส่งเสริมจิตลักษณะในการควบคุมตนเองของเด็กทุก ๆ ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างบิดาและมารดาก็พบผลทำนองเดียวกัน กล่าวคือ พฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูทั้งของบิดาและของมารดา ส่งเสริมเด็กให้มีความสามารถควบคุมตนเองได้มากที่สุดคือ มิติ 1 "การควบคุมบังคับ และ

การปล่อยตัวความหมาย” ส่วนนิติพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของทั้งบิดาและมารดาที่ส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กน้อยที่สุดคือ นิติ 4 “ความอดกลั้น ยอมรับให้อภัย และการขาดความอดกลั้น ยอมรับและให้อภัย”

นอกจากนี้ยังพบผลการวิเคราะห์ที่แตกต่างกันระหว่างการรับรู้ของเด็กเกี่ยวกับพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของบิดาและของมารดา ดังนี้

(ก) พฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของบิดาส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กมากกว่ามารดา ใน 2 ด้านคือ นิติ 2 “การยับยั้งและความเป็นอิสระ” กับนิติ 6 “การบ่งอนาคต และการมุ่งปัจจุบัน”

(ข) พฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของมารดา ส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กมากกว่าบิดาใน 2 ด้านคือ นิติ 3 “ความมั่นใจในตนเองและการขาดความมั่นใจในตนเอง” และ นิติ 5 “การมีวุฒิภาวะทางอารมณ์สังคมและการขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์สังคม”

สรุปแล้วจะเห็นว่า เมื่อนำพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูทั้งของบิดาและมารดามาผนวกเข้าด้วยกันแล้วก็จะช่วยส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กได้ เกือบครบจัดลักษณะทั้ง 6 ด้านหรือนิติ แต่โดยความเป็นจริงแล้ว ทั้งบิดาและมารดาควรจะมีส่วนช่วยกันส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กโดยเท่าเทียมกัน มิใช่บิดาหรือมารดาจะรับหน้าที่ในการฝึกอบรมเด็กให้มีความสามารถควบคุมตนเอง เฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง ดังผลการวิจัยดังกล่าวมาแล้ว ทั้งนี้ นักจิตวิทยาได้แนะนำวิธีฝึกให้เด็กสามารถควบคุมตนเอง ซึ่งบิดามารดา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กจะสามารถนำไปปฏิบัติต่อเด็กได้ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำมาเสนอแนะในตอนสุดท้ายต่อไป

3.3.2 พฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดารายงานว่าตนปฏิบัติต่อเด็ก

จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูที่บิดาปฏิบัติต่อเด็กกับจัดลักษณะสำคัญที่ส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กทั้ง 6 ด้าน โดยส่วนรวม พบว่ามีความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ ไม่นับนัยสำคัญทางสถิติ (ตาราง 7) เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูที่บิดาปฏิบัติต่อเด็ก กับจัดลักษณะสำคัญดังกล่าวในแต่ละด้าน พบว่าการอบรมเลี้ยงดูที่บิดาปฏิบัติต่อเด็ก มีส่วนช่วยส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียงด้านเดียวคือ นิติ 1 “การควบคุมบังคับ และการปล่อยตัวความหมาย”

สำหรับการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูที่มารดาปฏิบัติต่อเด็ก กับจิตลักษณะสำคัญที่ส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กทั้ง 6 ด้านโดยส่วนรวม พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตาราง 7) และเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูที่มารดาปฏิบัติต่อเด็ก กับจิตลักษณะสำคัญในแต่ละด้านแล้วพบว่าพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูที่มารดาปฏิบัติมีส่วนช่วยส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติถึง 3 ด้านคือ

มิติ 1 - การควบคุมบังคับ และการปล่อยตัวตามสบาย

มิติ 3 - ความมั่นใจในตนเองกับการขาดความมั่นใจในตนเอง

และมิติ 6 - การมุ่งอนาคต กับการมุ่งปัจจุบัน

จากผลการวิจัยนี้ เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูระหว่างบิดาและมารดาที่ปฏิบัติต่อลูก จะเห็นว่าพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูที่มารดาปฏิบัติต่อเด็ก มีส่วนช่วยส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็ก มากกว่าพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูที่บิดาปฏิบัติต่อเด็ก ทั้งนี้เป็นไปได้ว่าในสังคมไทยซึ่งปฏิบัติกันมาตั้งแต่อดีต มารดามักจะมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรธิดา และมีโอกาสได้ใกล้ชิดและอบรมสั่งสอนบุตรมากกว่าบิดา

3.3.3 จิตลักษณะที่ส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็ก

จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะต่าง ๆ ทั้ง 6 มิติ (ตาราง 8) ปรากฏว่าจิตลักษณะต่าง ๆ ทั้ง 6 มิติ ล้วนมีสหสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าจิตลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ ต่างก็เกี่ยวข้องต่อการควบคุมตนเองของนักเรียนทั้งสิ้น เช่น จิตลักษณะมิติ 4 คือ ความอดกลั้นยอมรับและให้อภัย และการขาดความอดกลั้นยอมรับให้อภัย มีค่าสหสัมพันธ์สูงสุดกับจิตลักษณะมิติ 5 คือ ภูมิภาวะทางอารมณ์สังคมกับการขาดภูมิภาวะทางอารมณ์สังคม ($r = .50$) และจิตลักษณะมิติ 5 มีค่าสหสัมพันธ์สูงเป็นอันดับรองลงมากับจิตลักษณะมิติ 6 คือ การมุ่งอนาคตกับการมุ่งปัจจุบัน ($r = .49$) ส่วนจิตลักษณะมิติ 1 คือ การควบคุมบังคับการปล่อยตัวตามสบาย มีค่าสหสัมพันธ์ต่ำสุดกับจิตลักษณะมิติ 4 คือ ความอดกลั้น ยอมรับและให้อภัยกับการขาดความอดกลั้นยอมรับให้อภัย ($r = .24$) ซึ่งผลการวิจัยในส่วนนี้ก็มิใช่เป็นเครื่องแสดงความสัมพันธ์น้อยระหว่างลักษณะในสองมิตินี้ตลอดไป เนื่องด้วย เด็กและเยาวชนในกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ยังจัดว่าอยู่ในกระบวนการพัฒนาที่จะต้องมีการควบคุมบังคับพร้อมทั้งได้รับการแนะนำในเรื่องเหตุเรื่องผลต่อไปอีกมาก เพื่อการยอมรับความคิดและการกระทำของคนอื่น ที่ไม่สอดคล้องกับของตนได้อย่างราบรื่นต่อไป อย่างไรก็ตาม

จากผลการวิจัยโดยส่วนรวม ซึ่งพบว่าจิตลักษณะต่าง ๆ ทั้ง 6 มิติมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงว่าจิตลักษณะต่าง ๆ ทั้ง 6 มิติดังกล่าวล้วนเชื่อมอำนาจซึ่งกันและกันต่อการควบคุมตนเองของเด็กทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าจิตลักษณะทั้ง 6 มิติ ที่คณะผู้วิจัยนำมาใช้เป็นเครื่องมือวัดความสามารถในการควบคุมตนเองของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ น่าจะเป็นแนวทางที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการฝึกอบรมเด็ก จะได้นำไปปลูกฝังเพื่อพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กต่อไป

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามของจิตลักษณะแต่ละมิติทั้ง 6 มิติ (รายละเอียดตามตาราง 15 - 18 ในภาคผนวก) ปรากฏว่าส่วนใหญ่ข้อคำถามของจิตลักษณะในแต่ละมิติ แสดงให้เห็นว่าจิตลักษณะด้านต่าง ๆ ทั้ง 6 มิติ มีส่วนเชื่อมอำนาจต่อการพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็ก อย่างไรก็ตามยังมีข้อคำถามบางประการ กล่าวคือ สำหรับข้อคำถามของจิตลักษณะมิติ 1 ด้านการควบคุมบังคับ และการปล่อยตัวตามสบาย เด็กกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้คำตอบไปในแนวเดียวกัน คือยอมรับว่าข้อคำถาม 3 ข้อเป็นความจริงดังนี้

ข้อ 12 - ข้าพเจ้าไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ($\bar{X} = 1.650$)

ข้อ 13 - ผู้ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนทุกอย่าง คือคนที่ไม่เป็นตัวของตัวเอง ($\bar{X} = 1.836$)

ข้อ 14 - ข้าพเจ้าคิดว่า การมีระเบียบวินัยเป็นเรื่องเหลวไหล ($\bar{X} = 1.471$)

ผลการวิจัยในส่วนนี้สะท้อนให้เห็นว่า เด็กกลุ่มตัวอย่างอาจยังไม่พอใจกับกฎระเบียบที่อาจเคร่งครัดเกินไปของโรงเรียน ไม่ได้ให้อิสระในการคิดและการแสดงออกของนักเรียนเท่าที่ควร ดังสะท้อนให้เห็นคำตอบของครู (ข้อ 3 ตาราง 2) เกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กนักเรียนที่ครูยอมรับได้คือ "อยู่ในห้องโดยไม่รบกวนผู้อื่น" (ร้อยละ 45.5) และ "นั่งอยู่กับที่แต่อาจถามครูได้บ้าง" (ร้อยละ 30.9) ซึ่งจัดเป็นพฤติกรรมคาดหวังของครูที่ไม่สอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติของเด็กในวัยนี้ ซึ่งต้องการโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและเป็นตัวของตัวเอง

นอกจากนี้ยังพบข้อคำถามของจิตลักษณะมิติ 5 ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ สังคม กับการขาดวุฒิภาวะ ซึ่งพบคำตอบไปในแนวเดียวกัน โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (2.50) ทำนองเดียวกับ มิติ 1 ดังนี้

ข้อ 49 - ข้าพเจ้าไม่ชอบเข้าเป็นสมาชิกในชมรมต่าง ๆ ($\bar{X} = 1.962$)

ข้อ 50 - ข้าพเจ้าไม่สบายใจทุกครั้งที่ต้องสนทนากับคนอื่น ๆ ($\bar{X} = 1.980$)

ซึ่งข้อพบนี้อาจสะท้อนให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนในกลุ่มตัวอย่างนี้อาจยังมีประสบการณ์จำกัดในการร่วมกิจกรรมอื่น ๆ นอกชั้นเรียน รวมทั้งมีขีดจำกัดในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นซึ่งไม่ได้อยู่ในแวดวงของคนด้วย

เมื่อนำค่าคะแนนรวมเฉลี่ยของแต่ละมิติของการควบคุมตนเองทั้ง 6 มิติมาจัดอันดับตั้งแต่ อันดับ - อันดับ 6 (ตาราง 33) แล้ว พบว่า มิติ 3 ความมั่นใจในตนเองกับการขาดความมั่นใจ มีค่าคะแนนรวมเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก (ค่าคะแนนเฉลี่ยคือ 3.011) ค่าคะแนนรวมเฉลี่ยอันดับรองลงมาคือ มิติ 1 การควบคุมบังคับกับการปล่อยตัวตามสบาย (ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.985) ส่วนมิติ 6 คือ การมุ่งอนาคตกับการมุ่งปัจจุบัน มีค่าคะแนนรวมเฉลี่ยเป็นอันดับที่ 3 (ค่าคะแนนรวมเฉลี่ย 2.905) อันดับที่ 4 คือ มิติ 2 การยับยั้งกับการเป็นอิสระ (ค่าคะแนนเฉลี่ยคือ 2.835) สำหรับค่าคะแนนรวมเฉลี่ยอันดับ 5 คือ มิติ 5 ภูมิกว้างทางอารมณ์สังคมกับการขาดภูมิกว้างทางอารมณ์สังคม (ค่าคะแนนเฉลี่ยคือ 2.821 ส่วนมิติที่มีค่าคะแนนรวมเฉลี่ยน้อยที่สุดเป็นอันดับสุดท้ายคือ มิติ 4 ความอดกลั้น ยอมรับให้อภัยกับการขาดความอดกลั้นไม่สามารถให้อภัย (ค่าคะแนนเฉลี่ยคือ 2.781)

เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่าเกณฑ์ 2.50 ในมิติต่าง ๆ (ตาราง 34) เป็นที่น่าสนใจที่พบว่าในแต่ละมิติของการควบคุมบังคับตนเอง เด็กไทยในกลุ่มตัวอย่างซึ่งอยู่ในระบบโรงเรียนยังมีความคิดเห็นและการปฏิบัติอีกบางจุดที่ไม่เชื่อต่อการนำไปสู่การควบคุมบังคับตนเอง ดังตัวอย่างในมิติ 3 คือ ความมั่นใจในตนเองกับการขาดความมั่นใจ ซึ่งแม้ว่าเด็กกลุ่มตัวอย่างโดยส่วนรวมตอบแบบสอบถามมิตินี้ได้ค่าคะแนนรวมเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกก็ตาม แต่จากค่าคะแนนเฉลี่ยบางข้อที่สำคัญเด็กได้ค่าคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เด็กกลุ่มตัวอย่างโดยส่วนรวมทั้งระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้นยังไม่มี ความมั่นใจในตนเอง ตัวอย่างเช่น เมื่อความคิดเกิดชะงักงันก็จะเลิกล้มความพยายามทันที หรือในมิติ 1 คือการควบคุมบังคับกับการปล่อยตัวตามสบาย ซึ่งเด็กกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามได้คะแนนรวมเฉลี่ยมิตินี้สูงเป็นอันดับสอง แต่ปรากฏว่าในบางจุดเด็กยังมองไม่เห็นความจำเป็นในการที่จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ทั้งยังมีความรู้สึกอีกว่า ผู้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนทุกอย่าง คือคนที่ไม่เป็นตัวของตัวเอง นอกจากนี้เด็กยังมีความคิดเห็นอีกว่าการมีระเบียบวินัยเป็นสิ่งไม่สำคัญ หรือในมิติ 6 การมุ่งอนาคตกับการมุ่งปัจจุบัน ซึ่งเด็กกลุ่มตัวอย่างโดยส่วนรวมได้คะแนนรวมเฉลี่ยในมิติ 6 เป็นอันดับ 3 ก็เช่นกันซึ่งพบว่า เด็กเหล่านี้ยังคงมีความคิดเห็นว่า การทำงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยปราศจากเป้าหมายก็อาจสำเร็จลงได้ ทั้งมองไม่เห็นคุณค่าต่อการวางแผนงานในระยะยาว และคิดมุ่งความสะดวกในปัจจุบัน มากกว่าการทำงานที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าที่ยั่งยืนกว่าในอนาคต ส่วนมิติ 4 ความอดกลั้นยอมรับให้อภัยกับการขาดความอดกลั้น

ไม่สามารถให้อภัย เป็นมิติที่เด็กกลุ่มตัวอย่างโดยส่วนรวมตอบแบบสอบถามมิติ 4 ได้คะแนนรวมเฉลี่ยต่ำเป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งปรากฏว่าเด็กกลุ่มตัวอย่างโดยส่วนรวมยังมีความคิดที่เป็นอคติว่าบุคคลที่กระทำผิดครั้งหนึ่งแล้ว จะต้องเป็นคนที่ทำผิดต่อไปเสมอ ทั้งยังขาดความสามารถในการวิจารณ์ตนเองอีกด้วย

บอมรินด์ (Watson and Lindgren, 1979 : 348, อ้างจาก Baumrind, 1967) นักจิตวิทยาผู้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา และพบว่าวิธีอบรมเลี้ยงดูเด็กที่จะช่วยพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กหรือการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กนั้น บิดามารดาหรือผู้ดูแลเด็กควรฝึกให้เด็กมีจิตลักษณะต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ ยอมรับคำตำหนิ อดทนต่อความกดดัน (stress) พยายามทำดีที่สุดไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์เล่นและทำงาน ปฏิบัติตามมาตรฐานที่วางไว้ ช่วยผู้อื่นให้รู้จักปรับตัว และรู้สึกสนุกสนานเมื่อเข้ากลุ่มเพื่อน ผลการวิจัยของนักจิตวิทยาผู้นี้สามารถนำมาเชื่อมโยงกับผลการวิจัยครั้งนี้ได้เป็นอย่างดี นั่นก็คือ แม้ว่าเด็กนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างโดยส่วนรวมจะได้รับค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการควบคุมตนเองอยู่ในระดับที่น่าพอใจ แต่กระนั้นถ้าลงในรายละเอียดบางจุดของแต่ละมิติในการควบคุมตนเองแล้ว ก็ยังพบว่ายังมีจุดอีกหลายจุดซึ่งผู้ฝึกอบรมอันได้แก่ พ่อแม่หรือครูอาจารย์จะต้องพยายามปรับปรุงแก้ไขในตัวเด็กและเยาวชนให้เกิดจิตลักษณะและพฤติกรรมที่จะเอื้อต่อการพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเองให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นไปอีก จะได้แน่ใจได้ว่าไม่ว่าเด็กจะอยู่ในสถานการณ์ใดที่ไม่แน่นอน เขาก็จะยังมีความสามารถในการอดทนต่อความขัดข้องใจ สามารถเคารพรักษากฎกติกาของส่วนรวมและรู้จักพัฒนาจิตใจให้กว้างขวางพอที่จะยอมรับข้อวิจารณ์ในเชิงสร้างสรรค์จากผู้อื่นได้

จากข้อคำถาม เด็กกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการรับรู้ว่ามีใคร เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดในการเรียนรู้การควบคุมตนเอง (ตาราง 19) ปรากฏว่าเด็กกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 40.7 รับรู้ว่ามีมารดาเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดในการฝึกให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับการควบคุมตนเอง เด็กร้อยละ 30.9 เห็นว่าบิดาเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุด ส่วนเด็กร้อยละ 16.8 รับรู้ว่ามีผู้ที่เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดในการฝึกให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับการควบคุมตนเองมีทั้งบิดามารดา และครู มีเด็กเพียงร้อยละ 10.7 ที่รับรู้ว่ามีญาติพี่น้อง และเพื่อน เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุด ผลการวิจัยในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่ามารดามีบทบาทสำคัญในการฝึกอบรมเด็กให้มีความสามารถในการควบคุมตนเองมากกว่าบิดา ครู และญาติพี่น้อง ตลอดจนเพื่อนของเด็ก

สำหรับวิธีการที่เด็กกลุ่มตัวอย่างคิดว่าจะช่วยให้ตนมีความสามารถควบคุมตนเองได้ดีที่สุด พบว่า (ตาราง 20) เด็กกลุ่มตัวอย่างส่วนมากรายงานว่า เป็นประสบการณ์และโอกาสที่นักเรียนมีในการ

ตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ส่วนเด็กกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยเห็นว่า การเรียนรู้จากคำแนะนำของบิดามารดา เป็นวิธีการที่ช่วยให้เด็กพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเองได้ มีเด็กน้อยรายที่เห็นว่าการเรียนรู้จากครู โดยครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ เป็นวิธีการที่ช่วยให้เด็กเกิดความสามารถในการควบคุมตนเองได้ ซึ่งข้อค้นพบนี้สะท้อนให้เห็นว่าเด็กกลุ่มตัวอย่างในวัยย่างเข้าสู่วัยรุ่นนั้นต้องการอย่างยิ่งที่จะมีอิสระในการคิดและการกระทำการใด ๆ ด้วยตนเอง และก็ยังเห็นคุณค่าของคำแนะนำจากบิดามารดาและครู ทั้งนี้มีเงื่อนไขสำคัญอยู่ที่ว่าบุคคลเหล่านี้คือ บิดา มารดา และครู ได้ให้โอกาสและประสบการณ์แก่เด็กและเยาวชน เหล่านี้ในการพัฒนาการควบคุมบังคับตนเองหรือไม่

3.3.4 ความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะทั้ง 6 มิติกับตัวแปรทางชีวสังคม

เมื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาประมวลเข้าด้วยกัน เพื่อสรุปผลความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางชีวสังคม กับจิตลักษณะด้านต่าง ๆ 6 มิติที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็ก (ตาราง 35) พบว่าตัวแปรด้านชั้นเรียน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับจิตลักษณะเพียง 2 มิติเท่านั้น ดังปรากฏว่าเด็กกลุ่มตัวอย่างชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนจิตลักษณะมิติ 2 (การยับยั้งกับการเป็นอิสระ) และคะแนนจิตลักษณะมิติ 3 (ความมั่นใจในตนเองกับการขาดความมั่นใจ) สูงกว่าเด็กกลุ่มตัวอย่างชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเด็กที่อยู่ในชั้นเรียนสูงกว่าเริ่มสามารถปรับตัวให้เข้ากับความต้องการและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ จากสังคมได้ดีขึ้น

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าเด็กหญิงกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนจิตลักษณะมิติ 2 (การยับยั้งกับการเป็นอิสระ) สูงกว่าเด็กชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นการพัฒนาเข้าสู่วุฒิภาวะทางอารมณ์-สังคมในเด็กหญิงเร็วกว่าเด็กชาย ทั้งนี้ยังอาจมีผลเนื่องจากการคาดหวังและการฝึกอบรมตามสังคม-วัฒนธรรมไทยที่มุ่งให้เด็กหญิงมีการควบคุมยับยั้งซึ่งใจในการปฏิบัติตนสูงกว่าเด็กชาย

อีกประการหนึ่ง เป็นที่น่าสนใจ เกตว่าตัวแปรด้านฐานะ เศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว (รายได้) เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับจิตลักษณะด้านต่าง ๆ ทั้ง 6 มิติ ซึ่งผลปรากฏว่า เด็กจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ มีคะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะทั้ง 6 มิติ สูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้สูงและรายได้ปานกลาง ข้อค้นพบนี้มีความสำคัญ และน่าสนใจอย่างมากสมควรมีการศึกษาค้นคว้าต่อไป ทั้งนี้อาจสันนิษฐานได้ว่าเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะ เศรษฐกิจ-สังคมต่ำก็จริงแต่อาจเป็นผู้ได้รับการฝึกอบรมตั้งแต่ยังเยาว์วัยให้รู้จักพึ่งตัวเองและช่วยรับผิดชอบหน้าที่ต่าง ๆ ในครอบครัวเสมือนเป็นผู้ใหญ่คนหนึ่ง อีกทั้งความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครอบครัว โดยเฉพาะกับมารดา เป็นไปอย่างราบรื่น ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างเด็กและครอบครัว

เป็นพื้นฐานสำคัญยิ่งกว่าฐานะสังคม-เศรษฐกิจของครอบครัวต่อการรับการพัฒนาจิตลักษณะต่าง ๆ ของเด็ก ดังที่เคยพบมาแล้วในการวิจัยเรื่อง "จริยธรรมของเยาวชนไทย" ซึ่งผู้วิจัยพบว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวฐานะเศรษฐกิจ-สังคมต่ำ ถ้าหากได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ให้ความรักสนับสนุน และใช้เหตุผล ก็สามารถพัฒนาระดับจริยธรรมให้สูงขึ้นได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทน์ 2520)

4. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเอง

4.1 ด้านการปฏิบัติ

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า การสามารถควบคุมตนเองได้นั้น นับเป็นจิตลักษณะที่มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาดนและสังคม และหมายถึงความสามารถที่จะปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติ เพื่อผลที่มีคุณค่า อันจะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต การจะพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เกิดจิตลักษณะนี้ อาศัยจากผลการค้นคว้าครั้งนี้และที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ จึงมีขั้นตอนในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงการควบคุมตนเองได้ดังต่อไปนี้

ในขั้นตอนของการควบคุมตนเองนั้น ถ้าผู้ที่จะถูกฝึกอบรมยังเป็นเด็กวัยเล็ก ผู้ให้การอบรมก็ควรจะต้องใช้วิธีสังเกตดูสาเหตุที่มาและสถานการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา คือการขาดการยับยั้งในการควบคุมตนเองของเด็ก ตัวอย่างเช่น เด็กแสดงความก้าวร้าวทั้งพฤติกรรมทางวาจาและกริยาท่าทาง เมื่อถูกเด็กอื่นขู่ให้โกรธ ก็จำเป็นต้องหาทางขจัดสิ่งที่อาจเป็นสาเหตุออกไปเสียก่อนคือ หาทางหยุดยั้งการขู่ให้เด็กโกรธ และหาทางเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมอื่นที่พึงปรารถนาเข้ามาแทน แต่สำหรับเด็กในวัยที่เข้าโรงเรียนหรือโตพอรู้จักเหตุรู้จักผลแล้ว ขั้นตอนของการควบคุมตนเองจะเน้นความสำคัญในตัวเด็กเอง กล่าวคือ นอกจากอาจยังต้องใช้ความพยายามสังเกตสาเหตุหรือที่มา ตลอดจนสถานการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมขาดการควบคุมแล้ว ก็ยังต้องรู้จักเรียนรู้ที่จะประเมินตนเองทั้งข้อดีและข้อเสียในการปฏิบัติว่ามีผลต่อตนเองและผู้อื่นอย่างไร และควรจะมีการตั้งจุดมุ่งหมายในการพยายามเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง เพื่อให้บังเกิดผลที่พึงปรารถนา รวมทั้งผู้ให้การอบรม เด็กและเยาวชนก็ต้องร่วมมือกัน ในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและวิธีการอบรม โดยการควบคุมสิ่งที่จะมากระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา เพื่อเป็นการป้องกันเสียก่อนการเกิดพฤติกรรมขาดการยับยั้งทั้งทางวาจา จิตใจ และการกระทำ จากนั้น เด็กและเยาวชนเองก็อาจต้องมีการพิจารณาใช้วิธีให้รางวัลหรือลงโทษตามลักษณะการกระทำของตนซึ่งผลพบแล้วในการ

วิจัยต่าง ๆ ว่าสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมได้ดีกว่าการให้รางวัลหรือลงโทษโดยผู้อื่น เป็นผู้อบรม เด็ก และเยาวชนไม่ว่าจะอยู่ในระดับครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถานอาชีพ และตลอดจนองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ควรที่จะได้ตระหนักในความสำคัญของการเสริมสร้างพฤติกรรมที่ดีงามเพื่อป้องกันปัญหาพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะถ้าเป็นระดับครอบครัวก็คือ การสร้างบรรยากาศในครอบครัวให้เอื้อต่อการพัฒนา กล่าวคือ พยายามสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีและราบรื่นระหว่างบิดามารดาและเด็ก และสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว การมุ่งกระทำเพื่อรักษาสุขภาพจิตที่ดีในครอบครัวและที่เป็นการแสดงลักษณะมุ่งอนาคตมากกว่ามุ่งปัจจุบัน การวางแผนเป็นต้นแบบของบิดามารดาในการขบปัญหา การให้ประสบการณ์และโอกาสแก่เด็กในการตัดสินใจและกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความพยายามและมีเหตุผล อีกทั้งวิธีการที่ใช้นอกจากจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับลักษณะพฤติกรรมและลักษณะธรรมชาติของเด็กในแต่ละวัยแล้ว ยังต้องเน้นความคงเส้นคงวาของการใช้วิธีการอบรมอีกด้วย นอกจากนั้นแล้ว เนื่องจากในการค้นคว้าครั้งนี้พบว่าบทบาทของมารดามีมากกว่าบิดาในการสนับสนุนความสามารถในการควบคุมตนเองของ เด็กและ เยาวชนในการปฏิบัติระดับครอบครัว จึงมีข้อเสนอแนะให้มีการเพิ่มบทบาทของบิดาในเรื่องนี้ให้มากขึ้นอีก โดยเฉพาะให้ผู้เป็นบิดาได้รู้จักสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับบุตรของตนมากขึ้น และวางแผนเป็นต้นแบบที่ดีในการควบคุมตนเองทั้งกาย วาจา และจิตใจ ทั้งนี้เพื่อสร้างมโนคติที่ดีของบิดาให้ยังเกิดขึ้นในความคิดและความรู้สึกของเด็กและเยาวชน

ส่วนในระดับของสถาบันการศึกษาที่มีกระบวนการคล้ายคลึงกันกับที่กล่าวแล้วในระดับครอบครัว กล่าวคือ ครูจะต้องรู้จักสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการศึกษาลำเรียนและการพัฒนา พยายามลดการปฏิบัติที่จะทำให้เกิดความรู้สึกเกรงกลัวและวิตกกังวลมากเกินไปในการเล่าเรียน พยายามฝึกให้เด็กและเยาวชนรู้จักใช้เหตุผล ฝึกให้เด็กมีการกระทำที่เสียสละโดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ตน รู้จักรอคอยและมุ่งสิ่งที่ดีงามกว่าในอนาคต การฝึกให้เด็กและเยาวชนขอได้รอได้เพื่ออนาคตนี้ มีความสำคัญยิ่งต่อสังคมและประเทศชาติที่กำลังจะก้าวไปสู่ความทันสมัยและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม-วัฒนธรรม โดยเฉพาะทางด้านระเบียบแบบแผนและประเพณีวัฒนธรรม ทั้งครูและเด็กควรทำงานร่วมกันในการวางแผนและการดำเนินงาน เพื่อเพิ่มคุณค่าและประโยชน์ต่อการพัฒนาคนและสังคมที่จะเป็นระเบียบระบบ สามารถควบคุมได้อย่างสร้างสรรค์ต่อไป

สำหรับเทคนิควิธีการลงโทษและให้รางวัลในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนนั้น วิธีการลงโทษได้รับการวิจารณ์ทางแง่จิตวิทยาในเชิงลบอยู่หลายประการ เช่น อาจทำให้เกิดผลข้างเคียงที่ไม่พึงปรารถนา ดังตัวอย่างที่เกรงว่า ผู้ใหญ่ที่ใช้การลงโทษอาจเป็นต้นแบบที่ไม่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน

เองได้ ส่วนการให้รางวัลหรือการให้แรงเสริมแทนการลงโทษ พบว่าน่าจะเป็นวิธีการที่ใช้ได้
ดีกว่า กล่าวคือ การให้รางวัลหรือการเสริมแรงพฤติกรรมที่พึงปรารถนา คือการควบคุมตนเองได้
ในที่นี้ มีผลทำให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าวเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามก็ยังต้องพึงระวังขีดจำกัดบางประการ
ของการใช้วิธีการให้รางวัลหรือแรงเสริมอย่างเกินเลยมากเกินไป ทฤษฎีซึ่งเน้นเรื่องการปฏิบัติ
ในทางสายกลางไม่ว่าจะโดยวิธีใด จึงยังมีความสำคัญอยู่อย่างมากโดยเฉพาะในการฝึกอบรม เด็ก
และเยาวชน ให้สามารถควบคุมตนเองได้

อนึ่ง จากงานวิจัยชิ้นนี้และงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้ข้อมูลประจักษ์พยานว่าเด็กและ
เยาวชนที่รายงานการปฏิบัติจากบิดาและมารดาว่ากระทำโดยมีเหตุผล จะเป็นผู้ที่มีความ
สามารถในการควบคุมตนเองใน เกณฑ์หรือระดับที่น่าพอใจมากกว่าผู้ที่รายงานว่ามีคามารดาปฏิบัติต่อ
ตนอย่างมีเหตุผลน้อย ดังนั้นการทำให้เด็กตระหนักในผลที่การกระทำของตนจะมีต่อผู้อื่น จึงสามารถ
กระตุ้นให้เด็กเกิดความรู้สึกในผลของการกระทำของตนที่มีต่อผู้อื่นได้ มารดา บิดา และครูที่
ประสบผลสำเร็จในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กมักจะ
ใช้วิธีการให้เหตุผลและอาจมีการลงโทษบ้างในปริมาณที่สมควร ทั้งการลงโทษอาจไม่ใช้การ
ลงโทษเฉพาะทางกาย และวาจา แต่อาจรวมทั้งการลงโทษทางจิตใจด้วย

สรุปได้ว่า วิธีการฝึกอบรม เด็กและเยาวชนให้สามารถควบคุมตนเอง จะต้อง เน้นให้เด็ก
เห็นความสำคัญของ เหตุปัจจัยภายในของ เด็กเองมากกว่าเหตุปัจจัยภายนอก เด็กจะต้องได้รับโอกาส
ที่จะฝึกการเรียนรู้ในการควบคุมการระเบิดทางอารมณ์ตั้งแต่ยังเล็ก อนึ่งทั้งครอบครัว โรงเรียน
และสถาบันอื่น ๆ ต้องการเด็กและเยาวชนที่จะเติบโต เป็นผู้มีคุณภาพ สามารถควบคุมตนเองได้โดย
เป็นอิสระจากการควบคุมดูแลทุกอย่างก้ำวของผู้ใหญ่ และปราศจากการข่มขู่ด้วยการลงโทษ ความ-
สามารถในการควบคุมตนได้โดยเหตุผลและปัจจัยภายในตัวบุคคล เท่านั้นที่จะแสดงถึงบรรยากาศการมี
ชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง

นอกจากนั้น จากผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือและแบบเรียน ก็ควรที่จะ
มีการพิจารณาดูแลปรับปรุงเนื้อหาในแบบเรียนให้เกี่ยวกับการสร้าง เสริมธรรมจริยาในโรงเรียน
เพื่อให้เด็กปฏิบัติได้จริงมากขึ้นและอาจมีความจำเป็นที่จะต้องคัดเลือกหนังสือแบบเรียนที่สมควรต่อการ
ใช้สอนเด็กให้มีสาระเนื้อหาที่จูงใจให้นักเรียนปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ครอบคลุมการแนะนำให้นักเรียน
เรียนรู้ที่จะบังคับตนเองทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ และให้เหมาะสมกับลักษณะธรรมชาติของเด็กที่
อยู่ในวัยเรียนแต่ละวัยด้วย พยายามลดเนื้อหาในส่วนที่เป็นการให้ความรู้ความจำลง แต่เพิ่มเนื้อหา

ฝึกให้เด็กไปถึงขั้นการปฏิบัติอันได้แก่การฝึกจิต เคารพพฤติกรรมต่าง ๆ ด้วยเหตุและผลมากขึ้น และในแต่ละหมวดวิชา น่าที่จะได้มีการพิจารณาหัวข้อ เรื่องที่เป็นหลัก (theme) อันจะนำไปสู่การพัฒนาตนและสังคมให้ชัดเจนขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทั้งยังมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องมีการฝึกอบรมเพื่อการเตรียมครูก่อนประจำการและการฝึกอบรมครูประจำการในเรื่องธรรมจริยาที่เน้นในเรื่องการมีศรัทธาศรัทธาภายในจิตใจ ด้วยครูจะต้องเป็นต้นแบบที่ดีงามต่อศิษย์ในการควบคุมบังคับตนเองทั้งทางกาย วาจา และใจ

4.2 ด้านการศึกษาค้นคว้าต่อไป

สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไปนั้น ข้อแรกน่าจะได้อีกศึกษาแบบระยะยาวแบบติดตามผลการพัฒนาจิตลักษณะด้านการควบคุมตนอย่างต่อเนื่องของเด็ก ตั้งแต่ชั้น เด็กเล็ก จนจบชั้นมัธยมปลาย ที่เกี่ยวข้องกับการได้รับการถ่ายทอดฝึกอบรมจากครูในฐานะ เป็นต้นแบบในการควบคุมตนเองภายในชั้นเรียนและภายนอกห้องเรียน

ข้อที่สอง อาจศึกษาเจาะลึกลงไปถึงวิธีการที่ครูใช้ในการควบคุมพฤติกรรมควบคุมตนเองของเด็ก โดยเฉพาะการศึกษาเชิงทดลองภาคสนามที่สร้างสถานการณ์ช่วยให้เด็กต้องตัดสินใจยึดเหตุปัจจัยภายใน หรือภายนอกเพื่อการควบคุมบังคับ ทั้งนี้เพื่อหาสาเหตุและผลในบริบทสถานการณ์ที่สร้างขึ้น กับสถานการณ์ธรรมชาติ

ข้อที่สาม ศึกษาเทคนิควิธีเฉพาะที่แต่ละบุคคลใช้ในการควบคุมตน โดยเฉพาะที่ได้จากประสบการณ์ คำสั่งสอนทางพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น อันคาดว่าจะมีผลต่อการควบคุมตนเอง

ข้อที่สี่ วิจัยเพื่อการสร้างชุดฝึกการควบคุมตนของเด็กและเยาวชน ที่จะช่วยเน้นการเลือกการปฏิบัติที่แสดงถึงปริมาณการมุ่งสิ่งที่ดีงามกว่าในอนาคดได้อย่างเหมาะสม และเน้นความสามารถในการตัดสินใจเลือกกระทำสิ่งที่สังคม-วัฒนธรรมไทยพึงปรารถนา

ข้อที่ห้า อาจศึกษาแนวคิดและเหตุผลและการยอมรับที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้ใหญ่ เด็ก และเยาวชน ในเรื่องต้นแบบของการควบคุมตน ของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง หรือผู้อื่นที่มีความสำคัญในชีวิตของเด็ก

ข้อที่หก ศึกษาผลการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในการควบคุมบังคับตน ตามทางสายกลางของพระพุทธศาสนา ที่เน้นปริมาณแห่งความพอดีของการบังคับควบคุมในการฝึก อันจะพึงมีต่อการพัฒนาคนทั้งในส่วนของผู้ฝึกอบรมและผู้ถูกฝึกอบรม

บรรณานุกรม

- กฤษณา กิจชยัน. ความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกคนและ
คุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2517
- ทองจรัส แจ่มจันทร์. การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดนนทบุรี.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2524. อัดสำเนา
- จินตนา บิลมาศ. คุณลักษณะของข้าราชการพลเรือน สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน, กรุงเทพฯ :
สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2529
- จิรวรรณ วิรัชกุล. การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดชลบุรี.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2524. อัดสำเนา
- ชลลดา แสงวัฒน์. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในกลุ่มทักษะ
ของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สังกัดโรงเรียนราษฎร์ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา
- ธีรวัฒน์ นิจนตร. สภาพเชิงจิต-สังคมในโรงเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ กศ.ค. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.
- ดวงเดือน แซ่ตั้ง. อิทธิพลของการให้แรงเสริมด้วยเบี้ยรางวัลต่อความเชื่ออำนาจในตนของเด็กก่อนวัยรุ่น.
วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบพันธุ์นิถ. จริยธรรมของเยาวชนไทย. รายงานการวิจัย
ฉบับที่ 21. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2520.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. ชุดฝึกอบรมหลักสูตรการเสริมสร้างทัศนคติ ค่านิยม และจริยธรรม
ของข้าราชการ. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการ
พลเรือน, 2529.
- ทัศนภา ทองภักดี. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับความเชื่ออำนาจภายในตนของ
เด็กวัยรุ่นไทย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2528.

นงนุช โรจนเลิศ. การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น. ปรินญาณพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.

นิทรา วรณะ. การศึกษาพฤติกรรมการจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2524. อัดสำเนา.

นิยพรรณ วรณศิริ. "ครอบครัวเดี่ยวในสังคมไทย," จดหมายข่าวสังคมศาสตร์. 5(1) : 7 - 12;
พฤศจิกายน 2525.

บัณฑิต ศักดิ์อุดม. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับความมีวินัยในตนเองตามการรับรู้ของ
นักเรียน. วิทยานิพนธ์ ก.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

บุญกอบ วิสมิตะนันท์. ธรรมจริยาของครูไทยในภาคกลาง. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

บุญรัม ศักดิ์มณี. การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการ. ปรินญาณพนธ์
กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

เบ็ญจกุล จินาพันธ์. การปรับพฤติกรรมในชั้นเรียน : การศึกษาเฉพาะกรณีพฤติกรรมชกมวยไม่สุ
กैनปกติ. วิทยานิพนธ์ ก.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.

พุทธทาสภิกขุ. การศึกษาคืออะไร. กรุงเทพฯ : ธรรมบูชา, 2531.

โพธิ์รุยม์ ฉินลาธน์. "การศึกษาในปัจจุบัน : แนวโน้มแห่งการทำลายบุคคลและสังคม," ใน
ปริมาณการศึกษาและปริมาณการศึกษายของไทย. หน้า 61 - 63. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,
2523.

รัตนา ประเสริฐสม. การเสริมสร้างจิตลักษณะ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยของนักเรียนประถมศึกษา.
ปรินญาณพนธ์ กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.

ลักษณา ธรรมไพโรจน์. การปรับพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกด้วยวิธีการกลุ่มสัมพันธ์. ปรินญาณพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

วชิรญาณวโรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา . คู่มืออนุพุทธและพุทธานุประวัติ. โรงพิมพ์
เลี้ยงเชียงใหม่เจริญ, 2500.

"ธรรมวิภาค," ใน แนวไคววาท. กรุงเทพฯ : บริษัทวิทยารินทร์การพิมพ์, 2520.

เบญจศีลเบญจธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์ตามกฎราชวิทยาลัย, 2521.

"หมวดคน" ใน พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์ตามกฎราชวิทยาลัย,

ชาธิการ, กระทรวง กรมวิชาการ กองวิจัยทางการศึกษา. รายงานการวิจัยโครงการทดลอง
เสริมสร้างลักษณะนิสัยในการทำงาน เพื่อพัฒนาค่านิยมทางอาชีพของเยาวชน : การทำงานร่วม
กับผู้อื่นได้ดี. เอกสารรายงานการวิจัยทางการศึกษา อันดับที่ 60/2530. กรุงเทพฯ : กองวิจัย
การศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2530.

. รายงานการวิจัย โครงการทดลองเสริมสร้างลักษณะนิสัยในการทำงาน เพื่อพัฒนาค่านิยม
ทางอาชีพของเยาวชน : ความรับผิดชอบ. เอกสารรายงานการวิจัยทางการศึกษา อันดับที่ 61/2530.
กรุงเทพฯ : กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2530.

. รายงานการวิจัย โครงการทดลองเสริมสร้างลักษณะนิสัยในการทำงาน เพื่อพัฒนาค่านิยม
ทางอาชีพของเยาวชน : การทำงานสำเร็จด้วยตนเอง และความขยันหมั่นเพียร. เอกสารรายงาน
การวิจัยทางการศึกษา อันดับที่ 62/2530. กรุงเทพฯ กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ, 2530.

. รายงานการวิจัยโครงการทดลองเสริมสร้างลักษณะนิสัยในการทำงานเพื่อพัฒนาค่านิยมทาง
อาชีพของเยาวชน. เอกสารรายงานการวิจัยทางการศึกษา อันดับที่ 63/2530 กองวิจัยทางการศึกษา,
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2530.

. รายงานการวิจัยโครงการทดลองเสริมสร้างลักษณะนิสัยในการทำงาน เพื่อพัฒนาค่านิยมทาง
อาชีพของเยาวชน : การตรงต่อเวลา ความมีระเบียบวินัย และการประหยัด. เอกสารรายงาน
การวิจัยทางการศึกษา อันดับที่ 63/2530 กรุงเทพฯ : กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ, 2530.

. รายงานการวิจัยโครงการทดลองเสริมสร้างลักษณะนิสัยในการทำงาน เพื่อพัฒนาค่านิยมทางอาชีพ
ของเยาวชน ระดับประถมศึกษา. รายงานการวิจัยทางการศึกษา อันดับที่ 74/2531. กรุงเทพฯ :
กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2531.

สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก. อิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการของเด็กที่ด้อยลงน่า
อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี รายงานการวิจัยฉบับที่ 9. กรุงเทพฯ : สถาบันระหว่างชาติ
สำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก, 2510.

มโชนม์ เอี่ยมสุภานิต. การปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

สุนทร โคมิน และ สนิท สมัยการ. ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย : เครื่องมือในการสำรวจ.
กรุงเทพฯ : สำนักวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนาบริหารศาสตร์, 2522.

สุวิธยา วงษ์กระจ่าง. การเปรียบเทียบระดับการควบคุมตนเอง โดยมาตราประมาณค่า เอส ซี เอ
ของนักเรียนที่มีการรับรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และมีสัมฤทธิ์ผลการเรียนต่างกัน.

วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

อุ้นดา นพคุณ. แนวคิดทางการศึกษานอกโรงเรียน และการพัฒนาชุมชนเรื่องคิดเป็น. กรุงเทพฯ :
กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2523.

Aronfreed, J. The effects of experimental socialization paradigms upon two
moral responses to transgression," Journal of Abnormal and Social
Psychology, 66; 437 - 448; 1963.

Aronfreed, J., Cutlick, R.A., and Fagan, S.A. "Cognitive structure, punish
and nurturance in the experimental induction of self-criticism,"
Child Development, 1963, in press.

Bandura, A. Principles of behavior modification. New York : Holt, Rinehar
Winston, 1969.

_____. Relationship of family patterns of child behavior disorders.
Progress Report, U.S.P.H. Research Grant M - 1734. Stanford University,
1960.

_____. Social learning theory. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice Hall,
1977.

_____. Social learning theory. New York : General Learning Press, 1971(a)

Bandura, A. and C.J. Kupers. "Transmission of patterns of self-reinforcement
through modeling." Journal of Abnormal and Social Psychology. 69 : 1 -
1964.

Bandura, A., and R.H. Walters. Adolescent aggression. New York : Ronald
Press, 1959.

_____. Social learning and personality development. New York : Holt,
Rinehart and Winston, Inc., 1963.

Baumrind, Diana. "The Preschooler : contexts of Development," in Lawrence
B. Schiamberg (ed.) Child and Adolescent Development. p.311 - 351, 45
New York : Macmilland Publishing Company, 1988.

_____. "Some thoughts about child rearing," in Influence on human develop
p. 271 - 275. Illinois : The Dryden Press, 1975.

Eieher, Robert F. Psychology applied to teaching. 2nd ed. Boston : Hough
Mifflin Company, 1974.

Blass, Thomas, ed. Personality variables in social behavior. New York :
John Wiley & Sons, 1977.

- Granzburg, Gary. "Delay of gratification and abstract ability in three societies," The Journal of Social Psychology. 10 : 181 - 187; 1976.
- Grinder, R.E. "Parental child rearing practices, conscience, and resistance to temptation of sixth-grade children," Child Development. 63 : 223 - 241, 1961.
- Gruen, Gerald E., John R. Rorte and John F. Baum. "Group measure of locus of control," Developmental Psychology. 10 : 683 - 686; 1974.
- Grusec, J.E. and R. Mills. "The acquisition of self - control," in J. Worrell (ed). Psychological development in the elementary years. p. 151 - 186. New York : Academic Press, 1982.
- Hill, W.F. "Learning theory and the acquisition of values," Psychological Bulletin. 67 : 317 - 331; 1960.
- Hoffman, M.L. "Moral development," in P.H. Mussen (ed.). Carmichael's manual of child development Vol.2. p.261 - 360. 3rd ed. New York : John Wiley & Sons, 1970.
- _____. "Power assertion by the parent and its impact on the child," Child Development. 31 : 129 - 143; 1960.
- Honig, Alice S. "Research in review : compliance, control and discipline," Young Children. 40(2) : 50 - 58; January 1985.
- Jacobs, Norman. Modernization without development : Thailand as an Asian case study. New York : Praeger Publishers, 1971.
- Johnson, O.G. Tests and measurements in child development : handbook II Vol I category 2 : personality and emotional characteristics category 3 : perceptions of environment. p.397 - 600, San Francisco : Jossey - Bass Publishers, 1976.
- _____. Tests and qualities of carrying and home environment; category 9 : social behavior. p.735 - 849, p.1159 - 1224. San Francisco : Jossey - Bass Publishers, 1976.
- Kalish, Harry I. From behavioral science to behavior modification. New York : Mc Graw - Hill, 1981.
- Kanfer, F.H., and A.R. Marston. Conditioning of self - reinforcing response : An analogue to self-confidence training, : Psychological Report. 13, 63 - 70 (a); 1963.
- _____. Human reinforcement : Vicarious and direct," Journal of Experimental Psychology, 65, 292 - 296 (b); 1963.
- Kanfer, Frederick H. and Jane Zick. "Self-control training : The effects of external control on children's resistance to temptation," Developmental Psychology. 10 : 108 - 115; January, 1974.

- Block, J.H. and J. Block. "The role of ego-control and ego-resiliency in the organization of behavior," in W.A. Collins (ed.) Development of cognition, affect, and social relations. (Minnesota Symposium on Child Psychology Vol. 13). Hillsdale, N.J. Erlbaum, 1980.
- Bosse, Jerry J. "Delay of gratification in children : Manipulation of reward class with in the Mischel paradigm and correlation with other variables," Dissertation Abstracts International. 47 : 1702 - B, October, 1986.
- Burton, R.V. et al. "Anticidents of resistance to temptation in four-year old children," Child Development. 32 : 689 - 710; 1961.
- Carballo, Dieguez Alex. "Effects of hispanic background on locus of control in Mexican sophomore
- Clarke - Stewart, Wandertoep and Kilhan. in Honig, Alice S. "Research in review : compliance, control and Discipline," Young Children. 40(2) : 50 - 58; January 1985.
- Grandall, V.C. "Children's beliefs in their own control of reinforcements in intellectual academic achievement situation," Child Development. 36 : 91 - 109; 1965.
- Grandall, V.C., Anne, Presfon and Alice Raleson. "Maternal reactions and the development of independence and achievement behavior in young children" Child Development. 31 : 243 - 251; 1960.
- Damon, W. and D. Hart. "The Development of self understanding from infancy through adolescence," Child Development. 53 : 841 - 869; 1982.
- Dewey, John. How we think. Massachusetts : D.C. Heath, 1933.
- Dweck, C.S. "The role of expectations and attribution in the alleviation of learned helplessness," Journal of Personality and Social Psychology. 31(4) : 674 - 685, 1975.
- Englander, Janice Ellen. "Attention deficit disorder with hyperactivity : deficit in rule-governed behavior or in stimulus control," Dissertation Abstracts International. 47 : 3951 - B; March, 1987.
- Freud, S. "Formulation in the two frames of mental functioning," in J. Strachy and A. Freud (eds.) The Standard edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud Vol. 12. London : Hogarth, 1956. Originally Published in 1911.
- _____. An Outline of Psychoanalysis. W.W. Norton and Co., 1937.
- Garber, J. and M.E.P. Seligman. Human helplessness : Theory and applications. New York : Academic Press, 1980.
- Glueck, S., and E.T. Glueck. Unravelling juvenile delinquency. New York : Common wealth Fund, 1950.

- Dendall, P.C., and L.E. Wilcox. "Self - control in children : development of a rating scale." Journal of consulting and clinical psychology, 47 : 1020 - 1029. 1979.
- Liebert, R.M., and Allen, M.K. Effects of rule structure and reward magnitude on the the acquisition and adoption of self-reward criteria." Psychological Reports. 1967, 21, 445 - 452.
- Loeb, R.C. "Concomitants of boys' locus of control examined in parent-child interactions," Developmental Psychology. 11 : 353 - 358; 1975.
- Londerwill and Main. in Honig, Alice S. "Research in review : compliance, control and Discipline," Young Children. 40(2) : 50 - 58; January 1985.
- Mahoney, Michael J. and Carl E. Thoresen. Self control : power to the Person. Monterey, California : Brooks/Cole Publishing Company, 1974.
- McCord, W., Joan McCord and I.R. Zola. Origins of crime : A new evaluation of the combridge - somerville youth study. New York : Columbia University Press, 1959.
- Messer, Stanley B. The relation of internal - external control to academic performance," Child Development. 43 : 1456 - 1462. 1972.
- Mischel, W. "Processes in delay of gratification," in L. Berkowitz (ed.) Advances in experimental social psychology Vol 7. p.249 - 293. New York: Acadence Press, 1974.
- Mischel, W. and C. Gilligan "Delay of gratification, motivation of the prohibited gratification, and responses to temptation," Journal of Abnormal and Social Psychology. 69 : 411 - 417; 1964.
- Mischel, Walter and Harriet N. Mischel. "A cognitive social - learning approach to morality and self - regulation," in Thomas Lickona (ed.) Moral development and behavior : Theory, Research and Social issues. Holt, Rinehart and Winston, 1976. 430 p.
- Mussen, Paul H., Hohn J. Conger and Jerome Kagan. Child Development and Personality. New York : Harper and Row, 1974.
- Neill, A.S. Summerhill. New York : Hart, 1960.
- Nowicki, Stephen Jr. and Marshall P. Ducke. "A preschool and primary internal-external control scale," Developmental Psychology. 10 : 874 - 880; 1974.
- Nye, F.I. Family relationships and delinquent behavior. New York : Wiley, 1958.
- Olson, Bates and Bayles, in Honig, Alice S. "Research in review : compliance, control and Discipline," Young Children. 40(2) : 50 - 58; January 1985.

- Platt, J.J. and R.E. Taylor. "Homesickness, future time perspective and the self concept," Journal of Individual Psychology. 23(1) : 94 - 97, 1967.
- Pressley, Micheal. "Increasing children's self-control through cognitive interventions," Review of Educational Research. 49(2) : 319 - 370; 1979.
- Rest, J. "Morality," in P.H. Mussen (ed.) Handbook of Child Psychology Volume 3. 556 - 629. 4th ed. New York : Wiley, 1983.
- Reckless, Walter C. The Etiology of Delinquent and Criminal Behavior, Bulletin No. 50, New York, social Science Research Council, 1943.
- Robin, A.L, J.E. Fischel and K.E. Brown. "The measurement of self-control in children : validation of the self - control rating scale." Journal of Pediatric Psychology. 9 : 165 - 175; 1984.
- Robinson, Charles L. "Future time perspective in non-incarcerated juvenile delinquents," Dissertation Abstracts International. 32(2) : 225 - 3; August, 1971.
- Rogers, D. Child psychology. 2nd ed. Monterey, Calif. : Brooks Cole Publishing, 1977.
- Rosenbaum, Michael. "A schedual for assessing self - control behaviors, preliminary finding," Behavior Therapy. 11 : 109 - 121; January, 1980.
- Rosenberg, M. Conceiving the self. New York : Basic Books, 1979.
- Rotter, J.B. "Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement," Psychological Monographs. 1966.
- Ross, Shiela A. The effect of deviant and nondeviant models of the behavior of preschool children in a temptation situation. Unpublished Doctoral Dissertation, Stanford University, 1962.
- Ross, Dorothea. The relationship between dependency, intentional learning and incidental learning in preschool children. Unpublished Doctoral Dissertation, Stanford University, 1962.
- Rubin, Zick, and E.B. McNeill. The psychology of being human. 3rd ed. New York : Harper & Row, 1981.
- Schiamberg, Lawrence B. Child and adolescent development. New York : Macmillan Publishing Company, 1988.
- Sears, Robert R., Eleanor E. Maccoby and Harry Levin. Patterns of child rearing. Evanston, Illinois : Row, Peterson and Company, 1957.
- Skinner, B.F. Science and human behavior. New York : The Free Press, 1957.

- Slomon, Daniel and Mark I. Oberlander. "Locus of control in the classroom," in Richard H. Coop and Kinnards White (eds.) Psychological Concepts in the classroom. P. 119 - 150. New York : Harper, 1974.
- Stanton, D., R. Hogan and M.D.S. Ainsworth. "Infant obedience and maternal behavior : the origins of socialization reconsidered," Child Development. 42 : 1057 - 1068; 1971.
- Stuart, Richard B. "Situational versus self-control," in Advances in behavior therapy. p. 129 - 143. New York : Academic Press, 1972.
- Stephens, M.W. and Pamela Delys. "A locus of control measure for preschool children," Developmental Psychology, 9 : 55 - 65; 1973.
- Strickland, Bonnie R. "Internal - external control of reinforcement" in T. Blass (ed.) Personal Variable in social behavior. New York : John Wiley & Sons, 1977.
- Thoresen, Carl E. and Michael J. Mahoney. Behavioral self - control. New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1974.
- Wall, R.T., and T.S. Smith. "Development of preference for delayed reinforcement in disadvantaged children," Journal of Educational Psychology. 61 : 118 - 123, 1970.
- Watson, David L. and Roland G. Tharp. Self - directed behavior : self - modification for personal adjustment. Monterey, California : Brooks/Cole, 1972.
- Winterbottom, Marian R. The relation of childhood training in independence to achievement motivation. Unpublished Doctoral Dissertation, University of Michigan, 1953.
- Whiting, J.W.M. Sorcery, sin, and the superegos : a cross - cultural study of some mechanisms of social control, in Edward E. Sampson (ed.) Approaches, contexts, and problems of social psychology. p. 153 - 166. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice - Hall, 1964.
- Wright, D. The Psychology of moral behavior. Middlesex, England : Penguin Books, Ltd, 1975.

ภาคผนวก

- รายชื่อโรงเรียนที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม
- แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย
- ตารางผลการวิเคราะห์ข้อมูลละเอียดบางส่วน

รายชื่อโรงเรียนสหศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานคร

1. โรงเรียนคาราคาม
2. โรงเรียนทวีธาภิเศก
3. โรงเรียนประถมบางแค
4. โรงเรียนประยุรวงศาวิทยาลัย
5. โรงเรียนวัดบางบัว
6. โรงเรียนวัดใหม่ช่องลม
7. โรงเรียนวัดอุทัยธาราม
8. โรงเรียนเจ้าพระยาพิทยาคม
9. โรงเรียนชิโนรส
10. โรงเรียนพระโขนงวิทยาลัย
11. โรงเรียนสตรีวิทยา 2
12. โรงเรียนสันติราษฎร์บำรุง
13. โรงเรียนสิงหราชพิทยาคม
14. โรงเรียนทอวัง
15. โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง
16. โรงเรียนประถมวัดธาตุทอง

แบบสอบถามครูเกี่ยวกับการควบคุมตนเองของนักเรียน

คณะผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่า ความสามารถในการควบคุมตนเองของนักเรียนนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้น เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคลากรที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต และด้วยเหตุนี้ที่ท่านเป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุดในสถานการณการเรียนการสอน จึงใคร่ขอให้ท่านได้โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละข้อ ว่ามีความเป็นจริงตรงต่อการปฏิบัติของท่าน ซึ่งกระทำต่อนักเรียนในชั้นเรียนมากน้อยเพียงใด คำตอบของท่านจะช่วยให้คณะผู้วิจัย สามารถเข้าใจเรื่อง การควบคุมตนเองของนักเรียนได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยเรื่องนี้ จึงขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่านในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

อนึ่ง ในการศึกษาครั้งนี้ ครุอาจารย์เป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะช่วยดูแลให้นักเรียนและผู้ปกครอง (พ่อและแม่ของ เด็ก) ได้ตอบแบบสอบถามอย่างสมบูรณ์และตรงต่อข้อเท็จจริง ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จึงจะเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการพัฒนาเด็กไทยต่อไป ทั้งสถาบันได้พิจารณาเห็นว่า ครุอาจารย์เป็นผู้มีส่วนร่วมสำคัญอย่างยิ่งในงานครั้งนี้ เมื่อผลการวิจัยเสร็จสิ้นแล้ว อาจารย์ยังสามารถที่จะศึกษาค้นคว้าต่อไป เพื่อประโยชน์ในการเลื่อนวิทยฐานะ และเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนต่อไปอีกด้วย

สำหรับแบบสอบถามของครูนั้น คณะผู้วิจัยก็ใคร่ขอความร่วมมือจากครุอาจารย์ได้กรุณาตอบตรงต่อการปฏิบัติจริงของท่าน ตลอดจนการให้ข้อคิดเห็น ซึ่งอาจแตกต่างไปจากความคิดเห็นของอาจารย์ท่านอื่น ๆ จึงหวังเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับความร่วมมือจากท่านในการได้มาซึ่งข้อมูลส่วนนี้ด้วย คณะผู้วิจัยขอขอบคุณในการเสียสละเวลาอันมีค่าของท่าน เพื่อประโยชน์ด้านวิชาการอันจะมีผลต่อการปฏิบัติจริงต่อไป

คณะผู้วิจัย

ตอนที่ 1 โปรดกาเครื่องหมาย (/) หน้าคำตอบหรือเติมข้อความในช่องว่าง

โรงเรียน

เพศ ชาย อายุ ปี

..... หญิง

ระดับการศึกษา ปริญญาโท

..... ปริญญาตรี

..... ต่ำกว่าปริญญาตรี

ประสบการณ์ในการสอน ปี

ปัจจุบันสอนระดับชั้น 1.5

..... 1.2

หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายนอกเหนือการสอน เช่น การดูแลควบคุมเด็ก

การแนะแนว

ตอนที่ 2

ขอให้อาจารย์อ่านข้อความในแต่ละข้อ แล้วพิจารณาว่าข้อความที่กล่าวนั้นมีความเป็นจริง
ตรงกับกรปฏิบัติของท่านต่อนักเรียนในชั้นมากน้อยเพียงใด โปรดทำเครื่องหมายวงกลม (○)
ล้อมรอบคำตอบที่ท่านเลือกเพียง 1 คำตอบ

กรุณาตอบตามความเป็นจริง และตอบให้ครบทุกข้อด้วย

1. ในการดูแลเด็กในชั้นเรียนที่ท่านสอนให้เป็นไปโดยเรียบร้อย ท่านเชื่อในสิ่งใดต่อไปนี้มากที่สุด
 - 2 ก. ต้องมีมาตรการควบคุมอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเข้มงวด
 - 1 ข. ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่โรงเรียนกำหนดไว้
 - 4 ค. เด็กสามารถเรียนรู้การควบคุมตนเองได้ ถ้าเขามีโอกาสฝึกปฏิบัติ
 - 3 ง. อาจให้เด็กที่เป็นหัวหน้าชั้นช่วยควบคุมเพื่อนด้วยกันเอง
2. ท่านเห็นว่าข้อความใดต่อไปนี้ถูกต้องมากที่สุด
 - 3 ก. การควบคุมตนเองมาจากการรู้จักเชื่อฟังผู้อื่นก่อน
 - 4 ข. การรู้จักควบคุมตนเองเป็นที่มาของพฤติกรรมจรรยาบรรณ
 - 1 ค. การควบคุมตนเองมีความเกี่ยวข้องกับสติปัญญา
 - 2 ง. การควบคุมตนเองมีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการเรียน
3. เวลาเด็กอยู่ในชั้นเรียน ท่านสามารถยอมรับพฤติกรรมใดต่อไปนี้ของนักเรียนได้มากที่สุด
 - 1 ก. นั่งสงบเสียงม รอคำสั่งจากครู
 - 4 ข. นั่งอยู่กับที่ แต่อาจถามครูไ้บ้าง
 - 3 ค. นั่งประจำที่และพร้อมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งของครู
 - 2 ง. อยู่ในห้องโดยไม่รบกวนผู้อื่น
4. เวลาที่ครูกำลังสอน พฤติกรรมใดต่อไปนี้ของเด็กที่ท่านยอมให้เกินแสดงออกได้มากที่สุด
 - 2 ก. ถามครูทุกครั้งที่ตั้งสงสัย โดยครูยังสอนไม่จบ
 - 1 ข. พยายามตอบคำถามของครูโดยไม่ยอมให้เพื่อนคนใดตอบ
 - 3 ค. ถามครูท้อเมื่อครูสอนจบแล้ว และอนุญาตให้ถามได้
 - 4 ง. นั่งฟังครูอย่างตั้งใจ และซักถามในจังหวะที่เหมาะสม

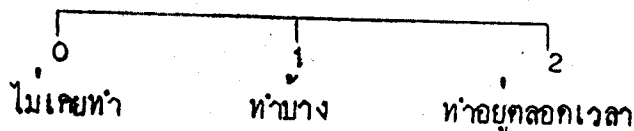
5. ขณะที่เกิดอยู่ในชั้นเรียน และมีการทะเลาะเบาะแว้งกัน ท่านเคยทำสิ่งใดต่อไปนี้บ้าง
 กรุณาให้ลำดับของการตอบคือ ลำดับ 1 ห้ามมากที่สุด ลำดับ 2 ห้ามมากครั้ง
 รองลงมา ลำดับ 3 ห้ามมากรองจากอันดับ 2 และลำดับรองลงมาจนถึงลำดับสุดท้ายคือ
 ลำดับที่ 6

..... หยุดการทะเลาะเบาะแว้ง และหาตัวผู้กระทำความผิดทันที
 ลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องกับทะเลาะเบาะแว้งเสมอเหมือนกัน
 ลงโทษเฉพาะผู้กระทำความผิดหรือใช้คำข่มขู่ก่อน
 พยายามทำให้เหตุการณ์สงบลง และหาสาเหตุต่อไป
 ใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นเครื่องสอนให้นักเรียนเห็นโทษและประโยชน์
 ตามความเห็นักเรียนที่มีต่อการทะเลาะเบาะแว้งในชั้นเรียน

6. ในกรณีที่ครูพบเห็นแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในการทะเลาะเบาะแว้งกับเพื่อน ท่านเคยทำ
 พฤติกรรมใดต่อไปนี้บ้าง กรุณาให้ลำดับของการตอบคือ ลำดับ 1 ห้ามมากที่สุด
 ลำดับ 2 ห้ามมากครั้งรองลงมา และลำดับรองลงมาจนถึงลำดับสุดท้ายคือ ลำดับที่ 4

..... ลงโทษผู้กระทำความผิดทันที
 ให้โอกาสแก่เด็กในการอธิบายสาเหตุที่ทำให้เขาขาดการควบคุมตนเอง
 ให้เขาอธิบายความรู้สึกของเขาออกมา ขณะที่เขาขาดการควบคุมตนเอง
 สอนให้เด็กเรียนรู้วิธีการควบคุมตนเอง

7. ในการเรียนการสอน ครูเคยคิดและพยายามให้นักเรียนกระทำสิ่งต่อไปนี้บ้างหรือไม่และ
 หน้อยครั้งเพียงใด โปรดใช้มาตราส่วนต่อไปนี้ประกอบคำตอบของท่าน

..... ให้เด็กช่วยกันตั้งวิธีการแสดงความรู้สึกที่สังคมไทยให้การยอมรับ
 ให้เด็กช่วยกันตั้งวิธีการแสดงความรู้สึกที่สังคมไทยไม่ให้การยอมรับ
 ให้เด็กกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ทำให้เขาขาดการควบคุมตนเอง
 ให้เด็กอภิปรายกันว่า มีอะไรเกิดขึ้นกับเขาบ้างเมื่อเขาเริ่มควบคุมตนเองไม่ได้

- ให้เด็กพยายามวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เขาขาดการควบคุมตนเอง
- ให้เด็กบอกหรือเล่าความรู้สึกของเขาว่าเป็นอย่างไร ขณะที่เขาขาดการควบคุมตนเอง
- ให้เด็กลองประเมินผลเสียของการขาดการยับยั้งควบคุมตนเอง
- ให้เด็กแลกเปลี่ยนความคิดเห็นว่าเขามีวิธีในการควบคุมตนเองอย่างไรบ้าง
- ให้ความเชื่อมั่นแก่เด็กว่าเขาสามารถควบคุมตนเองได้
- ใช้การเจียบหรือสายตามองแทนการพูดว่า

• อนุญาตวิธีที่ห้ามใช้ในการควบคุมตัวตนเอง และพบว่าวิธีนั้นได้ผลดี โดยไปรื้อเรียงลำดับวิธีที่ได้ผลดีที่สุดเป็นลำดับ 1, 2, 3 ฯลฯ

- ทำสมาธิ นั่งนิ่งถึงสิบ หรือพยายามข่มใจ
- พยายามควบคุมสติให้ทันก่อน ถ้าไม่ไ้ผลก็หลีกเลี่ยง
- ตั้งมาตรการให้เขาคิดกับตนเองในการควบคุมและพยายามให้เป็นไปตามนั้น
- พยายามหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ที่จะทำให้เสียการควบคุมตนเองไประยะหนึ่ง
- ถือสุภณิกแพเป็นพระชนะเป็นมาร
- เจียบเฉย

หากมีวิธีนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว กรุณาอธิบายเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามนิทานมารคา หรือผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

คณะผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่า ความสามารถในการควบคุมตนเองของบุตรนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้น เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลากรที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต และด้วยเหตุที่ท่านเป็นผู้ใกล้ชิดในการอบรมเลี้ยงดูบุตร จึงใคร่ขอให้ท่านได้โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละข้อว่า มีความเป็นจริงตรงต่อการปฏิบัติของท่านที่กระทำต่อบุตรมากน้อยเพียงใด คำตอบของท่านจะช่วยให้คณะผู้วิจัยสามารถเข้าใจ เรื่องการควบคุมตนเองของบุตรของท่านได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยเรื่องนี้ จึงขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่านในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

อนึ่ง ใคร่ขอความกรุณาท่านผู้ปกครองได้โปรดทำตนค่างตอบแบบสอบถามที่ส่งมา ขอใ้บิดาและมารคาเป็นผู้ตอบคนละฉบับ เพราะความนึกเห็นและการปฏิบัติของท่านที่มีต่อกันนั้นอาจแตกต่างกันได้ ข้อมูลส่วนที่ใดจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็กไทยในสังคมสืบต่อไป

คณะผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ไปรทกาเครื่องหมาย (/) หน้าคำตอบ หรือเติมข้อความในช่องว่าง

เพศ ชาย บิดาหรือมารดาของ
 หญิง อายุ ปี

อาชีพ

การศึกษา ปริญญาตรีขึ้นไป
 มัธยมศึกษา, อาชีวศึกษา
 ประถมศึกษาลงมา

รายได้ของครอบครัวประมาณเดือนละ

..... 8,001 บาทขึ้นไป
 3,001 บาท ถึง 8,000 บาท
 น้อยกว่า 3,000 บาท

ตอนที่ 2

ขอให้ท่านอ่านข้อความที่จะขอ แล้วพิจารณาว่าข้อความที่กล่าวนั้นเป็นความจริง ตรงกับการปฏิบัติ
 ของท่านมากน้อยเพียงใด กรุณาใส่เครื่องหมาย (/) ตรงคำตอบที่ท่านเลือกไว้เพียง 1 แห่ง
 จากคำตอบที่ให้ไว้ทั้งหมด 4 แห่ง

ตัวอย่าง	ข้อความ	จริง	ค่อนข้าง จริง	ไม่ จริง	ไม่จริง เลย
	๐. ข้าพเจ้าในรางวัลทุกครั้งที่ได้รับ	/			

กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ คำถามทั้งหมดมี 26 ข้อ

ข้อความ	จริง	ค่อนข้าง จริง	ไม่ จริง	ไม่จริง เลย
1. เวลาข้าพเจ้ามอบงานให้ลูกทำ ข้าพเจ้าจะพยายามให้ลูก ทำด้วยตนเองเสมอ				
2. ข้าพเจ้าจะดูแลให้ลูกทำการบ้านเสร็จก่อนไปเล่นกับเพื่อน				
3. ข้าพเจ้าสนับสนุนให้ลูกแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง				
4. ลูกรู้จักการวางแผนในการใช้เวลา โดยการแนะนำจาก ข้าพเจ้า				
5. เวลาลูกทำงานใดก็ตาม ข้าพเจ้าจะไม่หักจังหวะจนกว่า ลูกจะทำเสร็จ				
6. ข้าพเจ้าให้ความรักความอบอุ่นใจแก่ลูกเสมอ				
7. ข้าพเจ้าสอนและเป็นตัวอย่างให้ลูกเห็นว่า ไม่มีอะไรที่ เกินไปกว่าความพยายาม				
8. ข้าพเจ้ามักจะบอกลูกว่า การกระทำอะไรให้สำเร็จนั้น ขึ้นอยู่กับโชค				
9. ข้าพเจ้ามักสอนให้ลูกคิดถึงความรู้สึกของผู้อื่นเสมอ ก่อนจะ ทำอะไร				

ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
0. ข้าพเจ้ามักสอนให้ลูกคิดถึงความรู้สึกของผู้อื่นเสมอ ก่อนจะพูดอะไร				
1. ข้าพเจ้ามักสอนให้ลูกหักห้ามใจ ไม่ให้โกรธง่ายต่อผู้อื่น				
2. ข้าพเจ้าจะสนับสนุนให้ลูกทำงานทุกอย่างออกมาให้ได้ผลดีที่สุด				
3. ข้าพเจ้าสอนให้ลูกเคารพ และปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์				
4. ข้าพเจ้ามักออกคำสั่งให้ลูกทำทุกสิ่งทุกอย่างที่ข้าพเจ้าต้องการ				
5. ข้าพเจ้ามักให้ลูกเรียนรู้จากข้อผิดพลาดต่าง ๆ ด้วยตนเอง				
6. ข้าพเจ้าจะให้ความยุติธรรมแก่ลูก ๆ โดยถ้วนหน้ากัน				
7. ข้าพเจ้าจะเป็นผู้แนะนำที่หนักแน่น ๆ ในการศึกษาหาความรู้				
8. ข้าพเจ้าจะใช้เหตุผลกับลูกเสมอ เมื่อต้องการให้ทำอะไร				
9. ข้าพเจ้าสอนลูกให้รู้จักใช้สิทธิของเขาเสมอ				
10. ข้าพเจ้าจะถามใจลูกให้ทำทุกอย่างไปตามที่ต้องการ				
11. เวลาลูกทำผิด ข้าพเจ้าจะบอกว่าเป็นความผิดของคนอื่น เสมอ				
12. ข้าพเจ้ามักสอนลูกให้รู้จักอดกลั้นต่อความอยุติ ของผู้อื่น				
13. ข้าพเจ้ามักแสดงความชื่นชม เมื่อเห็นลูกเรียนได้ดีขึ้นทุกครั้ง				
14. ข้าพเจ้าพร้อมที่จะให้ความร่วมมือแก่ลูกเสมอ เมื่อลูกต้องการ				
15. ข้าพเจ้ารู้สึกอบอุ่นใจ เมื่ออยู่พร้อมหน้าพ่อแม่ลูก				
16. ในการตัดสินใจทุกอย่าง ลูกต้องอาศัยความคิดเพิ่มจาก ข้าพเจ้า				

ตอนที่ 2

ขอให้ท่านอ่านข้อความที่ละข้อ แล้วพิจารณาว่าข้อความที่กล่าวนั้นเป็นความจริง ตรงกับการปฏิบัติ
 ค่านิยมของท่านมากน้อยเพียงใด กรุณาใส่เครื่องหมาย (/) ตรงคำตอบที่ท่านเลือกไว้เพียง 1 แห่ง
 จากคำตอบที่ให้ไว้ทั้งหมด 4 แห่ง

ตัวอย่าง	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
	๐. ข้าพเจ้าให้รางวัลทุกครั้งที่ถูกสอบได้	/			

กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ คำถามทั้งหมดมี 26 ข้อ

ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1. เวลาข้าพเจ้ามอบงานให้ลูกทำ ข้าพเจ้าจะพยายามให้ลูก ทำด้วยตนเองเสมอ				
2. ข้าพเจ้าจะดูแลให้ลูกทำการบ้านเสร็จก่อนไปเล่นกับเพื่อน				
3. ข้าพเจ้าสนับสนุนให้ลูกแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง				
4. ลูกรู้จักการวางแผนในการใช้เวลา โดยการแนะนำจาก ข้าพเจ้า				
5. เวลาลูกทำงานใดก็ตาม ข้าพเจ้าจะไม่ชักจูงให้จนกว่า ลูกจะทำเสร็จ				
6. ข้าพเจ้าให้ความรักความอบอุ่นใจแก่ลูกเสมอ				
7. ข้าพเจ้าสอนและเป็นตัวอย่างให้ลูกเห็นว่า ไม่มีอะไรที่ เกินไปกว่าความพยายาม				
8. ข้าพเจ้ามักจะบอกลูกว่า การทำอะไรให้สำเร็จนั้น ขึ้นอยู่กับโชค				
9. ข้าพเจ้ามักสอนให้ลูกคิดถึงความรู้สึกของผู้อื่นเสมอ ก่อนจะ ทำอะไร				

ข้อความ	จริง	ค่อนข้าง จริง	ไม่ จริง	ไม่จริง เลย
10. ข้าพเจ้านักสอนให้ลูกฝึกหัดความรู้สึกของผู้อื่นเสมอ ก่อนจะพูดอะไร				
11. ข้าพเจ้านักสอนให้ลูกหลีกเลี่ยงใจ ไม่ให้กลัวภัยต่อผู้อื่น				
12. ข้าพเจ้าจะสนับสนุนให้ลูกทำงานทุกอย่างออกมาให้ได้ผลดีที่สุด				
13. ข้าพเจ้าสอนให้ลูกเคารพ และปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์				
14. ข้าพเจ้ามักออกคำสั่งให้ลูกทำทุกสิ่งที ข้าพเจ้าต้องการ				
15. ข้าพเจ้ามักให้ลูกเรียนรู้จากข้อผิดพลาดต่าง ๆ ด้วยตนเอง				
16. ข้าพเจ้าจะให้ความยุติธรรมแก่ลูก ๆ โดยฉันทานัก				
17. ข้าพเจ้าจะเป็นผู้แนะนำที่หนักแน่น ๆ ในการศึกษาหาคำความรู้				
18. ข้าพเจ้าจะใช้เหตุผลกับลูกเสมอ เมื่อต้องการให้ทำอะไร				
19. ข้าพเจ้าสอนลูกให้รู้จักใช้สิทธิของเขาเสมอ				
20. ข้าพเจ้าจะคำนึงลูกให้ทำทุกอย่างได้ตามที่ต้องการ				
21. เวลาลูกทำผิด ข้าพเจ้าจะบอกว่าเป็นความผิดของคนอื่น เสมอ				
22. ข้าพเจ้านักสอนลูกให้รู้จักอดทนต่อความอยุ่ยากลำบากของ ผู้อื่น				
23. ข้าพเจ้านักแสดงความชื่นชม เมื่อเห็นลูกเรียนได้ดีขึ้นทุกครั้ง				
24. ข้าพเจ้าพร้อมที่จะให้ความร่วมมือแก่ลูกเสมอ เมื่อลูกต้องการ				
25. ข้าพเจ้ารู้สึกอบอุ่นใจ เมื่ออยู่พร้อมหน้าพ่อแม่ลูก				
26. ในการตัดสินใจทุกอย่าง ลูกต้องอาศัยความคิดเพิ่มจาก ข้าพเจ้า				

ตอนที่ 3

กรุณามองวิธีที่ท่านใช้ในการควบคุมตัวท่านเอง และพบว่าวิธีนั้นใดผลดี โดยโปรดเรียงวิธีที่ใดผลดีที่สุด เป็นลำดับ 1, 2, 3, ฯลฯ

- หาสมาธิมั่นหนึ่งถึงสิบ หรือพยายามข่มใจ
- พยายามควบคุมสติให้ไว้ก่อน ถ้าไม่ได้ผลก็หลีกหนี
- ตั้งมาตการการแก้หากับตนเองในการควบคุม และพยายามให้เป็นไปตามนั้น
- พยายามหลีกหนีเหตุการณ์ที่จะทำให้เสียการควบคุมตนเองไประยะหนึ่ง
- ถ้อยสุภาษิตแท้เป็นพระชนะเป็นมาร
- เจียมใจ

หากมีวิธีอื่นนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว กรุณาอธิบายเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 1

ข้อมูลเบื้องต้น โปรดเติมข้อความในช่องว่าง และกาเครื่องหมาย (✓) หน้าข้อความที่ต้องการ

ชื่อผู้ตอบ โรงเรียน

เพศ ชาย ปี 5 อายุ 10 - 11 ปี

..... หญิง ม.2 12 - 13 ปี

..... 14 - 15 ปี

อาชีพของบิดา รับราชการ, เจ้าของร้าน

..... รับจ้าง, ภารโรง, ทานา, ทำสวน

อาชีพของมารดา รับราชการ, เจ้าของร้านค้า

..... รับจ้าง, ภารโรง, ทานา, ทำสวน

..... แม่บ้าน

การศึกษาของบิดา ปริญญาตรีขึ้นไป

..... มัธยมศึกษา, อาชีวศึกษา

..... ประถมศึกษาลงมา

การศึกษาของมารดา ปริญญาตรีขึ้นไป

..... มัธยมศึกษา, อาชีวศึกษา

..... ประถมศึกษาลงมา

รายได้ของครอบครัวประมาณเดือนละ

..... 8,001 บาทขึ้นไป

..... 3,001 บาท ถึง 8,000 บาท

..... น้อยกว่า 3,000 บาท

รายได้จำนวนนี้ใช้เลี้ยงคนในครอบครัวทั้งหมด คน

ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและอบรมเลี้ยงดูข้าพเจ้ามากที่สุด คือ

..... บิดา

..... มารดา

..... ญาติ (ปู่, ย่า, ตา, ยาย, ลุง, ป้า, น้า, อา, ฯลฯ)

สถานภาพสมรสของบิดามารดา

..... อยู่รวมกัน

..... หย่าร้างกัน

..... แยกกันอยู่

..... บิดาหรือมารดาแต่งงานใหม่

..... บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม

ปัจจุบันข้าพเจ้าอยู่กับ

..... บิดามารดา

..... บิดา

..... มารดา

..... ญาติ (ปู่, ย่า, ตา, ยาย, ลุง, ป้า, น้า, อา, ฯลฯ)

ตอนที่ 2 บทบาทของพ่อ ในการอบรมเลี้ยงดู

คำแนะนำในการตอบ ขอให้เด็กเรียนอ่านข้อความที่ละข้อ แล้วพิจารณาว่าข้อความดังกล่าวนั้น เป็นความจริง ตรงกับการปฏิบัติของพ่อ หรือปู่ปกครองมากน้อยเพียงใด ให้เด็กเรียนใส่เครื่องหมาย (/) ลงในคำตอบที่เลือกไว้เพียง 1 แห่ง จากคำตอบที่ให้ไว้ทั้งหมด 4 แห่ง

ตัวอย่าง

ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
พ่อให้รางวัลข้าพเจ้าทุกครั้งที่สอบได้	✓			

กรุณาตอบตามความเป็นจริง และตอบให้ครบทุกข้อ คำถามทั้งหมดมี 26 ข้อ

ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1. เวลาพ่อมอบหมายงานให้ข้าพเจ้าทำ พ่อจะพยายามให้ข้าพเจ้าทำด้วยตนเองเสมอ				
2. พ่อจะดูแลให้ข้าพเจ้าทำถำบ้านเสร็จ ก่อนไปเล่นกับเพื่อน				
3. พ่อสนับสนุนให้ข้าพเจ้าแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง				
4. ข้าพเจ้ารู้จักการวางแผนในการใช้เวลา โดยการแนะนำจากพ่อ				
5. เวลาข้าพเจ้าทำงานใดก็ตาม พ่อจะไม่ชักจูงหรือจนกว่าข้าพเจ้าจะทำได้สำเร็จ				
6. พ่อให้ความรักความอบอุ่นใจแก่ข้าพเจ้าเสมอ				
7. พ่อสอนและเป็นตัวอย่างให้ข้าพเจ้าเห็นว่า ไม่มีอะไรที่เกินไม่กว่าความพยายาม				
8. พ่อมักจะบอกข้าพเจ้าว่า การกระทำอะไรให้สำเร็จนั้น ขึ้นอยู่กับโชค				
9. พ่อมักสอนให้ข้าพเจ้าคิดถึงความรู้สึกของผู้อื่นเสมอ ก่อนจะทำอะไร				
10. พ่อมักสอนให้ข้าพเจ้าคิดถึงความรู้สึกของผู้อื่นเสมอ ก่อนจะทำอะไร				
11. พ่อมักสอนให้ข้าพเจ้าหักห้ามใจ ไม่ให้คิดร้ายต่อผู้อื่น				

ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
12. พอดีจะสนับสนุนให้ข้าพเจ้าทำงานทุกอย่างออกมาให้โดยลึกลับที่สุด				
13. พอดีจะสอนให้ข้าพเจ้าเคารพและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และระเบียบต่าง ๆ				
14. พอดีจะออกคำสั่งให้ข้าพเจ้าทำทุกสิ่งที่ท่านต้องการ				
15. พอดีจะให้ข้าพเจ้าเรียนรู้จากข้อผิดพลาดต่าง ๆ ด้วยตนเอง				
16. พอดีจะให้ความยุติธรรมแก่ข้าพเจ้าและพี่น้องโดยถ้วนหน้ากัน				
17. พอดีจะเป็นผู้แนะนำที่ดีในการศึกษาหาความรู้				
18. พอดีจะใช้เหตุผลกับข้าพเจ้าเสมอ เมื่อต้องการข้อเท็จจริง				
19. พอดีจะสอนให้รู้จักใช้สิทธิของข้าพเจ้าเสมอ				
20. พอดีจะตามใจข้าพเจ้า ให้ทำทุกอย่างไปตามที่ต้องการ				
21. เวลาข้าพเจ้าทำผิด พอดีจะบอกว่าเป็นความผิดของคนอื่นเสมอ				
22. พอดีจะสอนข้าพเจ้าให้รู้จักถกเถียงต่อความอยุติธรรมของผู้อื่น				
23. พอดีจะแสดงความชื่นชม เมื่อเห็นข้าพเจ้าเรียนได้ขึ้นทุกครั้ง				
24. พอดีพร้อมที่จะให้ความร่วมมือแก่ข้าพเจ้าเสมอ เมื่อข้าพเจ้าต้องการ				
25. ข้าพเจ้ารู้สึกอบอุ่นใจ เมื่อพอดูอยู่ด้วย				
26. ในการตัดสินใจทุกอย่าง ข้าพเจ้าต้องอาศัยความคิดเห็นจากพ่อ				

หน้า 3 บทบาทของแม่ ในการอบรมเลี้ยงดู

คำแนะนำในการตอบ ขอให้นักเรียนอ่านข้อความทีละข้อ แล้วพิจารณาว่าข้อความซึ่งกล่าวนั้น เป็นความจริง ตรงกับการปฏิบัติของแม่ หรือผู้ปกครองมากน้อยเพียงใด ให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย (/) ลงคำตอบที่เลือกไว้เพียง 1 แห่ง จากคำตอบที่ให้ไว้ทั้งหมด 4 แห่ง

ตัวอย่าง

ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
แม่ให้รางวัลข้าพเจ้าทุกครั้งที่ได้สอบได้	✓			

กรุณาตอบตามความเป็นจริง และตอบให้หมดทุกข้อ คำตอบทั้งหมดมี 26 ข้อ

ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1. เวลาแม่มอบหมายงานให้ข้าพเจ้าทำ แม่จะพยายามให้ข้าพเจ้า ทำด้วยตนเองเสมอ				
2. แม่จะดูแลให้ข้าพเจ้าทำการบ้านเสร็จ ก่อนไปเล่นกับเพื่อน				
3. แม่สนับสนุนให้ข้าพเจ้าแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง				
4. ข้าพเจ้ารู้จักการวางแผนในการใช้เวลา โดยการแนะนำจากแม่				
5. เวลาข้าพเจ้าทำงานใดก็ตาม แม่จะไม่ชี้แจงหะจนกว่าข้าพเจ้า จะทำเสร็จ				
6. แม่ให้ความรักความอบอุ่นใจแก่ข้าพเจ้าเสมอ				
7. แม่สอนและเป็นตัวอย่างให้ข้าพเจ้าเห็นว่า ไม่มีอะไรที่เกินไปกว่า ความพยายาม				
8. แม่มักจะบอกข้าพเจ้าว่า การกระทำอะไรให้สำเร็จนั้น ขึ้นอยู่กับโชค				
9. แม่มักสอนให้ข้าพเจ้าคิดถึงความรู้สึกของผู้อื่นเสมอจนกว่าจะทำอะไร				
10. แม่มักสอนให้ข้าพเจ้าคิดถึงความรู้สึกของผู้อื่นเสมอ ก่อนจะทำอะไร				

ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ไม่จริง	ไม่
11. แม่มักสอนให้ข้าพเจ้าหักห้ามใจ ไม่ให้คิดร้ายต่อผู้อื่น				
12. แม่จะสนับสนุนให้ข้าพเจ้าทำงานทุกอย่างออกมา ให้ได้ผลดีที่สุด				
13. แม่สอนให้ข้าพเจ้าเคารพ และปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ และระเบียบต่าง ๆ				
14. แม่มักออกคำสั่งให้ข้าพเจ้าทำทุกสิ่งที่ท่านต้องการ				
15. แม่มักให้ข้าพเจ้าเรียนรู้จากข้อผิดพลาดต่าง ๆ ด้วยตนเอง				
16. แม่จะให้ความยุติธรรมแก่ข้าพเจ้าและพี่น้อง โดยหัวหน้ากัน				
17. แม่จะเป็นผู้แนะนำที่ดีในการศึกษาหาความรู้				
18. แม่จะใช้เหตุผลกับข้าพเจ้าเสมอ เมื่อต้องการให้ข้าพเจ้าทำอะไร				
19. แม่สอนให้รู้จักใช้สิทธิของข้าพเจ้าเสมอ				
20. แม่จะตามใจข้าพเจ้าให้ทำทุกอย่างไปตามที่ต้องการ				
21. เวลาข้าพเจ้าทำผิด แม่จะบอกว่าเป็นความผิดของคนอื่นเสมอ				
22. แม่มักสอนข้าพเจ้าให้รู้จักยกย่องความยากไ้ของของผู้อื่น				
23. แม่มักแสดงความชื่นชม เมื่อเห็นข้าพเจ้าเรียนได้ดีขึ้นทุกครั้ง				
24. แม่พร้อมที่จะให้ความร่วมมือแก่ข้าพเจ้าเสมอ เมื่อข้าพเจ้าต้องการ				
25. ข้าพเจ้ารู้สึกอบอุ่นใจ เมื่อแม่อยู่ด้วย				
26. ในการตัดสินใจทุกอย่าง ข้าพเจ้าต้องอาศัยความคิดเห็นจากแม่				

แบบสอบถามภูมิหลังครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู

คณะผู้วิจัยเห็นว่านักเรียนเป็นผู้ที่เหมาะสมจะตอบแบบสอบถามนี้ คำตอบของนักเรียน
ไม่มีถูกหรือผิด เพราะแต่ละคนต่างมีความคิดเห็นและการกระทำที่แตกต่างกัน เพราะฉะนั้น
 จึงใคร่ขอให้นักเรียนตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและตอบให้ครบถ้วน คำตอบแบบสอบถาม
 ของนักเรียนคณะผู้วิจัยจะเก็บรักษาไว้เป็นความลับ

ขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามนี้

คณะผู้วิจัย

แบบวัดการควบคุมตนเอง

ชื่อผู้ตอบ โรงเรียน

เพศ ชาย ปี.5 อายุ 10 - 11 ปี

..... หญิง ปี.2 12 - 13 ปี

..... 14 - 15 ปี

คำแนะนำในการตอบ

แบบวัดนี้เป็นแบบวัดความสามารถในการควบคุมตนเอง ของนักเรียนในชั้นต่าง ๆ คณะผู้วิจัย
 เห็นว่านักเรียนเป็นผู้ที่เหมาะสมจะตอบแบบวัดนี้ คำตอบของนักเรียนไม่มีผิดหรือถูก เพราะต่างคนต่าง
 มีความเห็นแตกต่างกัน ขอให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อให้เข้าใจ แล้วคิดว่าข้อความนั้นตรงกับ
 ความรู้สึกนึกคิด การกระทำของนักเรียนมากน้อยเพียงใด แล้วเลือกใส่เครื่องหมาย (✓) สำหรับคำตอบ
 ที่ระบุว่าเป็น "จริง, ค่อนข้างจริง, ไม่จริง, ไม่จริงเลย" เพียงแห่งเดียว

กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

ข้อความ	จริง	ค่อนข้าง จริง	ไม่ จริง	ไม่จริง เลย
1. ก่อนจะทำอะไร ข้าพเจ้าจะต้องหยุดคิดเสียก่อน				
2. ข้าพเจ้ามักจะคิดถึงความรู้สึกของคนอื่น ก่อนพูดเสมอ				
3. ข้าพเจ้ามักจะคิดถึงความรู้สึกของคนอื่น ก่อนทำเสมอ				
4. ข้าพเจ้าพยายามหักห้ามใจ ไม่ให้ทำอะไรที่ไม่ดีต่อคนอื่น				
5. ข้าพเจ้าจะรับผิดชอบต่อสิ่งที่กระทำไปเสมอ				
6. ชีวิตเป็นของมีค่า ข้าพเจ้าจึงต้องใช้เวลาทุกขณะอย่างมีสติ และด้วยความระมัดระวัง				
7. ข้าพเจ้าจะทำทุกสิ่งทุกอย่าง แม้จะไม่มีใครเห็นก็ตาม				
8. ข้าพเจ้าจะรู้สึกภูมิใจ ถ้าได้มีการวางแผนก่อนการทำงาน แต่ละอย่าง				
9. ข้าพเจ้าต้องการให้ผลงานที่ทำ ออกมาอย่างดีที่สุด				
10. เวลาทำงานเป็นกลุ่ม ข้าพเจ้าไม่สนใจว่าใครจะทำอย่างไร				
11. แม้จะทำงานเป็นกลุ่ม ข้าพเจ้าก็ต้องการให้งานของกลุ่มออกมา อย่างดีที่สุด				

ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
2. ข้าพเจ้าไม่เห็นความจำเป็น ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน				
3. ผู้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนทุกอย่าง คือคนที่ไม่เป็นข้าของตัวเอง				
4. ข้าพเจ้าคิดว่า การมีระเบียบวินัยเป็นเรื่องเหลวไหล				
5. ข้าพเจ้านึกอยากจะทำอะไร ก็ทำทันที				
6. มีบ่อยครั้งที่ข้าพเจ้ามักพูดอะไรออกมาแล้ว มานึกเสียใจภายหลัง				
7. ข้าพเจ้าทำตนให้อยู่ในกรอบ หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไม่ได้				
8. ก่อนตัดสินใจเรื่องที่สำคัญ ข้าพเจ้าคิดว่าควรจะหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ เสียก่อน				
9. ข้าพเจ้าทนไม่ไหวที่จะให้ใครมาตักเตือน ไม่ให้ทำอะไร				
20. ข้าพเจ้ามีความรู้สึกต่อต้านทุกครั้ง เมื่อผู้ใหญ่ออกคำสั่ง				
21. แม้จะตัดสินใจไปแล้ว แต่ถ้าใครให้เหตุผลที่ดีและเหมาะสมกว่า ข้าพเจ้าก็สามารถพิจารณาอีกครั้งหนึ่งได้				
22. ความรู้สึกนิยชอบชั่วดี ช่วยให้ข้าพเจ้าระวังการทำความผิดทางกาย วาจา ใจ				
23. ข้าพเจ้าสามารถควบคุมความนึกคิดของตนเองได้				
24. ข้าพเจ้าสามารถควบคุมชีวิตของตนเองได้ มากกว่าให้คนอื่นมาควบคุม				
25. ข้าพเจ้าเชื่อว่าคนอื่นให้การยอมรับข้าพเจ้า				
26. ข้าพเจ้ารู้สึกพอใจในชีวิตที่เป็นอยู่				
27. ข้าพเจ้าไม่เคยรู้สึกว่าตนเอง ทำอะไรสำเร็จในชีวิตเลย				
28. เมื่อข้าพเจ้าตัดสินใจทำอะไร ข้าพเจ้าพร้อมที่จะรับผลที่ตามมา				
29. ข้าพเจ้ามักไม่แน่ใจในการกระทำของตนเอง จนกว่าจะได้รับการสนับสนุนให้กำลังใจจากผู้อื่นทุกครั้ง				
30. เมื่อทำหรือพูดสิ่งใดผิด ๆ ข้าพเจ้าจะรู้สึกอายหน้า ไม่สามารถสู้หน้าคนอื่นได้				

ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
31. ข้าพเจ้าต้องการให้ตนเองมีสภาพที่ก้าวหน้า				
32. เมื่อมีอุปสรรคมาขัดขวาง ข้าพเจ้าจะหาทางฟันฝ่าอุปสรรคนั้นให้ได้				
33. เมื่อความผิดของข้าพเจ้าเกิดขึ้น ข้าพเจ้าจะเลิกเล่นความพยายามทันที				
34. ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบความสำเร็จในชีวิตของข้าพเจ้า				
35. ก่อนการลงโทษใครก็ตาม ข้าพเจ้าคิดว่าควรแก้ไขโอกาสแก่บุคคลนั้นก่อนอธิบายสาเหตุเสียก่อน				
36. คนที่เคยทำอะไรผิดมาแล้ว เขาก็จะทำได้ต่อไปเสมอ				
37. ข้าพเจ้าชอบวิจารณ์คนอื่น แต่ไม่ต้องการให้ใครมาวิจารณ์ข้าพเจ้า				
38. ในการคบเพื่อน ข้าพเจ้าจะมองหาส่วนของเขามากกว่าส่วนเสีย				
39. การรู้จักให้อภัยเป็นสิ่งที่ยกข้าพเจ้ากระทำอยู่เสมอ				
40. ถ้าเพื่อนคนใดทำผิดต่อข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็มีสิทธิ์จะตอบแทนเขาอย่างสาสม				
41. เวลาที่ข้าพเจ้าไม่พอใจใคร ข้าพเจ้าจะแสดงความรู้สึกให้เขารู้ทันที				
42. ก่อนทำอะไรทุกครั้ง ข้าพเจ้าจะยั้งคิดเอาใจเขามาใส่ใจเรา				
43. ข้าพเจ้ารู้สึกว่า พี่น้องหรือเพื่อน ๆ มักจะเอาเปรียบข้าพเจ้า				
44. ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดใจ ที่ต้องนั่งฟังความคิดของคนอื่นบ้าง				
45. ข้าพเจ้ามักหาอะไรทำได้เสมอในยามว่าง				
46. ข้าพเจ้าไม่ชอบทำอะไรที่ก่อการความวิบัติ				
47. ข้าพเจ้าพอใจที่จะเป็นผู้ตาม มากกว่าเป็นผู้นำ				
48. ข้าพเจ้าไม่ชอบพูดเรื่องเกี่ยวกับตนเอง				
49. ข้าพเจ้าไม่ชอบเข้าเป็นสมาชิกในชมรมต่าง ๆ				

ข้อความ	จริง	ค่อนข้าง จริง	ไม่ จริง	ไม่จริง เลย
60. ข้าพเจ้าไม่สบายใจทุกครั้งที่ต้องสนทนากับคนอื่น ๆ				
61. ข้าพเจ้ายินดีที่ได้รับมอบหมาย หรือให้มีส่วนร่วมในการวางแผน กิจกรรมโรงเรียน				
62. ข้าพเจ้ามักทำงานที่ได้รับคำสั่ง ในตอนแล้วเสร็จเท่านั้น				
63. ข้าพเจ้าพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบของบ้านเมือง				
64. ข้าพเจ้าไม่ชอบการเก็บกักสิ่งที่ไม่ต้องการไว้ในใจ				
65. ข้าพเจ้าพอใจที่จะทำอะไรที่มีประโยชน์แก่สังคมบ้าง				
66. ข้าพเจ้าไม่เห็นเหตุผลในการที่จะทำอะไรเพื่อคนอื่น				
67. คนที่ทำอะไรโดยไม่มีการตั้งเป้าหมาย ก็สามารถประสบ ผลสำเร็จได้				
68. ข้าพเจ้าจะไม่ยอมทำอะไรก่อน ถ้าไม่รู้จักมุ่งหมายของการกระทำ				
69. ข้าพเจ้านองไม่เห็นประโยชน์อย่างใด ที่จะมีการวางแผน การเรียนระยะยาว				
60. การพยายามเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้ถึงเป้าหมาย เป็นสิ่งจำเป็น				
61. ข้าพเจ้าไม่เคยย่อท้อต่ออุปสรรค เพื่อให้งานประสบผลสำเร็จ				
62. ถ้าข้าพเจ้าเป็นคนร่าเริง ข้าพเจ้าจะใช้ชีวิตให้สนุกสนาน อย่างเต็มที่				
63. ข้าพเจ้ามักใช้เวลาทำอะไร ๆ ตามความพอใจของข้าพเจ้า				
64. ข้าพเจ้ามักมีแผนการที่จะทำอะไรที่แน่นอนในช่วงวันหยุดเสมอ				

65. การที่นักเรียนเรียนรู้การควบคุมตนเองได้ก็นั้น ใครต่อไปนี้เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดให้นักเรียนกระทำตามไปรทสัเครื่องหมายวงกลม ☐ ล้อมรอบข้อที่เลือกตอบ

ก. บิศา

ข. มารกา

ค. พันอง

ง. นุ้ยคายายหรือญาติผู้ใหญ่

จ. ครู

ฉ. เพื่อน

66. วิธีการที่นักเรียนคิดว่าช่วยให้เกิดความสามารถในการควบคุมตนเองได้ดีที่สุดคือไปรทสัเครื่องหมายวงกลม ☐ ล้อมรอบข้อที่เลือกตอบ

ฉ. ใช้กฎเกณฑ์ข้อบังคับให้ทุกคนกระทำตาม

ข. เรียนรู้จากพ่อแม่ โดยพ่อแม่ให้คำแนะนำ

ค. เรียนรู้จากครูโดยครูให้คำแนะนำ

ง. ประสบการณ์และโอกาสที่นักเรียนมีในการตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

ตาราง 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างค่าคอมของปีใดและค่าคอมของปีใดเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู

ข้อ	ค่าคอมของปีใด	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
1		.1367	-.0134	.1223	.0869	.0241	.1512	.1704	-.0768	.1181	.1035	.1390	.0998	.0830	-.0522	.0293	.1358	.0629	.1055	.1175	-.0236	-.0344	.0448	.0757	.1431	.1602	-.0171
2		.0441	.2323	.0539	.0055	.0699	.0344	.0448	-.0402	-.0013	-.0248	.1415	.0693	.0904	-.0689	.1162	.1009	.1259	.0186	.0698	-.0501	-.0614	.1287	.0802	.0385	.1053	.1048
3		.1064	-.0023	.2147	.1116	.0529	.0755	.1004	-.1050	.0822	.0658	.1179	.0994	.0163	-.0092	.1768	.0372	.0294	.0658	.2039	.0103	.0049	.1300	.0208	.1223	.1253	-.0132
4		.0238	.0393	.1321	.1016	.0257	.0612	.0754	.0165	.0248	.0508	.0972	.0661	.0820	-.0068	.0845	.0417	.0819	.0190	.1188	.0652	-.0424	.1254	.0430	.0300	.0500	.0133
5		.1824	.0458	.0641	.0492	.0966	.1023	.0171	-.0267	-.0494	.0349	.0427	.0945	.0093	-.0073	.0610	.1125	.0041	.0307	.0519	.0023	.0086	.0425	.0287	.0817	.0254	.0248
6		.0183	.0640	-.0691	.1342	.0687	.2087	.1265	.0075	.0366	-.0004	.1269	.0274	.0795	-.1238	.0131	.1115	.1022	.0635	.0429	-.0719	-.0253	.0566	.0765	.0698	.1400	.0406
7		.0559	.0282	.1207	.1244	.0791	.0889	.1707	-.1423	.1151	.1194	.1569	.0940	.0978	.1043	-.0035	.0776	.0463	.1476	.1410	.0076	-.0212	.0432	.0143	.1180	.1313	.0001
8		-.0394	.0088	-.0210	-.0051	-.0238	-.0724	-.0552	.1908	-.0826	-.0019	-.0083	-.0596	-.0686	-.0808	-.0317	-.0209	.0155	-.0321	.0030	.0958	.1531	.0412	.1088	-.0513	.1398	.0452
9		.0698	.0036	.0674	.0847	.0335	.0384	.0501	-.1220	.1528	.0692	.1237	.0762	.0668	-.0701	.1032	.0723	.0032	.0082	.1244	.0040	-.0368	.0860	.0170	.0945	.0783	.0351
10		.0756	.0124	.0763	.1011	.0429	.0762	.0466	-.1023	.1543	.0854	.1607	.0154	.0854	-.1076	.0639	.0498	.0250	.0280	.0977	.0174	-.0727	.1000	.0184	.0974	.0641	.0014
11		.0340	.0521	.1268	.1224	.0354	.1138	.0703	-.1072	.1239	.0924	.2623	.1249	.0720	-.0398	.0706	.0518	.0120	.0311	.1894	-.0266	-.0275	.1502	.1281	.1273	.1442	.0361
12		.0901	.0901	.1465	.1333	.0476	.1255	.1388	-.1438	.0496	.0490	.1726	.1322	.0827	-.0786	.0472	.0792	.0551	.1262	.1407	.0587	-.0567	.0890	.1342	.1413	.1128	.0416
13		.0360	.0195	.1814	.0884	.0558	.1039	.0725	-.0664	.0963	.0440	.1480	.0775	.0577	.0800	.0611	.0144	.0429	.0453	.1536	.0823	.0372	.1759	.0834	.1141	.0315	.0381
14		-.0570	.0305	.0541	.1056	.0193	.0180	.0188	.0635	-.0264	.0568	.0660	.0969	.0759	.1844	.0239	-.0363	.0098	.0214	.0551	.1395	.1038	.1127	.0324	.0389	.0271	.0525
15		.0951	.0258	.1354	.1425	.0573	.1074	.1829	-.0484	.0391	.0371	.1583	.0602	.0981	.0007	.1017	.0620	.0260	.1381	.1787	.0541	.0897	.1005	.0016	.1370	.1438	.0095
16		.0699	.0346	.1576	.1414	.1153	.2241	.1797	-.1280	.0893	.0240	.1031	.1804	.1526	-.1152	.0714	.1972	.0541	.1120	.1278	-.0807	-.0688	.0839	.0432	.0489	.1734	.0522
17		.0295	.0942	.0869	.0677	.0597	.1149	.0905	-.0491	.0394	-.0169	.1619	.0930	.0491	-.0012	.0290	.0261	.1548	.1118	.1166	.0545	.0038	.0474	.0305	.0573	.0193	.0020
18		.0928	.0538	.1187	.1045	.1458	.0320	.1293	-.1139	.1455	.1321	.1122	.1728	.0980	-.0772	.1070	.0338	.0354	.1701	.1854	.3640	-.0245	.0441	.0513	.1536	.0418	.0341
19		.0917	-.0111	.1075	.1264	.0735	.0704	.0838	-.0881	.0426	.0855	.1198	.0051	.0544	-.0601	.0452	.0330	.0308	.0857	.1331	.0839	-.0103	.0796	.0196	.1317	.0037	.0231
20		-.0328	-.0176	-.0152	.0281	.0642	.0132	.0005	.0590	.0005	.0395	.0546	.0520	.0256	.0589	.0152	.0639	.0333	.0145	.0712	.2075	.0633	.0549	.0607	.1305	.0113	.0094
21		-.0953	.0127	-.1113	-.0325	.0023	.0037	-.0410	.0808	-.1218	.0081	.0204	.0918	.0261	.0234	.3412	-.0885	.0032	-.0102	.0015	.1089	.1228	.0157	-.0634	-.0705	.0314	.0649
22		.0498	.0049	.1473	.0813	-.0057	.1116	.1290	-.1192	.0954	.0172	.1508	.0423	.0423	-.0390	.1000	.0043	.0356	.0415	.1100	.0420	.0111	.1428	-.0134	.0590	.0409	.0064
24		.1138	.1406	.1420	.1301	.0468	.0878	.0816	-.0061	.0211	.0281	.1508	.1090	.0422	.0082	.0639	.0148	.0279	.0590	.0656	.0016	-.0103	.0893	.1585	.0791	.0658	.0163
25		.0473	.0848	.1137	.1085	.0608	.0989	.0897	-.0143	.0894	.0542	.1594	.0892	.1496	.0102	.1075	.1465	.0583	.1042	.1720	.1191	.0880	.0514	.0122	.1095	.0251	.0105
26		.0535	.0448	.1035	.1504	.0939	.2079	.1750	-.0451	.1618	.0929	.2041	.1341	.0887	-.0406	.0732	.0899	.0848	.1011	.0856	.0575	-.0471	.1156	.0559	.0880	.1327	.0459

ตาราง 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างค่าตอบของมิตา และค่าตอบของบุคคล เกี่ยวกับภาวะอรรถภาพ

ปี	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
1	.1367	-.0184	-.1223	-.0869	.0241	-.1512	-.1704	-.0768	-.1181	-.1035	-.1396	-.0998	-.0830	-.0522	-.0293	-.1358	-.0629	-.1055	-.1175	-.0236	-.0344	-.0448	-.0757	-.1431	-.1602	-.0171
2	-.0441	-.2323	-.0539	-.0059	-.0699	-.0344	-.0448	-.0402	-.0013	-.0248	-.1415	-.0693	-.0904	-.0689	-.1162	-.1009	-.1259	-.0186	-.0498	-.0501	-.0614	-.1287	-.0802	-.0385	-.1053	-.1048
3	-.1064	-.0023	-.2147	-.1116	-.0529	-.0755	-.1084	-.1050	-.0622	-.0658	-.1179	-.0994	-.0163	-.0092	-.1768	-.0372	-.0294	-.0658	-.2039	-.0103	-.0049	-.1300	-.0208	-.1223	-.1253	-.0132
4	-.0238	-.0393	-.1321	-.1016	-.0257	-.0812	-.0754	-.0165	-.0248	-.0508	-.0972	-.0661	-.0820	-.0068	-.0845	-.0417	-.0819	-.0190	-.1188	-.0652	-.0424	-.1254	-.0430	-.0300	-.0500	-.0133
5	-.1824	-.0458	-.0641	-.0492	-.0966	-.1023	-.0171	-.0267	-.0494	-.0349	-.0427	-.0945	-.0093	-.0073	-.0610	-.1125	-.0041	-.0307	-.0519	-.0023	-.0086	-.0425	-.0287	-.0817	-.0254	-.0248
6	.0183	-.0640	-.0091	-.1342	-.0687	-.2087	-.1245	-.0075	-.0366	-.0004	-.1269	-.0274	-.0795	-.1238	-.0131	-.1115	-.1022	-.0635	-.0429	-.0719	-.0253	-.0566	-.0765	-.0698	-.1400	-.0406
7	-.0599	-.0282	-.1207	-.1244	-.0791	-.0889	-.1707	-.1423	-.1151	-.1194	-.1569	-.0940	-.0978	-.1043	-.0035	-.0776	-.0463	-.1476	-.1410	-.0076	-.0212	-.0432	-.0143	-.1180	-.1313	-.0001
8	-.0394	-.0088	-.0210	-.0051	-.0238	-.0724	-.0552	-.1908	-.0826	-.0019	-.0083	-.0596	-.0686	-.0808	-.0317	-.0209	-.0155	-.0321	-.0030	-.0958	-.1531	-.0412	-.1088	-.0513	-.1398	-.0452
9	-.0698	-.0036	-.0674	-.0847	-.0335	-.0384	-.0501	-.1220	-.1528	-.0692	-.1237	-.0762	-.0608	-.0701	-.1032	-.0723	-.0032	-.0082	-.1244	-.0040	-.0368	-.0860	-.0170	-.0945	-.0783	-.0351
10	.0756	.0124	-.0763	-.1011	-.0420	-.0762	-.0466	-.1023	-.1543	-.0854	-.1607	-.0154	-.0854	-.1076	-.0639	-.0498	-.0250	-.0280	-.0977	-.0174	-.0727	-.1000	-.0194	-.0974	-.0641	-.0014
11	.0540	.0521	-.1268	-.1224	-.0354	-.1138	-.0703	-.1072	-.1239	-.0924	-.2623	-.1249	-.0720	-.0398	-.0706	-.0518	-.0120	-.0311	-.1894	-.0266	-.0275	-.1602	-.1281	-.1273	-.1442	-.0361
12	.0901	.0901	-.1465	-.1333	-.0476	-.1255	-.1388	-.1438	-.0496	-.0490	-.1726	-.1322	-.0827	-.0786	-.0472	-.0792	-.0551	-.1262	-.1407	-.0587	-.0567	-.0890	-.1342	-.1413	-.1128	-.0416
13	.0560	.0195	-.1814	-.0884	-.0558	-.1039	-.0725	-.0664	-.0963	-.0440	-.1420	-.0775	-.0577	-.0800	-.0611	-.0144	-.0429	-.0453	-.1536	-.0823	-.0372	-.1759	-.0834	-.1141	-.0315	-.0381
14	-.0570	-.0105	-.0541	-.1056	-.0195	-.0160	-.0188	-.0635	-.0264	-.0568	-.0660	-.0969	-.0759	-.1844	-.0239	-.0363	-.0098	-.0214	-.0551	-.1395	-.1038	-.1127	-.0324	-.0389	-.0271	-.0525
15	.0951	.0258	-.1354	-.1425	-.0579	-.1074	-.1829	-.0484	-.0391	-.0371	-.1583	-.0602	-.0981	-.0007	-.1017	-.0620	-.0260	-.1381	-.1787	-.0541	-.0897	-.1005	-.0016	-.1370	-.1438	-.0095
16	.0699	.0546	.1576	.1414	-.1152	.2341	.1797	-.1280	-.0893	-.0240	.1031	-.1804	.1526	-.1152	.0714	.1972	.0541	.1120	.1278	-.0807	-.0688	.0839	.0432	.0489	.1734	-.0322
17	.0295	.0947	.0869	-.0077	-.0397	.1149	.0905	-.0491	-.0394	-.0169	.1619	.0930	.0491	-.0012	.0290	.0261	.1548	.1118	.1166	.0565	.0038	.0474	.0305	.0573	.0193	.0020
18	.0928	.0538	.1187	.1045	.1458	.0320	.1293	-.1139	.1455	.1321	.1122	.1728	.0980	-.0772	.1070	.0338	.0354	.1701	.1834	.0640	-.0245	.0441	.0513	.1536	.0418	-.0341
19	.0917	-.0111	.1075	.1264	-.0735	.0704	.0838	-.0881	.0426	.0835	.1198	-.0051	.0544	-.0601	.0452	-.0330	.0308	.0837	.1331	.0039	-.0103	.0796	.0196	.1317	.0037	-.0231
20	-.0128	.0176	-.0152	.0281	-.0642	-.0132	.0005	.0590	.0005	.0395	.0346	.0520	.0256	.0589	.0152	-.0639	.0333	.0145	.0712	.2075	.0633	.0549	.0607	.1305	.0113	.0094
21	-.0853	.0127	-.1113	-.0125	.0023	.0037	.0410	.0808	-.1218	.0081	.0204	.0918	.0261	.0234	.0412	-.0085	.0032	-.0102	-.0015	.1089	.1228	.0157	.0634	-.0705	.0314	.0649
22	.0498	.0849	.1473	.0818	-.0057	.1116	.1290	-.1192	.0954	.0177	.1508	.0423	.0423	-.0390	.1000	.0043	.0356	.0415	.1100	.0420	-.0111	.1428	-.0134	.0390	.0409	-.0064
24	.1138	.1406	.1420	.1101	.0668	.0878	.0816	-.0061	.0711	-.0281	.1508	.1090	.0422	.0082	.0639	-.0148	.0279	.0590	.0656	.0016	-.0103	.0893	.1585	.0791	.0658	-.0163
25	.0473	.0848	.1137	.1085	.0608	.0989	.0097	-.0143	.0894	.0542	.1594	.0892	.1496	.0102	.1075	.1465	.0583	.1042	.1720	.1191	-.0880	.0514	.0122	.1093	.0251	-.0105
26	.0535	.0458	.1035	.1504	.0939	.2079	.1750	-.0451	.1618	.0929	.2041	.1341	.0887	-.0406	.0732	.0899	.0848	.1011	.0854	.0375	-.0471	.1156	.0559	.0880	.1327	.0459

	BA ₁	BA ₂	BA ₃	BA ₄	BA ₅	BA ₆	BA ₇	BA ₈	BA ₉	BA ₁₀	BA ₁₁	BA ₁₂	BA ₁₃	BA ₁₄	BA ₁₅
BA ₁	1														
BA ₂	.4343 [*]	1													
BA ₃	.3397	.6377 [*]	1												
BA ₄	.2186 [*]	.2597 [*]	.2738 [*]	1											
BA ₅	.2299 [*]	.1810 [*]	.2090 [*]	.2291 [*]	1										
BA ₆	.3183 [*]	.2513 [*]	.2299 [*]	.1975 [*]	.1606 [*]	1									
BA ₇	.1978 [*]	.2401 [*]	.1922 [*]	.2728 [*]	.2048 [*]	.2696 [*]	1								
BA ₈	.1040 [*]	.1292 [*]	.1280 [*]	.1703 [*]	.1646 [*]	.1329 [*]	.1945 [*]	1							
BA ₉	.3688	.1841 [*]	.1967 [*]	.2159 [*]	.1665 [*]	.1108 [*]	.2064 [*]	.2324 [*]	1						
BA ₁₀	-.0504	-.0405	-.1132 [*]	-.0737	-.1189 [*]	-.0552	-.0456	-.0005	-.1120	1					
BA ₁₁	.1468 [*]	.1500 [*]	.1526 [*]	.1210 [*]	.1485 [*]	.1371 [*]	.1586 [*]	.0867 [*]	.3431 [*]	-.1890 [*]	1				
BA ₁₂	-.0522	-.0703	-.1287 [*]	-.1038 [*]	-.1197 [*]	-.1353 [*]	-.1170 [*]	-.0542 [*]	-.0985 [*]	.3670 [*]	-.1894 [*]	1			
BA ₁₃	.0674	-.0016	-.0476	-.0700	.0179	-.0345	-.0538	-.0289	-.0944 [*]	.2141	-.0815 [*]	.4006 [*]	1		
BA ₁₄	-.0257	-.0558	-.0770	-.1067 [*]	-.0875 [*]	-.0828 [*]	-.1110 [*]	-.0537	-.1851 [*]	.3660 [*]	-.2327 [*]	.5851 [*]	.4800 [*]	1	
BA ₁₅	.4906 [*]	.5600 [*]	.4885 [*]	.4276 [*]	.3775 [*]	.3936 [*]	.4461 [*]	.3735 [*]	.3368 [*]	.2721 [*]	.2088 [*]	.3117 [*]	.3936 [*]	.3225 [*]	1

ตาราง 10 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามข้อที่ 2 (การยังยั้งและความเก็บกักน้ำ)

	BB ₁	BB ₂	BB ₃	BB ₄	BB ₅	BB ₆	BB ₇	BB ₈	BB ₉	BB ₁₀	Tot BB
BB ₁	1										
BB ₂	.1839*	1									
BB ₃	.3395*	.2444*	1								
BB ₄	-.0618	-.0105	-.1559*	1							
BB ₅	.2893*	.1738*	.4004*	-.0309	1						
BB ₆	.3204*	.1695*	.4068*	-.0826*	.4798*	1					
BB ₇	.0164	.0285	-.1592*	.2485*	-.0504*	-.0768	1				
BB ₈	-.0581	-.0249	-.1846*	.3236*	-.0874*	-.1304*	.2934*	1			
BB ₉	-.0783	-.0427	-.1357*	.1701*	-.1223*	-.1018*	.1874*	.2572*	1		
BB ₁₀	.0393	.0873*	.0260	.1576*	.0707*	.1063*	.1280*	.1358*	.2383*	1	
Tot BB	.5020*	.4666*	.4617*	.2823*	.5359*	.5324*	.3087*	.2676*	.2524*	.4602*	1

ตาราง 11 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างมิติ 3 (ความมั่นใจในตนเองกับการขาดความมั่นใจในตนเอง)

	BC ₁	BC ₂	BC ₃	BC ₄	BC ₅	BC ₆	BC ₇	BC ₈	BC ₉	BC ₁₀	Tot BC
BC ₁	1										
BC ₂	.1153*	1									
BC ₃	-.0202	-.0600	1								
BC ₄	.1660*	.1023*	-.0468	1							
BC ₅	.1042*	-.0642	.1424*	.0057	1						
BC ₆	.0525	-.0442	.1168*	-.0263	.2662*	1					
BC ₇	-.0139	-.2454*	.1775*	-.0210	.1202*	.1001*	1				
BC ₈	.2006*	.0920*	-.0967*	.2088*	.0959*	.0440	.0882*	1			
BC ₉	-.0599	-.0669	.2600*	-.0765	.1377*	.1534*	.1938*	-.1986*	1		
BC ₁₀	.1918*	.1015*	-.0236	.1786*	.0202	-.0324	.0733	.2327*	-.0029	1	
Tot BC	.4074*	.1702*	.4201*	.3192*	.4881*	.4519*	.4030*	.3378*	.3747*	.3838*	1

ตาราง 12 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างมิติ 4 (ความสอดคล้อง ขอมรับ และให้อยู่ กับการขาดความอดกลั้น ขอมรับ ให้อยู่)

	BD ₁	BD ₂	BD ₃	BD ₄	BD ₅	BD ₆	BD ₇	BD ₈	BD ₉	BD ₁₀	Tot BD
BD ₁	1										
BD ₂	-.0853*	1									
BD ₃	-.1265*	.2500*	1								
BD ₄	.0526	-.0284	.0367	1							
BD ₅	.2257*	-.0734	-.1656*	.1176	1						
BD ₆	-.0863*	.1808*	.2969*	.0487	-.1102*	1					
BD ₇	-.0620	.1292*	.2776*	.0549	-.1033*	.2861*	1				
BD ₈	.3136*	-.0526	-.1361*	.0774	.2919*	-.1244*	-.1550*	1			
BD ₉	-.1529*	.2096*	.2668*	.0142	-.0313	.1722*	.1824*	-.1159*	1		
BD ₁₀	-.1174*	.2729*	.3069*	-.0269	-.0388	.2223*	.2482*	-.0821*	.3469*	1	
Tot BD	.1040*	.4892*	.5628*	.3131*	.1531*	.4948*	.5158*	.1405*	.5346*	.5848*	1

ตาราง 13 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างมิติ 6 (ภูมิภาวะทางอาวณิสังคัมกับทวารวาศุคคิภาวณิ)

	BE ₁	BE ₂	BE ₃	BE ₄	BE ₅	BE ₆	BE ₇	BE ₈	BE ₉	BE ₁₀	BE ₁₁	BE ₁₂	TOT BE
BE ₁	1												
BE ₂	-.0350	1											
BE ₃	.0102	.1300*	1										
BE ₄	.0015	.2067*	.1800*	1									
BE ₅	-.0982*	.2375*	.1805*	.2337*	1								
BE ₆	-.1819*	.2935*	.1539*	.1353*	.4073*	1							
BE ₇	.1775*	-.0635*	-.0812*	-.0276*	-.1348*	-.1654*	1						
BE ₈	-.0097	.1916*	.1204*	.2267*	.1688*	.2508*	-.1030*	1					
BE ₉	.1080*	-.0609*	-.0869*	-.0321*	-.1100*	-.2299*	.2638*	-.1219*	1				
BE ₁₀	.1078*	.0291	-.0070	.0436	-.0214	-.1148*	.1461*	-.0158*	.1785*	1			
BE ₁₁	.1239*	-.0747	-.0414	-.0705	-.0966*	-.1657*	.3262*	-.0826*	.2820*	.2069*	1		
BE ₁₂	-.0785	.3175*	.1551*	.1929*	.3093*	.3976*	-.1862*	.2050*	-.2048*	-.0548*	-.2187*	1	
TOT BE	.1786*	.5250*	.4240*	.4993*	.5087*	.4585*	.1756*	.4560*	.0948*	.2988*	.1732*	.4737*	1

ตาราง 14 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างมิติ 6 (การมุ่งอนาคตกับการมุ่งปัจจุบัน)

	BF ₁	BF ₂	BF ₃	BF ₄	BF ₅	BF ₆	BF ₇	BF ₈	TOT BF
BF ₁	1								
BF ₂	-.1086*	1							
BF ₃	.3171*	-.1323*	1						
BF ₄	-.0745	.0989*	-.1138*	1					
BF ₅	-.0656	.1576*	-.0905*	.1757*	1				
BF ₆	.2180*	-.0852*	.2540*	.0141*	-.0176*	1			
BF ₇	.0839*	.0273	.0836*	.1052*	.0553*	.2508*	1		
BF ₈	-.0729	.1985*	-.0621	.1505*	.2365*	.0213	.0534	1	
TOT BF	.4612*	.2935*	.4402*	.3221*	.3487*	.5350*	.4894*	.3931*	1

ตาราง 15 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรจิตลักษณะด้านการควบคุมบังคับกับการปล่อยตัวตามสบาย
(ยัติ 1) จำแนกเป็นรายข้อ และรวมทุกข้อ (ของเด็ก)

ข้อ	N	X	SD
1. ก่อนจะทำอะไร ข้าพเจ้าจะต้องหยุดคิดเสียก่อน	609	3.445	.650
2. ข้าพเจ้ามักจะคิดถึงความรู้สึกของคนอื่น ก่อนพูดเสมอ	609	3.255	.714
3. ข้าพเจ้ามักจะคิดถึงความรู้สึกของคนอื่น ก่อนทำเสมอ	609	3.312	.682
4. ข้าพเจ้าพยายามหักห้ามใจ ไม่ให้คิดอะไรที่ไม่ดีต่อคนอื่น	607	3.544	.656
5. ข้าพเจ้าจะรับผิดชอบต่อสิ่งที่กระทำไปเสมอ	606	3.482	.608
6. ชีวิต เป็นของมีค่า ข้าพเจ้าจึงต้องใช้เวลาทุกขณะอย่าง มีสติและด้วยความระมัดระวัง	609	3.458	.660
7. ข้าพเจ้าจะทำทุกสิ่งที่ถูกต้อง แม้จะไม่มีใครเห็นก็ตาม	606	3.314	.780
8. ข้าพเจ้าจะรู้สึกมั่นใจ ถ้าได้มีการวางแผนก่อน การทำงานแต่ละอย่าง	608	3.492	.737
9. ข้าพเจ้าต้องการให้ผลงานที่ทำออกมาอย่างดีที่สุด	604	3.770	.517
10. เวลาทำงาน เป็นกลุ่ม ข้าพเจ้าไม่สนใจว่าใคร จะทำอย่างไร	607	2.051	.911
11. แม้จะทำงาน เป็นกลุ่ม ข้าพเจ้าก็ต้องการให้งาน ของกลุ่มออกมาอย่างดีที่สุด	603	3.842	.412
12. ข้าพเจ้าไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตาม กฎระเบียบของโรงเรียน	608	1.650	.882
13. ผู้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนทุกอย่างคือคนที่ ไม่เป็นตัวของตัวเอง	608	1.836	.960
14. ข้าพเจ้าคิดว่า การมีระเบียบวินัย เป็น เรื่องเหลวไหล	603	1.471	.655
รวม	609	2.985	.284

ตาราง 16 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรจิตลักษณะด้านการยับยั้งกับความเป็นอิสระ (มิติ 2) และความมั่นใจในตนเองกับการขาดความมั่นใจ (มิติ 3) จำแนกเป็นรายข้อ และรวมทุกข้อ (ของเด็ก)

ข้อ	N	$\bar{X}$	SD
มิติ 2 การยับยั้งกับความเป็นอิสระ			
15. ข้าพเจ้านึกอยากจะทำอะไร ก็ทำทันที	603	2.121	.930
16. มีบ่อยครั้งที่ข้าพเจ้ามักพูดอะไรออกมาแล้ว มานึกเสียใจภายหลัง	604	3.179	.913
17. ข้าพเจ้าทำงานให้อยู่ในกรอบ หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไม่ได้	604	2.081	.872
18. ก่อนตัดสินใจเรื่องที่สำคัญ ข้าพเจ้าคิดว่าควรจะหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ เสียก่อน	603	3.453	.703
19. ข้าพเจ้าทนไม่ได้ที่จะให้ใครมาดักเตือน ไม่ให้ทำอะไร	601	2.148	.874
20. ข้าพเจ้ามีความรู้สึกต่อต้านทุกครั้ง เมื่อผู้ใหญ่ออกคำสั่ง	602	2.043	.927
21. แม้จะตัดสินใจไปแล้วแต่ถ้าใครให้เหตุผลที่ดีและเหมาะสมกว่าข้าพเจ้าก็สามารถพิจารณาอีกครั้งหนึ่งได้	608	3.559	.664
22. ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ช่วยให้ข้าพเจ้าระวังการทำผิดทางกาย วาจา ใจ	604	3.570	.628
23. ข้าพเจ้าสามารถควบคุมความนึกคิดของตนเองได้	597	3.328	.690
24. ข้าพเจ้าสามารถควบคุมชีวิตของตนเองได้มากกว่าให้คนอื่นมาควบคุม	603	3.103	.904
รวม	608	2.835	.358

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อ	N	$\bar{X}$	SD
<u>มิตี 3</u> ความมั่นใจในตนเองกับการขาดความมั่นใจ			
25. ข้าพเจ้าเชื่อว่าคนอื่นให้การยอมรับข้าพเจ้า	604	3.099	.777
26. ข้าพเจ้าพอใจในชีวิตที่เป็นอยู่	601	3.609	.701
27. ข้าพเจ้าไม่เคยรู้สึกว่าคุณทำอะไรสำเร็จ ในชีวิตเลย	603	2.287	.938
28. เมื่อข้าพเจ้าตัดสินใจทำอะไร ข้าพเจ้าพร้อมที่จะ รับผลที่ตามมา	600	3.438	.717
29. ข้าพเจ้ามักไม่แน่ใจในการกระทำของตนเอง จนกว่าจะได้รับการสนับสนุนให้กำลังใจจากผู้อื่น ทุกครั้ง	608	2.992	.894
30. เมื่อทำหรือพูดถึงใดผิด ๆ ข้าพเจ้าจะรู้สึกขายหน้า ไม่สามารถสู้หน้าคนอื่นได้	608	2.885	.889
31. ข้าพเจ้าต้องการให้ตนเองมีสภาพที่ดีกว่านี้	608	2.959	.969
32. เมื่อมีอุปสรรคมาขัดขวาง ข้าพเจ้าจะทำทาง ผ่านอุปสรรคนั้นให้ได้	609	3.445	.677
33. เมื่อความคึกของข้าพเจ้าเกิดขงักงั้น ข้าพเจ้า จะเลิกกับความพยายามทันที	608	2.279	.893
34. ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบความสำเร็จในชีวิตของ ข้าพเจ้า	606	3.305	.810
รวม	609	3.011	.337

ตาราง 17 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรจิตลักษณะด้านความอดกลั้น ยอมรับ และให้อภัย

(มิตี 4) และวุฒิภาวะทางอารมณ์สังคม กับการขาดวุฒิภาวะ (มิตี 5) จำแนกเป็นรายข้อ และรวมทุกข้อ (ของเด็ก)

ข้อ	N	$\bar{X}$	SD
มิตี 4 ความอดกลั้นยอมรับและให้อภัย สัมกับการขาดความอดกลั้นไม่สามารถให้อภัยได้			
35. ก่อนจะลงโทษใครก็ตามข้าพเจ้าคิดว่าควรได้ให้โอกาสแก่บุคคลนั้นได้อธิบายสาเหตุเสียก่อน	609	3.655	.593
36. คนที่เคยทำอะไรผิดมาแล้ว เขามักจะทำผิดต่อไปเสมอ	607	2.254	.959
37. ข้าพเจ้าชอบวิจารณ์คนอื่น แต่ไม่ต้องการให้ใครมาวิจารณ์ข้าพเจ้า	608	2.184	.974
38. ในการคบเพื่อน ข้าพเจ้าจะมองหาส่วนดีของเขา มากกว่าส่วนเสีย	608	3.337	.818
39. การรู้จักให้อภัย เป็นสิ่งที่ข้าพเจ้ากระทำอยู่เสมอ	600	3.388	.598
40. ถ้าเพื่อนคนใดทำไม่ดีต่อข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็มีสิทธิ์จะตอบแทนเขาอย่างสาสม	609	2.502	.916
41. เวลาที่ข้าพเจ้าไม่พอใจใคร ข้าพเจ้าจะแสดงความรู้สึกให้เขารู้ทันที	608	2.735	.968
42. ก่อนทำอะไรทุกครั้ง ข้าพเจ้าจะยั้งคิดพิจารณาใจเขามาใส่ใจเรา	606	3.251	.734
43. ข้าพเจ้ารู้สึกว่า พี่น้องหรือเพื่อน ๆ มักจะเอาเปรียบข้าพเจ้า	601	2.511	1.000
44. ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดใจ ที่ต้องนั่งฟังความคิดของคนอื่นบ้าง	607	2.119	.929
รวม	609	2.781	.365

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อ	N	$\bar{X}$	SD
มิตี 5 วุฒิกวาระทางอารมณ์สังคม กับการขาดวุฒิกวาระ			
45. ข้าพเจ้ามักทำอะไรทำได้เสมอในยามว่าง	603	3.456	.710
46. ข้าพเจ้าไม่ชอบทำอะไรที่ต้องการความริเริ่ม	605	2.188	.946
47. ข้าพเจ้าพอใจที่จะเป็นผู้ตาม มากกว่าเป็นผู้นำ	604	2.631	.976
48. ข้าพเจ้าไม่ชอบเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเอง	606	2.706	.955
49. ข้าพเจ้าไม่ชอบเข้าเป็นสมาชิกในชมรมต่าง ๆ	609	1.962	.955
50. ข้าพเจ้าไม่สบายใจทุกครั้งที่ต้องสนทนากับคนอื่น ๆ	609	1.980	.886
51. ข้าพเจ้ายินดีที่ได้รับมอบหมายหรือให้มีส่วนร่วม ในการวางแผนจัดงานโรงเรียน	609	3.483	.765
52. ข้าพเจ้ามักทำงานที่ได้รับคำสั่ง ให้พอแล้วเสร็จ เท่านั้น	608	2.771	.956
53. ข้าพเจ้าพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบของ บ้านเมือง	606	3.721	.551
54. ข้าพเจ้าไม่ชอบการเก็บกอดสิ่งที่เป็นปัญหาไว้ในใจ	606	3.305	.874
55. ข้าพเจ้าพอใจที่จะทำอะไรที่เป็นประโยชน์แก่สังคมบ้าง	606	3.584	.647
56. ข้าพเจ้าไม่เห็นเหตุผลในการที่จะทำอะไรเพื่อคนอื่น	605	2.218	.950
รวม	609	2.821	.333

ตาราง 18 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรจิตลักษณะด้านการมุ่งอนาคตกับการมุ่งปัจจุบัน (มิติ 6)
จำแนกเป็นรายข้อ และรวมทุกข้อ (ของเด็ก)

ข้อ	N	$\bar{X}$	SD
57. คนที่ทำอะไรโดยไม่มีภาระจึง เป้าหมายก็สามารถ ประสบผลสำเร็จได้	605	2.316	1.019
58. ข้าพเจ้าจะไม่ยอมทำอะไรก่อนถ้าไม่รู้จุดมุ่งหมาย ของการกระทำ	603	3.396	.795
59. ข้าพเจ้ามองไม่เห็นประโยชน์อย่างใดที่จะมีการ วางแผนการ เรียนระยะยาว	608	2.243	.996
60. การพยายามเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้ถึง เป้าหมาย เป็นสิ่งที่จำเป็น	603	3.638	.661
61. ข้าพเจ้าไม่เคยย่อท้อต่ออุปสรรคเพื่อให้งาน ประสบผลสำเร็จ	604	3.401	.699
62. ถ้าข้าพเจ้าเป็นคนร่ำรวยข้าพเจ้าจะใช้ชีวิตให้ สะดวกสบายอย่างเต็มที่	607	2.303	.919
63. ข้าพเจ้ามักใช้เวลาทำอะไร ๆ ตามความพอใจ ของข้าพเจ้า	608	2.852	.959
64. ข้าพเจ้ามักมีแผนการที่จะทำอะไรที่แน่นอนใน ช่วงวันหยุด เสริม	608	3.222	.862
รวม	609	2.905	.380